מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

סטנוגרמה

ועדת השרים לענין

פיזור האוכלוסיה

7154/6-א

מחלקה

תיק מס׳

שם תיק: סטנוגרמות מישיבות ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסייה שהוקמה על-פי החלטה מס 132 .של
מזהה פיזי:
7154/6-א
מזהה פריט: 001ceka
כתובת 3-312-5-10-5
תאריך הדפסה 13/02/2020

סודי

סודרה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל

הישיבה האחת-עשרה של ועדת השרים לענין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה על-פי החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ח' בתמוז תשכ"ה - 8.7.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ע. גוברין,

נעדרו השרים: ח. גבתי,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צ'יגריך - מזכירות הממשלה
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קסיר - משרד ראש הממשלה
ז. שרף - משרד ראש הממשלה
י. תמיר - משרד השיכון

סדר היום : המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה
בענין פיזור האוכלוסיה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה
ירושלים, 8.7.65

<u>רה"מ א.אשכול:</u> פותח את הישיבה.

<u>השר גוברין:</u> ברשות היו"ר אגיד את דברי בקיצור נמרץ, משום שעיקרם כתוב בדו"ח. ב-5.1.65, ברשותו של ראש הממשלה, מונתה ועדה שהיתה צריכה להגיש הצעות בענין הגברת התעסוקה, התיעוש והשיכון והעלאת רמת השירותים באזורי הפיתוח. בתוך הועדה, בהסכמת שר החינוך, כלל גם עניני חינוך. משרד החינוך הגיש גם הצעות בענין זה שנתקבלו על ידינו.

הצעה זו ביסודה יש בה שלושה-ארבעה דברים: א) למעשה ציינו מה הם תנאי העידוד הניתנים היום. לפי זה הגדלנו במידה מסוימת את תנאי העידוד לאזורי הפיתוח. לדעת הועדה ולדעתי לא הגדלנו די, אבל באותה מידה שסברנו שהמדינה יכולה לעמוד בה. ב) במידה מסוימת לגבי תעסוקה, תיעוש ושיכון ולגבי שירותים הגבלנו במידה מסויימת את איזור החוף, אבל לא בתנאים שיכולים להזיק לפיתוח יותר רציונאלי בתוך אזורי החוף. בנית תעשיה, שיכון וכו'. קבענו עוד, שתקום ועדה קבועה שאין לה שום סמכויות. אין היא יכולה לפנות לאיזה משרד ולתת לו הוראות, אלא היא צריכה לעקוב בקביעות איך הם פועלים המשרדים. אם יש לה הצעות -היא צריכה לפנות לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה. הכנסנו הצעתנו בתכנית ארצית, שהוגשה לועדת השרים הכלכליים. (הם לא היו כבולים להצעה זו שהגיש אותה בשעתו כוכב). אבל הוספנו, שועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תצטרך להתאים מדי פעם את התכנית הפיסית גם לפי התנאים המשתנים וגם לפי התכנית שנתקבלה בכנסת לחוק התכנון והבניה. הכנסנו גם את ענין מיקום מוסדות הממשלה ומוסדות ציבוריים באזור הפיתוח. לא התבססנו רק על תיעוש , שיכון והצד החינוכי. כי ראינו חשיבו מרובה בענין מיקום המוסדות שנמצאים ברשות הממשלה והעברתם לאזורי הפיתוח, אם הם פועלים שם. להצעה זו הוגשו הסתייגויות. חלק מן ההסתייגויות בא להכליל מה שלא קבלנו. אמרנו: אל נלך בגדולות שלא נוכל להתחייב. שקלנו כל דבר גם מבחינת היכולת של המדינה לעמוד בו. חלק מן ההסתייגויות בא לצמצם את ההמלצות האלה. בדרך כלל יש להגיד לשבחה של הועדה, שכל חבריה עבדו בצורה משותפת, בניגוד למקובל. ועוד שבח אחד אוסיף, שלא היו כל חילוקי דעות בעניני סמכות. בכל מקום שזה מחייב תיאום הדדי - שיכון, תיעוש - תיאום זה יבוא. מרבית ההמלצות נתקבלו פה אחד על ידי חברי הועדה, פרט להסתייגויות מספר שהבאתי אותם בנספח.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני רואה בדפים 1-5 הצעות כיצד לפתות ולמשוך מפעלים. אחר כך בא מספר הסתייגויות.

השר ע.גוברין: בהסכמת כל החברים נתנו את ההסתייגויות כולן בדפים לחוד.

השר צדוק: זה כולל גם את מכתב מנכ"ל משרד העבודה?

השר גוברין: צרפנו גם אותו.

רה"מ אשכול: מעמ' 10 עד הסוף זו סטטיסטיקה.

השר גוברין: בתוך הטכסט, לאחר שבדקנו את המקומות, שינינו את אזור העדיפויות. אבל קבענו, שקביעת הועדה הזאת מחייבת בדיקה. זה לא מחייב שאשקלון תהיה תמיד אזור פיתוח. יש מקומות שאפשר להוציא ולהעביר.

השר י.אלון: צדק שר התיירות, שההסתייגויות שלי נעשו על דעתי. אני רוצה להבהיר כמה דברים. קודם כל לגבי ההסתייגויות הכתובות, אחר כך כמה הערות של הרהור. אנו חושבים שלגבי ההיתר להכיר במפעל מאושר באזור החוף, הנוסח שנתקבל על דעת רוב הועדה הוא שער רחב לא רק לאישור מפעלים כמפעלים מאושרים באזור החוף, אלא הזמנה לחץ של מפעלים לרצות ליהנות ממעמד של מפעל מאושר דוקא באזור החוף. לדעתנו יש צורך יותר לצמצם את האפשרויות הללו עד למינימום. ולכן הגברנו זאת, שלא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית, לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון עליונים מחייבים זאת.- זוהי הסתייגות לסעיף 1 - אמצעים כלכליים. הנוסח המוצע על ידי הועדה פתוח יותר מדי. אני מציע לקבל את ההסתייגות שלי.

השר ע.גוברין: הועדה לא קבלה זאת מטעם פשוט. קיימת מסורת. אנו אומרים, שעלינו לאשר כ"מפעלים מאושרים" ברצועת החוף רק את אלה אשר גורמים יוצאים מן הכלל מחייבים זאת, כגון: גידול יצוא, מניעת יבוא ושיקולי בטחון.

רה"מ א.אשכול: אני חדל להבין את ההבדל.

השר ע.גוברין: שר העבודה אומר "אם המפעל הוכיח". אנו אומרים שזה מיותר. קיימת מסורת במשרד מסחר ותעשיה. עוד לא אושר מפעל על ידי משרד מסחר ותעשיה לפני שניסו תחילה לברר אתו.

רה"מ א.אשכול: נניח שעד עכשיו לא הוכיח ומחר יוכיח ויהיה משרד מסחר ותעשיה שכן ירצה להקים את המפעל הזה. ברור שיהיה ויכוח בין בעל המפעל ובין משרד מסחר ותעשיה והוא יוכיח. אם כולם מסכימים שאין פה "אין מריטו" הבדל, היות ואנו ועדה לפיזור הא כלוסיה, פירושו של דבר לא רק פיזור אוכלוסיה אלא פיזור מקורות פרנסה. סתם פיזור אוכלוסיה אין לו טעם. כאן אנו מנסים לעשות מאמצים שהאוכלוסיה תעבור לאותם האזורים שאנו מעונינים בהם.

מר בן-מאיר: אני מציע להוסיף עוד מלה: שיקולי בטחון ו ב ר י א ו ת . בעית האישפוז מטילה עלינו עומס כבד.

רה"מ א.אשכול: אני מתנגד לזה. מדוע לא להגיד גם עניני דת, אין עוד בית כנסת? אני אומר זאת ברצינות. מפעל לא רוצה לקום מפני שיגיד שאין במקום בית ספר תיכון. בריאות אויף כפרות, יש יהודים בעולם. אם אין פיזור - אין צרכי תרבות, ובאמת אין. זה מעגל קסמים: אם לא רוצים ללכת - אין מוסדות בריאות, אם אין בריאות - אין מפעל וכו'. ואז אין פיזור.

השר צדוק: בקריאה הראשונה נדמה היה לי שההבדל בין שתי הנוסחאות הוא רק מילולי. אחר כך ראיתי לפני מקרה כזה, למשל: חברה בעלת מוניטין בינלאומי רוצה להקים מפעל בארץ, שהוא יתרום תרומה נכבדה ליצוא. יש לנו ענין פוליטי שהחברה הזאת תבוא ארצה. היא אומרת: אני לאזור פיתוח אינני מוכנה ללכת. אז המצב הוא, שמבחינה טכנולוגית אפשר להקים אותו באזור פיתוח , מבחינה כלכלית אפשר להקים, אך על פי כן עלינו להשאיר לעצמנו את האפשרות לשקול.

מר ל.אשכול: היית צריך להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אני בעד נוסחה יותר גמישה קצת.

רה"מ א.אשכול: יש ויכוח די מתוח עם תעשיה עדינה מאוד, עם אלקטרוניקה, זה התחיל בתל-אביב. התחלחלתי, אמרו לי 'ס'ברענט! אמרו לי שבנייני כיתן מוכנים. עבר זמן וראיתי שאינם באים. אמרתי: ובכן? רצו לבנות בתל-אביב. משכתי אותם בעבותות אהבה עד אשדוד, וזה לא בוער. עכשיו "החלבשתי" שזה יהיה בבאר-שבע. עכשיו כמובן אשדוד תנקר את עיני. מציעים לי "כופר-נפש" מפעל אחר בבאר-שבע. אני אומר: אני רוצה את שניהם בבאר-שבע. יוכיחו לך שזה לא נוח, וזה נכון. אנו צריכים פה להחמיר, הקלות בלאו הכי תבאנה, אל תדאג. זה יהיה כמו כביש תורכי, או לצד זה או לצד זה אבל אף פעם לא כפי שתוכנן. אני בעד נוסח חמור יותר.

השר צדוק: אתה נתת עצה: במקרה כזה - תבוא לממשלה.- אני מציע שיהיה כתוב: סטיה מעקרון זה תובא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, או לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר י.אלון: אני הולך לקראת צדוק - או אם יש שיקולי בטחון - באישור ועדת השרים לעניני כלכלה. אם אתה רוצה ועדה זו - לא איכפת לי.

רה"מ אשכול: זה מובא לממשלה והממשלה קובעת.

השר י.אלון: שיהיה בועדה זו.

רה"מ אשכול: אינני יודע אם אנו קיימים לעולם. הועדה לעניני כלכלה - קיימת

. הייתי אומר כך: הרשות לשר העבודה להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אם זה מחמת מחסור בכוח אדם, אמנם זאת לא סיבה טכנולוגית אבל סיבה מספקת.

מר בן-מאיר: אני מציע שיהיה כתוב "לכל שר". יכול להיות משהו הכרוך במשרד החוץ. כל שר יכול להביא זאת לממשלה.

השר גוברין: אני מתנגד לתיקון של בן-מאיר. זה קשור למשרד מסחר ותעשיה.

השר י.אלון: נשאיר את הנוסח "לכל שר הרשות להביא".

השר צדוק: אני מציע למחוק את המלה "עליונים", לא לכתוב שיקולי בטחון עליונים.

ד"ר ארנון: הועדה המליצה, שאם מעבירים מפעל מהחוף לאזורי פיתוח, שהציוד שבהרבה מקרים היה מועדף על ידי חוק "השקעות מאושרות" קודם, מקבל עכשיו עוד פעם העדפה. נדמה לי שזה יהיה חור די רציני.

רה"מ ל.אשכול: אנו פעם עשינו זאת. הלכנו לתעשיינים בתל-אביב ואמרנו להם: יש ענין של פיזור האוכלוסיה, תמכור את העסק שלך פה ותעביר את המפעל לדימונה או למצפה רימון. אם תבוא אליו כך בפשטות - הוא יגיד לך: לך לאן שצריך ללכת.

ד"ר ארנון: שיהיה כתוב בפירוש: במקרה שציוד זה לא קבל וכו'.

רה"מ ל.אשכול: זאת לא כשרה. יהודי זה יגיד בפירוש: אני רוצה "לעקעכל". אם אתה מוכל לתת "לעקעכל" - אלך, אם לאו - אשאר ברמת-גן.

ד"ר ארנון: מוטב שאתן לו את "השוקולדה" שהוא רוצה בה בדרך אחרת. תורים בחוקי המס זאת "שוקולדה" די מרירה.

השר גוברין: אנו נתקלנו במסחר ותעשיה בשנה האחרונה (וגם בשנים הקודמות) לאו דוקא במפעלים גדולים, אלא בבתי מלאכה שבלעדיהם אין אתה יכול להעביר מפעל גדול. נתקלנו בבעיה זו של ציוד מועבר, שהוא לא היה השקעה מאושרת. משרד ההשקעות לא אישר שום ציוד. אותו יהודה אמר: אם לא תתנו לי - לא אזוז.

מר ל.אשכול: אם בסעיף זה יהיה כתוב "או תמורתה בכסף"? אתה, ארנון, מוכן להסכים שנגיד "לתת לו מענק בכסף"?

השר ע.גוברין: זה אי-אפשר, זה יהיה על חשבון התקציב שלו.

רה"מ ל.אשכול: הוא אומר שמנקודת ראות המס זה גורם בלבול לאנשים שצריכים לטפל בגביות ובמס. אני לא רוצה להפסיד את הענין כולו, לכן אני אומר, שאני מוכן לתאידה מענק בכסף אבל החשבון מתנהל לפי החוק, וכלום אין זה תקציב?

<u>השר צדוק:</u> אם נלך בדרך של מענק נסתבך. זה פותח פתח לפיקוח אינדיבידואלי עם כל אחד על מענק שהוא צריך לקבל, מה ההנחות שהוא מקבל ~~מהמפ~~ כמפעל מאושר? הוא מקבל הנחות מסויימות ממס. שיעור ההנחות תלוי ברווחיות. מה הרווחיות נדע בעוד חמש שנים. אין לנו בסיס שנוכל להתמקח. אני מעדיף דרך זו. אני לא רואה שיש בזה דבר שאי אפשר לקבל אותו. אנו אומרים לאדם כך: יש לך ציוד ברמת-גן, אילו היה לוקח ציוד זה ומוכר אותו בשוק ומקבל תמורתו חצי מי יון לירות ומשקיע סכום זה במפעל באזור פיתוח - היינו מכירים בזה כהשקעה מאושרת. אין סיבה מדוע לא נכיר כהשקעה את השווה-כסף. (<u>מר ז.שרף:</u> חצי מיליון לירות זה חייב במס רווחיות). אני אעשה אתו את החשבון הזה. אני רוצה שנוכל לעשות אתו את החשבון לא על יסוד השערות אלא על יסוד נתונים קיימים בזמן שמוכר המפעל ומצבו מוגדר. אינני רוצה להתווכח אתו ולעשות את החישוב על יסוד רווחיות משוערת שתהיה בעוד חמש שנים.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> אולי נאשר זאת כהנחות פנימיות? (<u>השר י.אלון:</u> אין סודות נכתוב: או פיצוי הולם לזה.-

<u>השר צדוק:</u> כאלטרנטיבה אני מקבל זאת.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> ארנון מסכים?

<u>ד"ר ארנון:</u> הכל תלוי בפירוש. אם אנו מוסיפים פה: במידה שציוד זה היה השקעה מאושרת במפעל הקיים - זה היה פותר את הכל.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> אני בפירוש אומר: אם יש בית חרושת שניצל את הכל ואנו באים אליו ואומרים: תעביר את בית החרושת שלך - זה הפתיון שלו. אתה אומר, שאת הפתיון אתה רוצה להראות לו מרחוק. מצפה-רימון - איננו פתיון. אם אתה אומר שזה מזיק לטכניקה של גביית מסים - אני מוכן לקבל את מענקך ולהגיד: או תמורתו בכסף.

<u>השר צדוק:</u> ההערה של שרף היא הערה נכונה.

<u>מר ז.שרף:</u> בעניני השקעה אין לנו בכלל חקיקה.

<u>השר צדוק:</u> מוסכם על "או פיצוי מתאים".

<u>השר י.אלון:</u> סעיף 4. לגבי שיעור ההלואה העומדת, שהיא מינוח מוסווה למענק, אני עומד על כך שההלואה-העומדת לא תעלה על 25% מההשקעה הכוללת במפעל, וזאת תהיה תקרת-מכסימום. אני מציע שזה לא יהיה כבעבר, אלא שנקבע שיעור מכסימלי, כועדת שרים מוסמכת, 25%. בעבר היה מענק של שליש והיו גם דברים בלתי נעימים.

השר ע.גוברין: אני רוצה לומר שהצעה זו אינה הצעה. לא במקרה הוספנו: "כגון אילת או מצפה רימון". יגאל יודע שבכל מקרה הבאנו זאת הנה, כי היינו זקוקים בכל מקום לעזרת עוד משרדים. בידענו זאת הבאנו את הדבר לועדת השרים הכלכליים.בשני מקומות אלה, בנציבות וכו' אני מכרידים שנתן 25% ואיש לא בא. אין כל פחד שמשרד מסחר ותעשיה יפזר כסף.

רה"מ ל.אשכול: מה זאת הלואה עומדת?

איש משרד האוצר: היא "עומדת" במידה שהמפעל לא מבצע את הפונקציה שלו. אם כעבור עשר שנים המפעל מועבר והוא לא מוכר אותו - ההלואה הופכת למענק.

רה"מ ל.אשכול: הוא צריך 10 שנים לקיים את המפעל. לאחר עשר שנים אם הוא לא מוכר אותו, אם מלא את כל התקוות שתלו בו - במשך 10 שנים ההלואה עומדת, לאחר 10 שנים היא בודאי עומדת. ז"א אדם שהקים מפעל ומאריך ימים - בשנה ה-11 ההלואה "עומדת". פה מציע שר העבודה "מומע לאזס זיך ארונטער". אבל הלא כאן יושבת ועדה ומחפש דרכים לפיזור האוכלוסיה.

השר י.אלון: תציע אחוז אחר.

השר גוברין: קיבלנו חומר מארצות שונות: אירלנד, אנגליה, יון ואוסטרליה. שם פשוט כתוב "מענקים" בלי חכמות.

רה"מ ל.אשכול: מה המכסימום עד עכשיו?

מר שלמה עמיר: עד עכשיו שליש.

רה"מ ל.אשכול: נכתוב: ובלבד שלא יעלה על שליש.

השר צדוק: אני חושש שאתה מזמין לדרוש שליש. מוטב שלא נגיד שום דבר.

השר י.אלון: היות וגוברין מסתמך על אירלנד ואנגליה, שם מקובל 25%. אני מסכים (1) שליש, (2) להגדיל את מספר השנים מ-10 ל-15 שנה. (3) שבכל מקרה זה יבוא לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר צדוק: אני מסכים שיהיה כלל. אינני מסכים שמקרים אינדיבידואליים יבואו לועדת השרים.

השר י.אלון: נקבע כלל 25%. כל מקרה חורג יובא לועדת השרים.

ד"ר ארנון: אני מציע שיהיה כתוב "כבעבר". בפרוטוקול יהיה כתוב, שבעבר לא נתנו יותר משליש. אני מסכים שהמכסימום יהיה שליש, אבל לא כותבים זאת.

השר י.אלון: צדוק מסכים שיהיה במקום 10 15 שנה?

רה"מ ל.אשכול: אל נחמיר בזה. אנו ועדה לפיזור ולא לביבוש.

<u>השר י.אלון:</u> מאחר שהועדה קבלה את ההסתייגות הראשונה שלי לסעיף 4, אני מוותר על ההסתייגות השניה לאותו סעיף. בהצעת הועדה נאמר: ועדת השרים לעניני כלכלה תקבע, מפעם לפעם, את האזורים והמקומות אשר לגביהם יחול תנאי-עידוד זה.- זה מניח את דעתי ואני מסתלק מן ההסתייגות שלי.

עכשיו אני עובר לסעיף 11. פה יש ענין של מכירת קרקעות. זה במקצת עומד בסתירה להחלטות שקיבלנו אפילו ביום א' האחרון. אני רוצה שבענין זה תחול מדיניות הממשלה בתחום מכירת קרקעות.

<u>מר בן-מאיר:</u> אני רוצה לתמוך בשר העבודה.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> כולם תומכים בו.

<u>השר י.אלון:</u> הנוהג שמקובל לגבי כל מכירת קרקע צריך לחול גם במקרה זה.

<u>מר בן-מאיר:</u> שם כתוב בפירוש, שאזורי הפיתוח יהיו יוצאים מן הכלל.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> על מה אתם מדברים? שם נאמר +במקרים יוצאים מן הכלל יכולה הממשלה להחליט. פה כתוב "ידונו בכל מקרה". אפשר לומר: ידונו במקרה זה בהתאם לסעיף זה וזה.

<u>ד"ר ארנון:</u> אני מציע למחוק את הסעיף הזה, אין לו שום משמעות.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> גם אני סבור שהוא מיותר. בכל מקרה יבוא שר המסחר והתעשיה ויגיד: במפעל זה הבעלים רוצים קרקע, רוצים בעלות.

<u>השר ע.גוברין:</u> כאשר דנו לא היתה החלטת הממשלה. אז ההרהורים הראשונים היו: אם יהיו מקרים יוצאים מן הכלל, אז אנו בשביל פיזור האוכלוסיה נוותר על העקרון. לכן כתבנו את הסעיף ה. עכשיו לא צריכים אותו הואיל ויש חוק הממשלה.

<u>ד"ר ארנון:</u> יש לי שאלה לסדר-היום. האם אתה מעמיד תחילה לדיון את ההסתייגויות? יש לי שאלה בקשר לביצוע.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> נגמור קודם את ההסתייגויות. אנו באים לסעיף השיכון. (סעיף 11).

<u>השר י.אלון:</u> לפי הצעת הועדה, משרד השיכון יצמצם את הבניה הציבורית. אני הייתי רוצה שהצמצום יהיה יותר מוגדר ויותר מצומצם. לכן הייתי רוצה שנתן הנחיה למשרד השיכון, כאשר יכין את הצעתו לועדת השרים, שיגביל את הבניה הציבורית המבוצעת ברצועת החוף בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד: בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שהחליטה עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> זה כולל בנינים ציבוריים, בתי-ספר?

<u>השר י.אלון:</u> יש עיריה והיא תדאג לבתי ספר.

<u>מר בן-זאב:</u> אם כתוב בינוי משכנות עוני - פירושו של דבר שבונים כל מה שמכנות העוני צריכים. כמו שיש צורך לאיש בכביש, כך יש לו צורך גם בבית ספר.

<u>מר ד.סנה:</u> אני רוצה לתמוך בסעיף כפי שכתוב. האם פירוש הדבר, שמשרד השיכון צריך מחר להפסיק את הבניה למפעל החסכון, או להחזיר ל-30 אלף חוסכים שיש להם פקדונות שהם מצטרפים לסכום למעלה מ-80 מיליון לירות? ההצעה כפי שהיא מנוסחת על ידי שר העבודה עלולה להביא לידי כך. אם כתוב שמשרד השיכון יצמצם, הכוונה היא בהתאם לתכניות של החלק השני של הסעיף, שזה יאושר על ידי הממשלה. יש חוזים עם הממשלה.

<u>השר י.אלון:</u> אפשר לומר פרט לחוזים שכבר נחתמו.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> בשיכון בחסכון הממשלה משקיעה כסף?

<u>מר ד.סנה:</u> הממשלה לא משקיעה.

<u>מר י.אלון:</u> אנו נוכל להעביר זאת לקבלנים פרטיים.

<u>ד"ר ארנון:</u> אני חושש לדיוק שבהודעתו של סנה. בהמשך הדברים בלי כל ספק יהיו כספים של הממשלה גם בשיכון זה. למרות שאני לא חושב שאפשר לקשור את הבעיה הזאת, כמו שסר העבודה מציע. כן אינני חושב שהצעתו של סנה היא מעשית. צריך להגיד, שהממשלה לא רק תצמצם את הבניה אלא גם את העזרה שהיא נותנת לתכנית החסכון באזור החוף.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> אתה רוצה להגיד, שהממשלה באמצעיה היא, או באמצעים שיש לה השפעה מכרעת עליהם, היא לא תעשה שיכון באזור החוף. אני לא רוצה שהתוצאה תהיה כאילו אנו שוללים את הכל. אם איש העובד בנמל רוצה דירה ורוצה לקבל הלואה, אנו נגיד לו: אתה לא תקבל? תשאר במשכנות העוני! מה יצא מזה?

<u>מר ד.סנה:</u> אם אתה אומר "בעתיד" זה בדיוק ההיפך ממה שאתה רוצה. 30 אלף חוסכים הבטחנו להם לאט לאט לבנות. אם אתה אומר בעתיד לא - התוצאה הברורה מזה שאתה מפסיק את הבניה.

<u>השר י.אלון:</u> הערה אינפורמטיבית אחת חשובה: משרד השיכון פועל לפי הוראות ~~אגף~~ המוסד לתיאום. יש מועמדים לעירות הפיתוח ואין דירות בשבילם. כך המצב באילת, שיש מועמדים ואין דירות. יש אפשרות להזרים זוגות צעירים לערי הפיתוח והעיכוב היחיד הוא לא חוסר עבודה ולא חוסר רצון ללכת, אלא חוסר דירות. ב) יש עודפי דירות בשאר הפעולות, לא של משרד השיכון. יש תהליכים של יזמה פרטית.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

סר ד. טנה: מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

השר י. אלון: צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

השר ע. גוברין: הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעוה על גבי שעות בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה (קורא סעיף 3 של "שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה איננה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות טנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעה קונקרטית איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מייעץ גם לבאל לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהםמקשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

רה"מ ל. אשכול: אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הבענו לסעיף שיכון.

השר י. אלון: אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לתיכון ולתרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עדלישיבה הבאה, לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה נספח מעין ממזר.

רה"מ ל. אשכול: בישיבה הבאה נדון על ההצעות בסעיף שיכון.

./.

מ ח ל י ט י ם

להקן המלצות הוועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:
(נספח 2פז שנשלח לחברי הממשלה)

א) סעיף א.1. ינוסח כדלקמן:

"1) לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל המסריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באיזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת. הממשלה תהיה רשאית לאשר סטיה מעקרון זה."

ב) בסוף סעיף א.3. יווסף: "או שיינתן פיצוי מתאים".

ג) לאשר סעיף א.4. כלשונו.

ד) למחוק סעיף א.11.

ה) לדון בישיבה הבאה בהמלצות בעניין החינוך.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ת

סודי

טיוטה
סטינוגרמה

פרטי - כל
הישיבה האחת-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על-פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ח' בתמוז תשכ"ה - 8.7.65

בנוכח השרים : ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ע. גוברין,

בעדרו השרים: ח. גבתי,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגרין - מזכירות הממשלה
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
ז. שרף - משרד ראש הממשלה
י. תמיר - משרד השיכון

סדר היום : המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה
ירושלים, 8.7.65

<u>רה"מ א.אשכול:</u> פותח את הישיבה.

<u>השר גוברין:</u> ברשות היו"ר אגיד את דברי בקיצור נמרץ, משום שעיקרם כתוב בדו"ח. ב-5.1.65, ברשותו של ראש הממשלה, מונתה ועדה שהיתה צריכה להגיש הצעות בענין הגברת התעסוקה, התיעוש והשיכון והעלאת רמת השירותים באזורי הפיתוח. בתוך הועדה, בהסכמת שר החינוך, כלל גם עניני חינוך. משרד החינוך הגיש גם הצעות בענין זה שנתקבלו על ידינו.

הצעה זו ביסודה יש בה שלושה-ארבעה דברים: א) למעשה ציינו מה הם תנאי העידוד הניתנים היום. לפי זה הגדלנו במידה מסוימת את תנאי העידוד לאזורי הפיתוח. לדעת הועדה ולדעתי לא הגדלנו די, אבל באותה מידה שסברנו שהמדינה יכולה לעמוד בה. ב) במידה מסוימת לגבי תעסוקה, תיעוש ושיכון ולגבי שירותים הגבלנו במידה מסויימת את אידור החוף, אבל לא בתנאים שיכולים להזיק לפיתוח יותר רציונאלי בתוך אזורי החוף. בניה תעשיה, שיכון וכו'. קבענו עוד, שתקום ועדה קבועה שאין לה שום סמכויות. אין היא יכולה לפנות לאיזה משרד ולתת לו הוראות, אלא היא צריכה לעקוב בקביעות איך הם פועלים המשרדים. אם יש לה הצעות -היא צריכה לפנות לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה. הכנסנו הצעתנו בתכנית ארצית, שהוגשה לועדת השרים הכלכליים. (הם לא היו כבולים להצעה זו שהגיש אותה בשעתו כוכב). אבל הוספנו, שועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תצטרך להתאים מדי פעם את התכנית הפיסית גם לפי התנאים המשתנים וגם לפי התכנית שנתקבלה בכנסת לחוק התכנון והבניה. הכנסנו גם את ענין מיקום מוסדות הממשלה ומוסדות ציבוריים באזור הפיתוח. לא התבססנו רק על תיעוש , שיכון והצד החינוכי. כי ראינו חשיבו מרובה בענין מיקום המוסדות שנמצאים ברשות הממשלה והעברתם לאזורי הפיתוח, אם הם פועלים שם. להצעה זו הוגשו הסתייגויות. חלק מן ההסתייגויות בא להכליל מה שלא קבלנו. אמרנו: אל נלך בגדולות שלא נוכל להתחייב. שקלנו כל דבר גם מבחינת היכולת של המדינה לעמוד בו. חלק מן ההסתייגויות בא לצמצם את ההמלצות האלה. בדרך כלל יש להגיד לשבחה של הועדה, שכל חבריה עבדו בצורה משותפת, בניגוד למקובל. ועוד שבח אחד אוסיף, שלא היו כל חילוקי דעות בעניני סמכות. בכל מקום שזה מחייב תיאום הדדי - שיכון, תיעוש - תיאום זה יבוא. מרבית ההמלצות נתקבלו פה אחד על ידי חברי הועדה, פרט להסתייגויות מספר שהבאתי אותם בנספח.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני רואה בדפים 1-5 הצעות כיצד לפתוח ולמשוך מפעלים. אחר כך בא מספר הסתייגויות.

<u>השר ע.גוברין:</u> בהסכמת כל החברים נתנו את ההסתייגויות כולן בדפים לחוד.

<u>השר צדוק:</u> זה כולל גם את מכתב מנכ"ל משרד העבודה?

<u>השר גוברין:</u> צרפנו גם אותו.

<u>רה"מ אשכול:</u> מעמ' 10 עד הסוף זו סטטיסטיקה.

<u>השר גוברין:</u> בתוך הטכסט, לאחר שבדקנו את המקומות, שינינו את אזור העדיפויות. אבל קבענו , שקביעת הועדה הזאת מחייבת בדיקה. זה לא מחייב שאשקלון תהיה תמיד אזור פיתוח. יש מקומות שאפשר להוציא ולהעביר.

<u>השר י.אלון:</u> צדק שר התיירות, שההסתייגויות שלי נעשו על דעתי. אני רוצה להבהיר כמה דברים. קודם כל לגבי ההסתייגויות הכתובות, אחר כך כמה הערות של הרהור . אנו חושבים שלגבי ההיתר להכיר במפעל מאושר באזור החוף, הנוסח שנתקבל על דעת רוב הועדה הוא שער רחב לא רק לאישור מפעלים כמפעלים מאושרים באזור החוף, אלא הזמנה לחץ של מפעלים לרצות ליהנות ממעמד של מפעל מאושר דוקא באזור החוף. לדעתנו יש צורך יותר לצמצם את האפשרויות הללו עד למינימום. ולכן הגברנו זאת, שלא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית, לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון עליונים מחייבים זאת.- זוהי הסתייגות לסעיף 1 - אמצעים כלכליים. הנוסח המוצע על ידי הועדה פתוח יותר מדי. אני מציע לקבל את ההסתייגות שלי.

<u>השר ע.גוברין:</u> הועדה לא קבלה זאת מטעם פשוט. קיימת מסורת. אנו אומרים, שעלינו לאשר כ"מפעלים מאושרים" ברצועת החוף רק את אלה אשר גורמים יוצאים מן הכלל מחייבים זאת, כגון: בידלל יצוא, מניעת יבוא ושיקולי בטחון.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני חדל להבין את ההבדל.

<u>השר ע.גוברין:</u> שר העבודה אומר "אם המפעל הוכיח". אנו אומרים שזה מיותר. קיימת מסורת במשרד מסחר ותעשיה. עוד לא אושר מפעל על ידי משרד מסחר ותעשיה לפני שניסו תחילה לברר אתו.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> נניח שעד עכשיו לא הוכיח ומחר יוכיח ויהיה משרד מסחר ותעשיה שכן ירצה להקים את המפעל הזה. ברור שיהיה ויכוח בין בעל המפעל ובין משרד מסחר ותעשיה והוא יוכיח. אם כולם מסכימים שאין פה "אין פריטט" הבדל, היות ואנו ועדה לפיזור האוכלוסיה , פירושו של דבר לא רק פיזור אוכלוסיה אלא פיזור מקורות פרנסה. סתם פיזור אוכלוסיה אין לו טעם. כאן אנו מכנסים לעשות מאמצים שהאוכלוסיה תעבור לאותם האזורים שאנו מעונינים בהם.

מר בן-מאיר: אני מציע להוסיף עוד מלה: שיקולי בטחון ו ב ר י א ו ת . בעית האישפוז מטילה עלינו עומס כבר.

רה"מ א.אשכול: אני מתנגד לזה. מדוע לא להגיד גם עניני דת, אין עוד בית כנסת? אני אומר זאת ברצינות. מפעל לא רוצה לקום מפני שיגיד שאין במקום בית ספר תיכון. בריאות אויף כפרות, יש יהודים בעולם. אם אין פיזור - אין צרכי תרבות, ובאמת אין. זה מעגל קסמים: אם לא רוצים ללכת - אין מוסדות בריאות, אם אין בריאות - אין מפעל וכו'. ואז אין פיזור.

השר צדוק: בקריאה הראשונה נדמה היה לי שההבדל בין שתי הנוסחאות הוא רק מילולי. אחר כך ראיתי לפני מקרה כזה, למשל: חברה בעלת מוניטין בינלאומי רוצה להקים מפעל בארץ, שהוא יתרום תרומה נכבדה ליצוא. יש לנו ענין פוליטי שהחברה הזאת תבוא ארצה. היא אומרת: אני לאזור פיתוח אינני מוכנה ללכת. אז המצב הוא, שמבחינה טכנולוגית אפשר להקים אותו באזור פיתוח , מבחינה כלכלית אפשר להקים, אך על פי כן עלינו להשאיר לעצמנו את האפשרות לשקול.

מר ל.אשכול: היית צריך להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אני בעד נוסחה יותר גמישה קצת.

רה"מ א.אשכול: יש ויכוח די מתוח עם תעשית עדינה מאוד, עם אלקטרוניקה. זה התחיל בתל-אביב. התחלחלתי, אמרו לי ס'ברענט! אמרו לי שבניני כיתן מוכנים. עבר זמן וראיתי שאינם באים. אמרתי: ובכן? רצו לבנות בתל-אביב. משכתי אותם בעבותות אהבה עד האשדוד, וזה לא בוער. עכשיו "התלבשתי" שזה יהיה בבאר-שבע. עכשיו כמובן אשדוד תנקר את עיני. מציעים לי "כופר-נפש" מפעל אחר בבאר-שבע. אני אומר: אני רוצה את שניהם בבאר-שבע. יוכיחו לך שזה לא נוח, וזה נכון. אנו צריכים פה להחמיר, הקלות בלאו הכי תבאנה, אל תדאג. זה יהיה כמו כביש תורכי, או לצד זה או לצד זה אבל אף פעם לא כפי שתוכנן. אני בעד נוסח חמור יותר.

השר צדוק: אתה נתת עצה: במקרה כזה - תבוא לממשלה.- אני מציע שיהיה כתוב: סטיה מעקרון זה תובא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, או לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר י.אלון: אני הולך לקראת צדוק - או אם יש שיקולי בטחון - באישור ועדת השרים לעניני כלכלה. אם אתה רוצה ועדה זו - לא איכפת לי.

רה"מ אשכול: זה מובא לממשלה והממשלה קובעת.

השר י.אלון: שיהיה בועדה זו.

רה"מ אשכול: אינני יודע אם אנו קיימים לעולם. הועדה לעניני כלכלה - קיימת

תמיד. הייתי אומר כך: הרשות לשר העבודה להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אם זה מחמת מחסור בכוח אדם, אמנם זאת לא סיבה טכנולוגית אבל סיבה מספקת.

מר בן-מאיר: אני מציע שיהיה כתוב "לכל שר". יכול להיות משהו הכרוך במשרד החוץ. כל שר יכול להביא זאת לממשלה.

השר גוברין: אני מתנגד לתיקון של בן-מאיר. זה קשור למשרד מסחר ותעשיה.

השר י.אלון: נשאיר את הנוסח "לכל שר הרשות להביא".

השר צדוק: אני מציע למחוק את המלה "עליונים", לא לכתוב שיקולי בטחון עליונים.

ד"ר ארנון: הועדה ממליצה, שאם מעבירים מפעל מהחוף לאזורי פיתוח, שהציוד שבהרבה מקרים היה מועדף על ידי חוק "השקעות מאושרות" קודם, מקבל עכשיו עוד פעם העדפה. נדמה לי שזה יהיה תור די רציני.

רה"מ ל.אשכול: אנו פעם עשינו זאת. הלכנו לתעשיינים בתל-אביב ואמרנו להם: יש ענין של פיזור האוכלוסיה, תמכור את העסק שלך פה ותעביר את המפעל לדימונה או למצפה רימון. אם תבוא אליו כך בפשטות - הוא יגיד לך: לך לאן שצריך ללכת.

ד"ר ארנון: שיהיה כתוב בפירוש: במקרה שציוד זה לא קבל וכו'.

רה"מ ל.אשכול: זאת לא כשרה. יהודי זה יגיד בפירוש: אני רוצה "לעקעכל". אם אתה מוכל לתת "לעקעכל" - אלך, אם לאו - אשאר ברמת-גן.

ד"ר ארנון: מוטב שאתן לו את "השוקולדה" שהוא רוצה בה בדרך אחרת. הורים בחוקי המס זאת "שוקולדה" די מרירה.

השר גוברין: אנו נתקלנו במסחר ותעשיה בשנה האחרונה (וגם בשנים הקודמות) לאו דוקא במפעלים גדולים, אלא בבתי מלאכה שבלעדיהם אין אתה יכול להעביר מפעל גדול. נתקלנו בבעיה זו של ציוד מועבר, שהוא לא היה השקעה מאושרת. משרד ההשקעות לא אישר שום ציוד. אותו יהודה אמר: אם לא תתנו לי - לא אזוז.

מר ל.אשכול: אם בסעיף זה יהיה כתוב "או תמורתה בכסף"? אתה, ארנון, מוכן להסכים שנביא "לתת לו מענק בכסף"?

השר ע.גוברין: זה אי-אפשר, זה יהיה על חשבון התקציב שלו.

רה"מ ל.אשכול: הוא אומר שמנקודת ראות המס זה גורם בלבול לאנשים שצריכים לטפל בגביות ובמס. אני לא רוצה להפסיד את הענין כולו, לכן אני אומר, שאני מוכן לתחאידה מענק בכסף אבל החשבון מתנהל לפי החוק, וכלום אין זה תקציב?

השר צדוק: אם נלך בדרך של מענק נסתבך. זה פותח פתח לפיקוח אינדיבידואלי עם כל אחד על מענק שהוא צריך לקבל, מה ההנחות שהוא מקבל ~~בשש~~ כמפעל מאושר? הוא מקבל הנחות מסויימות ממס. שיעור ההנחות תלוי ברווחיות. מה הרווחיות נדע בעוד חמש שנים. אין לנו בסיס שנוכל להתמקח. אני מעדיף דרך זו. אני לא רואה שיש בזה דבר שאי אפשר לקבל אותו. אנו אומרים לאדם כך: יש לך ציוד ברמת-גן, אילו היה לוקח ציוד זה ומוכר אותו בשוק ומקבל תמורתו חצי מיליון לירות ומשקיע סכום זה במפעל באזור פיתוח - היינו מכירים בזה כהשקעה מאושרת. אין סיבה מדוע לא נכיר כהשקעה את השווה-כסף. (מר ז.שרף: חצי מיליון לירות זה חייב במס רווחיות). אני אעשה אתו את החשבון הזה. אני רוצה שנוכל לעשות אתו את החשבון לא על יסוד השערות אלא על יסוד נתונים קיימים בזמן שמוכר המפעל ומצבו מובדר. אינני רוצה להתוכח אתו ולעשות את החישוב על יסוד רווחיות משוערת שתהיה בעוד חמש שנים.

רה"מ ל.אשכול: אולי נאשר זאת כהנחות פנימיות? (השר י.אלון: אין סודות נכתוב: או פיצוי הולם לזה.-

השר צדוק: כאלטרנטיבה אני מקבל זאת.

רה"מ ל.אשכול: ארנון מסכים?

ד"ר ארנון: הכל תלוי בפירוש. אם אנו מוסיפים פה: במידה שציוד זה היה השקעה מאושרת במפעל הקיים - זה היה פותר את הכל.

רה"מ ל.אשכול: אני בפירוש אומר: אם יש בית חרושת שניצל את הכל ואנו באים אליו ואומרים: תעביר את בית החרושת שלך - זה הפתיון שלו.

אתה אומר, שאת הפתיון אתה רוצה להראות לו מרחוק. מצפה-רימון - איננו פתיון. אם אתה אומר שזה מזיק לטכניקה של גביית מסים - אני מוכן לקבל את טענתך ולהגיד: או תמורתו בכסף.

השר צדוק: ההערה של שרף היא הערה נכונה.

מר ז.שרף: בעניני השקעה אין לנו בכלל חקיקה.

השר צדוק: מוסכם על "או פיצוי מתאים".

השר י.אלון: סעיף 4. לגבי שיעור ההלואה העומדת, שהיא מינות מוסווה למענק, אני עומד על כך שההלואה-העומדת לא תעלה על 25% מההשקעה הכוללת במפעל, וזאת תהיה תקרת-מכסימום. אני מציע שזה לא יהיה כבעבר, אלא שנקבע שיעור מכסימלי, כועדת שרים מוסמכת, 25%. בעבר היה מענק של שליש והיו גם דברים בלתי נעימים.

השר ע.גוברין: אני רוצה לומר שהצעה זו אינה הצעה. לא במקרה הוספנו: "כגון אילת או מצפה רימון". יגאל יודע שבכל מקרה הבאנו זאת הנה, כי היינו זקוקים בכל מקום לעזרת עוד משרדים. בידענו זאת הבאנו את הדבר לועדת השרים הכלכליים.בשני מקומות אלה, בנציבות וכו' אני מכריזים שנתן 25% ואיש לא בא. אין כל פחד שמשרד מסחר ותעשיה יפזר כסף.

רה"מ ל.אשכול: מה זאת הלואה עומדת?

איש משרד האוצר: הי"א "עומדת" במידה שהמפעל לא מבצע את הפונקציה שלו. אם כעבור עשר שנים המפעל מועבר והוא לא מוכר אותו - ההלואה הופכת למענק.

רה"מ ל.אשכול: הוא צריך 10 שנים לקיים את המפעל. לאחר עשר שנים אם הוא לא מוכר אותו, אם מלא את כל התקוות שתלו בו - במשך 10 שנים ההלואה עומדת, לאחר 10 שנים היא בודאי עומדת. ז"א אדם שהקים מפעל ומאריך ימים - בשנה ה-11 ההלואה "עומדת". מה מציע שר העבודה "סומע לאזם זיך ארונטער". אבל הלא כאן יושבת ועדה ומחפש דרכים לפיזור האוכלוסיה.

השר י.אלון: תציע אחוז אחר.

השר גוברין: קיבלנו חומר מארצות שונות: אירלנד, אנגליה, יון ואוטרליה. שם פשוט כתוב "מענקים" בלי חכמות.

רה"מ ל.אשכול: מה המכסימום עד עכשיו?

מר שלמה עמיר: עד עכשיו שליש.

רה"מ ל.אשכול: נכתוב: ובלבד שלא יעלה על שליש.

השר צדוק: אני חושש שאתה מזמין לדרוש שליש. מוטב שלא נגיד שום דבר.

השר י.אלון: היות וגוברין מסתמך על אירלנד ואנגליה, שם מקובל 25%. אני מסכים (1) שליש, (2) להגדיל את מספר השנים מ-10 ל-15 שנה. (3) שבכל מקרה זה יבוא לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר צדוק: אני מסכים שיהיה כלל. אינני מסכים שמקרים אינדיבידואליים יבואו לועדת השרים.

השר י.אלון: נקבע כלל 25%. כל מקרה חורג יובא לועדת השרים.

ד"ר ארנון: אני מציע שיהיה כתוב "כבעבר". בפרוטוקול יהיה כתוב, שבעבר לא נתנו יותר משליש. אני מסכים שהמכסימום יהיה שליש, אבל לא כותבים זאת.

השר י.אלון: צדוק מסכים שיהיה במקום 10 15 שנה?

רה"מ ל.אשכול: אל נחמיר בזה. אנו ועדה לפיזור ולא לגיבוש.

השר י.אלון: מאחר שהועדה קבלה את ההסתייגות הראשונה שלי לסעיף 4, אני מוותר על ההסתייגות השניה לאותו סעיף. בהצעת הועדה נאמר: ועדת השרים לעניני כלכלה תקבע, מפעם לפעם, את האזורים והמקומות אשר לגביהם יחול תנאי-עידוד זה.- זה מניח את דעתי ואני מסתלק מן ההסתייגות שלי.

עכשיו אני עובר לסעיף 11. פה יש ענין של מכירת קרקעות. זה במקצת עומד בסתירה להחלטות שקיבלנו אפילו ביום א' האחרון. אני רוצה שבענין זה תחול מדיניות הממשלה בתחום מכירת קרקעות.

מר בן-מאיר: אני רוצה לתמוך בשר העבודה.

רה"מ ל.אשכול: כולם תומכים בו.

השר י.אלון: הנוהג שמקובל לגבי כל מכירת קרקע צריך לחול גם במקרה זה.

מר בן-מאיר: שם כתוב בפירוש, שאזורי הפיתוח יהיו יוצאים מן הכלל.

רה"מ ל.אשכול: על מה אתם מדברים? שם נאמר +במקרים יוצאים מן הכלל יכולה הממשלה להחליט. פה כתוב "ידונו בכל מקרה". אפשר לומר: ידונו במקרה זה בהתאם לסעיף זה וזה.

ד"ר ארנון: אני מציע למחוק את הסעיף הזה, אין לו שום ~~[illegible]~~ משמעות.

רה"מ ל.אשכול: גם אני סבור שהוא מיותר. בכל מקרה יבוא שר המסחר והתעשיה ויגיד: במפעל זה הבעלים רוצים קרקע, רוצים בעלות.

השר ע.גוברין: כאשר דנו לא היתה החלטת הממשלה. אז ההרהורים הראשונים היו: אם יהיו מקרים יוצאים מן הכלל, אז אנו בשביל פיזור האוכלוסיה נוותר על העקרון. לכן כתבנו את הסעיף ה. עכשיו לא צריכים אותו הואיל ויש חוק הממשלה.

ד"ר ארנון: יש לי שאלה לסדר-היום. האם אתה מעמיד תחילה לדיון את ההסתיגויות? יש לי שאלה בקשר לביצוע.

רה"מ ל.אשכול: נגמור קודם את ההסתייגויות. אנו באים לסעיף השיכון. (סעיף 11).

השר י.אלון: לפי הצעת הועדה, משרד השיכון יצמצם את הבניה הציבורית. אני הייתי רוצה שהצמצום יהיה יותר מוגדר ויותר מצומצם. לכן הייתי רוצה שנתן הנחיה למשרד השיכון, כאשר יכין את הצעתו לועדת השרים, שיגביל את הבניה הציבורית המבוצעת ברצועת החוף בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד: בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שהחליטה עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה.

רה"מ ל.אשכול: זה כולל בנינים ציבוריים, בתי-ספר?

<u>השר י.אללן:</u> יש עיריה והיא תדאג לבתי ספר.

<u>מר בן-זאב:</u> אם כתוב בינוי משכנות עוני - פירושו של דבר שבונים כל מה שמכנות העוני צריכים. כמו שיש צורך לאיש בכביש, כך יש לו צורך גם בבית ספר.

<u>מר ד.סנה:</u> אני רוצה להפוך בסעיף כפי שכתוב. האם פירוש הדבר, שמשרד השיכון צריך מחר להפסיק את הבניה למפעל החסכון, או להחזיר ל-30 אלף חוסכים שיש להם פקדונות שהם מצטרפים לסכום למעלה מ-80 מיליון לירות? ההצעה כפי שהיא מנוסחת על ידי שר העבודה עלולה להביא לידי כך. אם כתוב שמשרד השיכון יצמצם, הכוונה היא בהתאם לתכניות של החלק השני של הסעיף, שזה יאושר על ידי הממשלה. יש חוזים עם הממשלה.

<u>השר י.אלון:</u> אפשר לומר פרט לחוזים שכבר נחתמו.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> בשיכון בחסכון הממשלה משקיעה כסף?

<u>מר ד.סנה:</u> הממשלה לא משקיעה.

<u>מר י.אלון:</u> אנו נוכל להעביר זאת לקבלנים פרטיים.

<u>ד"ר ארנון:</u> אני חושש לדיוק שבהודעתו של סנה. בהמשך הדברים בלי כל ספק יהיו כספים של הממשלה גם בשיכון זה. למרות שאני לא חושב שאפשר לקשור את הבעיה הזאת, כמו ששר העבודה מציע. כן אינני חושב שהצעתו של סנה היא מעשית. צריך להגיד, שהממשלה לא רק תצמצם את הבניה אלא גם את העזרה שהיא נותנת לתכנית החסכון באזור החוף.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> אתה רוצה להגיד, שהממשלה באמצעיה היא, או באמצעים שיש לה השפעה מכרעת עליהם, היא לא תעשה שיכ ן באזור החוף. אני לא רוצה שהתוצאה תהיה כאילו אנו שוללים את הכל. אבל איש העובד בגמל רוצה דירה ורוצה לקבל הלואה, אנו נגיד לו: אתה לא תקבל? תשאר במשכנות העוני! מה יצא מזה?

<u>מר:ד.סנה:</u> אם אתה אומר "בעתיד" זה בדיוק ההיפך ממה שאתה רוצה. 30 אלף חוסכים הבטחנו להם לאט לאט לבנות. אם אתה אומר בעתיד לא - התוצאה הברורה מזה שאתה מפסיק את הבניה.

<u>השר י.אלון:</u> הערה אינפורמטיבית אחת ושובה: משרד השיכון פועל לפי הוראות ... המוסד לתיאום. יש מועמדים לעירות הפיתוח ואין דירות בשבילם. כך המצב באילת, שיש מועמדים ואין דירות. יש אפשרות להוריד זוגות צעירים לערי הפיתוח והעיכוב היחיד הוא לא חוסר עבודה ולא חוסר רצון ללכת, אלא חוסר דירות. ב) יש עודפי דירות בשאר הפעולות, לא של משרד השיכון. יש תהליכים של יזמה פרטית.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

מר ד.סנה: מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

השר י.אלון: צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

השר ע.גוברין: הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעות על גבי שעות בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה. (השר גוברין קורא סעיף שלוש של"שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה איננה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות סנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעות קונקרטיות איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מיעץ גם ליגאל לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהם קשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

מר ל.אשכול: אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הגענו לסעיף שיכון.

השר י.אלון: אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לחינוך ולתרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עד לישיבה הבאה לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה נספח מעין ממדר.

רה"מ ל.אשכול: בישיבה הבאה נדון על ההצעות בסעיף שיכון.

הישיבה ננעלה.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

<u>מר ד. סנה:</u> מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

<u>השר י. אלון:</u> צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעה על גבי שעה בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה (קורא סעיף 3 של "שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה איננה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות סנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעה קונקרטית איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מייעץ גם לשאול לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהםמקשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הבענו לסעיף שיכון.

<u>השר י. אלון:</u> אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לחיצון ולתרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עדלישיבה הבאה, לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה נספח מעין מסדר.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בישיבה הבאה נדון על ההצעות בסעיף שיכון.

./.

מ ח ל י ט י ם

להקן המלצות הוועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:
(נספח 2מז שנשלח לחברי הממשלה)

א) סעיף א.1. ינוסח כדלקמן:

"1) לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באיזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת. הממשלה תהיה רשאית לאשר סטיה מעקרון זה."

ב) בסוף סעיף א.3. יווסף: "או שייבנו פיצוי מתאים".

ג) לאשר סעיף א.4. כלשונו.

ד) למחוק סעיף א.11.

ה) לדון בישיבה הבאה בהמלצות בעניין השיכון.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ת

פרוטוקול סטנוגרפי

ישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה

<u>ירושלים, יום ג' ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965</u>

ס.א.

<u>השתתפו:</u> ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר

שר העבודה י. אלון

שר החקלאות ח. גבתי

שר התיירות ע. גוברין

שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר

שר הפנים מ.ח. שפירא

שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה

א. ברוצקס - משרד הפנים

א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי

ד. טנה - משרד השכון

ש. לנדמן - משרד הפנים

א. פינס - משרד השכון

י. צור - משרד הפנים

ע. קרון - משרד הפנים

ע. קמיר - משרד ראש הממשלה

מ. ניר - מזכיר הועדה

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ברשותכם, אני פותח את הישיבה.

נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון

פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה, ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת היעדים התבססה הועדה במידה מה על התכנית מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981, שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הוותיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים. השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

<u>שר/המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> האוצר
בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

<u>מר ברוצקס:</u> כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במצב לוח הדמוגרפיה, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבה שורה ארוכה של אמצעים די תקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינת מתן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותיקים.

<u>שר הפנים מ. ח. שפירא:</u> באיזה שטח?

<u>מר ברוצקס:</u> הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים דספרקטיביים, כמו ויסות הבניה הצבורית; ואמצעים פיזיים , כמו - אxבצאxהאהאxצאצצאx אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; כלומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין , שלמעשה היא מהוות העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי לה תחיל בפיתוח הכשור.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

- . -

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

<u>מר ברוצקס:</u> רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה גיע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי ההתישב ת החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמת עיר הבשור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 3000-4000-5000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין ב הן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים. אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה ב כך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הוותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש טבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתבדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם גידול המושבות מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת ההקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עילית ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים , נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים ש מבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי גידולן

המינימלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם החליטה, בהתאם למיון זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, היות ובדרך כלל תכניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה. עם קבלת חוק ה תכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור ה אוכלוסיה , חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכת למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר מטולב ויסודי במכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המווסתות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

היות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה , עם כל חשיבותה, איננה מהווה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש ה מקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים ורכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח. זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל ה מאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה ממליץ על הקפאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים. אצא כשלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי. אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להוורכב בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנת חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להוות אחד האמצעים המרכזיים להסדרה המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעות ממלכתיות בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוך; כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעיה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חזרה של תושבי אזורי הפיתוח לרצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הגאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכן חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים , שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותיים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשיית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפיזור האוכלוסיה עולה במחיר מסויים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב-1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-23%?

<u>מר ברוצקס</u>: כן.

<u>השר ע. גוברין</u>: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחת יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוסף 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד מוסד של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה היא שבשנתיים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי טיוטת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שונה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות, אני חושב - והפעם אינני מעיד על עיסתי - שכל הממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודית בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודית; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלפי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסיית אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש, הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לידות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת ירידת לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב התית וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה. מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של העוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזוג גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבור ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - גרים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה הופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבסס עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפזר מעט המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מההחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנצליח לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב גידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלולים לעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מה למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את אאאאאא בעיירות הפיתוח. הגעתי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף, התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בהזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המינימום שבמינימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הבנקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון, והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

היות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעות שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהן:

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;

ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה פירוש הדבר?

<u>השר ע. גוברין:</u> לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ג) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונ י לירות.ש...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ואינך נבהל?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלת נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כן המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים לתת להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

<u>שר האוצר,המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד.
אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה.
כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם .

לא ידעתי את המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסוקתיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלות בשטח החנוכי והחברתי. אם ש ראש הממשלה יציג בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר . השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית ממדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקט+ חד-פעמי אלא פרוצס שיימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקווה או רמלה.

<u>מר סנה:</u> ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העולים נבנים באזורים א' - ד'; 4% בחתי-בוח; 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ושבוה, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזת בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמה הפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית גת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכנית שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ב' תנאים מיוחדים.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

<u>מר סנה:</u> לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משכון עולים לדירות בנוה 60-90 מט"ר

דבר זה איננו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה במקומות אלה. אין צורך לחלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם מקומות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצה קרקע למטרה זו, התלה מספרות בקרקע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

<u>מר מנה:</u> הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

<u>מר מנה:</u> לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסיית ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

<u>מר מנה:</u> תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

<u>היו"ר לשע הממשלה ל. אשכול:</u> האם בתל-אב יב ה וא מקבל דירה במחיר דול יותר?

<u>מר טנה:</u> בתל-אביב ערך הדירה עולה.

<u>השר פ. ספיר:</u> האורות של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

<u>מר טנה:</u> רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון.
לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר
הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

<u>מר טנה:</u> 2 בי"ס.
יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן אינה עולה על
5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים,
יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות
פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות
פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה
להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי
הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, והקציב
הסעד של קריית שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה
שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את
האוכלוסיה במטרופולין ולהגדיל האוכלוסיה
באזורי הפתוח. על עצם העניין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך
לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לבדוק כל הצעה,
אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים
אלה: כזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשי כה לאורות דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח. משום כך הענין איננו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב .

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 מט"ר מוטל מס דירות . ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אז בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות כרגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגבית מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לכנם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-4 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנה מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתומצתות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני תומך בהצעה ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר ומשרד המסחר והתעשיה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני נכון לרכז את הועדה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תרכז את הועדה.

<u>השר י. אלון:</u> זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

<u>השר י. אלמוגי:</u> האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. א שכול:</u> אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

<u>השר י. אלון:</u> אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות.
אני מודה לכם.
הישיבה נעולה.

פרוטוקול סטנוגרפי
מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה
ירושלים, יום ג' ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965

מ.א.

השתתפו: ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר
שר העבודה י. אלון
שר החקלאות ח. גבתי
שר התיירות ע. גוברין
שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר
שר הפנים מ.ח. שפירא
שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס - משרד הפנים
א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי
ד. טנה - משרד השכון
ש. לנדמן - משרד הפנים
צ. פינס - משרד השכון
י. צור - משרד הפנים
ע. קרון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
ס. ניר - מזכיר הועדה

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה. נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה , ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת ה י עדים התבססה הועדה במידה מה על התכנית מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981 , שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא</u>: מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הותיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים.השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפנייה 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

<u>שר/המסחר והתעשיה</u> (האוצר) <u>פ. ספיר</u>: בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

<u>מר ברוצקס:</u> כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במגבלות הדמוגרפיות, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבת שורה ארוכה של אמצעים די תקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינה מתן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותקים.

<u>שר הפנים מ. ח. שפירא:</u> באיזה שטח?

<u>מר ברוצקס:</u> הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים רסטרקטיביים, כמו ויסות הבניה הצבורית; ואמצעים פיזיים, כמו - XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; כלומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין, שלמעשה היא מהווה העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי לה תחיל בפיתוח תבשור.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

<u>מר ברוצקס:</u> רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה גיע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי ההתיישבות החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמת עיר הבעור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 3000-4000-5000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין בהן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים, אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה בכך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הוותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש טבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתגדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם גידול המושבות מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת ההקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עילית ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים, נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים שמבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי גידולן

המנימלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם החליטה, בהתאם למיון זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, הירות ובדרך כלל תבניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה.
עם קבלת חוק התכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור האוכלוסיה, חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכת למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר משולב ויסודי כמכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המווסתות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

הירות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה, עם כל חשיבותה, איננה מהווה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש המקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים וריכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח.
זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל המאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה הםליץ על הקפאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים. אנא כשלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי. אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להתרכב בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנת חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להוות אחד האמצעים המרכזיין להסדרת המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעות ממלכתיות בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוך; כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעייה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חזרה של תושבי אזורי הפיתוח לרצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הגאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכן חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים , שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותיים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשיית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפיזור האוכלוסיה עולה במחיר מסויים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב-1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-3%?

<u>מר ברוצקס</u>: כן.

<u>השר ע. גוברין</u>: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחת יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוספו 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד מוסד של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה היא שבשנתים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי טיוטת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שונה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות, אני חושב - והפעם אינני מעיד על עיסתי - שכל הממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודיה בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודיה; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלהי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסייה אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודיה בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש, הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לירות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת הודות לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב רתית וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה . מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של האוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזוג גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבר ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - גרים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה תופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבססו עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפדר מעש המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מההחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנעליה לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב גידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלולים לעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מה למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את XXXXXX עיירות הפיתוח. הגעתי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף, התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בהזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המנימום שבמנימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הבנקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון, והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

היות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעות שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהן:

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;

ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה פירוש הדבר?

<u>השר ע. גוברין:</u> לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ג) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונ י לירות.צ...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ואינך נבהל?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלה נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כן המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים לתת להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

<u>שר האוצר,המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד.

אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה.

כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם.

לא ידעתי את המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסוקתיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלות בשטח החנוכי והחברתי. אם א ראש הממשלה יציב בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר . השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית ממדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקט+ חד-פעמי אלא פרוצס שיימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקווה או רמלה.

<u>מר טנה:</u> ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העולים נבנים באזורים א' - ד';

4% בהתישבות; 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ושבות, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזת בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמההפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית גת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכנית שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ג' תנאים מיוחדים.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

<u>מר טנה:</u> לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משכון עולים לדירות בנות 60-90 ממ"ר.

דבר זה אינו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה במקומות אלה. אין צורך לחלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם מקומות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצא קרקע למטרה זו, החלה ספספרות בקרקע.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

מר סנה: הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

מר סנה: לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסיית ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

מר סנה: תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: האם בתל-אב יב ה וא מקבל דירה במחיר זול יותר?

מר סנה: בתל-אביב ערך הדירה עולה.

השר פ. ספיר: האורות של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

מר סנה: רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון. לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

השר פ. ספיר: כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

מר סנה: 2 בי"ס.

יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן אינה עולה על 5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים, יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, ותקציב הסעד של קריית שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את האוכלוסיה במטרופוליטן ולהגדיל האוכלוסיה באזורי הפתוח. על עצם הענין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לבדוק כל הצעה, אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים אלה: כזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשיכה לאורות דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח. משום כך הענין איננו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב.

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 ממ"ר מוטל מס דירות. ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אא בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות כרגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגבית מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לבכם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-5 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנות מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתוכצתות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

השר י. אלמוגי: אני תומך בהצעת ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר ומשרד המסחר והתעשיה.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

השר ע. גוברין: אני נכון לרכז את הועדה.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: תרכז את הועדה.

השר י. אלון: זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

השר י. אלמוגי: האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

היו"ר ראש הממשלה ל. א שכול: אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

השר י. אלון: אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

השר י. אלמוגי: אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות. אני מודה לכם.
הישיבה נעולה.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

פרוטוקול סטנוגרפי

מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה

ירושלים, יום ג' ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965

ס.א.

השתתפו: ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר

שר העבודה י. אלון

שר החקלאות ח. גבתי

שר התיירות ע. גוברין

שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר

שר הפנים מ.ח. שפירא

שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה

א. ברוצקס - משרד הפנים

א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי

ד. טנה - משרד השכון

ש. לנדמן - משרד הפנים

צ. פינס - משרד השכון

י. צור - משרד הפנים

ע. קרון - משרד הפנים

ע. קמיר - משרד ראש הממשלה

ס. ניר - מזכיר הועדה

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה.

נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון

פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה , ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת היעדים התבססה הועדה במידה מה על התכנית מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981 , שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא</u>: מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הרוחיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים.השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

<u>שר/המסחר והתעשיה</u> (האוצר) <u>פ. ספיר:</u> בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

<u>מר ברוצקס:</u> כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במצב לוח הדמוגרפיות, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבת שורה ארוכה של אמצעים די תקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינת מתן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותיקים.

<u>שר הפנים מ. ח. שפירא:</u> באיזה שטח?

<u>מר ברוצקס:</u> הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים רסטרקטיביים, כמו ויסות הבניה הציבורית; ואמצעים פיזיים, כמו - XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; כלומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין, שלמעשה היא מהווה העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי לה תחיל בפיתוח מבשור.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

<u>מר ברוצקס:</u> רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה ג'יע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי התישב ת החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמת עיר הבשור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 3000-4000-5000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין ב הן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה ב כך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הוותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש טבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתגדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם גידול המושבות מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת ההקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עילית ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים , נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים שמבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי בידולן

המינימלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם החליטה, בהתאם למיון זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, היות ובדרך כלל תכניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה. עם קבלת חוק התכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור האוכלוסיה, חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכת למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר משולב ויסודי כמכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המווסתות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

היות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה, עם כל חשיבותה, איננה מהווה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש המקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים ורכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח. זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל המאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה ממליץ על הקפאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים.
אצא כשלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי.
אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להתרכב בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנת חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להוות אחד האמצעים המרכזיים להסדרת המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעות ממלכתיות בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוך; כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעייה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חזרה של תושבי אזורי הפיתוח למצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הנאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכן חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים , שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותיים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשיית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפיזור האוכלוסיה עולה במחיר מסויים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב -1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-3%?

<u>מר ברוצקס</u>: כן.

<u>השר ע. גוברין</u>: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחת יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוספו 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד מוסד של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה היא שבשנתים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי טיוטת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שונה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חבותית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות, אני חושב - והפעם אינני מעיד על עיסתי - שכל הממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודית בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודית; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלהי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסיית אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש, הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לידות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת הודות לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב רתית וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה . מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של העוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזור גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבור ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - ברים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה הופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבססו עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפזר מעט המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מההחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנפליה לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב ג ידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלוליםלעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מא למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את אאאאאא בעיירות הפיתוח. הגע תי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף , התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בבזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המינימום שבמנימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה ש צריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הב נקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון,והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

הירות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעה שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהןx

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;

ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, א הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

שר הפנים מ.ח. שפירא: מה פירוש הדבר?

השר י. גוברין: לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ג) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונ י לירות.ע...

ראש הממשלה ל. אשכול: ואינך נבהל?

השר י. גוברין: לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלת נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כן המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים לתת להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר: לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד. אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה. כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם .

לא ידעתי את המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסוקתיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלות בשטח החנוכי והחברתי. אם א ראש הממשלה יציג בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר . השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית מדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקס+ חד-פעמי אלא פרוצס שיימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקווה או רמלה.

מר סנה: ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העולים נבנים באזורים א' - ד';

4% בהתישבות; 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ושבות, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזת בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמה הפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית גת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכנית שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ג' תנאים מיוחדים.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

מר סנה: לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משכון עולים לדירות בנות 60-90 ממ"ר.

דבר זה איננו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה במקומות אלה. אין צורך לחלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם מקומות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצה קרקע למטרה זו, התחלה ספסרות בקרקע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

<u>מר סנה:</u> הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

<u>מר סנה:</u> לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסיית ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

<u>מר סנה:</u> תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם בתל-אביב יבה וא מקבל דירה במחיר זול יותר?

<u>מר סנה:</u> בתל-אביב ערך הדירה עולה.

<u>השר פ. ספיר:</u> האורות של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

<u>מר סנה:</u> רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון.
לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר
הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

<u>מר סנה:</u> 2 בי"ס.

יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן איננה עולה על 5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים, יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, ותקציב הסעד של קריית שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את האוכלוסיה במטרופוליטן ולהגדיל האוכלוסיה באזורי הפתוח. על עצם הענין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לברוק כל הצעה, אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים אלה: בזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשי כה לאורות דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח, משום כך הענין איננו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב.

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 מ"ר מוטל מס דירות. ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אך בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות כרגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגביה מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לבכם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-5 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנות מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתומצתות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

השר י. אלמוגי: אני תומך בהצעת ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר ומשרד המסחר והתעשיה.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

השר ע. גוברין: אני נכון לרכז את הועדה.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: תרכז את הועדה.

השר י. אלון: זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

השר י. אלמוגי: האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

היו"ר ראש הממשלה ל. א שכול: אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

השר י. אלון: אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

השר י. אלמוגי: אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות. אני מודה לכם.
הישיבה ננעלה.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

פרוטוקול סטנוגרפי
מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה
ירושלים, יום ג' ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965

מ.א.

הנוכחים:

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר
שר העבודה י. אלון
שר החקלאות ח. גבתי
שר התירות ע. גוברין
שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר
שר הפנים מ.ח. שפירא
שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס - משרד הפנים
א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי
ד. טנא - משרד השכון
ש. לנדמן - משרד הפנים
צ. פינס - משרד השכון
י. צור - משרד הפנים
ע. קרון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
ס. ניר - מזכיר הועדה

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה. נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה, ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת היעדים התבססה הועדה במידה מה על התכניה מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981, שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הוותיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים. השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

<u>שר/המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> (האוצר) בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

<u>מר ברוצקס:</u> כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפנייה 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במצב לות הדמוגרפיות, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבת שורה ארוכה של אמצעים די חקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינת מהן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותיקים.

<u>שר הפנים מ. ח. שפירא:</u> באיזה שטח?

<u>מר ברוצקס:</u> הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים הסטרקטיביים, כמו ויסות הבניה הצבורית; ואמצעים פיזיים , כמו - אאבגאxגאאגאxבדצגאאx אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; לומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין , שלמעשה היא מהווה העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי לה החיל בפיתוח תבשור.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

<u>מר ברוצקס:</u> רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה גיע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי ההתישבות החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמת עיר הבשור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 3000-4000-5000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין בהן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים. אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה בכך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הוותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש טבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתגדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם בידול המושבות מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת ההקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עיליה ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים, נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים שמבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי גידולן

המניסלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם המליסה, בהתאם למיון זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, היות ובדרך כלל תכניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה. עם קבלת חוק התכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור האוכלוסיה, חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכת למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר משולב ויסודי כמכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המווסתות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

היות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה, עם כל חשיבותה, איננה מהוה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש המקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים וריכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח. זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל המאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה ממליץ על הקמאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים. אבא כמלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי. אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להתרכז בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנה חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להורות אחד האמצעים המדריכין להסדרת המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעה ממלכתית בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוכי כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעיה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חוזרת של תושבי אזורי הפיתוח לרצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הגאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכך חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים, שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותיים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשיית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפיזור האוכלוסיה עולה במחיר כספיים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב-1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-3%?

מר ברוצקס: כן.

השר פ. גוברין: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחת יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוספו 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד נוסף של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה הי א שבשנתים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי סיוםת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שונה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות, אני חושב - והפעם אינני מעיד על עצמי - שכל ממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודית בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודית; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלהי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסיית אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש , הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לירות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת הודות לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב רתית וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה . מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של העוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזוג גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבור ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - גרים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה הופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבסס עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפזר מעט המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מהחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנצליח לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב ג ידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלולים לעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מה למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את אאאאאא צעיירות הפיתוח. הגע תי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף , התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בהזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המנימום שבמנימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה ש צריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הב נקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון,והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

היות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעה שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהןא

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;

ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, א הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה פירוש הדבר?

<u>השר ע. גוברין:</u> לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ב) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונים לירות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ואינך נבהל?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלת נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כן המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים לתת להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד. אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה. כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם.

לא ידעתי א ת המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסוקתיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלוה בשטח החנוכי וההברתי. אם ש ראש הממשלה יציג בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר . השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית ממדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקט- חד-פעמי אלא פרוצס שיימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקווה או רמלה.

<u>מר סנה:</u> ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העולים נבנים באזורים א' - ד';

4% בהתישבות: 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ישבות, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזה בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמההפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית בת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכנית שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ג' תנאים מיוחדים.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

<u>מר סנה:</u> לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משכון עולים לדירות בנות 90-60 מ"ר

דבר זה איננו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה בתקופות אלה. אין צורך לחלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם תקופות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצאב קרקע למטרה זו, החלה ספסרות בקרקע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

<u>מר טנה:</u> הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

<u>מר טנה:</u> לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסייה ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

<u>מר טנה:</u> תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם בתל-אב יב ה וא מקבל דירה במחיר זול יותר?

<u>מר טנה:</u> בתל-אביב ערך הדירה עולה.

<u>השר פ. ספיר:</u> האורות של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

<u>מר טנה:</u> רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון. לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

<u>מר טנה:</u> 2 בי"ס.

יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן אינה עולה על 5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים, יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, ותקציב הסעד של קריית שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את האוכלוסיה במטרופולין ולהגדיל האוכלוסיה באזורי הפתוח. על עצם הענין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לבדוק כל הצעה, אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים אלה: כזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשיכה לאזורת דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח. משום כך הענין איננו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב.

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 מט"ר מוטל מס דירות. ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אם בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות ברגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגבית מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לבכם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-5 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנות מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתוקנות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני תומך בהצעת ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר, משרד המסחר והתעשיה. [illegible]

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

<u>השר פ. גוברין:</u> אני נכון לרכז את הועדה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תרכז את הועדה.

<u>השר י. אלון:</u> זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

<u>השר י. אלמוגי:</u> האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

<u>השר י. אלון:</u> אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות. אני מודה לכם.

הישיבה נעולה.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

פרוטוקול סטנוגרפי
מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה
ירושלים, יום ג' כ' בטבת תשכ"ה - 5 בינואר 1965

מ.א.

היתהפר:

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר
שר העבודה י. אלון
שר החקלאות ח. גבתי
שר התיירות ע. גוברין
שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר
שר הפנים מ.ח. שפירא
שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס - משרד הפנים
א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי
ד. מנה - משרד השכון
ש. לנדמן - משרד הפנים
צ. פינס - משרד השכון
י. צור - משרד הפנים
ע. קרון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
ס. ניר - מזכיר הועדה

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה.
נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון
פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה, ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת היעדים התבססה הועדה במידה מה על התכנית מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981, שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הותיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים. השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

האוצר
<u>שר/המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

<u>מר ברוצקס:</u> כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במגבלות הדמוגרפיות, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבת שורה ארוכה של אמצעים די תקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינת מתן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותיקים.

<u>שר הבינוי מ. ח. שפירא:</u> באיזה שטח?

<u>מר ברוצקס:</u> הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים רסטרקטיביים, כמו ויסות הבניה הציבורית; ואמצעים פיזיים, כמו - xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; כלומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין, שלמעשה היא מהווה העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי להתחיל בפיתוח הבשור.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

<u>מר ברוצקס:</u> רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה גיע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי ההתישבו ת החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמה עיר הבשור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 3 00-4000-5000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין ב הן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים. אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה ב כך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש טבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתגדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם גידול המסיבבת מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת התקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עילית ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים , נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים שמבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי גידולן

המנימלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם החליטה, בהתאם לפיזור זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, היות ובדרך כלל תכניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה. עם קבלת חוק התכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור האוכלוסיה, חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכה למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר משולב ויסודי כמכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המווסתות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

היות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה, עם כל חשיבותה, איננה מהווה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש המקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים ורכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח. זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל המאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה הכליץ על הקצאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים. אנא כשלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי. אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להתרכז בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנה חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להוות אחד האמצעים המרכזיים להסדרת המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעות ממלכתיות בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוך, כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעייה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חזרה של תושבי אזורי הפיתוח לרצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הנאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכן חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים, שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותיים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפיזור האוכלוסיה עולה במחיר מסויים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב-1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-7%?

<u>מר ברוצקס</u>: כן.

<u>השר ע. גברין</u>: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחת יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוספו 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד מוסד של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה היא שבשנתיים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי טיוטת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שובה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות, אני חושב - והפעם אינני מעיד על עצמי - שכל הממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודית בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודית; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלבי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסיית אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש, הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לידות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת הודות לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב רתית וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה . מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של העוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזור גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבור ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - גרים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה תופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבססו עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפזר מעט המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מההחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנפליה לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב גידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלולים לעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מה למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את אאאאאא צעיירות הפיתוח. הגעתי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף , התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בבזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המכסימום שבמכסימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הבנקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון, והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

היות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעות שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהןא

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;
ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, א הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה פירוש הדבר?

<u>השר ע. גוברין:</u> לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ג) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונ י לירות....

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ואינך נבהל?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלת נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כך המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים את להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

<u>שר האוצר,המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד. אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה. כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם.

לא ידעתי את המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסוקתיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלות בשטח החנוכי וההברתי. אם ~~ש~~ ראש הממשלה יציב בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר. השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית ממדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקט+ חד-פעמי אלא פרוצס שימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקוה או רמלה.

מר טנה: ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העולים נבנים באזורים א' - ד';

4% בהתישבות; 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ושבות, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזת בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמההפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית גת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכנית שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ג' תנאים מיוחדים.

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

מר טנה: לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משיכון עולים לדירות בנות 60-90 מט"ר.

דבר זה איננו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה במקומות אלה. אין צורך להלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם מקומות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצה קרקע למטרה זו, החלה ספסרות בקרקע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

<u>מר סנה:</u> הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

<u>מר סנה:</u> לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסיית ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

<u>מר סנה:</u> תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם בתל-אביב הוא מקבל דירה במחיר זול יותר?

<u>מר טנה:</u> בתל-אביב ערך הדירה עולה.

<u>השר פ. ספיר:</u> האורוה של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

<u>מר טנה:</u> רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון. לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

<u>מר טנה:</u> 2 בי"ס.

יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן אינה עולה על 5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים, יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, ותקציב הסעד של קרייה שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את האוכלוסיה במטרופוליסן ולהגדיל האוכלוסיה באזורי הפתוח. על עצם הענין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לבדוק כל הצעה, אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים אלה: כזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשי כה לאורות דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח. משום כך הענין אינו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב .

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 ממ"ר מוטל מס דירות . ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אא בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות כרגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגבית מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לבכם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-5 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנות מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתומצתות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

<u>השר י. אלמוגי</u>: אני תומך בהצעת ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר משרד המסחר והתעשיה ופיתוח

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

<u>השר ע. גוברין</u>: אני נכון לרכז את הועדה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: תרכז את הועדה.

<u>השר י. אלון</u>: זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

<u>השר י. אלמוגי</u>: האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. א שכול</u>: אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

<u>השר י. אלון</u>: אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

<u>השר י. אלמוגי</u>: אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות. אני מודה לכם.
הישיבה ננעלה.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

סודי

טיוטה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל

הישיבה השמינית של ועדת השרים לעניין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 135 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ט' באייר תשכ"ד - 21.4.64

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר,
י. אלמוגי,
י. בר-יהודה,
ע. גוברין,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
מ. דיין

ש. צויגריך	-	מזכירות הממשלה
ש. אמיר		משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס	-	משרד הפנים
ד. כוכב	-	רשות התכנון
ח. לב-כוכב	-	משרד העבודה
ע. קטיר	-	משרד ראש הממשלה

הקמת עיר באזור מודיעים

השר ע. גוברין: אני רוצה בעניין מודיעים להציע פשרה, כדי לא לעורר ויכוח, כשנחליט לדחות את עניין מודיעים לשנה אחת וזאת בלי נימוקים.

השר פ. ספיר: אני רוצה להציע הצעה מנוסחת: מסכימים בתכנון המוקדם של מודיעים בשנת 1964/65.

השר ח.מ. שפירא: זוהי הצעה אחרת.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא אומר: הלכה ואין מורים כן.

השר י. אלמוגי: אנו מסכימים בתכנון. רק לפני חדשים אחדים היתה התחרות בינינו: מי הציע רעיון מודיעים, כרגיל אצלנו הכל פורסם וכרגיל אצלנו היתה ישיבה של הועדה והיו חילוקי דעות, אבל הוכרע, אלא מה קרה - אז הסתבכו בהבטחה למר קליר מארגמן. אני טענתי, שאין אנו מוכנים להקצות שטח לבית חרושת ארגמן בעיר החדשה לפני שהיא מתוכננת היטב, אולם לאחר שהבטיחו וזה עניין של מפעל גדול, אמרתי שאני מוכן לעשות יוצא מן הכלל ולהחיש את התכנון הראשוני ולסיימו במשך שלושה חדשים, אבל בדרך כלל לוקח התכנון שנה. התחלתי לזרז את התכנון, אבל בינתיים מצא מר קליר מוצא אחר והוא עזב את התכנית של העברה למודיעים. מאותו רגע אמרתי לאנשים המטפלים בתכנון, שאין מה להזדרז והם מבצעים את התכנון בהתאם להחלטה, וזה יימשך לפחות שנה אחת. את ההקצבה בתקציב 1964/65 לא ננצל. אין צורך לשנות עכשיו שום החלטה, ההחלטה שרירה וקיימת.

ראש הממשלה ל. אשכול: הכל התיישב בדוחק, אבל התיישב.

השר י. בר-יהודה: אינני מסכים לנוסח זה ומדוע - נוסח זה אומר שבמקום להוציא השנה 6,000,000 ל"י, נוציא כסף זה בשנה הבאה, בינתיים מכינים התכנית, אני קורא מתוך ההחלטה הקודמת של הועדה: "בשלוש השנים הראשונות ייבנו במקום כ-1,000 יחידות דיור בעיקר בתנאי מפעל

המסכון לבנין וייעשו עבודות הפיתוח הדרושות". שר העבודה הציע לפני חדשים אחדים לתקן החלטת ועדת השרים, הוא מציע: "1. במודיעים לא ייבנה שיכון כלשהו במימון תקציבי", אני מסכים במאה אחוז למה שהוא הציע, הוא הציע עוד כמה הצעות ואם זה נלווה לתכנון שייעשה - לא איכפת לי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זה שייך לישיבה זו, על זאת דנו והחליטו.

<u>השר י. בר-יהודה:</u> זאת אותה הוועדה, היא יכולה לשנות.

אם מקבלים הצעת גוברין, אני מוכן לא להוסיף, אם אתה אומר בנוסח מותאם בין שני השרים, אני רוצה שכל מי שמכין תכניות - ידע אלו תכניות עליו להכין.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> דומני אם להוסיף להצעת ספיר-אלמוגי עוד איזה דבר, לאחר שבשנה זו יוכנו התוכניות, לא יגשו לשום פעולה, אלא עוד הפעם יביאו את ההצעה לדיון, בדיון ההוא יהיה מקום לדבר איזה שיכונים עושים.

<u>השר י. בר-יהודה:</u> להכין תכניות "קאסט בעלס".

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הם לא יציעו שיכון זה או אחר, הם ישרטטו משבצות ולא יותר.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> מה שהשר גוברין מציע - פירושו להפסיק את הכל.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> לשנה זו.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> זה עלול לעשות רושם לא כל כך טוב. יושבים ומחליטים, מפרסמים וכל אחד מפרסם שהוא אחראי ליוזמה, אחר כך יוצא - עורבא פרח, אני גם כן מצטרף להצעה להמשיך בתכנון, אבל לפני הביצוע - איני יודע אם צריך לעשות רק את המתאר, רק תכנון העיר או גם התכנון הבינוי והאוכלוסיה (<u>השר פ. ספיר</u>: אני מדבר לעת עתה על תכנון העיר). יאמר שר המסחר והתעשיה למה הוא מתכוון וכמה יקציב?

<u>השר פ. ספיר:</u> אני התכוונתי לתכנון המתאר ולכן אמרתי, אדוני שר התחבורה, שיוציאו 1,000,000-500,000 ל"י.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> עד כמה שאני יודע זוהי רק הוצאה של עשרות אלפי לירות.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין סתירה ביני ובין גוברין ואין סתירה בין אלמוגי ובין גוברין, אלא זה עניין צבורי. גם אני לא רשום בין אלה שרצו להגיד: מודיעים, איני רואה בזה שום עניין פיתוח.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני רוצה להודיע, שאני התלבטתי לרעיון זה.

<u>השר פ. ספיר:</u> באשר בעניין זה משהו, כבר היה בעתונות בדבר הקרבים למלכות, ישבתי בשקט עד עכשיו, גם עכשיו יכולה ההחלטה להתקבל פה אחד.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני מציע: מסכימים בתכנון העיר מודיעים, כאשר התכנון יהיה מוכן יובא לדיון ולאישור הוועדה.

<u>השר ע. גוברין:</u> מצב הדברים היום הוא כזה, נקלעתי למצב, כאשר דיברתי עם 5-6 אנשים בדבר העברת מפעלים לאזורי פיתוח, הרוצים לעבור למודיעים, אני מצטער שהיום לא נוכל לדון בדין וחשבון הראשון של הוועדה הבינמשרדית, אבל איני עומד על כך, כי בר-יהודה הודיע שלא הספיק לקרוא אותו, עוד ארצה על עניין זה, אני רק רוצה להגיד שחלק העולים, בעלי היכולת, בעלי המקצוע "מתפזרים" לתל-אביב, לכן אם מדברים עם אנשים - יש להם פנאי, הם מחכים לתכנון מודיעים. אני רציתי להקל עלינו, לעשות מאמץ, להרוויח את המפעלים שעמדו כבר לעבור, שיעברו לאזורי פיתוח. אם תתקבל החלטה, שדוחים זאת לשנה, יחשבו שאולי לא יצא מזה ולא כלום, אבל אם מסכימים בתכנון - הם יחכו, זה לא כל כך בוער אצלם (<u>רה"מ ל. אשכול:</u> המפעלים קיימים?) - הם נמצאים באזור דן (<u>רה"מ ל. אשכול:</u> יהיו עוד שנה) - בינתיים מוציא משרד העבודה 7,000,000 ל"י לעובדי דחק.

אני נכון להכנע, אבל אם ייאמר: דיון מחדש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> גם אם לא ייאמר: דיון מחדש, אם מישהו יעורר את השאלה - ידונו.

השר י. בר-יהודה: אם לא הצעה פשוטה, שלא מרחיקה לכת - אני סובר שהסדר הנכון הוא, שלפני שנגשים לתכנון של דבר מסויים, זה לא "כסו כל xxxxx כותל המערבי", צריך לומר לפחות 3-4 קווים כלליים. אני מסכים לניסוח עם התוספת של אותם הדברים שניסח יפה יגאל אלון.

השר ע. גוברין: אתה עכשיו מתנגד להצעתי הראשונה.

השר י. בר-יהודה: אם יקבלו את ההצעה שלך, אני אחכה.

השר י. אלמוגי: היות ואני קצת יודע מה זה נקרא תכנון...

השר י. בר-יהודה: אגב, גם אני יודע.

השר י. אלמוגי: תסמוך על זאת, שאין כל קשר בין התכנון ובין השאלה אם השיכון הוא בסיגנון תקציבי או בסיגנון אחר, אנו מתכננים את העיר - כבישים וחשמל וגם ביוב, גנים ובתי ספר, בזמן שנביא את התכנית לדיון מחדש ולאישור, נדון מה יהיה השיכון שם, זה לא רלבנטי.

מ ח ל י ט י ם להמשיך בתכנון מתאר העיר מודיעים. עם השלמת התכנון תובא התכנית לדיון ולאישור ועדת השרים לעניין פיזור האוכלוסיה.

- - - - -

השר ע. גוברין: אני רוצה לבקש, שתודיע לנו עכשיו מתי נדון על הפיזור בכללו.

השר י. בר-יהודה: אמנם אמרתי, שלא עברתי על הדין והחשבון, אבל אם אתם מניחים שזה ממילא לא ייגמר היום, יתחילו אלה שקראו ויודעים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין לזה טעם, בין כה וכה יצטרכו להעביר לישיבה שניה. מה שנוגע לי, אני שמח להודיע, שלא אוכל להשתתף בישיבה זו, אלא לאחר שובי מחו"ל. אני מציע שתקיימו ישיבה במשך השבועות הללו, אני מוכן לבקש את שר האוצר שהוא יהיה יו"ר ותדונו.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא הפסדנו שום זמן.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אני רוצה לבקש החלטה בדבר אחד, זה שייך לוועדה לפיזור האוכלוסיה, אנו הקפאנו את הפארק על הר הכרמל, ארגון עולי מרכז אירופה קיבל 2,000,000 מארק מגרמניה לבניית בית אבות, ועדה מקומית אשרה את התכנית.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני מציע לא להחליט בהעדרו של שר החקלאות, הוא שליש הוועדה לענייני שטח הפארק, יש לו דעה אחרת.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אין לו דעה אחרת, הם עלולים להפסיד את הכסף.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני רוצה לשכנע אותם ללכת לכרמיאל.

<u>השר פ. ספיר:</u> אתה, שר החקלאות ושר השיכון תחליטו.

<u>השר י. בר-יהודה:</u> ראיתי את מפת ההקפאה, ההקפאה עשתה לגבי חיפה מחווה בלתי מובן.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נדמה לי שהוברר שזה לא נכון.

<u>השר י. בר-יהודה:</u> אם להניח שזוהי המגמה, כבר הורידו מהפארק "נתחים שמנים".

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> עוד לא נתנו שום דבר.

<u>השר י. בר-יהודה:</u> לפרדס?

<u>השר י. אלמוגי:</u> עוד לא החלטנו שום דבר, אינני מניח שנדון על הכל יחד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> לזאת יש ועדת שלושה שרים, שימו לב לכך ותחליטו.

<u>השר פ. ספיר:</u> יקבע ראש הממשלה ישיבה לדיון בענייני פיזור וסגן ראש הממשלה ישב בראש.

הישיבה ננעלה
===========

טיוטה
סטינוגרמה

סודי

פרטי-כל
הישיבה השביעית של ועדת השרים לעניין פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה מספר 135 של הממשלה מיום כ"ו בכסלו תשכ"ב (23.12.62)

כ"א בטבת תשכ"ד - 6.1.64

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר
י. אלון,
י. אלמוגי,
מ. דיין,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא

ש. צוויגנבוים? - מזכירות הממשלה,
ש. אמיר - משרד ראש הממשלה,
י. גיל - משרד המסחר והתעשיה (בחלק הראשון של סעיף ב')
י. דש - משרד הפנים (בחלק הראשון של סעיף ב'),
י. וייץ - מינהל מקרקעי ישראל
ש. סורוקר - משרד האוצר (בסעיף ב'),
ע. קרין - משרד הפנים (בחלק הראשון של סעיף ב')

סדר היום: א. תכנית ל'

ב. הקמת עיר באזור מודיעים

תכנית "ל"

היו"ר ל. אשכול: נקרא תחילה נוסח של הצעה ונחליט

אח"כ אם לקבל את הנוסח או לאו.

ישנה הצעת החלטה שנכתבה על-ידי

שלמה, כאדם שהקשיב לכל הדיונים שנערכו כאן בענין זה:

"1. מחליטים להסיר ההקפאה על פתוח שלשכונה ו' הכלולה בתכנית "למד" (כ-600 דונם מצפון לכביש תל-ברוך וממערבה לכביש ת"א-חיפה).
ממליצים שרק כשליש משטח של שכונה ו' יהיה
מיועד לצרכי דיור.

2. מאשרים החלטת מינהל-מקרקעי-ישראל (שנמסרה בישיבה של נציגי מינהל-מקרקעי ישראל ועירית ת"א מ-1.10.63 ונרשמה בזכרון-דברים מאותו תאריך) האומרת: "הוחלט למכור לעיריה או לחברה את כל הקרקעות שברשות מינהל-מקרקעי-ישראל בתחום תכנית "למד".
על תנאי מכירת הקרקע לחברה והרכב החברה לפיתוח צפון תל-אביב, יוחלט על ידי המשרדים המתאימים וע"י ועדת שרים לעניני כלכלה.

3. מחליטים שקצב פיתוח האזור מצפון לת"א ובנויו באמצעות החברה הנ"ל יותאם למדיניות הממשלתית בפיזור אוכלוסיה".

השר מ. דיין: אומר שני דברים, האחד לשר הפנים:

השר ספיר צדק באמרו שמדובר היה

על 6,000 דונם. זה שייך למנהל מקרקעי-ישראל. שר הפנים הביא זאת לועדה

להחלטה, אך לא הביא זאת הנה. דובר על התרה לבניה של שטח בן אלפיים

דונם ובן - 1,700 אחרים. עכשיו באים לקבל כאן החלטה על 600 דונם

בסך הכל.

ועדה לפיזור אוכלוסיה לא קמה לשם

מתן רשיונות וכו'. ולכן - או שאומרים, עם כל האחריות, שאין מחלקים

עכשיו שטח זה, או שאומרים: כל משרד אחראי למה שעושה הוא. משרד

החקלאות אחראי לענין מקרקעי-ישראל, משרד הפנים - למתן רשיונות וכו'...

באים ואומרים עכשיו שישנם 600 דונם,

עליהם רוצים שנחליט עכשיו. אני רוצה להחליט או על הכל או על כלום.

אשר למנהל מקרקעי-ישראל: תכנית "ל" אינה קשורה ב-600 דונם קרקע. הם העלו זאת בישיבה הקודמת ויעלו זאת שוב. אינני רוצה שבמצב זה לא אומר כאילו את הדברים עד הסוף. במידה והדבר יהיה תלוי בי, אתנגד בכל סמכותי לתכנית שלהם להקים חברה ממשלתית משותפת עם העיר והכשרת הישוב, בה מינהל מקרקעי-ישראל יתן את האדמות, כמה שיתן וחברה זו תפתח. זה יהיה מורכב משני דברים: אדמות מינהל-מקרקעי ישראל ישמשו אחר הפיתוח למימון התכנית כולה ואחר-כך: עצם הסרת ההקפאה על כל קרקעות מנהל מקרקעי-ישראל - זה אינו עומד עתה על הפרק; אך במידה ומדובר על התכנית כולה, שלא יאמרו ששתקתי - אני אומר זאת מראש.

__השר ח.מ. שפירא:__ שר החקלאות, מתוך חוסר-ידיעת-הדבר, הציג את הדברים לא כפי שהם. על אלפיים דונם לא היה כל ספק ששטח זה, דרומה מכביש תל-ברוך; וזה אושר על ידי הועדה המחוזית, ולא היו בזה כל ספקות. משרד הפנים עיקב 600 דונם בלבד, צפונה מכביש תל-ברוך. אמרנו שכביש זה צריך לשמש גבול הבניה.

ענין אלפיים הדונם לא עמד על הפרק כאן; כל המלחמה מצד עיריית תל-אביב היתה על ענין 600 דונם הקרקע. לכן, עלינו לדון עתה על אותם 600 דונם, כי אלפיים הדונם אושרו מזמן על ידי הועדה המחוזית.

__השר פ. ספיר:__ אני מצטער שבמשך ששה חדשים היו עסוקים ומעורבים בסערה בצלוחית מים... עד הישיבה האחרונה חשבתי שמדובר בכל 6000 הדונם שהוקפאו, ולא נתנו לבנות עליהם. ומי שמציע זאת - מתחייב בנפשו על הכפלת שטח תל-אביב וכו'. מתברר, לפי הבירור שערך ראש הממשלה בישיבות, שהמדובר ב-250 או 350 דונם קרקע... אני מצטער

שכך הציגו את הענין.

בענין זה יש לי דעה, שלא צריך בגלל שטח אדמה כזה לעורר סערה כה גדולה.

לענין השני יש לי גם כן דעה: אני מבין שזה מחולק לשני חלקים, ולכן נסיים תחילה בענין הראשון.

השר י. אלון: כאשר אמרתי מה שאמרתי בישיבה הקודמת, כשהתנגדתי לבניה על שטח זה, קויתי והתכוונתי לטרפד בזה את תכנית "ל" כולה. אני מודה בכך. אבל כאשר שר הפנים הציע בכל זאת להתיר בניה וילות, לא התפעלתי מהבתים הקטנים או גודרי השחקים. ראיתי שתכנית "ל" עדיין לא מטורפדת וזה הדבר שהדאיגני.

לכן, בדומה לשר החקלאות - אני מאבד עתה עניני בבעיה זו. אם אפשר היה להקפיא כל תכנית "ל" - הייתי לוקח עלי כל חוסר-הפופולריות שדבר שבדבר ועושה זאת.

היו"ר ל. אשכול: בטרם נסיים בסעיף א' - נדון תחילה גם בסעיף ב'.

(קורא סעיף 2).

"2. מאשרים החלטת מינהל-מקרקעי-ישראל (שנמסרה בישיבה של נציגי מינהל-מקרקעי-ישראל ועירית ת"א מ-1.10.63 ונרשמה בזכרון דברים מאותו תאריך) האומרת: "הוחלט למכור לעיריה או לחברה את כל הקרקעות שברשות מינהל-מקרקעי-ישראל בתחום תכנית "למד".

השר י. אלון: מה השטחים עליהם מדובר?

היו"ר ל. אשכול: זה בעיקר שדה-דב. בסך הכל - 1400 דונם. שדה-דב נמכר לי על ידי משרד הבטחון כבר כמה פעמים... אמרתי שלא ימכרו זאת לאחרים. אך יודע אני שזה אינו שטח לחקלאות. כל-מיני אוטוסטרדות בין תל-אביב לירושלים ועוד דרכים יסללו שם ודרוש לשם-כך כסף רב, ומדוע לא להפוך זאת לכסף - אינני מבין. אלא שצריך לעשות זאת

בזהירות. אם אפשר מחול לעשות מיליונים, הרי לעצם הענין - עומד
השטח הזה לשחיטה...

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ידעתי מה כתוב כאן, א בל אני בעד זה. אלא אומר כאן
מה התנאים שלי, כי אחרת העיריה בצדק תעשה-בזה תראה
בזה רק "ביים בלוס" שעשינו לה. אם נחליט מה שרסה שרמז היום שר החקלאות,
אזי לא עשינו דבר, אלא רק ישבנו בישיבות ודנו בענינים. אני מציע שניכנס
בחברה זו כשותפים ואפשר יהיה לתכנן את הקרקע, אלא שעכשיו צריך להיקבע
לשטח ראשון מחיר.

נניח שעכשיו קובעים מחיר ל-300 דונמים ראשונים.
מכל מלמדי השכלתי. בפרטיכל של אשדוד כתוב, עוד משנת 1956, כל אשר
אמרתי ~~שיקדה-בעתיד~~ והצעתי. אני מציע בשלב ראשון לעמוד על 300 דונם.
כאשר יוחלט בעתיד על 400 דונם נוספים - ייקבע אז מחירם. יוחלט על
המחירים בשלושה שלבים: כאשר יהיה כדאי הדבר - רק אז ייקבע מחיר. צריך
שתהיה לנו השפעה כזאת בחברה, שבענין זה נקבע אנו.

את הענין הראשון של נכסים בחברה רואה אני לא כמחווה
לעיריה, אלא הסדר חוקי כלפי העיריה, כי אחרת לא מרבן כל הענין. לכן,
יש כאן שלושה ד ברים:

א) מדובר על 200-250 דונם קרקע, עליהם היה כל הויכוח
עד עתה. כל המאמרים בעתונות היו על שטח של 6000 דונם, ולא על אותו
שטח בו דנים אנו עתה.

ב) אני בעד כניסה לחברה;

ג) מחיר הקרקע ייקבע באופן הדרגתי, בשלבים.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> בפסקה שלוש כתוב: (קורא מהכתב).

"קצב הפיתוח האזור בצפון תל-אביב יותאם למדיניות
הממשלתית לפיזור האוכלוסיה).

<u>פר י. וייץ:</u> נדמה לי שיש כאן איזה טשטוש די ניכר במספרי השטחים, או בשטחים עצמם. כאשר קראתי על 6000 הדונמים – לא הבינותי ואיני מבין גם עתה, במה המדובר. כפי שידוע לי – תכנית "ל" משתרעת על 6000 דונם מדרום לכביש תל־ברוך, וחלק – מצפון לו, עד כביש הרצליה. בתוך שטח זה של הגבול בין כביש תל־ברוך והרצליה, מדובר על שטח שהוא מערבה מהכביש הראשי עד הים. זה שטח של 1800 דונם, שלמנהל מקרקעי ישראל יש בזה 1500–1600 דונם. בעוד שבשטח המערבי, שם מדובר על 4000 דונם, ישנו שטח של 1100 , כולל שדה־דב, והיתר – שטחים מפוזרים בין אנשים פרטיים.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אם מנהל מקרקעי ישראל לא מוכר את הקרקע, פירושו – הקפאה.

<u>פר י. וייץ:</u> לכן, מדובר על שטח שמצפון ~~לכפר~~ לתל־ברוך – 1800–2000 דונם שיועד לבניית מלונות, ומדרום – למגורים צפופים.

כאשר היה מו"מ בין המנהל והעיריה – היו בפנינו שלושה דברים: א) קרקע שיש למינהל; ב) שותפות המינהל בחברה; ג) ענין ההקפאה.

אשר לשותפות המינהל בחברה – אנו החלטנו במינהל מקרקעי ישראל החלטה ~~סופית~~ סופית, שלא להכנס בשום שותפות שהעיריה רוצה להקים. זה ענין של הממשלה ואם היא רוצה – תיכנס היא לזה.

אשר לענין אם יש הקפאה – האם תכנית "ל" תצא לפועל או לאו – אין זה ענין למינהל מקרקעי־ישראל. יתכן שיש לי דעה בזה, אבל לא למינהל.

ברקע שהתכנית מתאשרת, פירוש הדבר שנותנים אפשרות לתל־אביב לפתח שטח זה ואני בעד כשלעצמי בעד תכנית זו מטעמים שונים.

לכן, אדמת מנהל מקרקעי ישראל לא יכולה להיות מוקפאת. לדעתי, כאשר נתנתה תכנית ל', זה דבר קיים והולכים לקראת פיתוח, ואז אין אדמת מינהל מקרקעי ישראל יכולה להיות מוקפאת. השאלה היא אם מוכרים לעיריה או לאחרים או בכלל מוכרים את הקרקע. כמנהל המינהל אביע דעתי, כי צריך למכור את האדמה ודוקא לעיריה או לחברה משותפת עם הממשלה, כי אחרת שירצו
אז לא תוכל המדינה לעמוד בפני מספרים וקבלנים/לקבות את הקרקע והממשלה עלולה להגיע לדברים בלתי־נעימים.

אשר לתנאי המכירה: ברור שהמינהל לא יכול לציין למכור היום 1600 דונם בבת־אחת. לכן, קודם־כל מרוויחים היום את הקרקע בהתאם לתכנון שבו משתתף גם המינהל, כדי לשמור על כך שלא יהיה מצב שכאילו כל האדמה הציבורית נמצאת בטיפול חלקי של המדינה.

ב) המכירה תחולק לתקופות שונות. אחר התחלת הבניה יהיה ערך אחר לקרקע וכך יגדל הערך במשך השנים. אחר־כך, בהתאם להתפתחות - ייקבע ערך הקרקע.

ההחלטה על המכירה, תומך אני בה, כי יודע אני על החלטות רבות שיכולות להיות באם המדינה לא תמכור את הקרקע לעיריה או לחברה שתקום במשותף. אך באשר להקפאה או אי־הקפאה - זה ענין שהממשלה צריכה להחליט בו.

ישנה תכנית ל'. אם המדינה מאשרת זאת - צריך לתכנן זאת ואז השטח מצפון כפר־ברוך - 1200 דונם, הוא כולו צריך להיות מוקדש לפארק אחד גדול.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> תכנית ל' אינה על 6000 דונם. זה כבר ענין במשך שנים ועירית תל־אביב מטפלת בו, והמדובר על 2000 דונם. כאשר היתה תכנית ל', הענין לא היה בכלל ברשות עדית תל־אביב. גם השטח שצרפנו להרצליה - אינו שייך לתכנית ל'. כל השטח

סובה יחד 3800 דונם שצרפנו לשתי הערים. משום כך, היות והיה כבר אישור של הועדה המחוזית על 2000 דונם - נותר מה שנותר. ועתה, אם זוכר אתה את הדיון על "אפקה", הרי היא נמצאת בצפון תל-ברוך. ישבנו אז יחד ואמרנו שמאשרים להם בניה של מלונות, פארקים ועוד. לא יכולנו לבוא אתם להסכם על 600 דונם קרקע. הם רצו שיכון ואנו רצינו לצרף זאת לפארקים ומלונות.

עכשיו | לא צריך לומר שתכנית ל' הינה תכנית ל-6000 דונם. אני מתפלא על מר וייץ כי צריך היה לדעת זאת. ישבנו בזמנו ואמרנו שדרומה מתל-ברוך - מאשרים אנו את התכנית. אשר לשטח הצפוני - הסכמנו על השטח שעומדים לעשות בו משהו. המדובר ב-600 דונם. תכנית ל' ~~הינה~~ לכן משתרעת על 600 דונם פלוס 2000 דונם.

היו"ר ל. אשכול: אלפיים ושש מאות אלף דונם אלה, האם --- ~~האלפשי~~ האלפיים מתוכם אושרו כבר? -

השר ח.מ. שפירא: אלפיים הדונמים אושרו כבר מזה שנה ומעלה. עומדים על הפרק עתה 600 הדונמים הנוספים. אני מבין שיש דעה אחידה, ש-600 דונם אלה - אין זה ענין חשוב כל כך לדון בו ממושכות.

ברצוני להציע שלא יהיה כתוב שממליצים, אלא יהיה כתוב "מתוך הנחה" או "בתנאי". אני מוסיף עוד את ענין הוילות לכאן. הצעתי להקים בשטח זה ~~שיכוני~~ וילות.

היו"ר ל. אשכול: סעיף א' - ענין 600 הדונמים - מסתבר שמוכנים להשלים עם כך - יש המשלים ויש המתלהב, בתנאי שזה יהיה מיועד לוילות על שטח של 200-250 דונם.

השר מ. דיין: לסעיף 2 - יש כאן שתי שאלות ובעיה טכנית, שאינה טכנית בלבד.

דבר ראשון - שאלת החברות בחברה זו. יש פניות רבות כאלה למינהל מקרקעי-ישראל במוסדות-ציבור. משרד התיירות באילת אמר: בואו נעבד תכנית לחברה ותתנו אתם ומינהל מקרקעי ישראל קרקע, נפתח אלפיים דונם ותהיה הלוואה מהאוצר לפיתוח וכן ממקורות אחרים. נפתח את הקרקע ואחר-כך נמכור אותה למלונות. העיריה תהיה שותפה בזה גם היא והרי עושים בזה פיתוח ועל-ידי כך משחררים כספי בעלי-אמצעים; ערך הקרקע יעלה כתוצאה מהפיתוח ואז נקבל בחזרה את הכספים שמשקיעים אנו בפיתוח.

עד כה השבנו על הצעות אלה בשלילה. זו ההחלטה שנתקבלה במועצת מקרקעי ישראל, האוסרת שהקרקע אינה משמשת מקור למימון. אם נפתח שטח - ערכו יעלה ללא ספק. אם נעביר את הקרקע לחברה לפני הפיתוח ואחר-כך נפתח אותה, החברה תמכור את הקרקע לפרטים במחיר גבוה יותר ועולה על השקעות הפיתוח.

זו שאלה עקרונית מדרגה ראשונה. בתל-אביב או באילת ניתן 300 דונם קרקע. יקנו זאת בסכום מסויים - שלושה מיליון לירות. ישקיעו בזה עוד מיליון לירות לצרכי פיתוח והשטח יימכר ב-6 מיליון לירות. למעשה הרי עוסקים אנו בצורה זו בספקולציה של הקרקע. אמרנו שלא נעשה זאת. אמרנו: נפתח, נמכור את הקרקע אחר הפיתוח או לפניו, אך לא נהיה שותפים לספקולציה.

אומר כאן שני דברים בענין השותפות בחברה: א) יש עוד חברות; ב) זה עומד בניגוד גמור למה שנתקבל כפרינציפ במועצת מינהל המקרקעין, שהקרקע לא תשמש אמצעי ל....

ישנה ועדה בראשות מר וייץ, שצריכה להביא המלצה על מדיניות קרקעית. היא צריכה לסיים עבודתה בעוד כמה חדשים. מועצת מינהל המקרקעין קבלה החלטה בענין זה, בעקבות החלטת הממשלה.

אם הממשלה תאמר שיש להחליט אחרת - המועצה תקפוץ עד השמיים. היא אמרה: החלטה זו בעקבות החלטת הממשלה נתקבלה. אחר כך אמרתם שתקימו ועדה. אם הועדה תביא מסקנות אחרות - כך יהיה. הכנסת הסמיכה את מועצת מקרקעי ישראל לנהל את המדיניות הקרקעית של המדינה. אין זה בכלל מסמכות הממשלה לשנות זאת. הכנסת הסמיכה את המועצה ישירות, ולא על ידי הממשלה. אם הכנסת מעל הממשלה - הרי המועצה מעל הממשלה בענין זה. מה יכולה הממשלה לעשות כאן: יש לה רוב במועצה והיא יכולה לחייב בציביה להצביע כפי שתצביע. המועצה הוסמכה לקבוע מדיניות לא מטעם הממשלה, אלא הכנסת. אם הכנסת מעל הממשלה - כן המועצה. הממשלה יכולה לחייב חבריה במועצה להצביע כך או אחרת. שאלת המדיניות הכלכלית עומדת לדיון בכנסת.

בכנסת אמרתי: דחו את הדיון בכנסת עד שתביא הממשלה מסקנותיה מהועדה. זה היה לפני חדש בלבד. הלכתי מטעם הממשלה לכנסת לומר שלא נביא נקיים את הדיון עד אשר הממשלה תחליט בנידון.
הכנסת אמרה: הממשלה מינתה ועדה, והכנסת יודעת שחלה בינתיים ההקפאה.

עכשיו צריכים אנו להפוך את היוצרות על פיהם, בלי לציין מדיניות כוללת. הוא הדיון ביחס להקפאה. לא יהיה טעם לומר לציונית לראשון לציון, ואני בטוח שמר וייץ יתמוך בי, או לחברת "ביצור", שלא נמכור להם כמה דונמים קרקע של מינהל מקרקעי ישראל, בעוד שבתכנית ל' מבטלים את ההקפאה. אם מבטלים את ההקפאה - צריך לבטלה בכל השטח כולו. בחיפה אין מוכרים קרקע, ויש לנהוג באותו אופן לגבי נהריה, נתניה, תל־אביב וראשון לציון. לכן, אין טעם לדבר כך. כדי לבטל את האיסור ולמכור שלוש מאות דונם קרקע, נצטרך לפנות אל מועצת מקרקעי ישראל ולבקש שינוי ההחלטה. לשם כך צריכה הממשלה להחליט לחייב בציביה במועצה שיצביעו בעד ביטול ההקפאה וזה אפשרי ויש לעשות זאת לפני שהועדה מוסרת את הדו"ח, וכל זה - בשביל כמה חדשים בלבד - לי לא נראה הדבר.

לכן, אני מציע שבשתי שאלות הקשורות במנהל מקרקעי ישראל ביחס להקפאה והשתתפות בחברה - נחכה עד שהממשלה תחליט על מדיניות קרקעית בהתאם למסקנות הועדה, ואז אפשר יהיה לבוא למועצה ולהתייבה לקבל את המדיניות של הממשלה ולקיים ולקבל את המדיניות שלה, ולא תהיה הקפאה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> כאשר דברו על הקפאה - אמרו: נעשה זאת כבסיון לשנה אחת. נניח שהיו חכמים ואמרו: נראה, אם כי מה שקרה בשנה זו - אין לי מושג על כך - -

<u>השר מ. דיין:</u> נאמר בהחלטה: במשך שנה זו תיקבע המדיניות הקרקעית והתכניות לפיזור האוכלוסיה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> לא יהיה שטח גדול כל כך לבניה. אם נתבונן בתכנית - יתברר לנו שביחס לשש מאות דונם - לצרכי דיור יוקצה שליש השטח והיתר - -

<u>השר מ. דיין:</u> ההקפאה פירושהה שמינהל מקרקעי ישראל לא ימכור קרקעות. - -

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> אבל כנראה הקפאנו שש מאות דונם אלה.

<u>השר מ. דיין:</u> אין לנו שם אדמה, אלא דונם וחצי...

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> ההקפאה היא על הפיתוח.

<u>השר מ. דיין:</u> יש הקפאה של מנהל מקרקעי ישראל. החלטת הממשלה החלה על אדמות הממשלה, שלא מוכרחים אותן. ישנו סוג שני של אדמות.

<u>הי"ר ל.אשכול:</u> בסדר. בישיבה הקודמת היה "בכי" על שש מאות דונם אלה? מסירים זאת עתה.

<u>השר מ. דיין:</u> הועדה לפיזור האוכלוסיה לא החליטה על הקפאת שש מאות דונם אלה.

<u>הי"ר ל. אשכול:</u> הרי בישיבה הקודמת היה "בכי" על שש מאות דונם אלה. אנו קובעים , אם כך, שלא החלטנו על הקפאתם וזה שטח הפקר ופתוח לכל יזמה. הוברר שאין שום עיקוב לגבי שטח זה, בתנאי שיהיה שם דיור על שטח של לא יותר מ-250 דונם. זה מוסכם? על סעיף א' אומר אתה שלא היתה הקפאה. לכן, מסירים את ההתערבות של משרד הפנים או משרד אחר, בתנאי שרק שליש מהשטח יעמוד לרשות דיור, בינוי.

\- - -

<u>הי"ר ל. אשכול:</u> <u>לסעיף ב':</u> במנהל מקרקעי ישראל הוחלט לא להכנס כשותפים בענין זה. לא הוחלט שמינהל מקרקעי ישראל אינו מוכר את השטחים שברשותו, שמהווים יחד 1100 דונם. או אינו מוסר אותם לעיריה.

<u>השר מ. דיין:</u> ההחלטה חלה על שנה זו בלבד, במסגרת ההחלטה הכללית של ההקפאה. ע

<u>הי"ר ל. אשכול:</u> נניח שאומרים שההקפאה מוסרת, האם מותר אז למכור את השטח של 1100 דונם? בסעיף ב' כתוב: "למכור לעיריה או לחברה את כל הקרקעות שבשות מינהל-מקרקעי-ישראל בתחום תכנית ל'". ואני בעד זה. אנו אומרים ש-1100 דונם בתוך שטח של 4000 דונם שבדרום - מוכנים אנו למכור.

<u>השר מ. דיין:</u> לא יכולים לעשות זאת עד אשר תהיה החלטת הועדה.

__היו"ר ל. אשכול:__ אתה אומר שלא נעשה דבר עד אשר תוחלט על הסדיבירת הקרקעית.

__השר ס. דיין:__ יכול היה לקרות שבועדה יתברר שהענין איננו פשוט, והבירור יימשך כמה חדשים, ובגמר שנת ההקפאה עדיין לא תסיים הועדה עבודתה. במקרה כזה יכולה הממשלה לנוא ולוטר שמחליטים על ביטול ההקפאה ולהורות לנציגים במינהל מקרקעי-ישראל לבטל את ההקפאה.

__היו"ר ל. אשכול:__ יש כאן שני דברים: א) לבטל ההקפאה; ב) זה איננו מספיק, אלא צריך שבעל הקרקע, מינהל מקרקעי ישראל - יסכים למכור זאת.

אני מציע לקבוע דעתנו בענין זה. יש כאן מבך של ענין גדול; ויש לנו כמה וכמה דונמים בתוך שטח זה, שאומרים אנו: קחו לכם את הקרקע לתכנון זה; אם אנחנו בחברה או לאו - זאתי שאלה שניה. נסכם ונחליט שבענין זה ~~לנציגינו~~ נורה לנציגינו במינהל מקרקעי ישראל, שיהיו בעד זה שאת האדמה שלנו מוכנים אנו להכניס לעסק זה ולמכור זאת להם.

__מר י. וייץ:__ מינהל מקרקעי ישראל החליט, אחרי עיון רב, למכור את הקרקע לעיריה או לחברה אחרת, אבל לא להיות שותף באותה חברה. אלא אמרנו שמכירה זו יכולה להתקבל כאשר לא תהיה הקפאה. אם מצד אחד אומרים שיש תכנית ל', אולם אדמת ישראל איננה ניתנת ולא נכנסת למסגרת זו - אני מציע להסיר את ההקפאה. לא יתכן להחליט על שני דברים הסותרים זה את זה. לכן, הענין של 1100 דונם - זה איננו נוגע לכלל השאלה הנידונה.

__השר פ. ספיר:__ אני חדל להבין: אני שבבער חושב עצמי כאדם מכובד, בדיוק כמו אנשי המינהל. במשך חדשים סיפרו לנו

סיפורים. אני מצטער אבל אומר זאת: סיפרו סיפור שבזאת-בדרייד-את שאם נוריד את ההקפאה מתכנית ל' - אנו הורסים את תכנית פיזור האוכלוסיה. לאט-לאט נתברר שאף פעם לא הקפאנו תכנית כלשהי, ואין צורך להסירה. מתברר שהשטח שעליו מדובר איננו בן 6000 דונם ולא 4000 דונם - אלא שטח של 600 דונם, שמתוכו 200 דונם מוקצים לפארקים ו-250 דונם - לשיכונים. לכן, במשך חדשים צחקו קצת ממני... נאמר בישיבה על ידי משה ויין, שאם מדובר בשטח של 500 דונם או 200 דונם - הוא חייב היה לדעת שזה השטח ומפני שהשטח כזה - איננו עוסק בזה. אני מקבל את הנוסח של מר וייץ: פותחים לו את הדלת, אלא שמיד סוגרים לו דלת אחרת. לא ידעתי שמלבד בית הדין העליון, שהוא בלתי-תלוי בנו, ~~גם הכנסת~~ או הכנסת, הרי ישנו מינהל מקרקעי ישראל, או המועצה למקרקעי ישראל, שגם הם בלתי-תלויים ~~בנו~~ והם מעלינו. אני אבדוק זאת...

מתבררים דברים נוספים, שאת הקרקע החליטו כבר למכור. נשאר להחלטם רק על כך, אם רוצים אנו להיות בחברה המפתחת או לאו. אציע להיות בתוכה ואורכיח עמדתי הצודקת. אני רוצה לדעת במה עוסקים כאן: בהקפאה כבר איננו עוסקים, כי אין מה להקפיא. ~~בבעלות~~ בווילות אולי עוסקים עדיין, אבל אני מתנגד ~~לב~~ לווילות. מכל זאת צריך אני ללמוד שאיני יודע על מה דנים אנו כאן...

אני מציע שאחר ~~שהדבר~~ שהוברר שאין הקפאה ויכולים היינו לבנות עיר שניה בתל־אביב, כי הרי שטח השיפוט הראשון שלה היה על שטח של 600 דונם בלבד, במשך עשרות בשנים, לכן יש לי הצעה פשוטה: אם ידונו על אילת בבוא המועד, לדעתי - מלבד לשפר את החוף - אין הרבה מה לעשות שם; אבל הצעתי עכשיו פשוטה ביותר, וכוונתה למנוע דחיית הפניה של עירית תל־אביב; שאת הקרקע שצריכים אנו לקבל כחברה- יעריכו רק בחלקה; חלק שלישי או רביעי של השטח יוערך בכסף ומפעם לפעם יוחלט על מכירה נוספת ועל המחיר של אותו חלק שיימכר.

<u>השר י. אלון:</u> אני מתנגד להחלטה על מכירת-קרקע. אני מתנגד להחלטה סופית בענין קרקעות הממשלה בתחום תל-אביב לפני שהועדה הבינמשרדית תסיים עבודתה. אני רוצה להביע פליאתי על כך שמינהל מקרקעי ישראל החליט בתאריך 1.10.63 על מכירת הקרקע לעיריה או לחברה, לטרות שהחברה הבינמשרדית מונתה לפני כן לבדיקת הענין. גם החלטה זו סותרת את החלטת הממשלה במנותה את הועדה. הועדה פועלת מלפני אוקטובר. אילו הגענו לכך, שצריך למכור את האדמה או לא למכרה אחר החלטת המדיניות - הייתי נוטה שנהיה בחברה ולא להיפך. אינני מזדעזע מכך שבשטחים מסויימים נפיק רווחים על-מנת לעשות פעולות בשכונות-עוני או במקומות אחרים.

אני מציע לא לקבל כל החלטה בענין שדה-התעופה, ביחוד כאשר הענין תלוי גם בהקמת שדה-תעופה אלטרנטיבי לשדה היחיד שיש לנו - לוד. אם רוצים בשדה זה לתקשורת פנימית בארץ או למטרה אחרת - אין לחברת "ארקיע" כל עתיד אם לא תהיה תקשורת קצרה, אוירית, בין לוד ותל אביב. (<u>היו"ר ל. אשכול:</u> צריך לסלול כביש טוב ומתאים למטרה זו). אני מציע להסתפק בהחלטה אחת בענין שדה התעופה, שהכספים שיוכנסו ממנו לקופת המדינה - יוצאו על סלילת כביש מתאים לשדה-התעופה לוד. אשר לגורל הקרקע - על כך יוחלט.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אילו השטח של הקרקע של מינהל מקרקעי ישראל היה רצוף ונפרד באחד השטחים בסביבת תל אביב, הייתי נגד המכירה. אולם בלבלו כאן והתרגשו והכניסו יצרים ללא צורך בויכוח זה. האדמה עליה מדברים היא 25% של תכנית כוללת, שאינה רצופה, אלא מפוזרת על-פני כל השטח. אם מאפשרים בני מכירה, רק על ידי כך נאפשר בניית תכנית זו שדברו עליה קודם-לכן.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> מלבד שדה-דב, שזה שטח רצוף של 600 דונם, הרי מדובר על 10% מהשטח בלבד. לכן, אני בעד קבלת ה

החלטה שבתכנית זו שאושרה והתחילו לעבוד בה ועובדים בה כבר, חלק גדול מההחלטה הינו רטרואקטיבי למעשה, ואני בעד מכירת קרקע זה. וזאת, בלי להעביר ~~שאש~~ שאר השטחים עד אשר הועדה תסיים עבודתה.

אני בעד זה שהמינהל של מקרקעי ישראל יכנס לחברה בתנאים של מכירה אטית בשלבים והממשלה תדאג לכך, שיהיה לה רוב בחברה זו, כי לדעתי זו חברה שתכניס הכנסות גדולות למדינה.

השר י. אלון: אי-אפשר לעשות את המושה ולחלק את האדמות בינינו והבעלים האחרים?

היו"ר ל. אשכול: נדמה לי שאפשר לסכם: בענין 600 הדונמים העליונים - אנו אומרים שמשרד הפנים לא יעכב את הפעולה, בתנאי ששליש מהשטח יהיה מיועד ~~לבינוי~~ לבינוי וכל היתר - לא לבניה.

ב) אדמות הממשלה - 1100 דונם: במקום אחד ~~ל~~-600 דונם ~~במקום-אחד~~ - , ו-500 דונם מפוזרים - אנו רוצים לדעת בענין זה דעת-המסובים כאן. אנו שומעים שמינהל מקרקעי ישראל החליט למכור לעיריה או לחברה אחרת את הקרקע. אם להיות שותפים בחברה זו או לאו - זו החלטה אחרת. אצביע כאן את ההצעה למכור את הקרקע.

בעד מכירת הקרקע, - 2 קולות.

בעד הצעת מינהל מקרקעי ישראל למכור את הקרקע 4 קולות.

הצעת מינהל מקרקעי ישראל למכור את הקרקע - ~~מתקבלת~~ מ ת ק ב ל ת.

היו"ר ל. אשכול: עלינו לתאם את ההחלטה כך שלא נחטא להחלטה לסויימת של הכנסת.

השר י. אלון: אני מציע למצוא איזו פשרה בענין זה.

__הד"ר ל. אשכול:__ אין תסיכה בדחיה.

מינהל מקרקעי ישראל החליט לא ללכת לשותפות בחברה זו. אנו משתפים עכשיו בענין זה את החברה לשיכון.

__השר פ. ספיר:__ אם יחליטו בענין זה, רוצה אני לפעול כך, שנהיה בזה בצורה כזאת, שבלעדינו לא יוכלו לעשות דבר.

__הד"ר ל. אשכול:__ אם נכניס ענין קרקע לעסק זה, ואיני חושש מרווחים בקרקעות, אותם שמרוויחים אחרים, - יש איזה יסוד למחשבה שיכולים אנו ליהנות מזה פחות מאשר אילו עסדנו ומכרנו זאת דונם אחר דונם לאותה חברה?

__מר י. וייץ:__ איננו יכולים להיות שותפים בקרקע.

__השר מ. דיין:__ אני מצטער שעוסקים אתם בהתרגשות בענין שאינו ברור לכם כל כך. אחזור ואנצל סבלנותכם עוד שתי דקות: אני טוען שעל תכנית ל' עוד בישיבה האחרונה עם בן-גוריון בענין זה יצא קוסרניקס, שאין הקפאה על תכנית ל' זו.

ההקפאה שהחליטה עליה ועדת פיזור האוכלוסיה, היא מוסמכת היתה להחליט רק על דבר אחד: אדמות הממשלה. הסכנה בענין השותפות היא זו: כאשר הועדה תציע מדיניות קרקעית - היא תציע מספר סעיפים. במידה ולמדנו והגענו למסקנה במועצת מקרקעי-ישראל - אמרנו שני דברים: א) לא ניתן קרקע לאמצעי-מימון; ב) את הקרקע יעבירו על שם הקונה רק כאשר הוא בפועל יבנה שם. כלומר, לא יוכל אדם לקנות את הקרקע ולעשות בה רווחים, על ידי הסרת קרקעות ומכירתן.

נניח שהקרקע בידינו ונעשה פעולת פיתוח וערך הקרקע עולה ואנו מוכרים קרקעות דונם-אחר-דונם ומעבירים זאת על שם

הקרנה, רק אחר שהחל בונה על הקרקע. ואז אומרים אנו שנתנו את הקרקע לצפיתות לאדם או חברה שבטוחים אנו שלא יספסרו באותו קרקע הלאה.

אתה אומר שאינך חושש מרווחי הממשלה בענין זה.

אפשר לעשות רווחים ולהעבירם לאוצר. מוטב למכור את הקרקע ברגע האחרון ולא לפני כן, כלומר: כאשר ניגשים כבר לבנות עליו בפועל. אני מציע לא להכנס לשאלה זו. ידעתי שמינהל מקרקעי ישראל החליט למכור. אני מציע לא לתת למועצה זכות להחליט מה מוכרים ומה אין מוכרחים. ישנה החלטת הכנסת למכור שטח של 100,000 דונם. הגוף העוסק בכך - ימכור את הקרקע. אין להכנס לשאלה היכן ימכור את הקרקע. הוא לא שאל את המועצה אם למכור את הקרקע. הכנסת נתנה לו סמכות למכור מאה אלף דונם שטח עירוני? אם מבקר המדינה אומר שימכרו זאת במכרז בלבד - אנו נאמר: נמכור לא במכרז, ואז יכולות להיות כל-מיני ספקולציות.

התעוררו כל-מיני שאלות. כס-מכל בסמכות המינהל למכור מאה אלף דונם אדמות עירוניות. איך ימכור - זאת יחליט הוא. עליו לדאוג רק שלא יתרום ל שטן לבלבלי הספקולציה ולא יתן יד למכירת-קרקע בזול, כדי שאחרים ימכרו זאת בכסף רב יותר ובצורה זו ירוויחו הון.

אני מציע לתת למינהל מקרקעי ישראל, אם יתגבר על ענין ההקפאה, לבטל את ההקפאה. יש לו סמכות מהכנסת למכור מאה אולף דונם והוא ימכור זאת ואנו לא נתערב בזה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> לפני שתי דקות החלטנו והבענו דעתנו ברוב דעות שאדמת הממשלה בעסק זה - מוכנה הממשלה להעמידה לרשות הפיתוח הזה.

עתה באה העיריה, עיר ואם בישראל, אל הממשלה ואומרת לה: אנו מבקשים או מציעים שאתם, הממשלה, אם דרך מינהל הקרקעות או דרך מישהו אחר - תיכנסו כשותפים אתנו יחד לפיתוח שטח זה. תהיה הנהלה , נקבע בכל פעם את המחירים. אתם תהיו בעסק ותשמרו שהתכנון לא

יהיה לרעתכם. אנו ניגשים לענין כך שנאמר שהמחירים יהיו ממוצע-ביגוני של כל 6000 הדונמים הללו, או שלא כדאי לנו הדבר. בניד שאדמתנו במצב כזה, שמחירה צריך להיות גבוה יותר. ההנהלה תדון בכך. יכולה הממשלה להחליט על שותפות עם עירית תל אביב. איני יהיו החוקים אשר יהיו; אם אמרת הממשלה: יש שטח של 25% מהקרקע שאינו מפותח - איני מבין מה הסכנה כאן. האם מישהו מציע להחליט כאן בענין זה עתה?

השר י. אלמוגי: אחר שהחלטנו שמוכרים את הקרקע, נטיל על שר האוצר, שר החקלאות ושר הפנים שיקבעו את הסדרים בחברה.

השר מ. דיין: אני רוצה להכנס לענין זה. איני מתנגד שהממשלה תיכנס לענין זה.

היו"ר ל. אשכול: מכאן ואילך זה רכוש ונכס, ואלה המשרדים שהם כלכליים - הם יבדקו זאת.

השר פ. ספיר: יש לי הצעה טובה יותר: זה ענין כה אדין ומסובך. אני מציע שהענין ייגמר כאן עד הסוף ועד בכלל. יש להביא הצעה קונקרטית. יוטל על שנים-שלושה חברים להביא הצעה קונקרטית להחלטה במסגרת זו.

היו"ר ל. אשכול: לעצם הענין - הרי זה שייך לשרים הכלכליים.

השר י. אלמוגי: ועדה שכנית תכין הצעה קונקרטית ותביאה הנה להחלטה.

השר פ. ספיר: אם לא ייגמר הענין כאן - יועבר לממשלה.

היו"ר ל. אשכול: הועדה תהיה מורכבת משר האוצר, שר החקלאות, שר השיכון ושר הפנים.

הש"ר הצעת היו"ר ל. אשכול, להקים ועדת-ארבעה:

שר האוצר, שר החקלאות, שר השיכון ושר הפנים, שתביא הצעה מגובשת בפני הועדה - ב ת ק ב ל ה.

<u>השר מ. דיין:</u> אני ~~של~~ בעד סמכות הממשלה יותר מרבים אחרים.

המועצה מוסמכת מטעם הכנסת לקבוע דברים.

הממשלה יכולה לחייב את חבריה להצביע במועצה כרצונה.

הצעתי היא שנחליט במועצה החלטה זו, שמבטלים את ההקפאה ביחס לשטח אותו מוכראים.

לאחר זאת - נקים את הגוף המטפל בענין זה.

אני לא אעסוק בזה לפני שהמועצה תחליט בנידון, כי אני יו"ר של מועצה שמונתה לענין זה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> הוחלט על 600 דונם, שאינם מוקפאים, ולא יבנו שם יותר מאשר על שטח של 250 דונם.

ב) הוחלט פה אחד שאת אדמות הממשלה מוכנים להעמיד לרשות אזור תל-אביב.

ג) איך יעשה הדבר - למטרה זו מונתה ועדת-ארבעה. הועדה תביא הצעותיה, אחר שיועבר הענין במועצה למקרקעי ישראל ויוחלט על הסרת ההקפאה החלה על שטח זה.

- - -

מ ח ל י ט י ם

1. להסיר את ההקפאה שהיתה קיימת על פיתוח שטח של כ-600 דונם הכלול בתכנית ל' והידוע כשכונה ו' מצפון לכביש תל-ברוך, בתנאי שרק כשליש מהשטח (200-250 דונם) יהיה מיועד לצרכי דיור.

2. (ב-2:4 קולות) בענין מכירת קרקעות הכלולות בתכנית ל' הנמצאות בבעלות מינהל מקרקעי ישראל, להורות לנציגי הממשלה במועצת מינהל מקרקעי ישראל להביא בפני מועצת המינהל הצעה להחלטה ולהצביע בעדה אותה החלטה, להסיר לגבי אותן הקרקעות את ההקפאה על מכירתן.

3. שרי האוצר, החקלאות, הפנים והשיכון יחליטו בעניין התנאים וצורת המכירה של הקרקעות הנזכרות לעיל והשתתפות בחברות לפיתוח האזור, לאחר ההחלטה במועצת מינהל מקרקעי ישראל הנזכרת בסעיף 2. דלעיל.

ב. דו"ח הועדה הבינמשרדית לענין פיתוח אזור מודיעים

לסעיף זה מוזמנים: י. גיל, א. דש, ע. קרין, מר סורוקר.

השר י. אלמוגי: הממשלה הקימה ועדה בינמשרדית לבדיקת הקמת עיר באזור מודיעים מתוך החלטה חיובית, שאמנם יש להקים את העיר.

הועדה הבינמשרדית צריכה לתת את השטח, לבדוק היכן וכיצד. הועדה הבינמשרדית הגיעה למסקנות. אני מציע לקבל מסקנותיה, המונחות בפניכם.

אחר שנחליט על סעיף א', כפי שהצגתי אותו - יש הצעה ש המונחת בפניכם בכתב, המתארת באיזה אופן יש לגשת לענין זה.

אני מציע בשלב ראשון להקים 3000 בתי-אב. ~~באיזור~~ וכן א איזור תעשיה בהיקף של 1000 דונם. אחר-כך, על גודלה והיקפהה הגדול ביותר של העיר - נחליט בשלב מאוחר יותר.

היו"ר ל. אשכול: נניח שיושב אני בועדה בינמשרדית של מומחים ואדריכלים ואיני חכם ביותר. ידוע כבר היכן תהיה העיר ואומרים שמתחילים לבנות 3000 יחידות דיור ל-10,000 נפש. האם ישנו כאן גם איזה פירוש שהוא - מה מחייב דבר זה?

השר י. אלמוגי: ישנם כל הפרטים הדרושים, וגם לוח-זמנים...

השר פ. ספיר: הצעתי בישיבה ה קודמת: אני בעד הקמת העיר מודיעים, או עיירה, אם כי נמצאת היא במרחק 12 ק"מ מלוד.

למדנו כ בר בעבר, שבצורה כזאת יוצרים אנו לעצמנו סיבה לבכי לדורות ודוגמא לכך - "שלומי", שהוקמה ליד נהריה, חצור, מעלות - ליד תרשיחה ואיננו יודעים כיצד לצאת מצרה זו. בענין זה ישנם סקנדלים כבר עשר שנים, וללא מוצא. אני סבור שעיר המוקמת מרחק 10 ק"מ מלוד, 12 ק"מ מרמלה - אינה מהווה פתרון אידאלי.

כמו-כן חושב אני שענין הקמת עיר באזור זה אינו מביא לפיזור האוכלוסיה, אלא לתוצאה הפוכה מזה.

אך היות ואני בעד הקמת העיר, אני רוצה לבנות זאת במתכונת כזאת - (היו"ר ל. אשכול: אם כן, מדוע אתה בעד?) מפני שזה הובא לדיון ובירור. אני אומר את הנימוקים בעד ונגד.

אנו מתכוונים להקים דבר שאינו מגיע לא ללוד ולא לרמלה.

היו"ר ל. אשכול: ההסטוריון ילקה אותך כפליים. אותי לא יכה, כי לא הבנתי זאת. אך אתה טוען שמבין אתה את הטעות שנעשית כאן, ובכל זאת הנך בעד הקמת העיר...

השר פ. ספיר: אני פועלים כאן בניגוד למה שלמדנו במשך 15 שנה. כמובן, אנשים שאין להם ברירה ואינם יכולים להשאר בתל־אביב - היו ברצון או בלי רצון הולכים לאזור פיתוח. נוסף על כך, לחלק מהאנשים זו פשוט הזדמנות להתעשר ותו לא.

אני רוצה לעשות בענין זה את הרע במיעוטו ולתת לזה את המסגרת המתאימה, כי הרי קיימת כאן גם בעיה כספית.

אני בעד זה שכל ~~עניין שכל~~ עיר תהיה בת 3,000 משפחות מינימום. אם העליה תימשך, ואני יודע מה תהיה הפרוגרמה לשנים 1965-6-7 ואת זאת יודע ודאי לא פחות ממני שר השיכון; בתוך הפרוגרמה של שלוש שנים אלה יכולים אנו לבנות מכסימום 100,000 יחידות דיור. אני מציע לכן בשלב ראשון להקים 1000 יחידות דיור.

ב) אזור תעשיה: אם רוצים להתחיל ב-1000 דונם - אינני יכול להתנגד לכך. ~~אבל~~ אבל הייתי מסתפק ב-500 דונם בלבד. ואז, לפי החשבון צריך כל זה לעלות, מלבד הכביש שיקשר את המקום עם הכביש הראשי, כשלב ראשון - 7,5 מיליון או 8 מיליון לירות. הכביש עצמו צריך לעלות - 5 מיליון. כל זה יחד - 13 מיליון לירות.

כי שמוסטף לכך - יחליט על מחיר הקרקע

וחלק מהכספים שנשקיע - נקבל בחזרה מהקרקע.

על זאת צריך להחליט היום.

כל משרד יעשה מלאכתו, ואני נגד הקמת חברה

כלכלית. אני בעד זה שנקבל מכסימום כסף בתל-אביב בעד הקרקע. אך אין צורך

להקים גם כאן חברה קטנה נוספת. זו הצעתי.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> שאלה לי אל כל המסובים ליד שולחן זה ולמומחים

בעיקר: כאשר אומרים שצריך להשקיע בשלב ראשון

10-15 מיליון לירות, ותהיה הכנסה מקרקע - ברצוני לשאול: בניה שאנו צריכים

את אלף היחידות הללו למשך כך וכך שנים. כאשר מדובר על 3000 יחידות -

בניה שאת אלף היחידות המאשרנות בעתיד במקומות אחרים, גם בהם צריך/יהא

להשקיע.

<u>השר פ. ספיר:</u> קראתי בישיבה הקודמת של ועדה זו מכתב שנכתב ע"י

המנהל הכללי של משרד השיכון, מה דעתו בענין זה.

(קורא מכתבו של מנהל משרד השיכון).

לכן מציע אני, שלפני קבלת החלטה נוספת - יש להקים

ועדת ביצוע שתכין סקר כלכלי מדוייק לאזור מודיעים.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> זה אינו אומר לי שום דבר. אמרנו שאחד הדברים

המרכזיים בתכנית זו - משיכת אנשים לאזור שאינו

חקלאי בעיקרו. אני מכיר את אדמות רמלה ולוד ואין אדם שאינו מכיר אותן.

כואב הלב עליהן, כי אלה אדמות חקלאיות מצויינות.

אני מבין את הקדמותיך החוזרות מדי פעם בפעם: או

שאתה בעד או שאתה נגד. ברור שיש דרכים שונות לתכנון הארץ והערים. אילו

היה לנו בטחון כזה, שאמנם מהיום והלאה לא יתווסף דבר על האדמות הטובות

של לוד ורמלה ותל-אביב והכל ילכו למצפה רמון - הייתי מוכן לעכב כל

הפעולות ולא נקים את אזור סודיעים, אלא נחכה עוד עשר שנים. אך האמת אינה כזאת: אנשים הולכים לרמלה וללוד. אם לא תתן להם זאת - יבואו אליך בדרישות כל אנשי העיריה והמועצה ברמלה ובלוד וכו'. לכן, זה היה הנימוק לפתח את אזור סודיעים.

לכן שאלתי: מה נותן לי עסק זה על חשבון 10-15 מיליון הלירות, כאשר גם שם הייתי צריך להוציא כסף לביוב ולצינורות וחשמל. אך עלינו להחליט אם מקימים את המקום הזה או לאו. עלינו לסכם סופית: מתחילים אנו בהקמת אזור מידיעים או לאו.

<u>השר מ.ח. שפירא:</u> אני מניח שאחר כל הפרסומים בעתונות וברדיו ובבתי הקולנע - לא נחזור לומר שאין מקימים את האזור, אך לא צריך להגזים מדי ולדבר על 150,000 יהודים שיצטופפו במקום זה.

ישנה פרשה ארוכה לאזור "סודיעים" זה. בראשונה ישב על ענין זה משרד הפנים ועשה תכניות יחד עם מר וייץ. באיזה אופן שהוא נתבלה הענין על ידי שר החקלאות בציבור. לבסוף, שר השיכון ה רוצה להיות המתכנן של ענין זה.

אני אומר: אין זה עולה על הדעת. ישנם משרדים ולכל משרד ומשרד תפקידיו המוגדרים. כל אחד צריך לדאוג שלא יחרוג משרדו ממסגרתו, אלא אם יש הבנה בין שני המשרדים ועושים זאת יחד. לא יתכן שאני אקבל הצעת שר השיכון והפיתוח באזור זה.

בחרנו בועדה. היו בה שמונה איש באי-כוח חמשה משרדים. הם קבלו הצעות שנתקבלו על דעת כולם, פרט להצעה אחת, שעליה עשה משרד הפנים הבהה.

שר השיכון, או שלא ראה מה הציעו לנו, או שראה ורוצה לפרוד בהחלטות אלה... אומר למה איני מסכים:

אתה מציע שיקום לתכנון העיר/ גוף מתכנן מרכזי,

שיהיה אחראי לתכנון הכולל של העיר לשלביו השונים. כאן אין זה כפוף לשום דבר. אתה מציע כך: יש משרד פנים, ובו ישנו אגף התכנון. יש לו כמה תפקידים: הוא תכנן את "בשור" ואת "ערד" וכן דברים רבים אחרים במדינה. אני יודע שעומדים אנו במלחמה עם משרד האוצר על תקציבי אגף התכנון, ואין זה דבר חדש.

השר י. אלמוגי: תכנית המתאר תתוכנן על ידי המכון הנ"ל בכפיפות למשרד הפנים. כך כתוב כאן.

השר מ.ח. שפירא: בסעיף 4 כתוב שגוף מרכזי מתכנן את הדברים (מצטט את הסעיף) לגוף זה יש מקיצה מוקדמת למתאר העיר ואתור התעשיה בה ויש אתור לארגמן-קליר.

חושבני שזו אינה רק חריגה מהסמכות וכניסה ל לסמכות של מישהו אחר, אלא חבל על הכסף, כאשר מוסיפים גוף מתכנן נוסף.

דבר נוסף: מוצע כזה שהמכון הממשלתי לתכנון ופיתוח בינלאומי ישא באחריות לפיתוח העיר מודיעים. על-ידי משרד החוץ קיים מכון המתכנן כל-מיני דברים בגאנה ובמקומות אחרים. לכן, לפי המוצע כאן מתקבל שכל מה שקיים עד עתה אינו טוב, אלא צריך להקים בשביל צרכי-הארץ משהו נפרד, טוב יותר... מבין מגיע אתה למסקנה כזאת?

כל זה עדיין אינו מספיק לידידי, והוא מציע: תכנית בנין-ערים מפורטת ותכניות הבינוי יבוצעו על ידי המכון, בכפיפות למשרד למשרד השיכון. אני מבין שלמשרד השיכון צריכים להיות כפופים אותם בתים שמקימים לעולים ותושבים, אבל שתכנית בנין-ערים מפורטת ותכניות הבינוי יבוצעו על ידי משרד השיכון - זה אינו מוצדק ומיותר.

לכן חושב אני שבעל ענין זה בא לכלל טעות.

אני מציע שנקבל הצעות הועדה, פרט לתיקון אחד: משום-מה הם מציעים "למסור את תכנון העיר לגורם תכנוני אחיד". כוונתם לאותו גורם במשרד החוץ.

נתקבל ממשרד האוצר סכום מסויים של כסף למען הוסף שני מהנדסים בתכנון העיר מודיעים. רבותי, אנו צריכים להחליט פעם ללכת ב בדרך הישרה כפי שרגילים אנו לה. מי שחייב לעשות את מלאכתו - יעשה אותה. אם מלאכתו לא טובה - יבואו מומחים ויאמרו: מהנדס זה אינו טוב, ואז יקבעו מישהו אחר. אפטר את המהנדס שלנו ונשאיר את מהנדסי משרד-החוץ. היות ואני יודע שלפי שעה אלה מנהלים את העניינים ולא בלי הצלחה - אני מציע לקבל את אשר הציעה ועדה זו של עשרה איש, פרט לסעיף 1(א), עמוד 3: "כדי להשיג את מירב היעילות - -". נשמיט סעיף זה ונקבל את אשר הציעו.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> אני מבין שצריכים אנו להחליט על דברים יסודיים. לעצם העניין שניגשים אנו ~~אליו, על פיה~~ לעשות התחלה כלשהי במודיעים - לזאת מסכימים כולם.

אשר לסעיף 2: איך ומי - היתה ועדה והיא הציעה הצעות. אני מציע שהשרים יואילו לשבת פעם בינם לבין עצמם ויחליטו על דברים אלה. אך ייתכנו שאלות, ואם צריך לשאול את חברי הועדה - נשאל אותם.

אני לא קראתי את החומר. אילו אמרתם בצורה תמציתית מה מציעה ועדה זו - היה זה חשוב לעצם הדיון כאן. נניח שהחלטנו להקים את אזור מודיעים בצורה מצומצמת יותר, תוך תקווה שיגדל במשך הזמן. נסידה ומחליטים על תקציב של 10-15 מיליון לירות בשלב ראשון - מה ההצעה שתועלה במסגרת זו?

<u>מר ע. קרין:</u> הועדה לא קבלה הצעה מי יתכנן את האזור וכו'. קבלו כסיכום ארבעה סעיפים: רוב חברי הועדה חשבו שהתכנון צריך להעשות על ידי גוף אחיד. לא פרשו מי יהיה אותו גוף. אני המתייבתי מהחלטה זו, כי קיים משרד התכנון המתכנן את המתאר. כוונת הועדה היתה, שמי שיעשה את תכנית המתאר - ימשיך גם בתכניות האחרות. בועדה ראשונה סוכם שתכנית המתאר תיעשה על ידי משרד הפנים.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> אתה אומר שועדה זו קבעה: גוף אחיד. מוסכם שאת המתאר עושה משרד הפנים. זה סוכם בישיבה ראשונה. יש כבר מתאר? (ע. קרין: כן, והחילו לעבוד על זה). הועדה מתכוונת שגוף אחיד זה ~~יעשה גם~~ אחראי גם לפרוטים וכו?

<u>מר ע. קרין:</u> כן.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> יש הצעה האומרת שגוף אחיד צריך לעשות כל העבודה ואתה חושב שמשרד הפנים צריך לעשות זאת.

<u>מר ע. קרין:</u> אני חושב שמשרד הפנים צריך לעשות את גוף המתאר ואם צריך להמשיך בעבודה הלאה - צריך לקום גוף אחיד - והוא יעשה את העבודה כולה.

<u>מר א. דש:</u> כיון שעוסקים אנו בתכנית המתאר - כיצד מתארים אנו את הפיתוח: ניתן שטח לתעשיה, שטח ל"ארגמן" שצריך להכשיר ולסלול כביש-גישה אליו. ניתן שטח למגורים. אלה שני הדברים הראשונים שנקבעו.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> אז השאלה היא כיצד ניגשים לביצוע הענין. נחליף בינינו דעות על כך. אני מציע שתחכו כאן עוד חצי שעה, כי יתכן שנצטרך לעזרתכם שוב.

(ה"ה קרין, דש, גיל - עוזבים את הישיבה).

השר י. אלמוגי: אינני מתנגד לאף סעיף אחד בהחלטות הועדה. מה שמציע אני, זה בהתאם להחלטות הועדה, אלא שהיא קבעה דברים כלליים. היא קבעה כבר ענין של קוטג' למאה אלף איש. אם צריך לגשת לביצוע - פרטתי את הדברים שצריך לעשותם מיד.

על גוף אחיד החליטה הועדה. כאן ישנו גם כן גוף אחיד. אלהים יודע שלא היתה לי כל כוונה להוציא את תכנית המתאר מסמכות משרד הפנים, אלא מה: הואיל ומשרד הפנים בעצמו, בכחות שיש לו - אינו יכול לעשות את התכנית המתאר לבדו, אלא צריך למסור זאת לחברה - אנו הצענו שהואיל ויש חברה ממשלתית בה שותפים ארבעה - משרד השיכון, משרד החוץ, משרד העבודה ומשרד הפנים - חברה זו מתכננת ערים, על-ידי בעלי מקצוע שבה. המתכנן הראשי הוא דודאי, אחד הארכיטקטים המעולים ביותר בארץ. יש לו מומחים העובדים בשטח זה. כשם שעושים זאת בחו"ל, יודעים הם טוב יותר לעשות זאת בארץ. מדוע למסור זאת לחברה פרטית?

היו"ר ל. אשכול: אני מציע לומר כאן שרוצים אנו לעשות עסק זה על-ידי ניצול, קודם-כל, כל הכחות שישנם בממשלה, מינוס שני המהנדסים שהחלט שלשום לקבלם לעבודה. באם יתברר שיש במשרד הפנים אנשים שיכולים לתת לענין זה מכוחם - נקבל את הגוף האחיד. הגוף האחיד, כוונתנו קודם-כל - לכל האנשים שישנם בעסק זה, אם כולם באים למסקנה שחסר להם מהנדס - יקחו מהנדס או משרטט החסר להם.

כיצד חושב אתה להרכיב גוף זה?

השר י. אלמוגי: הואיל והצעתי קודם-כל להקים ועדה בינמשרדית לטיפול בחבל סודיעים, אני שומע מהשר ספיר שהוא מתנגד לכך - -

היו"ר ל. אשכול: מה יש למשרד המסחר והתעשיה לעשות בענין זה? יש ענין של מעין מתאר ובזאת אין למשרד המסחר והתעשיה כל ענין שהוא.

ישנו ענין של בינוי, וגם בזה אין הוא מתערב.

יש ענין כיצד והיכן לבנות וכן - פיקוח על בתי-חרושת - גם בזה יש רשות המטפלת. האישור ללכת לאזור זה למפעלים תעשייתיים - ניתן על ידי משרד המסחר והתעשיה. זה הדבר היחיד הקשור במשרד זה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> החלטנו בפרינציפ שלסודיעים אין שום יתרון של עיר פיתוח.

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> אם מדובר באיזור בקרבת רמלה ולוד - ברגע שאומרים אנו: אין פריוריטי על כך - זו הבחיה, והזקה על משרד המסחר והתעשיה, שלא יתן לזה כל הנחות והקלות.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין לי כל רצון להכנס בסמכויות של אחרים; לעולם לא ארצה בזה.

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> נשאר ענין שיפור, בינוי ותאר. שני משרדים אלה צריכים להצטרף יחד ולדעת שיש איש או שנים העוסקים בזאת.

<u>השר י. אלמוגי:</u> ישנו איש אחראי לענין זה - שמם מישאל.

<u>השר מ.ח. שפירא:</u> הוא אחראי לשיכון שלך.

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> מאיזה משרד הוא?

<u>השר י. אלמוגי:</u> ממשרד השיכון. בישיבה ראשונה בה הוחלט על סודיעים - ישנה החלטה שמטילים על משרד השיכון לקבל אדם שיהיה אחראי לענין סודיעים. בהתאם להחלטה זו קבלתי אדם לעבודה.

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> אתה צריך איש אחד או שנה שניים המבינים יש בתכנון, מתאר ובינוי. בסידה ואני מכיר את מישאל - הוא אדמיניסטרטור.

<u>השר י. אלמוגי:</u> הוא אדמיניסטרטור. הוא איננו צריך להבין בזה.

היו"ר ל. אשכול: אנו אומרים עתה שצריך לקום גוף אחיד העוסק בתכנון, מתאר. אני מתכוון לשני מהנדסים או מהנדס אחד, שהוא בראש העניין. היות ואלה שני משרדים ואנשים אלה נמצאים במשרדיכם בשפע – לכן אומר אני: אחדו את הכחות ביניכם בעניין זה. לא אכפת לי אם תגיד: לעניין זה יש גוף אחד, והוא המתאם בין שני משרדים אלה.

~~השר י. אלמוגי:~~

השר י. אלמוגי: מישאל הוא המנהל. הוא חייב לדאוג שתהיה תכנית מתארים. אני מציע את דודאי לעבודה זו.

השר י. אלון: השר ספיר פתח בקול נכאים וסיים בתמיכה בלתי-מסוייגת בתכנית זו. אני רוצה לגשת בצורה אופטימית יותר, אבל בפחות נדיבות-לב מסשית. לגופו של עניין אני סבור שטוב לקיים תכנון עירוני בגבעות סודיעים. זה לא במקום באר-שבע, כרמיאל או מקום אחר. טוב שיהודים יחיו קרוב לגבול המזרחי בחלק הצר של הארץ. מבחינה זו אני מתייחס לעניין בחיוב.

מאידך, בגלל הקרבה הגאוגרפית של גבעות אלה לתל־אביב וגוש דן, יש סכנה ריאלית שזה ייהפך להיות היעד לביטוי החלוצי הישראלי. כל אדם שיש סיכוי לדחפו ללכת לערד – אם יוכל למצוא מפלט בגבעות של סודיעים – יהיה שלם עם עצמו ועם פיזור האוכלוסיה וכאן אפשר לעשות סידור שימנע תופעה זו.

אולם, אם לא ניתן את שמסום הבטחון הזה לסיר הלחץ של גוש דן – אזי חלק מהתושבים לא ילך לערי-פיתוח מרבהקות, אבל יכרסם את הפרדסים של רמתיים, ואז טוב שישנו שמסום בטחון שנקרא –גבעות סודיעים, ואתמוך בזה.

מסה מסתייג אני: בישיבה הקודמת הצעתי ושמחתי שנתקבלה ההחלטה שלא מכירים בסודיעים כאזור פיתוח, אבל אני רוצה שיהיה

ברור שבמודיעים הממשלה לא בונה שיכון תקציבי, כי ברגע שהממשלה תבנה שם שיכון תקציבי – פירוש הדבר שכל בית שייבנה שם בתקציב, בתוך למכסות נתונות של עליה צפויה והיא אינה צפויה לשנים רבות בסדרים כאלה. מוכרחים לבנות זאת לא רק על חשבון ערי הפיתוח.

תחת הכיסוי של סובבלים וקשישים ובנין שיכונים בערים גדולות בשבילם – הכניסו לשם עולים צעירים ואת הסובבלים והקשישים הכניסו לערי־הפיתוח. זו נקודה מכרעת בכל התכנית הזאת.

את סבירון בנה משרד השיכון? זה נבנה על ידי השקעות, יזמה פרטית. אני מסכים שמודיעים יהיה „סבירון" פלוס שיכון בחסכון. השר אלמוגי אומר, שאם בעל "ארגמן" יבנה את בית החרושת שלו במודיעים ויצטרכו להמציא לו פועלים – הרי יצטרכו להקים שם שיכון לפועלים. לכן, מוטב שלא ילך לשם, כי לא יהיו שם פועלים. אני סבור שברבות הימים יהיו שם פועלים, כי שם יהיה השיכון זול יותר. אבל אינני מציע לעשות הגירת-פועלים מתוכננת ומעודדת על ידינו לאזור זה. קודם־כל נקים מפעל ולא תהיה ברירה, אלא לספק לו פועלים. דבר זה אינו יכול לקום שלא על חשבון ערי־הפיתוח.

אני בעד זה שנכשיר תנאים להאחזות של יהודים על-ידי חסכון וחברות־השקעה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> בית החרושת "ארגמן" מתכונן לעבור למודיעים. אתה רוצה להתחיל בפיתוח מודיעים, ובא בעל "ארגמן" ואומר לך: טיפלנו ב"בשור" שנה או שתיים ולא יצא מזה דבר. למעשה הוא התחסק מה"בשור", למרות הקשרים הסנטימנטליים שלו וקנה אדמה ברמת־הדר. אנו אומרים: לרמת הדר לא ניתן לו להעביר את המפעל, כי זו אדמה חקלאית. הוא אומר: אינני יכול להקים את המפעל שלי במצפה רמון. אני מוכן ללכת למודיעים. אני שואל: האם יהיו או לא יהיו לי שם פועלים? נניח שלא יהיו פועלים שם. הפועלים לא ירצו גם לזוז מתל־אביב, כי בתל־אביב יש כבר גמנסיות וכל השאר. אתה בונה לו בית חרושת כאשר אין פועלים שיעבדו בו?...

<u>השר פ. ספיר:</u> הובטחו לו מיליון לירות ואיני רוצה שיחשדו בי ולכן - לא אוריד לו זאת.

<u>השר י. אלון:</u> אומר לו שאני סקפטי בנוגע להבטחת פועלים למפעלו, אלא אם יצליח לשכנע את הפועלים שלו ברמת-גן שיסעו אליו למודיעים לעבודה.

יש חלק בו יכולים אנו להשפיע. המסילה - על ידי שיכון תקציבי זול; יש חלק שאין ביכולתנו להשפיע בו. לכן, אם ניתן פתח זה - הרגנו את עיירות הפיתוח.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> בפרינציפ אני מסכים. אבל עלינו להחליט - או הנה או הנה... אני מד זה שער בגבול שיכול אתה לא לתת - אל תתן. אבל אם נעשה בענין זה גזרה וחוק - זה אבוד.

<u>השר פ. ספיר:</u> כתבתי לאלמוגי שאני מתאר לי שיבנו במשך שלוש שנים ראשונות אלף דירות. אני יודע שזה מוריד משהו מערי הפיתוח. אבל כאשר אומר אני שאיני בונה אף דירה לפועלים שם, באיזו רשות אומר למר קליר שילך לשם עם המפעל שלו?

<u>השר י. אלמוגי:</u> אני בטוח שמר קליר יוציא מרמת-גן ארבעת אלפים פועלים, שיבנה עבורם שיכון.

<u>השר י. אלון:</u> אנו עושים פלסטר את המדיניות שלנו. אני מתפלא על-כך. אנו קשרנו עצמנו במוסרות ולא יכולים להשתחרר מהם. אנו נותנים למר קליר מיליון דולר להעברת המפעל, ועכשיו ניתן לו שיכון לפועליו במקום. אני חדל להבין זאת.

אמרתי למר קליר: אם אתה שואל על כוח-עבודה טבעי - ~~כמעט-אחוז~~ תמצא אותו ביתר קלות באזור לוד-רמלה מאשר מודיעים, אלא אם תשכנע את הפועלים ~~שלא-אם-תשכ~~ שלך לעבור למודיעים. אם לשלוח אותו למודיעים עם הפועלים שלו - מוטב לעשות זאת בכפר-סבא...

אל תהפכו את סודיעים לעיר פיתוח דרך

החלון...

השר י. אלמוגי: הויכוח הוא ביחס לעולים, כי ביחס להסכסים לבנין מסכים אתנו יגאל אלון.

השר י. אלון: ~~ה~~-אל
אני רוצה שנחייב אותם לא לתת להקים שיכונים. אנן מדברים על השקעות אינפלציוניות ושמע אני בדאגה ~~שסטרת~~שר האוצר מתריע ~~שזה~~ על כך שהמספרים מסולפים ולמעשה יעלה הדבר ביוקר וכביש עולה לפחות 5 מיליון לירות.השר שפירא אומר בצדק: מדוע חצי הנגב מנותק בשטפונות ואין כסף להקים גשר בבאר-שבע?

לכן, נעשה המינימום ההכרחי כדי ~~להמשיך~~ למשוך יהודים להשקיע כסף בסודיעים. אחד יכול לעבוד ברמת־גן ולגור בסודיעים, כי שם האויר צח והקרקע זול יותר. איני מסכים להפוך מקום זה לעיר פיתוח נוספת.

אשר לכביש - איני חושב שדבר ראשון שצריך להוציא מתקציב המדינה היום הוא 5 מיליון לירות לכביש-גישה לסודיעים. אם אפשר לגייס את הכסף ולסלול את הכבוש הזה - כל הכבוד. אם לאו - יתקנו את הכביש הקיים ויסעו כפי שנוסעים בכל כבישי-הארץ.

היו"ר ל. אשכול: אני מציע שמפן נסיון ראשון יהיה מר קליר... הוא איש חזק, ויבהל פחות מאחרים. אנו חייבים לומר לו: אל תחכה במשך חמש השנים הבאות לשיכונם של פועליך על ידינו.

השר י. אלון: אני מציע ~~שיקים את~~ שילך ללוד.

היו"ר ל. אשכול: לודכן ורמתיים - לא?

השר י. אלון: גם ברמתיים לא אתן לו יותר.

היו"ר ל. אשכול: אבל קרקע תתן לו?

השר מ. שפירא: אציע הצעה: באופן עקרוני הבדק עם מר אלון.

אבל כאשר רוצים אנו להתחיל בענין זה, לא נוכל לשמור במאה אחוז על פרינציפ זה. השאלה היא מה יהיה במשך השנתיים הראשונות, כיצד ישתלב שם הענין. במקרה של מר קליר - אני מציע שנאמר לו: צריך להקים כאן בתים לפועלים. אנו מוכנים להיות שותפים אתך למען הקל עליך את ההעברה, בהקמת הבתים.

השר י. אלמוגי: זה בלאו הכי כך.

השר מ.ח. שפירא: אני מדבר גם על העולים שיעבדו אצלו. מוכרחים לדאוג שיהיו לו מספר פועלים לעבודה. אנו מוכנים להקים את הבתים, אך הוא צריך להיות שותף בהקמת בתים אלה. במשך שנתיים ראשונות צריך ללכת בדרך זו, ואחר-כך צריך להפסיק בזה. כי הכוונה לא להקים עוד עיר פיתוח, אלא שבאמת ילכו העולים לנגב. כדי להתחיל בזה, צריך למצוא בתחילה פשרה מסויימת.

היו"ר ל. אשכול: אתם רוצים בדברים טובים ואני בעד זה. אני עדיין נאמן לענין וכאשר שמעתי ענין סודיעים התלהבתי ממנו. אמרתי שפותחים כאן דבר חדש. אבל אינך יכול לומר שפתרת את הבעיה ולא לתת לפתח את המקום, וילות ייבנו במקום, אבל היכן יגורו הפועלים? אני בעד פיתוח השטח, אבל נגד בניית שיכונים על ידי הממשלה.

השר מ. דיין: אני אהיה הראשון שאצביע נגד סודיעים. השר ספיר הביא מגבלה אחת נכונה: יש עיר אחת - כפר סבא, וישנה רמלה ולוד, ואנו מביאים לכך שעוד עיר תקום באותה סביבה. אני בעד סודיעים בתנאי, שאיננו רוצים להגדיל את לוד ורמלה ופתח-תקווה וכפר סבא והדר-רמתיים. אם רוצים לעצור גידול כל הערים הללו - יש טעם בסודיעים. אם אומרים שאיננו רוצים שפתח-תקווה תגדל וכן כפר-סבא או לוד ורמלה - כל אותם מקומות שיאכלו את האדמה החקלאית על ידי גידולם - יש טעם בפיתוח סודיעים. פגשתי את מר יעקבסון והתנהלה שיחה על עיר אחת. הוא אמר: אצלנו מתחכמים ועוקרים את הפרדסים לפני שנמכרו.

בין כפר בילו ורחובות - מחיר כל דונם קרקע 20-30 אלף לירות...

אדוני שר הפנים, אם רוצים לבנות את מודיעים - זה יהיה בתנאי שלא נגדיל את לוד, רמלה וכפר סבא, אלא נפעיל מדיניות שתמנע אכילתה אדמות חקלאיות על ידי ישוב עירוני והפניית הישוב העירוני לאדמות מסולעות.

על שני דברים חותם אני: א) שום תעשיה לא תעבור למודיעים בלי המלצת משרד המסחר והתעשיה. ב) לא נעשה שם כל דבר שהוא שהינו פריבילגיה או ~~העדפה~~ הפליה שיכולה להזיק לעיירות פיתוח.

אתה אומר: מוטב לבנות במושבות כמו כפר-סבא מאשר במודיעים, ואז אין צורך במודיעים. אני אומר: או שרוצים לבנות את כפר-סבא ~~ולהקחת~~ ולקחת שם חלקות של אדמה חקלאית . ואז אין הצדקה למודיעים. אם הענין יבוא להכרעה ואתה תאמר: מוטב כפר-סבא, פתח-תקוה, לוד ורמלה, האוכלות אדמות חקלאיות מאשר מודיעים - אתנגד לכך. ולא דרושה לנו מודיעים.

הוא הדבר ביחס לכביש. מדובר בסכום של 4-5 מיליון לירות. אם רוצים לעשות דבר חולה, בעל-מום, ~~עליכך~~ אל נעשה אותו. ~~אדוני-אי~~ איננו מוכרחים ואין ~~חובה~~ אנו חייבים לאיש שום דבר. אם איננו מוכנים להגיע שם ליחידות בינוי ורק בעלי בתים כמו אנשי סביון יקימו שם בתיהם - זה לא מענין. אם רוצים להביא לכך שמקום זה יקום כיחידת ישוב, עם בית ספר וגן ילדים וכביש גישה - יש לעשות זאת כהלכה. אני בעד מודיעים, בתנאי שזה תהליך להפיכת קרקעות חקלאיות לקרקעות עירוניות. אין זה תהליך לעיירות-פיתוח, במידה והדבר בידינו. אם המדיניות תהיה שמוטב שיכוני-עולים לבנות בכפר-סבא - לא דרושה לנו מודיעים.

<u>השר י. אלון:</u> אני רואה בגבעות מודיעים פרוור משותף למרכז הארץ. יהיה לזה מעמד מוניציפלי, כי גוש דן הופך להיות סיר-לחץ של הישוב. אך מה שהוצע כאן - זה ~~לעיירות-פיתוח:~~ למעשה

זו עיר פיתוח. מזאת מזהיר אני את כולנו. ברגע שמתחילים לבנות לשם עולים ושיכון אדמיניסטרטיבי, ברור שזה שייך לפיתוח. לא תשכנע עולה ללכת למקום אחר, אלא לשם. זה יהפוך לחולון של מדינת-ישראל.

אני נאבק עם השר ספיר על כל ק"מ כביש למקומות שעיוור רואה את הצורך בכבישים בהם. כדי להקים את העיר, ברור שצריך לתת להם עדיפות בכביש. לאן הולכים אנו? למה?

אני מסכים עם השר דיין שיש להקפיא כל האדמות החקלאיות. אפשר בחקיקה לשמור על אדמה חקלאית בכל-כוח./האם נפעיל את השלטון למנוע ~~עידוד~~ עקירת פרדסים או ייבושם? או האם נתחיל לכוון עולים? גמרנו עם זה, מלבד אשדוד שיש לה נמל והיא תתפתח.

<u>הי"ר ל. אשכול:</u> אל תחשבו שאם תחליטו על משלוח אנשים למצפה-רמון ולא ירצו, אלא למודיעים, שנוכל לשבות כאן משהו.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא אבכה הפעם, אלא אציע הצעה קונקרטית: כל החששות של אלון קיימים. הוא יבנה בכפר-סבא שיכון-עולים, כי הדבר דרוש לעידוד הפרדסים ותעשיה קיימת, וכן בלוד, כי יש גם ריבוי טבעי בין התושבים.

מה צריך לעשות עתה במודיעים: צריך שיהיה ברור שהולכים אנו להשקיע במשך שנתיים את הסכום שציינתי - 7 מיליון לירות בערך, פלוס כביש, ובשנתיים ראשונות לא צריך לבנות כביש בסכום של 5 מיליון לירות. ואני מקבל מה שאומרים כאן, כי זה משונה. עבור כביש לאילת אין לנו סכום של חמשה מיליון לירות וכאן ניתן את הסכום הזה?

דבר נוסף: אנו קובעים שבשלב ראשון, מתוך מגמה שמדובר ב-3-5 אלפים יחידות, במשך 12 שנה כפי שזה נמשך במקום אחר, בונים אנו בשלב ראשון אלף יחידות ובמשך שלוש שנים - 3 אלפים. לפי הכרתי יש לנו אלף יחידות דיור שלהן צריך להוסיף שרותים, בית ספר, כי אחרת

צריך לומר: אין זה נכון. בתוך אלף המשפחות היו יותר ממחצית האנשים עולים. ~~חדשים.~~
זאת מציע אני והצעתי היא שנתחיל לבנות, נתכנן ונעשה כל אשר נאמר כאן ואת הכביש נתקן בסכום של חצי מיליון לירות. במשך שלוש שנים יהיו במקום אלף משפחות ומזה עולים כמחצית האנשים והיתר - תושבי הארץ הותיקים יותר. אם לא נעשה כך - מכניסים אנו את מר קליר בצרה, כי והוא יטען שמוליכים אותו שולל.

<u>השר י. אלון:</u> מתל-אביב, דרך רמת-גן, ישנו כביש על שם יצחק-שדה, המגיע עד אזור מודיעים, באורך של 16 ק"מ. אם נסלול את הדרך מכביש פתח-תקוה - יהיה אורך הכביש 25 ק"מ.

<u>הד"ר ל. אשכול:</u> בנסיעותי בניו-יורק עברתי שטחים עצומים, שכונות עצומות המאוכלסות מפעלי-מלאכה ותעשיה על פועליהם הרבים. אין שם בכלל שכונות מגורים לאנשים. שאלתי היא זו: האם יכול להיות דבר כזה גם אצלנו, במידה ותהיה תחבורה טובה, שאנשים לא יגורו באזור, כי באמת האוניברסיטה ובית הספר הגבוה אינם נמצאים שם... מי שירצה לגור שם - יגור שם. אך יהודי כמו מר קליר צריך לדעת שהענין בנוי על כך שיצטרך להשתתף בהוצאות הפועלים שיגיעו למפעל שלו שיוקם במקום במודיעים.

<u>השר ח.מ. שפירא:</u> אחד הנימוקים שלנו היה, שמבחינה בטחונית חשוב שיהיה שם ישוב.

<u>השר י. אלמוגי:</u> נימוק בטחוני אינו נימוק, אבל ישנם נימוקים אחרים כאן.

<u>הד"ר ל. אשכול:</u> אתה מתכנן כך את הדברים והשר אלון אומר: אולי במשך הזמן יהיה שם מין ישוב כמו "סבירון". אבל תחילה, במשך חמש השנים הראשונות בונים אנו על כך, ששם

יהיה המרכז של מפעלי מלאכה ובתי-חרושת.

השר י. אלון: הצעה לסיכום: אני מציע להחליט היום לא לנטוש את רעיון מודיעים.

ב) נקציב סכום כסף מסויים בשביל עבודות פיתוח שבלעדיהן לא מתחילים לבנות עיר, אם הכוונה לתכנון, ביוב, סידורים לכבישים פנימיים, חשמל וכו'.

ג) מסמנים (וזו החלטת הועדה) 500 דונם המיועדים לתעשיות, במידה ותופנה לשם תעשיה - תקים זאת על חשבונה, ולא ייעשה הדבר בתנאי- פתוח.

ד) מתקנים את הכביש הקיים, מעמידים אותו במצב עביר טוב. זה יעלה 600,000 לירות, ואל ייעשה הדבר על חשבון הכביש הקיים.

כך צריך להתחיל בדבר. איננו בונים שיכון תקציבי, אלא מעודדים כל-מיני חברות משתכנים, גם חברת שיכון עובדים, רסקו ואחרות ואומרים לקליר את האמת: אל יצפה לעליה שתופנה לאותו אזור, אלא יצטרך למשוך את הפועלים שלו למקום.

יתכן שיש משהו ברעיון של ראש הממשלה להקים שם מרכז של מלאכה ותעשיה בלי אזורי-מגורים.

היו"ר ל. אשכול: אני בטוח שברמת-גן יש פועלים הנוסעים לעבודה למרחק 10 ק"מ יום-יום.

השר י. אלון: אני חושב שזה מקום אידאלי למגורים. אזור זה יבש יותר מאזור החוף.

אשר לתיאום בינמשרדי - אני תומך ברעיון של ראש הממשלה, שיהיה תכנון משותף למשרד השיכון ומשרד הפנים והשרים יביאו הצעה מוסכמת. אני מקבל את ההצעה שתקום ועדת-שרים של קבע לעניין מודיעים.

<u>השר מ.ח. שפירא:</u> כל משרד פועל בתוקף סמכויותיו. אבל אני מסכ
מסכים שתוקם ועדה בינמשרדית של משרדי
השיכון/והפנים לענין ריכוז הפעולות באזור, למשל: צריך להקים שם
תעשיה. ישנה ועדה, שאתה באים בדברים בענין זה.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> לא הייתי נותן לו דריסת־רגל בועדה
בעבודות שלך.

<u>השר י. אלמוגי:</u> יש שלושה תיקונים כאן: לא יוקמו
3000, אלא 1000 יחידות דיור למשפחות.
לא תהיה ועדה משרדית, אלא בינמשרדית;
לא חברה כלכלית.
ישנה בעיה אחת: תכנית המתאר. אני מציע
ששר הפנים ידבר אתי על ענין זה ואם לא נבוא להסכם בינינו - נביא זאת
הנה לסיכום.

<u>השר י. שפירא:</u> אינני צריך להכניס עתה גורמים מהחוץ שיעשו
לי את התכנון. איזה הגיון יש בכך?
או שצריך לפטר את האנשים העוסקים בזה עתה, או לקבל עבודתם.

<u>היו"ר ל. אשכול:</u> יש כי שהוא שיעשה סקנדל וידרוש
להזיז ענינים, ויהיה זה מישאל... אם לא
תהיה תכנית מתאר מוכנה למועד - הוא יהיה האיש שידרבן לעשייתה.
משרד הפנים ~~לא יכול~~ רוצה להיות אחראי למתאר וזו זכותו, ובאם לא יעשה זאת -
תהיה האשמה בו.

<u>השר י. אלמוגי:</u> אין ויכוח על כך. כך כתוב גם אצלי.

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> הדברים פשוטים ולא צריך לסבכם. משרד הפנים יעשה את המתאר. הוא אחראי לכך. אם לא יעשה זאת - ישנה ממשלה שתעמוד בפרץ. הבינוי והאכלוס - זאת יבצע משרד השיכון. לזאת יש לך איש שיוכל לבוא לאנשים הממונים על המתאר ולומר: הזדרזו ועשו את העבודה, אם לא כן - אביא את הענין בפני השר שלי. קיימת ועדה בינמשרדית וכל שר שירצה לבוא בפניה - יבוא ויאמר דבריו.

<u>השר פ. ספיר:</u> ברור שאת התקציב צריך להביא אלינו לאישור, כי כל זה איננו כלול בתקציב.

<u>השר מ. דיין:</u> שאלה אחת, שעליה הענין יכול ליפול ולקום היא שאלת הכביש. אם נקבל את הגישה של השר יגאל אלון, לא לבנות שם שיכון תקציבי, ותקופה ארוכה יבואו פועלים מתל-אביב למודיעים; אם ישנו כביש המחבר זאת במרחק של 16 ק"מ עם תל-אביב והוא צריך לעלות 5 מיליון לירות, אפשר לנסוע לעבודה ולחזור הביתה - וזה ענין אחר. אם לא סוללים את הכביש ואנשים יצטרכו לנסוע דרך פתח-תקוה, אזי בעצמנו מחבלים אנו בענין זה.

אני מציע לקבל המלצת השר אלמוגי בסעיף 3 - סלילת כביש-גישה, שלב א', עד כביש פתח-תקוה-לוד בשנת 1964 חודש ספטמבר ושלב ב' ירושלם עד שנת 1965. עד סוף שנת 1965 צריך להיות מוכן כביש ישיר. אם לאו - מה רוצים להשיג כאן?

<u>ד"ר ל. אשכול:</u> קבענו שמשרד הפנים עושה את המתאר. כל הצרות של פרנסה חלות על השר ספיר. כל צרות הבינוי הקשורות בפרנסה - חלות על השר אלמוגי. לשר אלמוגי יש איש מיוחד שיהיה בעל מעמד של מתאם. בזאת גמרנו את הענין הזה.

למנהלים. אינני אומר שיתנו להם דירות בכלל חנם לגמרי. אבל אם יגידו, נניח, שמנהל בית ספר המסשיך ללמד שם ארבע שנים, יצטרך אחרי תקופה זו לשלם רק שליש משכר הדירה, הרי זה בפירוש כאילו אתה מגדיל לו את המשכורת, אבל לא משכורת בכסף אלא בשורה כסף, או שתתן לו הלוואה כזאת וכזאת בתנאים כאלה וכאלה, למספר שנים כזה וכזה וברבית כזו וכזו ואחר כך יוכל לפדות את ערך הדירה. זה דבר העלול למשוך ולרתק אותו למקום.

לא הכינו ברעיון זה עד לכינוס הועדה לפיזור האוכלוסיה. היה לנו כבר מגע בענין זה עם משרד השיכון. ניהלנו משא ומתן עם מר סנה, שיהיה בריא וחזק לאורך ימים. הסכמנו כבר עם נציגי משרד השיכון על הקמת 250 דירות באזורי-הפיתוח מאותה הקטגוריה שאני מדבר על אודותיה. אני מקצר. (<u>רה"מ ל. אשכול</u>: אני רואה כבר !)

בשיחה האחרונה דיבר אתי מר סנה על כך שאדבר עם שר האוצר על כך, שהוא יסכים לכך ואז זה יעבור כאילו לתקציב משרד החנוך. לזה אין לי כוח. אני רוצה להעזר על ידי ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה, זאת אומרת לריתוק האוכלוסיה, עוד לפני שהולכים חדשים לשם, שלא יברחו אלה שישנם שם. וזה קשור עם חנוך, והחנוך תופס בענין זה מקום חשוב. אני מציע, שיוציאו את כל הסוגיה הזאת של דיור המורים ממשרד החנוך שאין לו כוח לכך ויעבירו אותו לועדה זו, שהיא לפי החומר שהגישה עושה רושם רציני ושהיא תהיה רצינית גם לגבי הדבר הזה, שכל הבעיה של דיור למורים ומנהלי בתי הספר באזורי-הפיתוח תיכנס למסגרת ולתחום של דיוני הועדה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: יש לי הרבה נימוקים נגד זה. זה יתחיל במנהלים וייגמר בכל האנשים שם. זה מוכרח להגמר בכל האנשים שם.

<u>השר י. אלון</u>: יש משהו בהערתו של ראש הממשלה שזה עלול להרחיב את מספר התובעים, אבל לא את כל התושבים. לכל היותר אני מתאר לי שגם רופאים ירצו תנאים כאלה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: מדוע לא כל התושבים ?

<u>השר י. אלון</u>: לתושבים אתה נותן הנחות במסים ועוד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: גם האחרים מקבלים הנחות כאלה.

<u>השר י. אלון</u>: יש קושי מיוחד עם הקבוצות המקצועיות, ביחוד עם מורים ורופאים

עכשיו מעורר משה דיין את ענין הכביש. יש לי רושם שבשנה הראשונה רוצים אנו לא להעמיד את הסוס לפני העגלה.

אולי נסכים בינינו שיהיה זה באמת אזור של בתי חרושת ומפעלים? לכן, נשהה את העניין שנה נוספת ונראה כיצד יתפתח הענין, ואז יתכן שצריך לסלול כביש-גישה טוב; עוד נגיע לענין זה - אם לא השנה, אזי בשנה הבאה.

מ ח ל י ט י ם לאשר הקמת עיר באיזור מודיעים בתנאים המפורטים להלן:

1. העיר תוקם באיתור הצפוני שהמלץ ע"י הועדה הבינמשרדית לענין אזור מודיעין, בין מטק נחשונים בצפון ומחצבות ברקת בדרום.

2. תכנון העיר ייעשה תוך תיאום בין משרד הפנים ומשרד השיכון.xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx משרד הפנים יכין את תכנית המתאר ואילו תכנית הבינוי והאיכלוס הוכן ע"י משרד השיכון.

3. בשלש השנים הראשונות ייבנו במקום כ-1000 יחידות דיור בעיקר בתנאי מפעל החסכון לבנין וייעשו עבודות הפיתוח הדרושות.

4. יאותרו כ-500 דונם לאזור תעשיה.

5. מפעלי תעשיה באזור מודיעים לא ייהנו מזכויות הניתנות למפעלי תעשיה באזורי פיתוח. מעבר מפעלי תעשיה למודיעין יהיה טעון אישור משרד המסחר והתעשיה.

(הוכן סעיף זה יימסר לבעלי ביח"ר ארגמן)

6. סלילת הכביש למודיעים תידון בנפרד.

הישיבה ננעלה

ס ו ד י

טיוטה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל
הישיבה האחת-עשרה של ועדת השרים לענין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה על-פי החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ח' בתמוז תשכ"ה - 8.7.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ע. גוברין,

נעדרו השרים: ח. גבתי,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגריך - מזכירות הממשלה
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
ז. שרף - משרד ראש הממשלה
י. תמיר - משרד השיכון

סדר היום : המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה
בענין פיזור האוכלוסיה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה
ירושלים, 8.7.65

רה"מ א.אשכול: פותח את הישיבה.

השר גוברין: ברשות היו"ר אגיד את דברי בקיצור נמרץ, משום שעיקרם כתוב בדו"ח. ב-5.1.65, ברשותו של ראש הממשלה, מונתה ועדה שהיתה צריכה להגיש הצעות בענין הגברת התעסוקה, התיעוש והשיכון והעלאת רמת השירותים באזורי הפיתוח. בתוך הועדה, בהסכמת שר החינוך, כלל גם עניני חינוך. משרד החינוך הגיש גם הצעות בענין זה שנתקבלו על ידינו.

הצעה זו ביסודה יש בה שלושה-ארבעה דברים: א) למעשה ציינו מה הם תנאי העידוד הניתנים היום. לפי זה הגדלנו במידה מסוימת את תנאי העידוד לאזורי הפיתוח. לדעת הועדה ולדעתי לא הגדלנו די, אבל באותה מידה שסברנו שהמדינה יכולה לעמוד בה. ב) במידה מסוימת לגבי תעסוקה, תיעוש ושיכון ולגבי שירותים הגבלנו במידה מסויימת את אזור החוף, אבל לא בתנאים שיכולים להזיק לפיתוח יותר רציונאלי [illegible] בתוך אזורי החוף. כגון תעשיה, שיכון וכו'. קבענו עוד, שתקום ועדה קבועה שאין לה שום סמכויות. אין היא יכולה לפנות לאיזה משרד ולתת לו הוראות, אלא היא צריכה לעקוב בקביעות איך הם פועלים המשרדים. אם יש לה הצעות -היא צריכה לפנות לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה. הכנסנו הצעתנו בתכנית ארצית, שהוגשה לועדת השרים הכלכליים. (הם לא היו כבולים להצעה זו שהגיש אותה בשעתו כוכב). אבל הוספנו, שועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תצטרך להתאים מדי פעם את התכנית הפיסית גם לפי התנאים המשתנים וגם לפי התכנית שנתקבלה בכנסת לחוק התכנון והבניה. הכנסנו גם את ענין מיקום מוסדות הממשלה ומוסדות ציבוריים באזור הפיתוח. לא התבססנו רק על תיעוש, שיכון והצד החינוכי. כי ראינו חשיבות מרובה בענין מיקום המוסדות שנמצאים ברשות הממשלה והעברתם לאזורי הפיתוח, אם הם פועלים שם. להצעה זו הוגשו הסתייגויות. חלק מן ההסתייגויות בא להכליל מה שלא קבלנו. אמרנו: אל נלך בגדולות שלא נוכל להתחייב. שקלנו כל דבר גם מבחינת היכולת של המדינה לעמוד בו. חלק מן ההסתייגויות בא לצמצם את ההמלצות האלה. בדרך כלל יש להגיד לשבחה של הועדה, שכל חבריה עבדו בצורה משותפת, בניגוד למקובל. ועוד שבח אחד אוסיף, שלא היו כל חילוקי דעות בעניני סמכות. בכל מקום שזה מחייב תיאום הדדי - שיכון, תיעוש - תיאום זה יבוא. מרבית ההמלצות נתקבלו פה אחד על ידי חברי הועדה, פרט להסתייגויות מספר שהבאתי אותם בנספח.

רה"מ א.אשכול: אני רואה בדפים 1-5 הצעות כיצד לפתות ולמשוך מפעלים. אחר כך בא מספר הסתייגויות.

השר ע.גוברין: בהסכמת כל החברים נתנו את ההסתייגויות כולן בדפים לחוד.

השר צדוק: זה כולל גם את מכתב מנכ"ל משרד העבודה?

השר גוברין: צרפנו גם אותו.

רה"מ אשכול: מעמ' 10 עד הסוף זו סטטיסטיקה.

השר גוברין: בתוך הטכסט, לאחר שבדקנו את המקומות, שינינו את אזור העדיפויות אבל קבענו, שקביעת הועדה הזאת מחייבת בדיקה. זה לא מחייב שאשקלון תהיה תמיד אזור פיתוח. יש מקומות שאפשר להוציא ולהעביר.

השר י.אלון: צדק שר התיירות, שההסתייגויות שלי נעשו על דעתי. אני רוצה להבהיר כמה דברים. קודם כל לגבי ההסתייגויות הכתובות, אחר כך כמה הערות של הרהור. אנו חושבים שלגבי ההיתר להכיר במפעל מאושר באזור החוף, הנוסח שנתקבל על דעת רוב הועדה הוא שער רחב לא רק לאישור מפעלים כמפעלים מאושרים באזור החוף, אלא הזמנת לחץ של מפעלים לרצות ליהנות ממעמד של מפעל מאושר דוקא באזור החוף. לדעתנו יש צורך יותר לצמצם את האפשרויות הללו עד למינימום. ולכן הגברנו זאת, שלא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית, לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון עליונים מחייבים זאת.- זוהי הסתייגות לסעיף 1 - אמצעים כלכליים. הנוסח המוצע על ידי הועדה פתוח יותר מדי. אני מציע לקבל את ההסתייגות שלי.

השר ע.גוברין: הועדה לא קבלה זאת מטעם פשוט. קיימת מסורת. אנו אומרים, שעלינו לאשר כ"מפעלים מאושרים" ברצועת החוף רק את אלה אשר גורמים יוצאים מן הכלל מחייבים זאת, כגון: גידול יצוא, מניעת יבוא ושיקולי בטחון.

רה"מ א.אשכול: אני חדל להבין את ההבדל.

השר ע.גוברין: שר העבודה אומר "אם המפעל הוכיח". אנו אומרים שזה מיותר. קיימת מסורת במשרד מסחר ותעשיה. עוד לא אושר מפעל על ידי משרד מסחר ותעשיה לפני שניסו תחילה לברר אתו.

רה"מ א.אשכול: נניח שעד עכשיו לא הוכיח ומחר יוכיח ויהיה משרד מסחר ותעשיה שכן ירצה להקים את המפעל הזה. ברור שיהיה ויכוח בין בעל המפעל ובין משרד מסחר ותעשיה והוא יוכיח. אם כולם מסכימים שאין פה "אין פריטו" הבדל, היות ואנו ועדה לפיזור הא כלוסיה, פירושו של דבר לא רק פיזור אוכלוסיה אלא פיזור מקורות פרנסה. סתם פיזור אוכלוסיה אין לו טעם. כאן אנו מנסים לעשות מאמצים שהאוכלוסיה תעבור לאותם האזורים שאנו מעונינים בהם.

<u>מר בן-מאיר:</u> אני מציע להוסיף עוד מלה: שיקולי בטחון ו ב ר י א ו ת . בעית האישפוז מטילה עלינו עומס כבד.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני מתנגד לזה. מדוע לא להגיד גם עניני דת, אין עוד בית כנסת? אני אומר זאת ברצינות. מפעל לא רוצה לקום מפני שיגיד שאין במקום בית ספר תיכון. בריאות אויף כפרות, יש יהודים בעולם. אם אין פיזור - אין צרכי תרבות, ובאמת אין. זה מעגל קסמים: אם לא רוצים ללכת - אין מוסדות בריאות, אם אין בריאות - אין מפעל וכו'. ואז אין פיזור.

<u>השר צדוק:</u> בקריאה הראשונה נדמה היה לי שההבדל בין שתי הנוסחאות הוא רק מילולי אחר כך ראיתי לפני מקרה כזה, למשל: חברה בעלת מוניטין בינלאומי רוצ להקים מפעל בארץ, שהוא יתרום תרומה נכבדה ליצוא. יש לנו ענין פוליטי שהחברה הזאת תבוא ארצה. היא אומרת: אני לאזור פיתוח אינני מוכנה ללכת. אז המצב הוא, שמבחינה טכנולוגית אפשר להקים אותו באזור פיתוח , מבחינה כלכלית אפשר להקים, אך על פי כן עלינו להשאיר לעצמנו את האפשרות לשקול.

<u>מר ל.אשכול:</u> היית צריך להביא זאת לממשלה.

<u>השר צדוק:</u> אני בעד נוסחה יותר גמישה קצת.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> יש ויכוח די מתוח עם תעשיה עדינה מאוד, עם אלקטרוניקה. זה התחיל בתל-אביב. התחלחלתי, אמרו לי 'ס'ברענט! אמרו לי שבניני כיתן מוכנים. עבר זמן וראיתי שאינם באים. אמרתי: ובכן? רצו לבנות בתל-אביב. משכתי אותם בעבותות אהבה עד אשדוד, וזה לא בוער. עכשיו "התלבשתי" שזה יהיה בבאר-שבע. עכשיו כמובן אשדוד תנקר את עיני. מציעים לי "כופר-נפש" מפעל אחר בבאר-שבע. אני אומר: אני רוצה את שניהם בבאר-שבע. יוכיחו לך שזה לא נוח, וזה נכון. אנו צריכים פה להחמיר, הקלות בלאו הכי תבאנה, אל תדאג. זה יהיה כמו כביש תורכי, או לצד זה או לצד זה אבל אף פעם לא כפי שתוכנן. אני בעד נוסח חמור יותר.

<u>השר צדוק:</u> אתה נתת עצה: במקרה כזה - תבוא לממשלה.- אני מציע שיהיה כתוב: סטיה מעקרון זה תובא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, או לועדת השרים לעניני כלכלה.

<u>השר י.אלון:</u> אני הולך לקראת צדוק - או אם יש שיקולי בטחון - באישור ועדת השרים לעניני כלכלה. אם אתה רוצה ועדה זו - לא איכפת לי.

<u>רה"מ אשכול:</u> זה מובא לממשלה והממשלה קובעת.

<u>השר י.אלון:</u> שיהיה בועדה זו.

<u>רה"מ אשכול:</u> אינני יודע אם אנו קיימים לעולם. הועדה לעניני כלכלה - קיימת

תמיד. הייתי אומר כך: הרשות לשר העבודה להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אם זה מחמת מחסור בכוח אדם, אמנם זאת לא סיבה טכנולוגית אבל סיבה מספקת.

מר בן-מאיר: אני מציע שיהיה כתוב "לכל שר". יכול להיות משהו הכרוך במשרד החוץ. כל שר יכול להביא זאת לממשלה.

השר גוברין: אני מתנגד לתיקון של בן-מאיר. זה קשור למשרד מסחר ותעשיה.

השר י.אלון: נשאיר את הנוסח "לכל שר הרשות להביא".

השר צדוק: אני מציע למחוק את המלה "עליונים", לא לכתוב שיקולי בטחון עליונים.

ד"ר ארנון: הועדה ממליצה, שאם מעבירים מפעל מהחוף לאזורי פיתוח, שהציוד שבהרבה מקרים היה מועדף על ידי חוק "השקעות מאושרות" קודם, מקבל עכשיו עוד פעם העדפה. נדמה לי שזה יהיה חור די רציני.

רה"מ ל.אשכול: אנו פעם עשינו זאת. הלכנו לתעשיינים בתל-אביב ואמרנו להם: יש ענין של פיזור האוכלוסיה, תמכור את העסק שלך פה ותעביר את המפעל לדימונה או למצפה רימון. אם תבוא אליו כך בפשטות - הוא יגיד לך: לך לאן שצריך ללכת.

ד"ר ארנון: שיהיה כתוב בפירוש: במקרה שציוד זה לא קבל וכו'.

רה"מ ל.אשכול: זאת לא פשרה. יהודי זה יגיד בפירוש: אני רוצה "לעקעכל". אם אתה מוכל לתת "לעקעכל" - אלך, אם לאו - אשאר ברמת-גן.

ד"ר ארנון: מוטב שאתן לו את "השוקולדה" שהוא רוצה בה בדרך אחרת. הורים בחוקי המס זאת "שוקולדה" די מרירה.

השר גוברין: אנו נתקלנו במסחר ותעשיה בשנה האחרונה (וגם בשנים הקודמות) לאו דוקא במפעלים גדולים, אלא בבתי מלאכה שבלעדיהם אין אתה יכול להעביר מפעל גדול. נתקלנו בבעיה זו של ציוד מועבר, שהוא לא היה השקעה מאושרת. משרד ההשקעות לא אישר שום ציוד. אותו יהודה אמר: אם לא תתנו לי - לא אזוז.

מר ל.אשכול: אם בסעיף זה יהיה כתוב "או המורתה בכסף"? אהה, ארנון, מוכן להסכים שנגיד "לתת לו מענק בכסף"?

השר ע.גוברין: זה אי-אפשר, זה יהיה על חשבון התקציב שלו.

רה"מ ל.אשכול: הוא אומר שמנקודת ראות המס זה גורם בלבול לאנשים שצריכים לטפל בגביות ובמס. אני לא רוצה להפסיד את הענין כולו, לכן אני אומר, שאני מוכן לתת"ידה מענק בכסף אבל החשבון מתנהל לפי החוק, וכלום אין זה תקציב?

השר צדוק: אם נלך בדרך של מענק נסתבך. זה פותח פתח למיקוח אינדיבידואלי עם כל אחד על מענק שהוא צריך לקבל, מה ההנחות שהוא מקבל ממפעל מאושר? הוא מקבל הנחות מסויימות ממס. שיעור ההנחות תלוי ברווחיות. מה הרווחיות נדע בעוד חמש שנים. אין לנו בסיס שנוכל להתמקח. אני מעדיף דרך זו. אני לא רואה שיש בזה דבר שאי אפשר לקבל אותו. אנו אומרים לאדם כך: יש לך ציוד ברמת-גן, אילו היה לוקח ציוד זה ומוכר אותו בשוק ומקבל תמורתו חצי מיליון לירות ומשקיע סכום זה במפעל באזור פיתוח - היינו מכירים בזה כהשקעה מאושרת. אין סיבה מדוע לא נכיר כהשקעה את השווה-כסף. (מר ז.שרף: חצי מיליון לירות זה חייב במס רווחיות). אני אעשה אתו את החשבון הזה. אני רוצה שנוכל לעשות אתו את החשבון לא על יסוד השערות אלא על יסוד נתונים קיימים בזמן שמוכר המפעל ומצבו מוגדר. אינני רוצה להתווכח אתו ולעשות את החישוב על יסוד רווחיות משוערת שתהיה בעוד חמש שנים.

רה"מ ל.אשכול: אולי נאשר זאת כהנחות פנימיות? (השר י.אלון: אין סודות נכתוב: או פיצוי הולם לזה.-

השר צדוק: כאלטרנטיבה אני מקבל זאת.

רה"מ ל.אשכול: ארנון מסכים?

ד"ר ארנון: הכל תלוי בפירוש. אם אנו מוסיפים פה: במידה שציוד זה היה השקעה מאושרת במפעל הקיים - זה היה פותר את הכל.

רה"מ ל.אשכול: אני בפירוש אומר: אם יש בית חרושת שניצל את הכל ואנו באים אליו ואומרים: תעביר את בית החרושת שלך - זה הפתיון שלו. אתה אומר, שאת הפתיון אתה רוצה להראות לו מרחוק. מצפה-רימון - איננו פתיון. אם אתה אומר שזה מזיק לטכניקה של גביית מסים - אני מוכן לקבל את מענתך ולהגיד: או תמורתו בכסף.

השר צדוק: ההערה של שרף היא הערה נכונה.

מר ז.שרף: בעניני השקעה אין לנו בכלל חקיקה.

השר צדוק: מוסכם על "או פיצוי מתאים".

השר י.אלון: סעיף 4. לגבי שיעור ההלואה העומדת, שהיא מינות מוסווה למענק, אני עומד על כך שההלואה-העומדת לא תעלה על 25% מההשקעה הכוללת במפעל, וזאת תהיה תקרת-מכסימום. אני מציע שזה לא יהיה כבעבר, אלא שנקבע שיעור מכסימלי, כועדת שרים מוסמכת, 25%. בעבר היה מענק של שליש והיו גם דברים בלתי נעימים.

השר ע.גוברין: אני רוצה לומר שהצעה זו אינה הצעה. לא במקרה הוספנו: "כגון אילת או מצפה רימון". יגאל יודע שבכל מקרה הבאנו זאת הנה, כי היינו זקוקים בכל מקום לעזרת עוד משרדים. בידענו זאת הבאנו את הדבר לועדת השרים הכלכליים.בשני מקומות אלה, בנציבות וכו' אני מכריזים שנתן 25% ואיש לא בא. אין כל פחד שמשרד מסחר ותעשיה יפזר כסף.

רה"מ ל.אשכול: מה זאת הלואה עומדת?

איש משרד האוצר: היא "עומדת" במידה שהמפעל לא מבצע את הפונקציה שלו. אם כעבור עשר שנים המפעל מועבר והוא לא מוכר אותו - ההלואה הופכת למענק.

רה"מ ל.אשכול: הוא צריך 10 שנים לקיים את המפעל. לאחר עשר שנים אם הוא לא מוכר אותו, אם מלא את כל התקוות שתלו בו - במשך 10 שנים ההלואה עומדת, לאחר 10 שנים היא בודאי עומדת. ז"א אדם שהקים מפעל ומאריך ימים - בשנה ה-11 ההלואה "עומדת". פה מציע שר העבודה "סומע לאדם זיך ארונטער". אבל הלא כאן יושבת ועדה ומחפש דרכים לפיזור האוכלוסיה.

השר י.אלון: תציע אחוז אחר.

השר גוברין: קיבלנו חומר מארצות שונות: אירלנד, אנגליה, יון ואוסטרליה. שם פשוט כתוב "מענקים" בלי חכמות.

רה"מ ל.אשכול: מה המכסימום עד עכשיו?

מר שלמה עמיר: עד עכשיו שליש.

רה"מ ל.אשכול: נכתוב: ובלבד שלא יעלה על שליש.

השר צדוק: אני חושש שאתה מזמין לדרוש שליש. מוטב שלא נגיד שום דבר.

השר י.אלון: היות וגוברין מסתמך על אירלנד ואנגליה, שם מקובל 25%. אני מסכים (1) שליש, (2) להגדיל את מספר השנים מ-10 ל-15 שנה. (3) שבכל מקרה זה יבוא לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר צדוק: אני מסכים שיהיה כלל. אינני מסכים שמקרים אינדיבידואליים יבואו לועדת השרים.

השר י.אלון: נקבע כלל 25%. כל מקרה חורג יובא לועדת השרים.

ד"ר ארנון: אני מציע שיהיה כתוב "כבעבר". בפרוטוקול יהיה כתוב, שבעבר לא נתנו יותר משליש. אני מסכים שהמכסימום יהיה שליש, אבל לא כותבים זאת.

השר י.אלון: צדוק מסכים שיהיה במקום 10 15 שנה?

רה"מ ל.אשכול: אל נחמיר בזה. אנו ועדה לפיזור ולא לגיבוש.

<u>השר י.אלון:</u> מאחר שהועדה קבלה את ההסתייגות הראשונה שלי לסעיף 4, אני מוותר על ההסתייגות השניה לאותו סעיף. בהצעת הועדה נאמר: ועדת השרים לעניני כלכלה תקבע, מפעם לפעם, את האזורים והמקומות אשר לגביהם יחול תנאי-עידוד זה.- זה מניח את דעתי ואני מסתלק מן ההסתייגות שלי.

עכשיו אני עובר לסעיף 11. פה יש ענין של מכירת קרקעות. זה במקצת עומד בסתירה להחלטות שקיבלנו אפילו ביום א' האחרון. אני רוצה שבענין זה תחול מדיניות הממשלה בתחום מכירת קרקעות.

<u>מר בן-מאיר:</u> אני רוצה לתמוך בשר העבודה.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> כולם תומכים בו.

<u>השר י.אלון:</u> הנוהג שמקובל לגבי כל מכירת קרקע צריך לחול גם במקרה זה.

<u>מר בן-מאיר:</u> שם כתוב בפירוש, שאזורי הפיתוח יהיו יוצאים מן הכלל.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> על מה אתם מדברים? שם נאמר +במקרים יוצאים מן הכלל יכולה הממשלה להחליט. פה כתוב "ידונו בכל מקרה". אפשר לומר: ידונו במקרה זה בהתאם לסעיף זה וזה.

<u>ד"ר ארנון:</u> אני מציע למחוק את הסעיף הזה, אין לו שום ~~[illegible]~~ משמעות.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> גם אני סבור שהוא מיותר. בכל מקרה יבוא שר המסחר והתעשיה ויגיד: במפעל זה הבעלים רוצים קרקע, רוצים בעלות.

<u>השר ע.גוברין:</u> כאשר דננו לא היתה החלטת הממשלה. אז ההרהורים הראשונים היו: אם יהיו מקרים יוצאים מן הכלל, אז אנו בשביל פיזור האוכלוסיה נוותר על העקרון. לכן כתבנו את הסעיף זה. עכשיו לא צריכים אותו הואיל ויש חוק הממשלה.

<u>ד"ר ארנון:</u> יש לי שאלה לסדר-היום. האם אתה מעמיד תחילה לדיון את ההסתיגויות? יש לי שאלה בקשר לביצוע.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> נגמור קודם את ההסתייגויות. אנו באים לסעיף השיכון. (סעיף 11).

<u>השר י.אלון:</u> לפי הצעת הועדה, משרד השיכון יצמצם את הבניה הציבורית. אני הייתי רוצה שהצמצום יהיה יותר מוגדר ויותר מצומצם. לכן הייתי רוצה שנתן הנחיה למשרד השיכון, כאשר יכין את הצעתו לועדת השרים, שיגביל את הבניה הציבורית המבוצעת ברצועת החוף בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד: בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שהחליטה עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> זה כולל בנינים ציבוריים, בתי-ספר?

השר י.אלון: יש עיריה והיא תדאג לבתי ספר.

מר בן-זאב: אם כתוב בינוי משכנות עוני - פירושו של דבר שבונים כל מה שמכנות העוני צריכים. כמו שיש צורך לאיש בכביש, כך יש לו צורך גם בבית ספר.

מר ד.סנה: אני רוצה לתמוך בסעיף כפי שכתוב. האם פירוש הדבר, שמשרד השיכון צריך מחר להפסיק את הבניה למפעל החסכון, או להחזיר ל-30 אלף חוסכים שיש להם פקדונות שהם מצטרפים לסכום למעלה מ-80 מיליון לירות? ההצעה כפי שהיא מנוסחת על ידי שר העבודה עלולה להביא לידי כך. אם כתוב שמשרד השיכון יצמצם, הכוונה היא בהתאם לתכניות של החלק השני של הסעיף, שזה יאושר על ידי הממשלה. יש חוזים עם הממשלה.

השר י.אלון: אפשר לומר פרט לחוזים שכבר נחתמו.

רה"מ ל.אשכול: בשיכון בחסכון הממשלה משקיעה כסף?

מר ד.סנה: הממשלה לא משקיעה.

מר י.אלון: אנו נוכל להעביר זאת לקבלנים פרטיים.

ד"ר ארנון: אני חושש לדיוק שבהודעתו של סנה. בהמשך הדברים בלי כל ספק יהיו כספים של הממשלה גם בשיכון זה. למרות שאני לא חושב שאפשר לקשור את הבעיה הזאת, כמו ששר העבודה מציע. כן איבני חושב שהצעתו של סנה היא מעשית. צריך להגיד, שהממשלה לא רק תצמצם את הבניה אלא גם את העזרה שהיא נותנת לתכנית החסכון באזור החוף.

רה"מ ל.אשכול: אתה רוצה להגיד, שהממשלה באמצעיה היא, או באמצעים שיש לה השפעה מכרעת עליהם, היא לא תעשה שיכון באזור החוף. אני לא רוצה שהתוצאה תהיה כאילו אנו שוללים את הכל. אם איש העובד בנמל רוצה דירה ורוצה לקבל הלואה, אנו נגיד לו: אתה לא תקבל? תשאר במשכנות העוני! מה יצא מזה?

מר ד.סנה: אם אתה אומר "בעתיד" זה בדיוק ההיפך ממה שאתה רוצה. 30 אלף חוסכים הבטחנו להם לאט לאט לבנות. אם אתה אומר בעתיד לא - התוצאה הברורה מזה שאתה מפסיק את הבניה.

השר י.אלון: הערה אינפורמטיבית אחת חשובה: משרד השיכון פועל לפי הוראות המוסד לתיאום. יש מועמדים לעירות הפיתוח ואין דירות בשבילם. כך המצב באילת, שיש מועמדים ואין דירות. יש אפשרות להזרים זוגות צעירים לערי הפיתוח והעיכוב היחיד הוא לא חוסר עבודה ולא חוסר רצון ללכת, אלא חוסר דירות. ב) יש עודפי דירות בשאר הפעולות, לא של משרד השיכון. יש תהליכים של יזמה פרטית.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

__סר ד. סנה:__ מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

__השר י. אלון:__ צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

__השר ע. גוברין:__ הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעה על גבי שעה בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה (קורא סעיף 3 של "שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה איננה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות סנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעה קונקרטית איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מייעץ גם לנאל לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהםמקשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

__רה"מ ל. אשכול:__ אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הגענו לסעיף שיכון.

__השר י. אלון:__ אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לחיבון ולהרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עדלישיבה הבאה, לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה בספח מעין ממזר.

__רה"מ ל. אשכול:__ בישיבה הבאה נדון על ההצעה בסעיף שיכון.

./.

מ ח ל י ט י ם

להקן המלצות הוועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:
(במסמך 2פז שנשלח לחברי הממשלה)

א) סעיף א.1. ינוסח כדלקמן:

"1) לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באיזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת. הממשלה תהיה רשאית לאשר סטיה מעקרון זה."

ב) בסוף סעיף א.3. יוסף: "או שיינתן פיצוי מתאים".

ג) לאשר סעיף א.4. כלשונו.

ד) למחוק סעיף א.11.

ה) לדון בישיבה הבאה בהמלצות בעניין השיכון.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ה

ס ו ד י

פ ר ט י - כ ל

הישיבה השתים-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כו' בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

יח' בתמוז תשכ"ה - 18.7.65

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר
י. אלון (בחלק הראשון של הישיבה)
ח. גבתי
ע. גוברין

נעדרו השרים: פ. ספיר
ח.מ. שפירא (בחוץ לארץ).

ז. ארן - שר החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ח.י. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגרויך - מזכירות הממשלה
א. אבמרן - משרד האוצר
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. ברורכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
י. גדיש - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברספון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
א. שמואלי - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
י. תמיר - משרד השיכון

על הפרק:

המלצה הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה (הועדה הבינמשרדית הוקמה על פי החלטת ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה מיום ב' בשבט תשכ"ה - 5.1.65)

<u>המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה</u>

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בישיבה הקודמת הגענו עד לעניני שיכון. מי רוצה משהו להגיד בענין זה ?

<u>השר ז. ארן:</u> יש לנו באזורי-הפיתוח שאלה בעיה שעוד אגיע אליה לכשנדבר על עניני-חנוך. הבעיה הראשית היא: כיצד מגבירים את כוח-המשיכה של אזורי-הפיתוח למורים, שירצו להתיישב בהם ? ישנה שורה של בעיות שאדבר על אודותיהן כאשר אדבר על עניני חנוך. אבל כאשר מדברים על שיכון, מן הנסנע שבכל מערכת הפעולות של השיכון לא תיכנס בתור חלק אורגני שאיננו נזקק לתקציב של משרד החנוך, זאת אומרת תקציב המדינה, שאלת דירות בשביל מנהלים ומורים בתנאים מסויימים. מתכוון אני לדירות-שרד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת דירות-שרד?

<u>המזכיר ש. צוריבריך:</u> דירות ממשלתיות.

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך אזורי-הפיתוח וישובי-העולים המצב הוא כזה, ששליש מכל המנגנון הלימודי מתחלף בכל שנה, וזה אסון. אינני צריך להסביר זאת. חלק ניכר של מנהלי בתי הספר מתחלפים. עד שאתה משיב מנהל בית ספר, והנה הוא כבר מתחלף. כדי לרתק אותו למקום, כדי לחבב עליו את המקום - יתכן ואילו היו דירות ממשלתיות שם והיו אומרים, הנה יש לך דירה כל זמן שתלמד שם, במקרה הזה תהיה לך דירה חנם או כמעט חנם, שיצטרך לשלם משהו, היה זה אולי משפיע.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת חנם ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בשכר-דירה סמלי.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה אמנם מתקומם נגד זה. אינני מתפלא שאתה מתקומם. אתה לא כל כך קרוב לחלל כמו שנמצא משרד החנוך. ויש שם חלל עמוק. לא נבריא את החנוך שם על אף כל מה שאנחנו עושים, אם לא יהיו לנו שם מורים ומורים שיתמידו. הוא הדין לגבי מנהלי בתי ספר.

באזורים, שאני מדבר עליהם, יש כ-4,000 מורים וגננות. אינני יכול להציע לממשלה לתת 4,000 דירות חנם. אבל הדירה והמפתח בבית הספר הוא בידי המנהל, לפיו ישק כל דבר, אם בכלל יש לו שפתים, אם הוא שווה איזה דבר, צריך לראוג במיוחד לדיר

אני זוכר שאפילו במושבה שנולדתי בה וגדלתי בה, היה המורה שבא מהעיר הגדולה לשלש ארבע שנים מקבל מהמושבה דירה בתשלום סמלי.

ראש הממשלה ל. אשכול: מחברת פיק"א.

השר י. אלון: אותו הדבר לגבי רופא ואחות. נדמה לי שזה יכול להיות איזה תמריץ חשוב.

ראש הממשלה ל. אשכול: ודאי הכל יכול להיות תמריץ חשוב.

השר י. אלון: ביחוד לגבי מורים צעירים.

ראש הממשלה ל. אשכול: שר החנוך מדבר על מנהלים.

השר ז. ארן: וגם זוגות צעירים.

ראש הממשלה ל. אשכול: וגם אלמנות וגרושים.

השר י. אלון: זה לא יגיע לסדר גודל גדול.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא מדבר על 4,000.

השר י. אלון: לכל הארץ.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אינני יודע עד כמה שזה פועל, אבל אני תחת הרושם שברוב המקומות משרד השיכון כשהוא בונה, מעמיד מספר דירות לרשו הרשות המקומית והיא מעבירה אותן לאנשים כאלה כמו מורים ומנהלים. הייתי רוצה לשמוע עד כמה זה פועל. לי היה רושם שזה נעשה.

השר ע. גוברין: זה פועל במסשטב ידוע.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: זה פותר את הבעיה במדה מסויימת או לגמרי לא, או שיש כאן הרחבת הענין ?

ראש הממשלה ל. אשכול: אם זה פועל, הרי זה טוב.

השר י. אלון: הכוונה היא לא לתת להם מתנה אלא לתת להם לגור בדירה, כל זמן שהם יושבים שם. אם הם עוזבים את המקום, הדירה חוזרת להיות רכוש המדינה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם אומרים לבנות בתים ואיך מבריחים אותם לקנות אותם והאיש משלם שכר דירה - על זה אינני מתווכח. אבל במשך הזמן זה יהיה כמו עם ועדת ג'ובין. קודם כל אומרים: תן למי שהולך לספר שכר

גבוה יותר ב-60%-70. אחרי כן שוכחים שגם שכר הדירה הוא סמלי, ומורים אינם משלמים שכר לימוד בעד ילדיהם. עכשיו הכרזת שזה יהיה בעיירות-הפיתוח ובמושבי-העולים.

<u>השר ז. ארן:</u> בתחום 40%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אחרי כן יש מקומות ששם יש עדיין פטור ממסים. אם יש פטור ממסים, וודאי גם הם פטורים ממסים. אתה משלם בילירן פרנס משכורת, והנה אתה מוסיף על המשכורת זה וזה וזה. האם כל זה אינו מצטרף לחשבון ? והמורה תמיד בוכה, תמיד הוא "מקופח". אם יהיו בתים, צריך להיות חישוב על הבתים. למנהל בית ספר נחוצה דירה של 3-4 חדרים. מר סנה, נניח שהוא זקוק לדירה של 3 חדרים לפחות. כמה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. סנה:</u> 25,000-30,000 ל״.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הסכום הוא וודאי קרוב יותר ל-30,000 ל״. ותנאי התשלום הם נוחים, לשנים רבות, בריבית מינימלית.

אם אתה רוצה לחכור דירה כזו, כמה אתה משלם ?

<u>מר ד. סנה:</u> באזורי-הפיתוח אנחנו בונים דירות גם בעד המנהלים. הויכוח הוא רק על תנאי-הרכישה. אנחנו נותנים את

המלוואה לעשר שנים בריבית של 3%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בא מורה לשם ואינו רוצה לקנות את הדירה, כי אינו יודע אם יישאר שם. ארן אומר: תן למורה ולמנהל בית הספר דירה, ובשכר דירה סמלי. אני שואל: באיזה שכר דירה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. סנה:</u> דירות כאלה לפי הסטנדרט הדרוש למורים ולמנהלים לא נוכל לבנות על יסוד שכר דירה המגיע ל-100-200 ל״

לחודש. לא נוכל לעשות את זאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בחיפה איזה שכר-דירה הוא משלם ?

<u>מר ד. סנה:</u> דברים כאלה אינם קיימים בחיפה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יש לו דירה בחיפה. הוא מפקיר את הדירה או מקבל דמי מפתח לכיסוי. אחרי כן יבוא אליך שתתן לו דירה כמעט חנם. מדוע זה מגיע לו ? אם הוא גר בתל-אביב או בחיפה ומקבל משכורת ומשלם שכר דירה, כמה זה עולה לו ?

דירה, כמה זה יעלה לו ?

<u>מר ד. סנה:</u> 200 ל״י לחודש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ומה אתה נותן לו את הדירה בשכר דירה של 100 ל״י לחודש ? אם אתה רוצה שתינתן לו תוספת של 100-200 ל״י באמצעות השיכון, אמסור על כך לשר האוצר, וזה יביע להקציב. גם לו יש תקציב. אומרים לך: אתה צריך לבנות שיכון, התקציב הוא כזה וכזה, יש הוצאות מזה. אני מסכים לא להכריח את המנהל לקנות את הדירה, אבל לתת לו אפשרות, שאם בעבור שנתיים או שלש ירצה לקנות את הדירה, ייכנס בחשבון כל מה ששילם על חשבון שכר הדירה.

<u>מר ד. סנה:</u> כך עושים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה היתה ההוצאה ? מיד אחרי זה יבואו עם כל הרבנים והשוחטים וכל כלי הקודש ואחרי כן כל מה שיש אצלנו. אנחנו עוסקים עכשיו בשיכון, והשיכון צריך ללכת לפי דרכיו ולפי עניניו. אין זה ענינו להם תרומות והקלות. אם נרצה, יקנה האוצר 10 דירות בכסף אחר ויתן למנהלים.

<u>השר ז. ארן:</u> הענין הזה של מתן דיור נוח בתנאים נוחים וכו׳ איננו מסגס ישראלי. עושים זאת גם בארצות אחרות לגבי מקומות מרוחקים, שמורים אינם רוצים ללכת לשם. זהו חזיון עולמי. עושים זאת כלפי מורים. וחוסר-מורים זהי מכת-עולם ולא מכת-המדינה. אפילו בכנסת אתה יכול להשיג תחיקה מתאימה, שצריך לעשות זאת לגבי המורים. מורים זה איזה דבר שונה.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ורופאים !

<u>השר ז. ארן:</u> הרופאים הם מעטים ואלה אלפים. אני חשבתי כי כאשר מדברים על תכנית של שיכון, מוכרחים לשלב בתוך זה, על יסוד בירור, את ענין הדיור למורים ולמנהלים. איני אומר לך שרק זוהי ההצעה. יבררו ויכינו תכנית לשיכון ויקחו גם את זה בחשבון, שזה עונה על הצורך הכולל של פיזור האוכלוסיה, ועובדי ההוראה זה איזה ענין מיוחד.

<u>השר ע. גבריהו:</u> הערה אחת לגבי השאלה של החנוך. הדבר איננו נוגע למשרד החנוך בלבד. אני מכיר את המורים. אבל הנה ישנו חזיון: במשך שנתיים וחצי עזבו את אזורי-הפיתוח 48,000 נפש. מעפולה בלבד יצאו לפני חצי שנה ביום אחד

140 פועל מבית חרושת שהוא אימן אותם, וכל פועל עלה לבית החרושת 300-400 ל״. הבאת את הענין פעם לבירור, אבל לא הגענו לזאת.. אני מכיר את הענין רק מבחינת מהנדסים, כימאים ומנהלי בתי חרושת. הנה אנחנו מעבידים טוב כזה פרט למספר מצומצם של עולים עם בית החרושת לבית שאן. הם אומרים: תן לנו דיור אנושי ! היו לי שיחות מרובות אתם. התרשמתי שאצלם קובע יותר שהדירור יהיה אנושי מאשר אם יפתחו להם מהמשכורת 10-20 ל״ לחודש.

השר ז. ארן: ניכוי של 10-20 ל״ לחודש איננו השוב.

השר ע. גוברין: אמרתי בפירוש שאיני יודע את המורים. אני מדבר על מהנדסים, כימאים וכדומה. פעם פעמיים הבאנו כימאים לשפיגל. אמרה כימאית: בחדר הזה אינני רוצה לחיות.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: גם המורים רוצים דיור וגם הרופאים.

השר ע. גוברין: לדעתי השאלה של דיור אנושי, כמו שהם קוראים לזה, היא קובעת יותר מאשר אם דירה תעלה חנם. דברתי עם מנהלי הלשכות וראשי העיריות, וזוהי דעתם.

מר ד. שנה: לפרט הזה של המורים: אנחנו נותנים כל שנה, וגם החודש הזה נתנו, איזו מאות דירות של עולים למורים באזורי-פיתוח א׳ וב׳. השבוע, בסיכום עם שר האוצר, נתנו 200 דירות של 54-60 מטר מרובע למורים בתנאי-שכירות כמו אצ שיכוני עולים. אין פתרון לבעית הדיור למנהלי בתי ספר, כי הדירות הדרושות להם הן דירות יקרות, שמטעמי תקציב אי אפשר לבנותן בתנאי-שכירות. באותו רגע שהיינו מתחילים לתת באזורי- פיתוח דירות באלה למנהלי בתי-ספר, היינו צריכים מחר לתתן לרופאים, ואז לא היינו רואים אף פעם חזרה פרוטה מההשקעה, כי שכר-הדירה שמקבלים מכסה היום רק את הוצאות ההחזקה ואת המסים העירוניים. אנחנו מקימים דירות בכל שנה במושבי-עולים, אולם כמו בכל דבר אין זה מספיק. אבל בסך הכל צריך להגיד שבנינו תוך שנתיים שלש שנות-תקציב ללא עולים בעיירות-הפיתוח 7,000 דירות לותיקים שעברו לשם ולזוגות צעירים. נוסף לזה נתנו תוך שלש שנים מתוך שיכוני העולים כ-3,000 יחידות-דיור בעיקר לזוגות צעירים בני המקום.

ראש הממשלה ל. אשכול: למה אתה מספר לו את כל זה ? הוא מדבר על מורים ועל מנהלים.

מר ד. טנה: זה מצא את פתרונו החלקי.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא מדבר על החלק שלא מצא את פתרונו.

השר ז. ארן: איה הדירות של 48,000 שעזבו את עיירות-הפיתוח ?

מר ד. טנה: המספר אינו נכון. חלק חזרו או אחרים נכנסו במקומם, אין שם אף דירה ריקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מישהו מצא לו משרה טובה יותר בתל-אביב, הוא הולך לשם. איננו יכולים להתאכזר לו, אחרי כן בונים לו שם עוד הפעם דירה. כך היה גם בהתישבות, בנינו לפעמים לאותו האיש שלש פעמים.

אתה אומר שנותנים למורים דירות של עולים בתנאים טובים. כאשר המשפחה קטנה, מספיקה דירה של 2 חדרים. מורה צריך חדר אחד שיוכל לקרוא בו ספר ולהתכונן לשעורים. משרד השיכון בתחלה מכבודו יביך שיבנה גם דירות של 3-4 חדרים, ואל הספר לי שזה אינו יכול להיות באותו שכר. הנה בחיפה הוא לא ישיג אותה משכנתא שאתה נותן לו ובאותה רבית. פה זה עולה לו בזול יותר. אבל בעיקר הוא רוצה דירה אנושית. אדם אינטלגנטי, איש המקצועות החפשיים רוצה לגור בבית טוב. אני רק התקוממתי נגד זה שרוצים לתת לו את הדירה המורה תשלום סמלי, פירוש הדבר מתנה של 200 ל' בלי ניכוי מס הכנסה. וודאי גם אתה שר החנוך לא התכוונת לכך. אבל ברור שנהיה מוכנים לבנות דירות כאלה כמו שהיינו בונים בישובים שלנו גם לרופא. כך בנו למשל בדגניה לרופא דירה בת ארבעה חדרים בשעה שלחבר בנו רק דירה בת חדר וחצי. אבל העובד צריך ממשכורתו לשלם שכר דירה. אם אחרי 3-4 שנים ירצה להשאר שם ויאמר "אהבתי את ארני" וירצה לקנות את הבית - יקנה אותו ואתה תכניס בחשבון את שכר הדירה ששילם תוך 3-4 שנים.

יש לבנות דירות טובות לאנשים הללו כשזקוקים להם במקומות. יש להשקיע כסף כדי לבנות בתים יקרים יותר. אולם צריך לזכור שזוהי וודאי הוצאה פי שנים או פי שלשה מבניית דירות רגילות, ואת המשכנתא הרי תתן לו באותם התנאים הממלכתיים. הרי גם אם ישלם, יעלה לו הדבר בזול יותר מאשר אם הוא משלם באיזה מקום אחר כשהוא גר בדירה.

ארן, העלית את השאלה. אבל כאן אינם יכולים להחליט על כך.

<u>השר ז. ארן:</u> יש לי הצעה קונקרטית שבענין זה שאנחנו מדברים על אודותיו, יגדר נציג משרד השיכון את הדבר עם נציגי משרד החנוך ויגבשו הצעות קונקרטיות. עשינו איזו עבודה מכינה בקשר לזה.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני מציע שגם האוצר יהיה בשלב זה פעיל בדיונים האלה.

<u>מר ד. טנה:</u> תמיד האוצר משתתף.

<u>השר ז. ארן:</u> זה אינו מוצא חן בעיני, אבל אני מסכים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מזה אין מנוס כל זמן שיש לנו אי אלו פרוטות לבנות שיכונים. כשלא תהיינה לנו פרוטות, יהיה מנוס.

<u>השר ע. גברין:</u> לפרק ב' "שיכון" סעיף 1 אני מציע תיקון. אני מציע שנאמר רק את החיוב, היינו "יש להפנות לאזורי הפיתוח (עדיפות א-ג בתוספת ירושלים) לכל הפחות 60 אחוז מן הבניה לשיכון עולים". איני צריך לפרש מה לא אעשה. יש איפוא לומר את הצד החיובי, ללכת בדרך החיוב..

<u>השר ח. גבתי:</u> כפי שכתוב זה גם לא חגיוני.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> מה פירוש כאן "לרבות רמלה, לוד וכו'" ?

<u>השר ע. גברין:</u> הרי זה נמחק.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אם אתה מוחק, האם פירוש הדבר ש-40% מן הבניה ילכו לתל-אביב ? אם אינך מצמצם, פירוש הדבר שזה הולך למרכז, לערים הגדולות. אני רוצה שיהיה כאן איזה דבר שיאמר שאין הכוונה ש-40% ילכו לתל-אביב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> את זאת בדיוק איננו רוצים עכשיו לומר, כי איננו רוצים להכנס בקרב עם כל מקום ומקום. אנחנו אומרים: לאזור החוף לא ילכו יותר מאשר 40%. אחרי כן יינתנו הוראות פנימיות למשרד השיכון מה ילך מזה לאיזה מקום. עכשיו מוחקים את החלק השני של סעיף 1 בפרק ב. בכל פעם שמישהו נוגע בתל-אביב, קופץ נמיר ומיד מוכיח שבקושי הילודה בתל-אביב מכסה את התמותה ואת היציאה מהעיר. לדבריו העיר נסוגה באוכלוסיתה.

<u>השר ע. גוברין:</u> הוא טוען שזה עוד מימי ריזנבוך ככה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אצלי יש דוקומנט חתום על ידי פרס. כשהייתי שר האוצר, הלך והתייעץ אתי, לא בלי רשות מבן-גוריון, שימכרו 6,000 דונם שהם הכנית ל', ביניהם שדה דוב, יהפכו את זה לשיכונים, והכסף יינתן לצרכי בטחון. שנית: כל הטוען נגד תכנית ל', איננו יכול להתפאר בתכנית מודיעין. הפסקנו את ענין מודיעין בראשית הדיבורים.

<u>השר י. אלון:</u> על כך תודה גם לי וגם לספיר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני התלהבתי תחלה לענין מודיעין, איך זו תל-אביב. אחרי כן ראיתי מה קטן המרחק, צריך לבנות רק כביש ארבע-טסרי וזוהי תל-אביב.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע לנסח כך: "משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הרחיקים העוברים לאזורי הפיתוח."

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> פה אפשר לכתוב גם למורים.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מבין שלא יהיה שום צמצום של בניה צבורית.

<u>השר ע. גוברין:</u> נאמר כאן "משרד השיכון יגיש תוך חדשיים לועדת השרים הצעה המפרטת ביצוע החלטה זאת". נחוץ לשבת ולבדוק לגבי כל מקום ולקבוע, פה אנחנו מרחיבים ופה לא. אנחנו מדברים על דרך הנגב, באזור באזר עקיבא אנחנו מרחיבים וברמלה לא, בנהריה לא.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל הכוונה היתה שלא להרחיב אלא לצמצם את הבניה הצבורית ברצועת החוף. את זה אתה מרחק ?

<u>השר י. אלון:</u> בניה ממשלתית זה דבר אחר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> משרד השיכון ידאג לבניה צבורית באזורי הפיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירחיב את הבניה הצבורית. בניה צבורית זוהי בניה הנעשית על ידי מוסדות ממשלתיים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> חשבתי שהמדובר על בניני צבור.

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד השיכון ירחיב את הבניה הצבורית הנעשית באזורי הפיתוח,

על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח. אני מעמיד את הדגש על "לכל". או שההחלטה תופסת או שאינה תופסת.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה מחוץ ל-60% או נוסף ל-60% ?

השר ע. גוברין: כאן 60% רק עולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: יתכן שאחרי זה לא ישאר לך כבר ולא כלום.

השר ע. גוברין: הכוונה שמתוך 100% של שיכון עולים בונים 60% באזורי הפיתוח. אחרי כן יש בניה צבורית מחוץ לבניה לעולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: בסדר.

השר ז. ארן: אני מציע להכניס לכאן "מורים"; זהו "ירק" כזה שאין דוגמתו.

השר ע. גוברין: אני בעד המורים, אבל אני מתנגד להכניס לכאן במפורש.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני גם בעד יתר המקצועות, אבל לא לתת להם דירות חנם.

השר ז. ארן: אז לא יצא שום דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול: פה אין כותבים "חנם".

השר ז. ארן: לא בקשתי שכרגע "יפסקו" לי את התנאים. אבל בענין המורים מוכרחה להיות איזו הכרעה פרינציפיונית.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה בדיוק אותו הדבר במקצועות אחרים. אתה אינך יודע, אבל אני שהנני רואה גם את יתר המקצועות, איני יכול לקבל את זה.

השר ז. ארן: אין זה ענין המורים, זה ענין הילדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין זה ענין המומחים אלא ענין הפועלים לעבודה. אם אין מומחים, אי אפשר להעסיק פועלים. ראיתי עכשיו מה המצב ב"פולגת".

מר ד. טנה: אני מציע להוסיף "למורים ולרופאים תהיה דאגה מיוחדת". כל היתר ייכנס בתוך השם "ותיקים".

השר ז. ארן: אני מסכים שיהיה כתוב "למורים ולרופאים".

מר ד. טנה: יש להוסיף משפט "דאגה מיוחדת למשפחות מרובות ילדים". גם עושים זאת.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני מקבל כל מה שנאמר. אבל אני מצטרף להצעתו של לב-כוכב

בסעיף 2 פיסקה 1 במקום הרישא של 2. הוא מציע: "משרד השיכון יגביל את הבניה הציבורית ברצועת החוף המבוצעת בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד - ביגוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מרגבלים ולנושאים מיוחדים שתחליט עליהם ועדת השרים לענייני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה."

<u>השר י. אלון:</u> כאן ניתנת תשובה להסתייגות.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים [illegible] באזורי הפיתוח. במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח. ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ברור שזה ייטיב לגבי המצב של היום.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה ברורה, הכתיב אינו ברור.

<u>השר ע. גוברין:</u> אתה יכול להוסיף "לעומת המצב הקיים היום".

<u>מר ד. שנה:</u> אם אנחנו אומרים שניטיב את התנאים, אינני צריך לומר "לעומת המצב הקיים היום".

<u>השר ח. צדוק:</u> לשיפור הסטנדרט לעומת המצב הקיים היום.

<u>השר י. אלון:</u> זה אפשרי.

מ ח ל י ט י ם כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

<u>העלאת רמת השירותים</u>

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך הניירות האלה המונחים לפניכם יש מה שמשרד החנוך הגיש ומה שמשרד העבודה הגיש. אני מוכרח להתייחס לדבר הזה בהערה אחת.

אני מציע שכאשר מדובר על משרד העבודה ידובר רק על בוגרים. כל מה ששייך למתבגרים זה נוער, וטיפול בנוער הוא בסמכותו של משרד החנוך, בין אם המדובר על חנוך מקצועי ובין אם המדובר על מתן השכלה עיונית. זוהי הצהרה.

<u>השר י. אלון:</u> אני רוצה רק לתקן.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה מתקן אותי כבר שנתיים.

<u>השר י. אלון:</u> והחניכות ?

<u>השר ז. ארן:</u> על חניכות אין ויכוח. כל עוד שיגאל אלון איננו שר החנוך, הרי כל מה שנוגע לנוער שייך למשרד החנוך. כאשר הוא יהיה שר החנוך, יעשה אחרת.

עכשיו אני מדבר על מה שמדובר בענין החנוך, ואני רוצה להביא דבר לתשומת לבכם. עובדה היא שב-55 מקומות ישוב בכל אזורי-הפיתוח יש תכנית הלכה למעשה של הקמת 55 בתי ספר על-יסודיים. זה ייעשה בתחום של 5-4-3 שנים על סמך אותן 100,000,000 ל' שיבואו מהאוצר, ממפעל הפיס ומתורמים. זהו דבר ריאלי. 55 בתי ספר על-יסודיים אלה צריכים להקיף כמה רבבות תלמידים. מהם תשעה בנינים הם כבר בבניה. מ-55 אלה ישנם כ-10 בתי ספר מקצועיים, 4-3 בתי ספר עיוניים במפורש. כל השאר הם בתי ספר מקיפים, כלומר שיש בהם גם מגמה עיונית וגם מגמה מקצועית. 60% מהתלמידים ילמדו מקצועות.

<u>השר י. אלון:</u> זה כולל עד גילאי כתה יב', כלומר עד גיל הצבא ?

<u>השר ז. ארן:</u> כמובן.

<u>השר ח. צדוק:</u> מה בבתי ספר אלה מספר התלמידים ?

<u>השר ז. ארן:</u> 45,000-40,000. כלומר כיום אין עדיין המספר הזה, כיום הם גדליםכיום יש לנו בכל אזורי-הפיתוח בבתי ספר על יסודיים קרוב ל-14,000 תלמיד, עד שנת 1970 יגיע המספר ל-45,000 בערך. כל מה שאנחנו עושים בשטח זה - ופה הושקעה עבודה עצומה - היא להכשיר את יכולת הקליטה של הדור הצעיר ההולך וגדל בתוך זה.

אני מדבר עכשיו באופן תמציתי על דברים שהושקעה בהם עבודה עצומה. אינני מדבר עכשיו על תכניות בכלל. בזה אפשר לרפד את כל הגלובוס. אני מדבר על דברים שיש ביסוי מאחוריהם. זהו הבסיס של כל הדבר.

בענין בתי ספר מקצועיים ובענין לימוד המקצוע נכנסנו לתקופה חשובה בקשר להתפתחות המשק. לא אתייחס בזה עכשיו לקיברנטיקה ולאוטומציה במדינת ישראל. אנחנו עדיין רחוקים מזה, אם כי נכתבים על כך מאמרים רבים. אבל אין כל ספק שבית ספר מקצועי כיום צריך להכיל גם לימוד עיוני. אין זה מה שיעקב חזן סיפר: כאשר היה בצבא הפולני, היה הסרג'נט צועק: "אין זו אוניברסיטה, פה צריך לחשוב". בבתי הספר המקצועיים כיום צריך לחשוב. אין זה כבר ענין למפגרים. זוהי בכלל דרך המלך. אם אתם מדברים על ריתוק למקומות, הרי המדינה נכנסת לענין זה באופן חזק. זה דבר אחד.

דבר שני, וזה כתוב פה: "ירחיב רשת בתי-ספר על-יסודיים, מקצועיים ומקיפים לקלוט בוגרי בתי-הספר היסודיים". רציתי לקחת קודם את הענין בעד הקרנים. מה שכתוב בפרק 1 סעיף א "ירחיב החנוך לגילאי 3-4", אין זו תכנית תיאורטית. אנחנו מכניסים כל שנה עד 3,000 גילאי 3-4.

השר י. אלון: גבורנים.

השר ז. ארן: נשקיע כמה מיליוני לירות בהקמת מבנים. רובם המכריע יהיה מיועד לעדות המזרח. התחלנו בזה לפני שנה.

השר י. אלון: תעשר זאת בקירבת מרכזי-תעשיה ואז תוכלנה האמהות ללכת לעבוד.

השר ז. ארן: המדובר על שיטת-עבודה מעניינת מאד וחשובות מאד להעלאת רמת בתי-הספר המעורבים פיתוח. יום למודים ארוך יכיל משנת תשכ"ו למעלה מאלפיים כתות.

השר י. אלון: רק באזורי-פיתוח ?

השר ז. ארן: בעיקר.

שיטת-ההקבצה תקיף למעלה מאלפיים כתות, היינו כמעט מחצית הכתות. החל משנת תשכ"ו אנחנו נכנסים בכתות ב'פה' להגברת קריאה וחשבון, דבר שיקיף באותה שנה כ-20,000 תלמיד. המדובר על ילדי ישראל, אתם יש לנו קואליציה בלתי

מתחלפת. ענין גילאי 3-4 הוא דבר רציני מאד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> היש עררים על הסעיף הזה ? כולנו מתלהבים לענין.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איני רואה כאן מלה על ספריות.

<u>השר ע. גוברין:</u> יש.

<u>השר ז. ארן:</u> ענין הספריות מתקדם והולך.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר כי הועדה הזאת בהשתתפות באי-כוח משרד החנוך הקדישו לענין די זמן. כל מה ששר החנוך ביקש וכל מה שכתוב פה נוסח ומוסכם על ידי כל הועדה. אין איש עורר על כך פרט לסעיף אחד שעליו עורר שר החנוך, ואני מתפלא שאין הוא אומר זאת. יש לך ערעור רציני. כתוב בפרק 2 סעיף ה: "ידאג בשיתוף עם משרד השיכון לאספקת דירות בתנאים נוחים למורים באזורי הפיתוח".

<u>השר ז. ארן:</u> על זה דברתי כבר קודם בסעיף השיכון. אחרי כן סיכמנו בהצעה שתהיה ישיבה משותפת.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה חל בעיקר על משרד החנוך ויחול על עוד מספר משרדים. כאשר מחר זה יפורסם או כאשר יקראו זאת מחר אנשי אזורי הפיתוח כל מה שכתוב פה, הרי גם אלה הבקיאים במה שנעשה בישובים, לא יבינו זאת אם לא תבוא הסברה לתכנית כפי שנתקבל אותה.

<u>השר ז. ארן:</u> נספר כבר מה שאנחנו עושים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מדבר גם על משרד החנוך וגם על כל יתר המשרדים. צריך לספר במפורש מה עושים כיום באופן קונקרטי ומה עלולים לעשות כתוצאה מתכנית זו. אני מפנה את תשומת לב המסרבים לכך שבאזורי-הפיתוח לא ידעו מה זה. אני מציע שנמסור ליושב ראש הועדה לפיזור האוכלוסיה שידאג לכך כי כל משרד ימסור מה הוא עושה עכשיו באופן קונקרטי ומה הוא עלול לעשות לפי התכנית. אחרת זה רק יהיה נייר בעלמא. כך למשל כתוב בסעיף ו' "ימשיך במבצע ביעור הבערות והקנית השכלה יסוד". איני יודע מה זה, יכתוב "עסוקים בכך אלה ואלה". כן גם בענין חניכות. צריך להוסיף להבהרת הדברים מה קיים ומה התכנית הזאת מוסיף באופן ממשי.

<u>השר ז. ארן:</u> יותן לי להשלים את האינפורמציה שלי בדבר שאינו כתוב פה. אני כבר יודע את זאת, אבל אתם אינכם יודעים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הצרה היא שאינך יודע מה אנחנו יודעים.

<u>השר ע. גוברין:</u> מר גדיש סיפר במפורש.

<u>השר ז. ארן:</u> הקימונו ועדה לאזורי-הפיתוח, ועדה שצריכה לעבד תכנית למתן הטבות למורים אשר יתמידו באזורי-הפיתוח. הועדה הזאת עבדה בכמה כיוונים, כלומר את עבודתה בנתה בכמה כיוונים: א) שאלות הדיור, שאלות הטבות בשכר דירה; ב) בשאלת התחבורה של המורים; ג) בשאלות ההשתלמות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יש דירות, אין צורך בתחבורה.

<u>השר ז. ארן:</u> אין סינכרוניזציה בענין זה. יש שאלה של תחבורה, כאשר המורה צריך לנסוע למשל מירושלים לפרוזדור או ממקום אחד לשני. אנו רוצים שזה לא יהיה על חשבונו אלא על חשבוננו. כמו כן עמדה השאלה שלאחר ארבע שנים יקבל מורה שנת-שבתון ללמוד על חשבוננו. אני מדבר כרגע על הצעות ולא על החלטות. עומדת שאלה של הלוואות, לאמר שאחרי שמורה יושב ארבע שנים במקום כזה הוא יוכל לקבל הלוואה עד לסכום של 5,000 ל״י, אם לצרכי דירה ואם לצורך רכישת מכונת כביסה וכל מיני דברים הקשורים בכך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> עם טלביזיה !

<u>השר ז. ארן:</u> והלוואה זו תינתן לו בתנאים מסויימים, לתשלום במשך שנים, ואם הוא ימשיך ויתמיד באותו מקום, זה הופך למענק, ואם הוא איננו ממשיך ועוזב את המקום, יצטרך להחזיר את ההלוואה. כרגע אינני מביא את המספר בהצעות קונקרטיות. אבל יש לנו ועדה שעיבדה תכנית. באנו במגע ובמשא עם האוצר על כל סעיף וסעיף, מה אנחנו יכולים לעשות במיוחד למען עובדי-ההוראה במקומות האלה, שמצד אחד לא יעזבו אלה היושבים שם ומצד שני זה ימשוך זוגות צעירים וכו' ללכת לשם. הענין הוא על האבניים. ההטבות האלה לפי התכנית שהוגשה לנו צריכות לעלות בסכום של 2,000,000 ל״י לשנה. איש לא יישבע שזה יהיה בדיוק 2,000,000 ל״י, זה יכול להיות 1,000,000 ל״י ואולי 1,500,000 ל״י או 2,500,000 ל״י. חשוב מה יהיה היחס שלכם לענין. והוא יהיה הרבה יותר המור אם תדעו מה המצב באזורי הפיתוח לגבי מורים ומנהלי בתי-ספר. יש לנו כבר מספרים בדוקים מה המצב עם מבחינת בלתי מוסמכות של מורים והתחלפות כל שנה, וזה הורס.

איש אינו חושב שמה שאנחנו מציעים זוהי מציאה. עובדי-ההוראה שם כרובן בנות. הייתי בכנס של 2,500 סמינריסטיות שכינסנו אותן. השלתי עליהן את כל קסמי הדוויינה, וזה עשה רושם. אבל כאשר אתה מדבר עם בנות שמלכנה לשם ראתה מספר להן על בעלות על דירה, הרי כת אחת אמרה לי: אותי מעניין בעל ולא בעלות על דירה. זהו הדבר הרציני ביותר. זוהי שאלה של זוגות. בכלל יש כה שורה של דברים, שאם אנחנו רוצים לרתק עובדי-הוראה למקומות באלה, עד כמה שהדבר הזה ניתן, הרי אנו מוכרחים שוב לאמץ לנו את הנקודה הזאת: שאלת המורים שאני.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מוריה הושע נא !

<u>השר ז. ארן:</u> זה קשור עם שאלת פיזור האוכלוסיה, ואני רוצה שהחנוך ייבנה על הענין הזה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני בכל זאת מפנה את תשומת לבכם לכך שיש לנו פה דבר שבכתב, שעליו עבדו אנשים רבים, ועכשיו עומד הענין לפני אישור סופי.

<u>השר ח. גבתי:</u> בפיסקה 1 סעיף ג כתוב: "ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים". גני הילדים - אני מבין. אבל מה פירושו שמשרד החנוך ישתתף בהחזקתם של בתי-ספר יסודיים ? הרי אלה בכלל על השבוננו.

<u>השר ז. ארן:</u> התשובה היא פשוטה מאד. בהחזקת בתי-הספר היסודיים ישנם שני שותפים: משרד החנוך והרשות המקומית. ישנן רשויות מקומיות שאין להן כוח לשאת בחלקן בהחזקת בתי הספר, ובתי-הספר האלה נקראים "בתי-ספר מוחזקים", כי ביחס לאותו החלק שהרשויות המקומיות צריכות להכניס, אנחנו באים במקומן.

<u>השר ח. צדוק:</u> עכשיו הנוסח אינו ברור.

<u>השר י. אלון:</u> בעקבות ההערה של גוברין אני מוכרח לומר: יש לנו כשרון עצום למעשה, אבל בכמה וכמה תחומים אין לנו כשרון להביא לידיעת הצבור את גודל המעשה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אילו היתה טלביזיה !

<u>השר י. אלון:</u> למשל הידיעה שפורסמה בודיו על הודעת שר החנוך בענין בתי-הספר בעיירות הפיתוח וישובי-העולים. ראיתי היום תגובות של אנשים

שפגשתי. הייתי רוצה שלא נסתפק בקבלת החלטה סדבות המנוסחות בצורה כזו שעושים ויעשו. אבל לא די שרק אלה הנהנים מכך ידעו על כך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה איננו שייך לכאן, תדאג ליחסי צבור.

<u>השר י. אלון:</u> התכניות מצויינות.

הייתי רוצה שבכל מקום שכתוב "בתי ספר מקצועיים ובתי ספר על-יסודיים" יהיה כתוב גם "בתי ספר חקלאיים".

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אפילו אם לא יבנו אותם ?

<u>השר י. אלון:</u> זה כולל לא רק ערי-פיתוח אלא גם אזורי-פיתוח.

<u>השר ז. ארן:</u> מסכים.

<u>השר י. אלון:</u> אני מצטער ששר החנוך מצא לנכון לפתוח את הויכוח מחדש על מסגרת. יש גם נספח. אני רוצה שיהיה כתוב בפרוטוקול: לא תרגמתי כמלוא הנימה מכל מה שהיה מקובל במשרד העבודה לפני שבאתי לשם. אבל פה יש לדעתי בסעיף ה' דבר שלדעתי הוא בזבוז. מה הבזבוז ? מפני שזוהי כפילות. נאמר: "משרד החנוך והתרבות ירחיב רשת בתי-נוער לגילאי 14-17 במסגרת לימוד לאלה שלא השלימו השכלתם היסודית לפעילות חברתית, ספורט ובדור". המדובר הוא פה בנוער מובטל, לא בנוער לומד. קיימת מערכת שלמה של מרכזי-נוער שרובם רוקמו על ידי שני השרים שקדמו לי ובשיתוף עם עלית הנוער. הם עוסקים בין השאר גם בדאגה להעסקתם. פתאום אני רואה שמשרד החנוך יעסוק בהם. אתה רוצה לקלוט אותם ? אודה לך מאד אם תקלוט אותם, פתח להם בתי ספר. אשלח לך מברק ברכה אם תעשה זאת. אולם כל זמן שהם אינם במסגרת בתי-ספר, הם נוער מובטל, ויש לנו מסגרת רחבה ומתרחבת. אין צורך להוסיף פתאום דבר שקיים.

<u>השר ז. ארן:</u> יש במשרד החנוך מחלקת נוער המטפלת בנוער.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> שר העבודה ושר החנוך, לא פה נפסל בזאת. קבלנו את הסעיפים. קבלנו גם הערה, שכל משרד צריך לדאוג לכך, לבטא בצורה יפה ומציאותית או לא מציאותית את דבר הפעולות הללו, אם כי יכול להיות שעל עשרים דברים כבר כתבו ופירסמו לפני זה.

<u>השר ע. גברין:</u> לא פירסמו די.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי סעיף ב' על השתתפות בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר

הירת וההשתתפות בהחזקה היא עובדה קיימת לא רק בערי-הפיתוח, צריך אולי לומר "יגדיל שעור השתתפותו בהתאם".

השר ז. ארן: אל תגיד "להגדיל", אנחנו עושים את זה.

השר י. גבריאל: השאלה שעמדה בפני הועדה לא היתה אם להגדיל או לא להגדיל. ישנן רשויות מקומיות שאינן יכולות להחזיק את בתי-הספר, משרד החנוך צריך לתת את כל התקציב שלהם. אולם לא רצינו לכתוב זאת, כי אז יבואו אלינו גם ערי-הפיתוח שיכולות להחזיק בתי-ספר כמו אשקלון וכדומה.

השר ז. ארן: לאחר הערתו האידילית של ידידי שר העבודה אני חושב שהמצב איננו כל כך אידילי בענין זה. אני מציע שיסוכם פה שמטילים על שר העבודה ושר החנוך להבהיר את הנקודות האלה. פעם עשיתי זאת במשך חצי שנה, יצאתי מזה בשן ועין. אני מקווה שעכשיו בבירורים יהיה אחרת. בכל זאת יצטרכו לנסח זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול: תביא את הדבר למקום שצריך להביא אותו. אני רוצה לשאול את שר האוצר: האם אתה מסכים לכל הדברים הטובים שמבטיחים כאן ?

השר ז. ארן: אין פה דבר בלתי מוסכם.

מר א. אגמון: התכנית מוסכמת לגבי ההשקעה בהקמת המוסדות. לא הייתי אומר שכבר דנו בענין האחזקה. הבעיה של אחזקת המוסדות איננה קלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: ומה בדבר הקמתם ?

מר א. אגמון: הקמתם פחות או יותר מובטחת. מדובר כאן בסעיף ג "ימחיב החנוך לגילאי 3-4". כאשר תתבצע התכנית לקלוט עד 1970 במסגרת זו 40,000 ילד, אם הכל יהיה על חשבון המדינה, זה יצטרך לעלות סכום של 13,000,000 ל״י לשנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה אומר על כך שר האוצר ?

השר ז. ארן: התכנית לגילאי 3-4 מוסכמת עם שר האוצר. מוסכם אתו שאנחנו הולכים בשטח זה שנה שנה עד שאנו משיגים מטרה מסויימת.

מר א. אגמון: אינני מדבר עכשיו על ההשקעה בקשר לתכנית זו. אבל מוכרחים להבליט באיזה מקום שהדברים האלה צריכים להיות מוסכמים עם

הרשויות המקומיות. אני מתכוון להחזקת גני ילדים ולהרחבת בתי-ספר. אם הדברים לא יהיו מוסכמים עם הרשויות המקומיות, כפי שזה קרה עד עכשיו לגבי מספר תכניות, הרי הן תבאנה ותאמרנה כפי שאחדות מהן אומרות עכשיו: אם החלטתם ולא התייעצתם אתנו ולא שאלתם אותנו ולא תיכננתם יחד אתנו, הרי זה יהיה על חשבונכם.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין לשולחן הזה מה להתערב כאן. האוצר יעשה כל שנה את החשבון שלו.

השר ז. ארן: זוהי סימפוניה בלתי נגמרת עם הרשויות המקומיות.

השר י. אלון: ההודעה של שר החנוך על הרחבת רשת הגנונים לגילאי 3-4 יכולה לעזור לפתור בעיה חשובה בערי-הפיתוח; אם יתואם מיקומם של הגנונים הללו בקירבה יחסית למרכזי-תעשיה, זה יכול לשחרר אמהות לעבודה בבתי-חרושת, והן תשארנה את הילדים הקטנים בגנונים.

השר ז. ארן: כן, אבל בתנאי שמשרד העבודה לא ירצה לאמץ אותם.

השר י. אלון: אתה תקח את הילדים ואני את האמהות.

המנכ"ל י. ארנון: גם לדעת האוצר זהו חלק חשוב ביותר בכל התחזית של ערי-הפיתוח. אבל לא נחליט פה בענין מוסד שיקל על הנשים.

השר ז. ארן: אנחנו מודים על הכנסת האורחים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בהקשר להערתו של ד"ר ארנון: אם כתוב שמשרד החנוך והתרבות ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים, פירוש הדבר שכל הרחבה שתהיה באזורי הפיתוח, ואם לרשות המקומית אין במה להשתתף, ימלא משרד החנוך את החסר.

ראש הממשלה ל. אשכול: יהיה מה שאפשר יהיה לעשות. בכל אופן כל עמוד 3 אושר.

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עוברים לעמוד 4 המתחיל בסעיף 3 האומר: "משרדי הפנים והאוצר יפעלו לשינוי דרכי החלוקה של כספי מפעל הפיס, על מנת להגדיל את חלקן של עיירות הפיתוח שבאזורי העדיפויות א-ב בכספי מפעל הפיס וכו'". לדעת המשנה לא היתה סבירות לקיים משא ומתן עם גורמים שונים. אם מאשרים את הסעיף, הרי כדי לא לעורר רוגז חנם, אולי יהיה צורך להוסיף, שמשרד האוצר או איזה משרד אחר יבוא בדברים עם מפעל הפיס.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני מציע למחוק את הסעיף הזה. כל מה שסיפר ארן על 100,000,000 ל"י זה בעיקרו מכספי הפיס.

מוחקים את הסעיף הזה.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 4 אומר: "משרד הבריאות יתן עדיפות לאזורי הפיתוח בהקמת בתי-חולים ומרפאות ובשירותי בריאות אחרים".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איך יכול משרד הבריאות לתת עדיפות בשטח זה ? יש לי כבר ארבעה מכתבים מערי-פיתוח. זהו דבר בלתי אפשרי. אם יש קרית שמונה, וצפת על ידה, ויש בית חולים בצפת, אין צורך להקים בית חולים בקרית שמונה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אפשר להגיד: אני נגד הסעיף.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> התאבון רק יגדל. אתה מקים בית חולים בצפת, הקמת באשקלון, יש בית חולים בבאר שבע, מקימים באשדוד. למה צריך להקים גם במקומות הסמוכים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אביא לך דוגמה מקופת חולים שאין זה כן. הנה מדברים על מרפאה. למרות שמדובר על מרפאה לאשקלון ולכל האזור הרי עד היום היא נמצאת ברחובות.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל בית חולים יש באשקלון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה שייך לכאן ענין של קופת חולים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> כל צד אומר שהוא יקים ומשרד הבריאות יפקח. אתה תגיד: מעביר מרחובות לאשקלון. אבל אני לא אתנגד שתמחקו את כל הסעיפים עד אחד והאוכלוסיה תתפזר ברחוב דיזנגוף בתל-אביב.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם אתה חושב שאם ניסחתם 700 סעיפים, זה כבר פיזור האוכלוסיה, אינך אלא טועה. אתה מכסיח לכל אחד את הכל. אני קצת מתפלא על האוצר. הם יושבים כאן כאילו כל הדבר לא היה נוגע להם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אפשר לכתוב "משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים באזורי-הפיתוח".

ראש הממשלה ל. אשכול: "משרד הבריאות בבואו לתכנן הקמת מרפאות ובתי-חולים יקח בחשבון התאמה לצרכי המקומות". באמת אין זה משנה; או שידאג ויעשה, הוא צריך לבנות מרפאות, או שלא ידאג ולא יבנה.

השר ח. צדוק: נאמר כמו בסעיף 5 "כמגמה לקרבם בכל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: טוב.

ראש הממשלה ל. אשכול: צריך להגיד "עם השירותים המוניציפליים ומוסדות הבריאות".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: "משרד הפנים והבריאות". אני רק רוצה לומר שזה יעלה כסף.

ראש הממשלה ל. אשכול: אפילו לא חשבתי על זה ! ומה חשבת שזהו רק ענין של ברכות ?

השר ע. גוברין: אני רוצה להרגיע אותך. אחרי זה בא סעיף 11 המציל אתכם מכל הצרות. סעיף 11 אומר: "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת." בגלל הסעיף 11 יושבים האינטלפים ממשרד האוצר ושותקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: סעיף 6 אומר: "עיירה פיתוח המונה עדיין פחות מ-10,000 תושבים תיחשבנה לצורך התמיכות והמענק הכללי והפיתוח של משרד הפנים כאילו הן מונות 10,000 תושבים". הייתי מוחק סעיף זה. זהו דבר סתמי. נניח שיש מקום שבו יושבים 1,000 תושבים, תתן להם מענק בעד 10,000 ? לו היית אומר ש-8,000-9,000 הם כמו 10,000, הייתי מבין.

יש מושב. אחרי כן אבוא אליך ואגיד: כל מושב הוא עיירת-פיתוח, לפי שעה אמנם יש אצלי רק 200-300 נפש, אבל תן לי מענק כמו לעיירה בת 10,000 תושבים.

מר ש. סילברסטין: אי אפשר לומר את זאת סתמית, כי יש קריטריונים שונים לגבי מתן המענק. השנה יש עשרה קריטריונים, עשר קטיגוריות.

ראש הממשלה ל. אשכול: נאמר באזור אחד יש ישוב של 2,000 נפש ויש ישוב של 10,000 נפש. מה ההבדל בגובה המענק ? וודאי תגיד שאינך יודע זאת בעל פה.

מר ש. סילברסטין: תמיד נותנים לפי מספר התושבים, אולם ההבדל הוא בין אזור לאזור כמה מהווה נקודה אחת של המענק. אם במצפה רמון יש למשל 2,000 נפש, יקבל את המענק לפי 2,000 נפש, אולם נקודת המענק באזור ההוא היא 2½ ל.

השר מ. צדוק: ומהי הקטיגוריה של דימונה ?

מר ש. סילברסטין: איני יכול להגיד זאת בעל פה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יכולה להגיד זאת מיד.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בערך פי עשרה מאשר ברמת גן והחצי מאשר בערד.

המנכ"ל י. ארנון: כל שנה יש ערך שונה לנקודה של המענק. מה שפה קובעים פירושו יחס אחד בין המקומות הקטנים למקומות הגדולים יותר. אינך קובע פה את סך הכל של הסכום שהאוצר יתן לכל העיירות. אין זה הולך באופן אבטומטי.

ראש הממשלה ל. אשכול: למקומות שיש 10,000 תושבים יתנו פחות, לאלה שיש להם 1,000 נפש יתנו יותר. איפה היושר ?

השר ע. גבריהו: לועדה זו אין סמכות לעניני יושר.

זוהי אחת השאלות הדוחקות של עיירות-הפיתוח. מה מתרחש פה ? לנו יש 6-7 עיירות כאלה, לכל היותר 8, ששם כל השירותים הם ברמה בלתי אפשרית. אני מדבר על המפקד שערך בשעתו משרד העבודה. מזה בא חלק עצום של העזיבות. בקרית שמונה עברו במשך השנים כ-100,000 איש. משרד הפנים נותן מענקים לא רק לעיירות-הפיתוח אלא לכל הערים ולכל המושבות. אם רוצים שהשירותים של עיירות אלה, הפקידים והעובדים יהיו כמו ביתר ישובי הארץ, צריך לדאוג לכך. נקח למשל מקום כמגדל העמק שיש שם 7,000 תושבים.

יש כאן עוד הערה אחת שאיננו בונים בתקופה הקרובה עיירות-פיתוח חדשות.

<u>השר ח. צדוק:</u> הייתי מסתפק בזה שיאמרו כי ישובים המונים פחות מ-10,000 נפש יקבלו מענק גדול יותר באופן יחסי.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה קיים, אבל זה אינו מסודר. אני חייב להגיד לזכות משרד הפנים שהוא שומר על היחסיות, לפעמים עובר עליה.

אנחנו מדברים על המענקים של הערים הגדולות.

<u>מר א. אגמון:</u> מה יהיה עם מקום כמו כרמיאל ? יש שם 100 משפחות והם יקבלו כמו ישוב של 10,000 נפש ?

<u>השר ע. גוברין:</u> האם היית פעם בשלומית ? תשאל שם, יסבירו לך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תסלחו לי, אבל כך אינם יכולים לעשות. חלוץ כזה גם אני יכול להיות.

<u>השר ע. גוברין:</u> אז לא יהיו שירותים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יהיו שירותים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אם ישאלו את ד"ר סילברסטון, תשמעו שאין שם שירותים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אי אפשר עוד לכבוש כבישים מבנקנוטים.

<u>מר ע. קמיר:</u> לגבי ענין השירותים אין אף עיירה מתוכננת לפי 5,000 תושבים. אם רוצים למשוך צבור לשם, מוכרחים לעשות זאת. אם נותנים מענק לפי ישוב של 3,000-5,000 נפש, הרי יבנו את העיירה ככפר. צריך אולי לסייג ולומר, שעיירה המונה מ-5,000 נפש ומעלה צריך לתת שם מענק כלעיירה בת 10,000 נפש.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל אין אלה שירותים, זהו מענק.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קודם כל מדוע בעיירה של 10,000 ולא של 20,000 ?

<u>השר ע. גוברין:</u> ישבה ועדה ודנה שנה וקבעה שהמינימום לכל עיירת-פיתוח הוא 10,000 נפש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ומה עם כרמיאל ? אולי תוכלו להגיד לנו איזה מענק הקבל כרמיאל כאשר יהיו שם 10,000 נפש ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> 70,000-80,000 ל.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> היתה תקופה שהיו שם אלף נפש.

<u>מר ע. קמיר:</u> לא קבלו עדיין מענקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אתה אומר שהיא תקבל 80,000 ל״, יוצא איפוא לפי המצב עכשיו 80 ל״ לנפש.

מר ע. קמיר: צריך להגביל לפי 5,000.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא אמר "באופן יחסי".

השר ע. גוברין: יש אולי 5 עיירות כאלה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אם אני לוקח עיירה כמגדל העמק, הרי היא מקבלת מענק גדול למדי והתקציב שלה מאוזן. יש בעיה אחרת, בעיה פיתוח ולא בעיה החזקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני מציע כי לגבי עיירות-פיתוח בשנותיהן הראשונות, אם עוד לא הגיעו לאוכלוסיה של 10,000 נפש, יתחשבו בהקצבת המענקים בצרכים ממש שלהן.

מר ע. קמיר: המענק היחסי שלהן יהיה גדול יותר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: במתן מענקים (רה"מ ל. אשכול: והמיכרה.) יתחשב משרד הפנים במיוחד במצבן.

ראש הממשלה ל. אשכול: יבדיל את הפרופורציה.

מר מ. סילברסטון: מעבר ליחס המגיע.

ראש הממשלה ל. אשכול: יוצא לפי זה שככל שיהיו פחות אנשים יקבלו יותר כסף. יעודד ראשי עיירות להפחית את מספר התושבים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עד עכשיו היתה סטאטיסטיקה לא נכונה, שמקומות שונים אמרו יש לנו עוד אלף איש מעל למה שמקובל מספר התושבים אצלנו. עכשיו ינקטו בסטאטיסטיקה הפוכה, ויאמרו יש לנו פחות.

ראש הממשלה ל. אשכול: ברור למה מתכוונים.

השר ע. גוברין: סעיף 7 אומר: "ישופרו הכבישים באזורי הפיתוח. משרדי העבודה והשיכון יגישו לועדת השרים לפזור האוכלוסיה תכנית לביצוע החלטה זו." יש להם תכנית, נחוץ היה לצרף את זה לחומר שהוגש הנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני בטוח שכל זה יעלה במיליארדים.

<u>מר ע. קסיר:</u> לא.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירושלים היא עיר-פיתוח. הנסה רק לשפר את המדרכות כפי שמגיע לעיר בירה, את הביוב ואת התאורה, ותראה לאיזה סכום זה יגיע.

<u>מר ע. קסיר:</u> זה שייך רק לא', ב', ג'.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 8 אומר: "משרד התחבורה ימשיך להבטיח הדירות נאותה בשירותי התחבורה הצבורית אל ערי-הפיתוח, ויגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תכנית לשפור שירותי תחבורה באזורים אלה."

סעיף 9 אומר: "משרד הדואר יתן לאזורי הפיתוח עדיפות בפיתוח שירותי הדואר והטלפון, ויגיש תכנית לביצוע החלטה זאת לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה."

סעיף 10 אומר: "משרד התיירות יגיש לועדה לפיזור האוכלוסיה תכנית לעידוד ופיתוח תיירות-חוץ ותיירות-פנים באזורי הפיתוח." משרד התיירות כבר הגיש תכנית. זה יעלה כסף.

עכשיו בא הסעיף העיקרי, החשוב ביותר והקובע ביותר, סעיף 11 האומר: "11. החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם המכסימות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת."

אני רוצה לבאר את ההחלטה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אנחנו מסכימים, אינך צריך להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> נדלוג לרגע על הפרק "תכנון פיזי ומדיניות קרקעית".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> גם אנחנו מבקשים להציע הרבה תיקונים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסיף: "תוך התאמה מחוייבי-המציאות ומחוייבי-הזמן". כי עברה כבר מאז שנה ואומרים כי יש מקומות שבהם יש כבר אוכלוסיה גדולה יותר מזו שלב כוכב ניבא.

או אני מציע למחוק את הסעיף. התאים מיד תכנית זו למצאים המשתנים, או שנאמר "תוך התאמה מחוייבי-המציאות".

<u>המזכיר ש. צורגרין:</u> מי יעשה את ההתאמה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עושים עכשיו את התכנית השלמה. היא תיכנגה את סעיף ד'. אם נבוא עכשיו לפרט, צודק היושב ראש שצריך לחבר ספר כדי

שהקורא הרגיל יבין מה שכתוב פה, ואז צריך לצרף גם את הספר של לב כוכב, כי דברים נשתנו בינתיים. אני מציע להשאיר את זאת לועדה לפיזור האוכלוסיה. זה אינו אומר הרבה לציבור ואינו אומר הרבה לערי-הפיתוח. זה יישאר חומר פנימי, שלפי הסעיפים השונים תבדוק הועדה לפיזור האוכלוסיה והמצא: זה מוצא לפועל וזה אינו מוצא לפועל.

<u>מר ח. לב-כוכב:</u> לסעיפים 4-3 יש משמעות אחרת.

<u>השר ע. גברין:</u> מדוע צריך גם סעיף 3 וגם סעיף 4 להשאר כחומר פנימי ? היום המלצנו בבירורים שהיו לנו עם כל המשרדים הכבית. איני מציע שנפרסם ברבים שבאר שבע אנחנו משייכים לאזור ג' ובית שאן לאזור זה וזה. יהיו בשעתם בירורים במקומות הללו, אולם עכשיו הענין אינו קונקרטי עדיין. כאשר נגשים את כל התכנית, יהיו שינויים. אולם למה לעורר עכשיו רוגז ? מי ישב אתם ?

אני מציע לא להעביר שינויים כי חסרים לי מפעלים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יתר הדברים אינם לתשומת לבם ?

<u>השר ע. גברין:</u> יתר הדברים צריך להגשים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> עכשיו כבר איני מבין שום דבר. מה יכולים לעשות אם אינם יודעים מה הם אזורי-העדיפות ומהי התכנית ? דרך אחת היא הקונקרטיזציה של התכנית. אולם אם אין מחליטים על הקונקרטיזציה, הרי לפי הערכתי מה ששייך לתיכנון לא עשתה הועדה שום דבר. אפשר לקבל את הנוסח "תוך התאמה מחוייבי-המציאות." אבל אני רוצה שעל כך תהיה החלטה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועל יתר הדברים ?

<u>השר ח. גבתי:</u> אפשרויות הועדה לתנאים משתנים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני רוצה שתהיה החלטה על פרק התיכנון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בפרק זה יש 9 סעיפים. אתה רוצה החלטה על כל 9 הסעיפים ?

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כן.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני חושב שרק הסעיף הראשון והאחרון נשארים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אבל יש לקטע אותו. לזה יש רוב דעות. סעיף 2 אפשר להשאיר.

<u>מר א. בורוכוב:</u> בינתיים נתקבל בכנסת חוק התיכנון ושם יש מועצה ארצית לתיכנון. כדאי להכניס פה שהמועצה הארצית לתיכנון תפעל על פי הנחיות ועדת

ראש הממשלה ל. אשכול: יישאר הסעיף "עד 1970 לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים" ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: זוהי התחייבות. אפשר לומר: לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים בלי החלטת הועדה. אבל אינך יכול לסגור לגמרי אפשרות זו.

ראש הממשלה ל. אשכול: טוב, בסדר.

המנכ"ל י. ארנון: ייאמר "לפי החלטה מפורשת של הועדה".

מר ס. סילברסטין: ועדת התיכנון הארצית זהו גוף סטאטוטורי. לפי החוק אין היא זקוקה בקביעה תכנית ארצית לקבל הנחיה או הכוונה מועדת שרים. אפשר לומר "נציגי הממשלה במועצה יקבלו הנחיה מועדת השרים", אולם לא המועצה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מתי נולדה מועצה-תיכנון זו ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: לפי החוק שנתקבל בשבוע שעבר, ושם יש רוב לממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש לה משרדים ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עדיין אין לה.

השר ע. גוברין: אני מציע שכל פרק ד' חוץ מסעיף אחד (סגן השר י.ש. בן-מאיר: וגם 9.) יישאר ענין פנימי, שנדע כיצד תפעל הועדה לפיזור אוכלוסיה, לפי איזו הנחיות היא תפעל. הוא יימצא בידי יושב ראש הועדה, ובכל פעם שנגיע לאיזה סעיף קונקרטי בתוך החיים שאנחנו פועלים בהם, וודאי כל שר יתעורר מתוך עצמו או ידרוש לא להקים ישוב עירוני חדש, כי אין אפשרות כזאת. זה נשאר ענין פנימי ואין מפרסמים זאת, כי אינני רוצה להזמין לי צרות מכל העולם.

ראש הממשלה ל. אשכול: מדוע לא היתה להם החכמה הזאת קודם לכן ?

מר ש. אמיר: ועדת המשנה תוכל להפגש ולדון עוד הפעם על הפרק הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני נוטה לזה.

השר ע. גוברין: אני מקבל זאת

השר ח. גבתי: סעיף 7 הוא מיותר. החלטנו על הקפאה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש אומרים שהכל מיותר. מה הרעה ? ועדת המשנה תבדוק מחדש את כל הפרק.

ה. אמצעים חוקיים וארגוניים

השר ע. גוברין: סעיף 1 אומר: "מחליטים להקים ועדה שתורכב מנציגי המשרדים הנוגעים בדבר, שתעבד הצעה לחוק לעידוד אזורי הפיתוח. הצעת החוק לא תפגע בסמכויות הקיימות של משרדי הממשלה השונים."

איפה לקחנו זאת ? אין כיום ארץ העוסקת בפיזור אוכלוסיה שאין שם חוק בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה זה חוק ?

השר ע. גוברין: מה שהחלטנו נכנס במסגרת החוק. אנחנו קובעים כמה משתתף משרד המסחר והתעשיה בהעברת מפעל, בהקמת מפעל, באיזה תנאים וכו'. כל החומר נמצא בידי משרד המסחר והתעשיה. אני מדבר על מספר ארצות.

ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר מחליטים באיזו ארץ להקים בירו-בידז'ן יש איזה חוק.

השר ע. גוברין: חוק כזה קיים באירלנד, באיטליה וביוון. אבל עכשיו אין טעם לפרסם את זה. ממילא לא נגיע לכנסת הזאת, אבל צריך להגיע פעם לחוק.

אני ממליץ מאד על סעיף 2 בפרק ה': "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תמנה ועדה קבועה שתעקוב אחר ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה וכו'".

ראש הממשלה ל. אשכול: לשם מה אתה חושב נחוצה ועדה קבועה כזאת של שלשה "שומרים" ?

השר ע. גוברין: זה נחוץ לעיירות-הפיתוח השונות. בועדת-המשנה הוחלט על כך פה אחד. לעיירות-הפיתוח השונות יש לא פעם טענות שונות. אנחנו קבלנו החלטה שתקום איזו ועדת-משנה - איני מציע שהיא תהיה של שרים - שתבחון עם כל המשרדים הנוגעים בדבר את ביצוע המדיניות.

ראש הממשלה ל. אשכול: איך היא תקום ? מה יהיה תפקידה ? היא תסע ממקום למקום ?

השר ע. גוברין: היא רק תקבל דינים וחשבונות מהמשרדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אז היא צריכה מנגנון.

השר ח. צדוק: רציתי להעלות את שאלת התמריצים האישיים, גם בענין השיכון וגם בענין החנוך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יעשה זאת משרד ראש הממשלה, תגיד שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי העסק הזה. הוא יעקוב או לא יעקוב.

<u>השר ע. גוברין:</u> כן, אני רוצה שיהיה איזה עיקוב.

<u>השר ה. צדוק:</u> אני מתכוון לשני דברים ספציפיים: שכר ומסים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמו שכתוב "דרוש וקבל שכר".

<u>השר ה. צדוק:</u> אני רוצה ששתי השאלות האלה תיבחנה, אם נמליץ או נציע תמריצים אישיים לבני אדם שיתישבו באזורי-פיתוח. אני מדבר על שכר גדול יותר ועל מסים קטנים יותר. יכולה לבחון זאת אותה הועדה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה רוצה למשוך מפעל לצפת. בעולם הגדול נהוג לתת במקרים כאלה תנאים נוחים, משהו זול יותר. אתה רוצה להוסיף על כך ואומר: הבה נבדוק מה הם התנאים הטובים יותר שנתן לפועלים.

<u>השר ה. צדוק:</u> או שישלמו שם פחות מסים. האם הועדה שהגישה את הדין וחשבון הזה בדקה את הדבר והגיעה למסקנה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא בדקנו.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הענין נשתתק, נרדם, אל תעירו ואל תעוררו את הענין, לא תצאו מהעסק. יש פטור מסים באיזה מקומות. זה קיים. תדאגו פי ימלא את כל יתר הענינים.

<u>סר ה. לב-כוכבי:</u> יש גם ענינים של משרד העבודה בקשר לחנוך מקצועי. גם על זה צריך לדון בועדה. אני מדבר על הנספח עם ההצעות המפורטות של משרד העבודה בתחום החנוך המקצועי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תתכנס עוד ישיבה אם יש צורך בדבר.

<u>סר ע. קמיר:</u> אולי להטיל על שני שרים שינסחו את הדבר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ישנה ועדה.

מ ח ל י ט י ם לתקן המלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:

א) נציגי משרד השיכון, משרד החנוך והתרבות ומשרד האוצר יבררו את ענין הדירות למורים באזורי הפיתוח ויגישו לועדת השרים הצעה בנושא זה.

ב) סעיף ב' 1 ינוסח כדלקמן:

"יש להפנות לאזורי הפיתוח לכל הפחות 60% מן הבניה לשיכון עולים."

ג) סעיף ב' 2 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח, לזוגות צעירים מבני העולים ותושבי עיירות הפיתוח וכן למורים,

לרופאים ומשפחות מרובות ילדים.

משרד השיכון יגיש לועדת השרים תוך חודשיים הצעה מפורטת ביצוע החלטה זו."

ד) סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ה) לאשר פרק ג' סעיפים 1 ו-2 בתיקון הבא: בסעיף ג' 1 ד' לאחר המלים "על-יסודיים" יתווסף המלה "חקלאיים".

ו) למחוק סעיף ג' 3.

ז) סעיף ג' 5 ינוסח כדלקמן:

"משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים לאזורי הפיתוח במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ. משרד הפנים ומשרד הבריאות יכינו תוך חודשיים הצעה לביצוע החלטה זו ויגישו אותה לועדת השרים."

ח) סעיף ג' 6 ינוסח כדלקמן:

"במתן מענקים לעיירות הפיתוח יתחשב משרד הפנים בגודל הישוב."

ט) לאשר סעיפים ג' 7, 8, 9, 10 ו-11.

י) סעיף ד' 1 ינוסח כדלקמן:

"מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה מחריבת המציאות, את ההצעה המפורשת שהורכבה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970."

יא) ועדת המשנה בראשותו של שר התיירות תבדוק מחדש את פרק ד' מלבד סעיף 1.

יב) במקום פרק ה' יבוא: "משרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה."

יג) השרים ע. גוברין וה. צדוק יבדקו וינסחו את החלטות ועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:59

סודי

פרטי-כל

הישיבה השתים-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כו' בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

יח' בתמוז תשכ"ה - 18.7.65

נכחו השרים:
ל. אשכול - יו"ר
י. אלון (בחלק הראשון של הישיבה)
ח. גבתי
ע. גוברין

נעדרו השרים:
פ. ספיר
ח.מ. שפירא (בחוץ לארץ).

ז. ארן - שר החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ח.י. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגרין - מזכירות הממשלה
א. אגמון - משרד האוצר
ס. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
י. בדיש - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
פ. סילברשטין - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
א. שמואלי - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
י. תמיר - משרד השיכון

על הפרק:

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה
(הועדה הבינמשרדית הוקמה על פי החלטת ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה מיום ב' בשבט תשכ"ה - 5.1.65)

<u>המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה</u>

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בישיבה הקודמת הגענו עד לעניני שיכון. מי רוצה משהו להגיד בענין זה ?

<u>השר ז. ארן</u>: יש לנו באזורי-הפיתוח שגא בעיה שעוד אגיע אליה לכשנדבר על עניני-חנוך. הבעיה הראשית היא: כיצד מגבירים את כוח-המשיכה של אזורי-הפיתוח למורים, שירצו להתיישב בהם ? ישנה שורה של בעיות שאדבר על אודותיהן כאשר אדבר על עניני חנוך. אבל כאשר מדברים על שיכון, מן הנמנע שבכל מערכת הפעולות של השיכון לא תיכנס בחוד חלק אורגני שאיננו נזקק לתקציב של משרד החנוך, זאת אומרת תקציב המדינה, שאלת דירות בשביל מנהלים ומורים בתנאים מסויימים. מתכוון אני לדירות-שרד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: מה זאת אומרת דירות-שרד?

<u>המזכיר ש. צוריברין</u>: דירות ממשלתיות.

<u>השר ז. ארן</u>: בתוך אזורי-הפיתוח וישובי-העולים המצב הוא כזה, ששליש מכל המנגנון הלימודי מתחלף בכל שנה, וזה אסון. אינני צריך להסביר זאת. חלק ניכר של מנהלי בתי הספר מתחלפים. עד שאתה משיג מנהל בית ספר, והנה הוא כבר מתחלף. כדי לרתק אותו למקום, כדי לחבב עליו את המקום - יתכן ואילו היו דירות ממשלתיות שם והיו אומרים, הנה יש לך דירה כל זמן שתלמד שם, במקום הזה תהיה לך דירה חנם או כמעט חנם, שיצטרך לשלם משהו, היה זה אולי משפיע.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: מה זאת אומרת חנם ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר</u>: בשכר-דירה סמלי.

<u>השר ז. ארן</u>: אתה אמנם מתקומם נגד זה. אינני מתפלא שאתה מתקומם. אתה לא כל כך קרוב לחלל כמו שנמצא משרד החנוך. ויש שם חלל עמוק. לא נבריא את החנוך שם על אף כל מה שאנחנו עושים, אם לא יהיו לנו שם מורים ומורים שיתמידו. הוא הדין לגבי מנהלי בתי ספר.

באזורים, שאני מדבר עליהם, יש כ-4,000 מורים וגננות. אינני יכול להציע לממשלה לתת 4,000 דירות חנם. אבל היות והמפתח בבית הספר הוא בידי המנהל, לפיו ישק כל דבר, אם בכלל יש לו שפתים, אם הוא שווה איזה דבר, צריך לדאוג במיוחד לדירות

למנהלים. איני אומר שיתנו להם דירות בכלל חנם לגמרי. אבל אם יבידו, נניח, שמנהל בית ספר הממשיך ללמד שם ארבע שנים, יצטרך אחרי תקופה זו לשלם רק שליש משכר הדירה, הרי זה בפירוש כאילו אתה מגדיל לו את המשכורת, אבל לא משכורת בכסף אלא בשורה כסף, או שתתן לו הלוואה כזאת וכזאת בתנאים כאלה וכאלה, למספר שנים כזה וכזה ובריבית כזו וכזו ואחר כך יוכל לפדות את ערך הדירה. זה דבר העלול למשוך ולרתק אותו למקום.

לא חכינו ברעיון זה עד לכינוס הועדה לפיזור האוכלוסיה. היה לנו כבר מגע בענין זה עם משרד השיכון. ניהלנו משא ומתן עם מר סנה, שיהיה בריא וחזק לאורך ימים. הסכמנו כבר עם נציגי משרד השיכון על הקמת 250 דירות באזורי-הפיתוח מארתה הקטגוריה שאני מדבר על אודותיה. אני מקצר. (רה"מ ל. אשכול: אני רואה כבר !)

בשיחה האחרונה דיבר אתי מר סנה על כך שאדבר עם שר האוצר על כך, שהוא יסכים לכך ואז זה יעבור כאילו לתקציב משרד החנוך. לזה אין לי כוח. אני רוצה להעזר על ידי ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה, זאת אומרת לריתוק האוכלוסיה, עוד לפני שהולכים חדשים לשם, שלא יברחו אלה שישנם שם. וזה קשור עם חנוך, והחנוך תופס בענין זה מקום חשוב. אני מציע, שיוציאו את כל הסוגיה הזאת של דיור המורים ממשרד החנוך שאין לו כוח לכך ויעבירו אותו לועדה זו, שהיא לפי החומר שהגיעה עושה רושם רציני ושהיא תהיה רצינית גם לגבי הדבר הזה, שכל הבעיה של דיור למורים ומנהלי בתי הספר באזורי-הפיתוח תיכנס למסגרת ולתחום של דיוני הועדה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: יש לי הרבה נימוקים נגד זה. זה יתחיל במנהלים וייגמר בכל האנשים שם. זה מוכרח להגמר בכל האנשים שם.

<u>השר י. אלון</u>: יש משהו בהערתו של ראש הממשלה שזה עלול להרחיב את מספר התובעים, אבל לא את כל התושבים. לכל היותר אני מתאר לי שגם רופאים ירצו תנאים כאלה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: מדוע לא כל התושבים ?

<u>השר י. אלון</u>: לתושבים אתה נותן הנחות במסים ועוד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: גם האחרים מקבלים הנחות כאלה.

<u>השר י. אלון</u>: יש קושי מיוחד עם המקצועות החפשיים, ביחוד עם מורים ורופאים.

אני זוכר שאפילו במושבה שנולדתי בה וגדלתי בה, היה המורה שבא מהעיר הגדולה לשלש ארבע שנים מקבל מהמושבה דירה בתשלום סמלי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מחברת פיק"א.

<u>השר י. אלון:</u> אותו הדבר לגבי רופא וחובשת. נדמה לי שזה יכול להיות איזה תמריץ חשוב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> וודאי הכל יכול להיות תמריץ חשוב.

<u>השר י. אלון:</u> ביחוד לגבי מורים צעירים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> שר החנוך מדבר על מנהלים.

<u>השר ז. ארן:</u> וגם זוגות צעירים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> וגם אלמנות וגרושים.

<u>השר י. אלון:</u> זה לא יגיע לסדר גודל גדול.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הוא מדבר על 4,000.

<u>השר י. אלון:</u> לכל הארץ.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איני יודע עד כמה זה פועל, אבל אני תחת הרושם שברוב המקומות משרד השיכון כשהוא בונה, מעמיד מספר דירות לרשות הרשות המקומית והיא מעבירה אותן לאנשים כאלה כמו מורים ומנהלים. הייתי רוצה לשמוע עד כמה זה פועל. לי היה רושם שזה נעשה.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה פועל במסטב ידוע.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> זה פותר את הבעיה במדה מסויימת או לגמרי לא, או שיש כאן הרחבת הענין ?

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם זה פועל, הרי זה טוב.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה היא לא לתת להם מתנה אלא לתת להם לגור בדירה, כל זמן שהם יושבים שם. אם הם עוזבים את המקום, הדירה חוזרת להיות רכוש המדינה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם אומרים לבנות בתים ואין מכריחים אותם לקנות אותם והאיש משלם שכר דירה - על זה אינני מתווכח. אבל במשך הזמן זה יהיה כמו עם ועדת ג'זבין. קודם כל אומרים: תן למי שהולך לספר שכר

גבוה יותר ב-60%-70%. אחרי כן שוכחים שגם שכר הדירה הוא סמלי, ומורים אינם משלמים שכר לימוד בעד ילדיהם. עכשיו הכריזו שזה יהיה בעיירות-הפיתוח ובמושבי-העולים.

<u>השר ז. ארן:</u> בתחום 40%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אחרי כן יש תקופות שבה יש עדיין פטור ממסים. אם יש פטור ממסים, וודאי גם הם פטורים ממסים. אתה משלם בילין פונט משכורת, והנה אתה מוסיף על המשכורת זה וזה וזה. האם כל זה איננו מצטרף לחשבון ? והמורה תמיד בוכה, תמיד הוא "מקופח". אם יהיו בתים, צריך להיות חישוב על הבתים. למנהל בית ספר נחוצה דירת של 3-4 חדרים. מר טנה, נבית שהוא זקוק לדירה של 3 חדרים לפחות. כמה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. טנה:</u> 25,000-30,000 ל'.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הסכום הוא וודאי קרוב יותר ל-30,000 ל'. ותנאי התשלום הם נוחים, לשנים רבות, בריבית מינימלית.

אם אתה רוצה להכור דירה כזו, כמה אתה משלם ?

<u>מר ד. טנה:</u> באזורי-הפיתוח אנחנו בונים דירות גם בעד המנהלים. הדיבור הוא רק על תנאי-הרכישה. אנחנו נותנים את ההלוואה לעשר שנים בריבית של 3%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בא מורה לשם ואיננו רוצה לקנות את הדירה, כי איננו יודע אם יישאר שם. ארן אומר: תן למורה ולמנהל בית הספר דירה, ובשכר דירה סמלי. אני שואל: באיזה שכר דירה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. טנה:</u> דירות כאלה לפי הסטנדרט הדרוש למורים ולמנהלים לא נוכל לבנות על יסוד שכר דירה המגיע ל-100-200 ל' לחודש. לא נוכל לעשות את זאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בחיפה איזה שכר-דירה הוא משלם ?

<u>מר ד. טנה:</u> דברים כאלה אינם קיימים בחיפה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יש לו דירה בחיפה. הוא מפקיד את הדירה או מקבל דמי מפתח לכיסו. אחרי כן יבוא אליך שתתן לו דירה כמעט חנם. מדוע זה מגיע לו ? אם הוא גר בתל-אביב או בחיפה ומקבל משכורת ומשלם שכר דירה. כמה זה עולה לו ?

דירה, כמה זה יעלה לו ?

מר ד. סנה: 200 ל״י להודש.

ראש הממשלה ל. אשכול: ופה אתה נותן לו את הדירה בשכר דירה של 100 ל״י לחודש ? אם אתה רוצה שתינתן לו תוספת של 100-200 ל״י באמצעות השיכון, אסור על כך לשר האוצר, וזה יגיע להקציב. גם לו יש תקציב. אומרים לך: אתה צריך לבנות שיכון, התקציב הוא כזה וכזה, יש תוצאות מזה. אני מסכים לא להכריח את המנהל לקנות את הדירה, אבל לתת לו אפשרות, שאם כעבור שנתיים או שלש ירצה לקנות את הדירה, ייכנס בחשבון כל מה ששילם על חשבון שכר הדירה.

מר ד. סנה: כך עושים.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה תהיה התוצאה ? מיד אחרי זה יבואו עם כל הרבנים והשוחטים וכל כלי הקודש ואחרי כך כל מה שיש אצלנו. אנחנו עוסקים עכשיו בשיכון, והשיכון צריך ללכת לפי דרכיו ולפי עניניו. אין זה ענינו לתת תרומות והקלות. אם נרצה, יקנה האוצר 10 דירות בכסף אחר ויתן למנהלים.

השר ז. ארן: הענין הזה של מתן דיור נוח בתנאים נוחים וכו' איננו מטבע ישראלי. עושים זאת גם בארצות אחרות לגבי מקומות מרוחקים, שמורים אינם רוצים ללכת לשם. זהו חזיון עולמי. עושים זאת כלפי מורים. וחוסר-מורים זוהי מכת-עולם ולא מכת-המדינה. אפילו בכנסת אתה יכול להשיג תחיקה מתאימה, שצריך לעשות זאת לגבי המורים. מורים זה איזה דבר שונה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: ורופאים !

השר ז. ארן: הרופאים הם מעטים ואלה אלפים. אני חשבתי כי כאשר מדברים על תכנית של שיכון, מוכרחים לשלב בתוך זה, על יסוד בירור, את ענין הדיור למורים ולמנהלים. איני אומר לך שרק זוהי ההצעה. יבררו ויכינו תכנית לשיכון ויקחו גם את זה בחשבון, שזה עונה על הצורך הכולל של פיזור האוכלוסיה, ועובדי ההוראה זה איזה ענין מיוחד.

השר ע. גבורין: הערה אחת לגבי השאלה של החנוך. הדבר איננו נוגע למשרד החנוך בלבד. אני מכיר את המורים. אבל הנה ישנו חזיון: במשך שנתיים וחצי עזבו את אזורי-הפיתוח 48,000 נפש. מעפולה בלבד יצאו לפני חצי שנה ביום אחד

140 פועל מבית חרושת שהוא אימן אותם, וכל פועל עלה לבית החרושת 300-400 ל"י. הבאת את הענין פעם לבירור, אבל לא הגענו לזאת.. אני מכיר את הענין רק מבחינת מהנדסים, כימאים ומנהלי בתי חרושת. הנה אנחנו מעבירים סוג כזה פרט למספר מצומצם של עולים עם בית החרושת לבית שאן. הם אומרים: תן לנו דיור אנושי ! היו לי שיחות מרובות אתם. התרשמתי שאלם קובע יותר שהדיור יהיה אנושי מאשר אם יפחיתו להם מהמשכורת 10-20 ל"י לחודש.

השר ז. ארן: ניכוי של 10-20 ל"י לחודש איננו חשוב.

השר ע. גוברין: אמרתי בפירוש שאינני יודע את המורים. אני מדבר על מהנדסים, כימאים וכדומה. פעם פעמיים הבאנו כימאים לשפיגל. אמרה כימאית: בחדר הזה אינני רוצה להיות.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: גם המורים רוצים דיור וגם הרופאים.

השר ע. גוברין: לדעתי השאלה של דיור אנושי, כמו שהם קוראים לזה, היא קובעת יותר מאשר אם דירה תעלה חנם. דברתי עם מנהלי הלשכות וראשי העירים, וזהו דעתם.

מר ד. שנה: לפרט הזה של המורים: אנחנו נותנים כל שנה, וגם החודש הזה נתנו, איזו מאות דירות של עולים למורים באזורי-פיתוח א' וב'. השבוע, בסיכום עם שר האוצר, נתנו 200 דירות של 54-60 מטר מרובע למורים בתנאי-שכירות כמו שיכוני עולים. אין פתרון לבעית הדיור למנהלי בתי ספר, כי הדירות הדרושות להם הן דירות יקרות, שמטעמי תקציב אי אפשר לנותן בתנאי-שכירות. באותו רגע שהיינו מתחילים לתת באזורי- פיתוח דירות כאלה למנהלי בתי-ספר, היינו צריכים מחר לתתן לרופאים, ואז לא היינו רואים אף פעם חזרה פרופה מהשקעה, כי שכר-הדירה שמקבלים מכסה היום רק את הוצאות ההחזקה ואת המסים העירוניים. אנחנו מקימים דירות בכל שנה במושבי-עולים, אולם כמו בכל דבר אין זה מספיק. אבל בסך הכל צריך להגיד שבנינו תוך שנתיים שלש שנות-תקציב ללא עולים בעיירות-הפיתוח 7,000 דירות לותיקים שעבור לשם ולזוגות צעירים. נוסף לזה נתנו תוך שלש שנים מתוך שיכוני העולים ב-3,000 יחידות-דיור בעיקר לזוגות צעירים בני המקום.

ראש הממשלה ל. אשכול: למה אתה מספר לו את כל זה ? הוא מדבר על מורים ועל מנהלים.

מר ד. סנה: זה מצא את פתרונו החלקי.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא מדבר על החלק שלא מצא את פתרונו.

השר ז. ארן: איה הדירות של 48,000 שעזבו את עיירות-הפיתוח ?

מר ד. סנה: המספר איננו נכון. חלק חזרו או אחרים נכנסו במקומם, אין שם אף דירה ריקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מישהו מצא לו משרה טובה יותר בתל-אביב, הוא הולך לשם. איננו יכולים להתאכזר לו, אחרי כן בונים לו שם עוד הפעם דירה. כך היה גם בהתיישבות, בנינו לפעמים לאותו האיש שלש פעמים.

אתה אומר שנותנים למורים דירות של עולים במצבים טובים. כאשר המשפחה קטנה, מספיקה דירה של 2 חדרים. מורה צריך חדר אחד שיוכל לקרוא בו ספר ולהתכונן לשעורים. משרד השיכון במחילה מכבודו יגיד שיבנה גם דירות של 4-3 חדרים, ואל תספר לי שזה איננו יכול להיות באותו שכר. הנה בחיפה הוא לא ישיב אותה משכנתא ואתה נותן לו ובאותה רבית. פה זה עולה לו בזול יותר. אבל בעיקר הוא רוצה דירה אנושית. אדם אינטליגנטי, איש המקצועות החפשיים רוצה לגור בבית טוב. אני רק התקוממתי נגד זה שרוצים לתת לו את הדירה תמורת תשלום סמלי, פירוש הדבר מתנה של 200 ל' בלי ניכוי מס הכנסה. ודאי גם אתה שר החנוך לא התכוונת לכך. אבל ברור שנהיה מוכנים לבנות דירות כאלה כמו שהיינו בונים בישובים שלנו גם לרופא. כך בנו למשל בנגבה לרופא דירה בת ארבעה חדרים בשעה שלחבר בנו רק דירה בת חדר וחצי. אבל העובד צריך ממשכורתו לשלם שכר דירה. אם אחרי 4-3 שנים ירצה להשאר שם ויאמר "אהבתי את אדוני" וירצה לקנות את הבית - יקנה אותו ואתה הכנס בחשבון את שכר הדירה ששילם תוך 4-3 שנים.

יש לבנות דירות טובות לאנשים הללו כשזקוקים להם במקומות. יש להשקיע כסף כדי לבנות בתים יקרים יותר. אולם צריך לזכור שזוהי וודאי הוצאה פי שנים או פי שלשה מבניית דירות רגילות, ואת המשכנתא הרי תתן לו באותם התנאים הממלכתיים. הרי גם אם ישלם, יעלה לו הדבר בזול יותר מאשר אם הוא משלם באיזה מקום אחר כשהוא גר בדירה.

ארן, העלית את השאלה. אבל כאן אינם יכולים להחליט על כך.

<u>השר ז. ארן:</u> יש לי הצעה קונקרטית שבענין זה שאנחנו מדברים על אודותיו, יברר נציג משרד השיכון את הדבר עם נציגי משרד החנוך ויגבשו הצעה קונקרטית. עשינו איזו עבודה מכינה בקשר לזה.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני מציע שגם האוצר יהיה בשלב זה פעיל בדיונים האלה.

<u>מר ד. פנה:</u> תמיד האוצר משתתף.

<u>השר ז. ארן:</u> זה אינו מוצא חן בעיני, אבל אני מסכים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מזה אין מנוס כל זמן שיש לנו אי אלו פרוטות לבנות שיכונים. כשלא תהיינה לנו פרוטות, יהיה מנוס.

<u>השר ע. גוברין:</u> לפרק ב' "שיכון" סעיף 1 אני מציע תיקון. אני מציע שנאמר רק את החיוב, היינו "יש להפנות לאזורי הפיתוח (עדיפות א-ג בתוספת ירושלים) לכל הפחות 60 אחוז מן הבניה לשיכון עולים". איני צריך לפרש מה לא אעשה. יש איפוא לומר את הצד החיובי, ללכת בדרך החיוב..

<u>השר ח. גבתי:</u> כפי שכתוב זה גם לא הגיוני.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> מה פירוש כאן "לרבות רמלה, לוד וכו'" ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הרי זה נמחק.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אם אתה מוחק, האם פירוש הדבר ש-40% מן הבניה ילכו לתל-אביב ? אם אינך מצמצם, פירוש הדבר שזה הולך למרכז, לקרים הגדולות. אני רוצה שיהיה כאן איזה דבר שיאמר שאין הכוונה ש-40% ילכו לתל-אביב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> את זאת בדיוק איננו רוצים עכשיו לומר, כי איננו רוצים להכנס בקרב עם כל מקום ומקום. אנחנו אומרים: לאזור החוף לא ילכו יותר מאשר 40%. אחרי כן ייתנו הוראות פנימיות למשרד השיכון מה ילך מזה לאיזה מקום. עכשיו מוחקים את החלק השני של סעיף 1 בפרק ב. בכל פעם שמישהו נוגע בתל-אביב, קופץ נמיר ומיד מוכיח שבקושי הילודה בתל-אביב מכסה את התמותה ואת היציאה מהעיר. לדבריו העיר נסוגה באוכלוסיתה.

<u>השר ע. גוברין:</u> הוא טוען שזה עוד מימי דיזנגוף ככה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אצלי יש דוקומנט חתום על ידי פרס. כשהייתי שר האוצר, הלך והתייעץ אתי, לא בלי רשות מבן-גוריון, שימכרו 6,000 דונם שהם תכנית ל', ביניהם שדה דוב, יהמכר את זה לשיכונים, והכסף יינתן לצרכי בטחון. שנית: כל הטוען נגד תכנית ל', אינו יכול להתפאר בתכנית מודיעין. המסקנו את ענין מודיעין בראשית הדיבורים.

<u>השר י. אלון:</u> על כך תודה גם לי וגם לספיר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני התלהבתי תחלה לענין מודיעין, אין זו תל-אביב. אחרי כן ראיתי מה קטן המרחק, צריך לבנות רק כביש ארבע-סטרי ודוהי תל-אביב.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע לנסח כך: "משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח."

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> פה אפשר לכתוב גם למורים.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מבין שלא יהיה שום צמצום של בניה צבורית.

<u>השר ע. גוברין:</u> נאמר כאן "משרד השיכון יגיש תוך חדשיים לועדת השרים הצעה המפרטת ביצוע החלטה זאת". נאוץ לשבת ולבדוק לגבי כל מקום ולקבוע, פה אנחנו מרחיבים ופה לא. אנחנו מדברים על דרך החיוב, נאמר באור עקיבא אנחנו מרחבים וברמלה לא, בנהריה לא.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל הכוונה היתה שלא להרחיב אלא לצמצם את הבניה הצבורית ברצועת החוף. את זה אתה מרחק ?

<u>השר י. אלון:</u> בניה ממשלתית זה דבר אחר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> משרד השיכון ידאג לבניה צבורית באזורי הפיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירחיב את הבניה הצבורית. בניה צבורית זוהי בניה הנעשית על ידי מוסדות ממשלתיים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> חשבתי שהמדובר על בניני צבור.

<u>שר ע. גוברין:</u> משרד השיכון ירחיב את הבניה הצבורית הנעשית באזורי הפיתוח,

על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח. אני מעמיד את הדגש על "לכל". או שההחלטה תופסת או שאינה תופסת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה מחוץ ל-60% או נוסף ל-60% ?

<u>השר ע. גוברין:</u> כאן 60% רק עולים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יתכן שאחרי זה לא ישאר לך כבר ולא כלום.

<u>השר ע. גוברין:</u> הכוונה שמתוך 100% של שיכון עולים בונים 60% באזורי הפיתוח. אחרי כן יש בניה צבורית מחוץ לבניה לעולים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בסדר.

<u>השר ז. ארן:</u> אני מציע להכניס לכאן "מורים"; זהו "ירק" בזה שאין רוצחה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני בעד המורים, אבל אני מתנבד להכניס לכאן במפורש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני גם בעד יתר המקצועות, אבל לא לתת להם דירות חנם.

<u>השר ז. ארן:</u> אז לא יצא שום דבר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> פה אין כותבים "חנם".

<u>השר ז. ארן:</u> לא בקשתי שכרבע "יסמכרו" לי את התנאים. אבל בענין המורים מוכרחה להיות איזו הכרעה פרינציפיונית.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה בדיוק אותו הדבר המקצועות אחרים. אתה אינך יודע, אבל אני שהנני רואה גם את יתר המקצועות, אינני יכול לקבל את זה.

<u>השר ז. ארן:</u> אין זה ענין המורים, זה ענין הילדים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אין זה ענין המומחים אלא ענין הפועלים לעבודה. אם אין מומחים, אי אפשר להעסיק פועלים. ראיתי עכשיו מה המצב ב"פולגת".

<u>מר ד. טנה:</u> אני מציע להוסיף "למורים ולרופאים תהיה דאגה מיוחדת". כל היתר ייכנסו בתוך השם "ותיקים".

<u>השר ז. ארן:</u> אני מסכים שיהיה כתוב "למורים ולרופאים".

<u>מר ד. טנה:</u> יש להוסיף משפט "ודאגה מיוחדת למשפחה מרובות ילדים". גם עושים זאת.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מקבל כל מה שנאמר. אבל אני מצטרף להצעתו של לב-כוכב

בסעיף 2 פיסקה 1 במקום הרישא של 2. הוא מציע: "משרד השיכון יגביל את הבניה הצבורית ברצועת החוף המבוצעת בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד - בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שתחליט עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה."

<u>השר י. אלון:</u> כאן ניתנת תשובה להסתייגות.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים באזורי הפיתוח. במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח. ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ברור שזה ייטיב לגבי המצב של היום.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה ברורה, הכתיב איננו ברור.

<u>השר ע. גוברין:</u> אתה יכול להוסיף "לעומת המצב הקיים היום".

<u>מר ד. סנה:</u> אם אנחנו אומרים שניטיב את התנאים, אינני צריך לומר "לעומת המצב הקיים היום".

<u>השר ח. צדוק:</u> לשיפור הסטנדרט לעומת המצב הקיים היום.

<u>השר י. אלון:</u> זה אפשרי.

מ ח ל י ט י ם כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

העלאת רמת השירותים

השר ז. ארן: בתוך הניירות האלה המונחים לפניכם יש מה שמשרד החנוך הגיש ומה שמשרד העבודה הגיש. אני מוכרח להתייחס לדבר הזה בהערה אחת.

אני מציע שכאשר מדובר על משרד העבודה ידובר רק על בוגרים. כל מה ששייך למתבגרים זה נוער, וטיפול בנוער הוא בסמכותו של משרד החנוך, בין אם המדובר על חנוך מקצועי ובן אם המדובר על מתן השכלה עיונית. זוהי הצהרה.

השר י. אלון: אני רוצה רק לתקן.

השר ז. ארן: אתה מתקן אותי כבר שנתיים.

השר י. אלון: והניכרות ?

השר ז. ארן: על הניכרות אין ויכוח. כל עוד שיגאל אלון איננו שר החנוך, הרי כל מה שנוגע לנוער שייך למשרד החנוך. כאשר הוא יהיה שר החנוך, יעשה אחרת.

עכשיו אני מדבר על מה שמדובר בענין החנוך, ואני רוצה להביא דבר לתשומת לבכם. עובדה היא שב-55 מקומות ישוב בכל אזורי-הפיתוח יש תכנית הלכה למעשה של הקמת 55 בתי ספר על-יסודיים. זה ייעשה בתחום של 3-4-5 שנים על סמך ארתן 100,000,000 ל' שיבואו מהאוצר, ממפעל הפיס ומתורמים. זהו דבר ריאלי. 55 בתי ספר על-יסודיים אלה צריכים להקיף כמה רבבות תלמידים. מהם תשעה בנינים הם כבר בבניה. מ-55 אלה ישנם כ-10 בתי ספר מקצועיים, 3-4 בתי ספר עיוניים במפורש. כל השאר הם בתי ספר מקיפים, כלומר שיש בהם גם מגמה עיונית וגם מגמה מקצועית. 60% מהתלמידים ילמדו מקצועות.

השר י. אלון: זה כולל עד גילאי כתה יב', כלומר עד גיל הצבא ?

השר ז. ארן: כמובן.

השר ח. צדוק: מה בבתי ספר אלה מספר התלמידים ?

השר ז. ארן: 40,000-45,000. כלומר כיום אין עדיין המספר הזה, כיום הם גדלים. כיום יש לנו בכל אזורי-הפיתוח בבתי ספר על יסודיים קרוב ל-14,000 תלמיד, עד שנת 1970 יגיע מספרם ל-45,000 בערך. כל מה שאנחנו עושים בשטח זה - וזה השקעה עבודה עצומה - היא להכשיר את יכולת הקליטה של הדור הצעיר ההולך וגדל בתוך זה.

אני מדבר עכשיו באופן תמציתי על דברים שהושקעה בהם עבודה עצומה. איני מדבר עכשיו על תכנית בכלל. בזה אפשר לרפד את כל הגלובוס. אני מדבר על דברים שיש ביסוד מאחוריהם. זהו הבסיס של כל הדבר.

בענין בתי ספר מקצועיים ובענין לימוד המקצוע נכנסנו לתקופה חשובה בקשר להתפתחות המשק. לא אתיחס בזה עכשיו לקיברנטיקה ולאוטומציה במדינת ישראל. אנחנו עדיין רחוקים מזה, אם כי נכתבים על כך מאמרים רבים. אבל אין כל ספק שבית ספר מקצועי כיום צריך להכיל גם לימוד עיוני. אין זה מה שיעקב חזן סיפר: כאשר היה בצבא הפולני, היה הסרג'נט צועק: "אין זו אוניברסיטה, פה צריך לחשוב". בבתי הספר המקצועיים כיום צריך לחשוב. אין זה כבר ענין למפגרים. זוהי בכלל דרך המלך. אם אתם מדברים על ריתוק למקומות, הרי המדינה נכנסת לענין זה באופן חזק. זה דבר אחד.

דבר שני, וזה כתוב פה: "ירחיב רשת בתי-ספר על-יסודיים, מקצועיים ומקיפים לקלוט בוגרי בתי-הספר היסודיים". רציתי לקחת קודם את הענין בעד הקרנים. מה שכתוב בפרק 1 סעיף א "ירחיב החנוך לגילאי 3-4", אין זו תכנית תיאורטית. אנחנו מכניסים כל שנה עד 3,000 גילאי 3-4.

<u>השר י. אלון:</u> גנונים.

<u>השר ז. ארן:</u> נשקיע כמה מיליונים לירות בהקמת מבנים. רובם המכריע יהיה מיועד לעדות המזרח. התחלנו בזה לפני שנה.

<u>השר י. אלון:</u> תעשו זאת בקירבת מרכזי-תעשיה ואז תרכלנה האמהות ללכת לעבוד.

<u>השר ז. ארן:</u> המדובר על שיטות-עבודה מעניינות מאד וחשובות מאד להעלאת רמת בתי-הספר הטעונים טיפוח. יום למודים ארוך יכיל משנת תשכ"ו למעלה מאלפיים כתות.

<u>השר י. אלון:</u> רק באזורי-פיתוח ?

<u>השר ז. ארן:</u> בעיקר.

שיטת-ההקבצה תקיף למעלה מאלפיים כתות, היינו כמעט מחצית הכתות. החל משנת תשכ"ו אנחנו נכנסים בכתות ב'ח' להגברת קריאה וחשבון, דבר שיקיף באותה שנה כ-20,000 תלמיד. המדובר על ילדי ישראל, אתם יש לנו קואליציה בלתי

מתחלפת. ענין גילאי 4-3 הוא דבר רציני מאד.

ראש הממשלה ל. אשכול: היש עוררים על הסעיף הזה ? כולנו מתלהבים לענין.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: איני רואה כאן מלה על ספריות.

השר ע. גוברין: יש.

השר ז. ארן: ענין הספריות מתקדם והולך.

השר ע. גוברין: אני רוצה להעיר כי הועדה הזאת בהשתתפות באי-כוח משרד החנוך הקדישה לענין די זמן. כל מה ששר החנוך ביקש וכל מה שכתוב פה נוסח ומוסכם על ידי כל הועדה. אין איש עורר על כך פרט לסעיף אחד שעליו עורר שר החנוך, ואני מתפלא שאין הוא אומר זאת. יש לך ערעור רציני. כתוב בפרק 2 סעיף ה: "ידאג בשיתוף עם משרד השיכון לאספקת דירות בתנאים נוחים למורים באזורי הפיתוח".

השר ז. ארן: על זה דברתי כבר קודם בסעיף השיכון. אחרי כן סיכמנו בהצעה שתהיה ישיבה משותפת.

השר ע. גוברין: זה חל בעיקר על משרד החנוך ויחול על עוד מספר משרדים. כאשר מחר זה יפורסם או כאשר יקראו זאת מגר אנשי אזורי הפיתוח כל מה שכתוב פה, הרי גם אלה הבקיאים במה שנעשה בישובים, לא יבינו זאת אם לא תבוא הסברה לתכנית כפי שנקבל אותה.

השר ז. ארן: נספר כבר מה שאנחנו עושים.

השר ע. גוברין: אני מדבר גם על משרד החנוך וגם על כל יתר המשרדים. צריך לספר במפורש מה עושים כיום באופן קונקרטי ומה עלולים לעשות כתוצאה מתכנית זו. אני מפנה את תשומת לב המסובים לכך שבאזורי-הפיתוח לא ידעו מה זה. אני מציע שנמסור ליושב ראש הועדה לפיזור האוכלוסיה שידאג לכך כי כל משרד ימסור מה הוא עושה עכשיו באופן קונקרטי ומה הוא עלול לעשות לפי התכנית. אחרת זה רק יהיה נייר בעלמא. כך למשל כתוב בסעיף ו' "ימשיך במבצע ביעור הבערות והקנית השכלת יסוד". איני יודע מה זה, יכתוב "עסוקים בכך אלה ואלה". כן גם בענין הניכות. צריך להוסיף להבהרת הדברים מה קיים ומה התכנית הזאת תוסיף באופן ממשי.

השר ז. ארן: ירשה לי להשלים את האינפורמציה שלי בדבר שאינו כתוב פה. אני כבר יודע את זאת, אבל אתם אינכם יודעים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הצרה היא שאינך יודע מה אנחנו יודעים.

<u>השר ע. גברין:</u> מר גדיש סיפר במפורט.

<u>השר ז. ארן:</u> הקימונו ועדה לאזורי-הפיתוח, ועדה שצריכה לעבד תכנית למתן הטבות למורים אשר יתמידו באזורי-הפיתוח. הועדה הזאת עבדה בכמה כיוונים, כלומר את עבודתה בנתה בכמה כיוונים: א) שאלות הדיור, שאלות הטבות בשכר דירה; ב) בשאלת התחבורה של המורים; ג) בשאלות ההשתלמות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יש דירה, אין צורך בתחבורה.

<u>השר ז. ארן:</u> אין סינכרוניזציה בענין זה. יש שאלה של תחבורה, כאשר המורה צריך לנסוע למשל מירושלים לפרוזדור או ממקום אחד לשני. אנו רוצים שזה לא יהיה על חשבוננו אלא על חשבוננו. כמו כן עמדה השאלה שלאחר ארבע שנים יקבל מורה שנת-שבתון ללמוד על חשבוננו. אני מדבר כרגע על הצעות ולא על החלטות. עומדת שאלה של הלוואות, לאמר שאחרי שמורה יושב ארבע שנים במקום כזה הוא יוכל לקבל הלוואה עד לסכום של 5,000 ל', אם לצרכי דירה ואם לצורך רכישת מכונת כביסה וכל מיני דברים הקשורים בכך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> עם טלביזיה!

<u>השר ז. ארן:</u> והלוואה זו תינתן לו בהנאים ספציפיים, לתשלום במשך שנים, ואם הוא ימשיך ויתמיד באותו מקום, זה הופך למענק, ואם הוא איננו ממשיך ועוזב את המקום, יצטרך להחזיר את ההלוואה. כרגע אינני מכניס את המספר בהצעות קונקרטיות. אבל יש לנו ועדה שעיבדה תכנית. באנו במגע ובמשא עם האוצר על כל סעיף וסעיף, מה אנחנו יכולים לעשות במירת[?] למען עובדי-ההוראה במקומות האלה, שמצד אחד לא יעזבו אלה היושבים שם ומצד שני זה ימשוך זוגות צעירים וכו' ללכת לשם. הענין הוא על האבניים. ההטבות האלה לפי התכנית שהוגשה לנו צריכות לעלות בסכום של 2,000,000 ל' לשנה. איש לא יישבע שזה יהיה בדיוק 2,000,000 ל', זה יכול להיות 1,000,000 ל' ואולי 1,500,000 ל' או 2,500,000 ל'. חשוב מה יהיה היחס שלכם לענין. והוא יהיה הרבה יותר חמור אם תדעו מה המצב באזורי הפיתוח לגבי מורים ומנהלי בתי-ספר. יש לנו כבר מספרים בדוקים מה המצב שם מבחינת בלתי מוסמכות של מורים והתחלפות כל שנה, וזה הורס.

איש אינו חושב שמה שאנחנו מציעים זוהי מציאה. עובדי-ההוראה שם ברובן בנות. הייתי בכנס של 2,500 סמינריסטיות שכינסנו אותן. השלתי עליהן את כל קסמי הדוריים , וזה עשה רושם. אבל כאשר אתה מדבר עם בנות שתלכנה לשם ואתה מספר להן על בעלות על דירה, הרי בת אחת אמרה לי: אותי מעניין בעל ולא בעלות על דירה. זהו הדבר הרציני ביותר. זוהי שאלה של זוגות. בכלל יש פה שורה של דברים, שאם אנחנו רוצים לרתק עובדי-הוראה למקומות כאלה, עד כמה שהדבר הזה ניתן, הרי אנו מוכרחים שוב לאמץ לנו את הנקודה הזאת: שאלת המורים שאני.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מורים הושע נא !

<u>השר ז. ארן:</u> זה קשור עם שאלת פיזור האוכלוסיה, ואני רוצה שהחנוך ייבנה על הענין הזה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני בכל זאת מפנה את תשומת לבכם לכך שיש לנו פה דבר שבכתב, שעליו עבדו אנשים רבים, ועכשיו עומד הענין לפני אישור סופי.

<u>השר ח. גבתי:</u> בפיסקה 1 סעיף ג כתוב: "ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים". גני הילדים - אני מבין. אבל מה פירושו שמשרד החנוך ישתתף בהחזקתם של בתי-ספר יסודיים ? הרי אלה בכלל על חשבוננו.

<u>השר ז. ארן:</u> התשובה היא פשוטה מאד. בהחזקת בתי-הספר היסודיים ישנם שני שותפים: משרד החנוך והרשות המקומית. ישנן רשויות מקומיות שאין להן כוח לשאת בחלקן בהחזקת בתי הספר, ובתי-הספר האלה נקראים "בתי-ספר מוחזקים", כי ביחס לאותו החלק שהרשויות המקומיות צריכות להכניס, אנחנו באים במקומן.

<u>השר ה. צדוק:</u> עכשיו הנוסח איננו ברור.

<u>השר י. אלון:</u> בעקבות ההערה של גוברין אני מוכרח לומר: יש לנו כשרון עצום למעשה, אבל בבמה ובכמה התחומים אין לנו כשרון להביא לידיעת הצבור את גודל המעשה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אילו היתה טלביזיה !

<u>השר י. אלון:</u> למשל הידיעה שפורסמה ברדיו על הודעת שר החנוך בענין בתי-הספר בעיירות הפיתוח וישובי-העולים. ראיתי היום תגובות של אנשים

שפגשתי. הייתי רוצה שלא נסתפק בקבלת החלטה סרבנית המנוסחת בצורה כזו שערשים ריעשו. אבל לא די שרק אלה הנהגים מכך ידעו על כך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה איננו שייך לכאן, תדאג ליחסי צבור.

<u>השר י. אלון:</u> התכנית מצויינת.

הייתי רוצה שבכל מקום שכתוב "בתי ספר מקצועיים ובתי ספר על-יסודיים" יהיה כתוב גם "בתי ספר חקלאיים".

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אפילו אם לא יבנו אותם ?

<u>השר י. אלון:</u> זה כולל לא רק ערי-פיתוח אלא גם אזורי-פיתוח.

<u>השר ז. ארן:</u> מסכים.

<u>השר י. אלון:</u> אני מצטער ששר החנוך מצא לנכון לפתוח את הויכוח מחדש על מסכות. יש גם נספח. אני רוצה שיהיה כתוב בפרוטוקול: לא חרגתי כמלוא הנימה מכל מה שהיה מקובל במשרד העבודה לפני שבאתי לשם. אבל מה יש לדעתי בסעיף ה' דבר שלדעתי הוא בזבוז. מה הבזבוז ? מפני שזוהי כפילות. נאמר: "משרד החנוך והתרבות ירחיב רשת בתי-נוער לגילאי 14-17 במסגרות לימוד לאלה שלא השלימו השכלתם היסודית לפעילות חברותית, ספורט ובדור". המדובר הוא פה בנוער מובטל, לא בנוער לומד. וקיימת מערכת שלמה של מרכזי-נוער שרובם הוקמו על ידי שני השרים שקדמו לי ובשיתוף עם עליה הנוער. הם עוסקים בין השאר גם בדאגה להעסקתם. פתאום אני רואה שמשרד החנוך יעסוק בהם. אתה רוצה לקלוט אותם ? אודה לך מאד אם תקלוט אותם, פתח להם בתי ספר. אשלח לך מברק ברכה אם תעשה זאת. אולם כל זמן שהם אינם במסגרת בתי-ספר, הם נוער מובטל, ויש לנו מסגרת רחבה ומתרחבת. אין צורך להוסיף פתאום דבר שקיים.

<u>השר ז. ארן:</u> יש במשרד החנוך מחלקה נוער המטפלת בנוער.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> שר העבודה ושר החנוך, לא פה נפפל בזאת. קבלנו את הסעיפים. קבלנו גם הערה, שכל משרד צריך לדאוג לכך, לבטא בצורה יפה ומוצלחת או לא מוצלחת את דבר הפעולות הללו, אם כי יכול להיות שעל עשרים דברים כבר נכתב ופורסם לפני זה.

<u>השר ע. גוברין:</u> לא פירסמו די.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי סעיף ב' על השתתפות בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר

הירת והשתתפות בהחזקה היא עובדה קיימת לא רק בערי-הפיתוח, צריך אולי לומר "יגדיל שעור השתתפותו בהתאם".

השר ז. ארן: אל תגיד "להגדיל", אנחנו עושים את זה.

השר ע. גברין: השאלה שעמדה בפני הועדה לא היתה אם להגדיל או לא להגדיל. ישנן רשויות מקומיות שאינן יכולות להחזיק את בתי-הספר, משרד החנוך צריך לתת את כל התקציב שלהם. אולם לא רצינו לכתוב זאת, כי אז יבואו אלינו גם ערי-הפיתוח שיכולות להחזיק בתי-ספר כמו אשקלון וכדומה.

השר ז. ארן: לאחר הערות האידיליות של ידידי שר העבודה אני חושב שהמצב איננו כל כך אידילי בענין זה. אני מציע שיסוכם פה שמטילים על שר העבודה ושר החנוך להבהיר את הנקודות האלה. פעם עשיתי זאת במשך חצי שנה, יצאתי מזה בשן ועין. אני מקוה שעכשיו בבירורים יהיה אחרת. בכל זאת יצטרכו לנסח זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול: תביא את הדבר למקום שצריך להביא אותו. אני רוצה לשאול את שר האוצר: האם אתה מסכים לכל הדברים הטובים שמבטיחים כאן ?

השר ז. ארן: אין פה דבר בלתי מוסכם.

מר א. אגמון: התכניות מוסכמות לגבי ההשקעה בהקמת המוסדות. לא הייתי אומר שכבר דנו בענין האחזקה. הבעיה של אחזקת המוסדות איננה קלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: ומה בדבר הקמתם ?

מר א. אגמון: הקמתם פחות או יותר מובטחת. מדובר כאן בסעיף ג "יורחב החנוך לגילאי 3-4". כאשר תתבצע התכנית לקלוט עד 1970 בסביבות זו 40,000 ילד, אם הכל יהיה על חשבון המדינה, זה יצטרך לעלות סכום של 13,000,000 ל"י לשנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה אומר על כך שר האוצר ?

השר ז. ארן: התכנית לגילאי 3-4 מוסכמת עם שר האוצר. מוסכם אתו שאנחנו הולכים בשטח זה שנה שנה עד שאנו משיגים מטרה מסויימת.

מר א. אגמון: איני מדבר עכשיו על ההשקעה בקשר לתכנית זו. אבל מוכרחים להבליט באיזה מקום שהדברים האלה צריכים להיות מוסכמים עם

הרשויות המקומיות. אני מתכוון להחזקה בגי ילדים ולהרחבת בתי-ספר. אם הדברים לא יהיו מוסכמים עם הרשויות המקומיות, כפי שזה קרה עד עכשיו לגבי מספר תכניות, הרי הן תבאנה ותאמרנה כפי שאחרות מהן אומרות עכשיו: אם החלטתם ולא התייעצתם אתנו ולא שאלתם אותנו ולא תיכננתם יחד אתנו, הרי זה יהיה על חשבונכם.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אין לשולחן הזה מה להתערב כאן. האוצר יעשה כל שנה את החשבון שלו.

<u>השר ז. ארן:</u> זוהי סימפוניה בלתי נגמרת עם הרשויות המקומיות.

<u>השר י. אלון:</u> ההודעה של שר החנוך על הרחבת רשת הגנים לגילאי 4-3 יכולה לעזור לפתור בעיה חשובה בערי-הפיתוח; אם יתואם מיקומם של הגנים הללו בקירבה יחסית למרכזי-תעשיה, זה יכול לשחרר אמהות לעבודה בבתי-חרושת, והן תשארנה את הילדים הקטנים בגנים.

<u>השר ז. ארן:</u> כן, אבל בתנאי שמשרד העבודה לא ירצה לאמץ אותם.

<u>השר י. אלון:</u> אתה תקח את הילדים ואני את האמהות.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> גם לדעת האוצר זהו חלק חשוב ביותר בכל התחזית של ערי-הפיתוח. אבל לא נחליט פה בענין מוסד שיקל על הנשים.

<u>השר ז. ארן:</u> אנחנו מודים על הכנסת האורחים.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בהקשר להערתו של ד"ר ארנון: אם כתוב שמשרד החנוך והתרבות ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים, פירוש הדבר שכל הרחבה שתהיה באזורי הפיתוח, ואם לרשות המקומית אין במה להשתתף, ימלא משרד החנוך את החסר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יהיה מה שאפשר יהיה לעשות. בכל אופן כל עמוד 3 אושר.

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עוברים לעמוד 4 המתחיל בסעיף 3 האומר: "משרדי הפנים והאוצר יפעלו לשינוי דרכי החלוקה של כספי מפעל הפיס, על מנת להגדיל את חלקן של עיירות הפיתוח שבאזורי העדיפויות א-ג בכספי מפעל הפיס וכו'". לדעת המשנה לא היתה סבכות לקיים משא ומתן עם גורמים שונים. אם מאשרים את הסעיף, הרי כדי לא לעורר רוגז חנם, אולי יהיה צודק להוסיף, שמשרד האוצר או איזה משרד אחר יבוא בדברים עם מפעל הפיס.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני מציע למחוק את הסעיף הזה. כל מה שסיפר ארן על 100,000,000 ל"י זה בעיקרו מכספי הפיס.

מוחקים את הסעיף הזה.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 4 אומר: "משרד הבריאות יתן עדיפות לאזורי הפיתוח בהקמת בתי-חולים ומרפאות ובשירותי בריאות אחרים".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איך יכול משרד הבריאות לתת עדיפות בשטח זה ? יש לי כבר ארבעה מכתבים מערי-פיתוח. זהו דבר בלתי אפשרי. אם יש קרית שמונה, וצפת על ידה, ויש בית חולים בצפת, אין צורך להקים בית חולים בקרית שמונה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אפשר להגיד: אני נגד הסעיף.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> התאבון רק יגדל. אתה מקים בית חולים בצפת, הקמת באשקלון, יש בית חולים בבאר שבע, מקימים באשדוד. למה צריך להקים גם במקומות הסמוכים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אביא לך דוגמה מקופת חולים שאין זה כך. הנה מדברים על מרפאה. למרות שמדובר על מרפאה לאשקלון ולכל האזור הרי עד היום היא נמצאת ברחובות.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל בית חולים יש באשקלון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה שייך לכאן ענין של קופת חולים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> כל צד אומר שהוא יקים ומשרד הבריאות יפקח. אתה תגיד: מעביר מרחובות לאשקלון. אבל אני לא אתנגד שתמחק את כל הסעיפים עד אחד והאוכלוסיה תתפזר ברחוב דיזנגוף בתל-אביב.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם אתה חושב שאם ניכתתם 700 סעיפים, זה כבר פיזור האוכלוסיה, אינך אלא טועה. אתה מבטיח לכל אחד את הכל. אני קצת מתפלא על האוצר. הם יושבים כאן כאילו כל הדבר לא היה נוגע להם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אפשר לכתוב "משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים באזורי-הפיתוח".

ראש הממשלה ל. אשכול: "משרד הבריאות בבואו לתכנן הקמת מרפאות ובתי-חולים יקח בחשבון התאמה לצרכי המקומות". באמת אין זה משנה; או שידאג ויעשה, הוא צריך לבנות מרפאה, או שלא ידאג ולא יבנה.

השר ח. צדוק: נאמר כמו בסעיף 5 "במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: טוב.

ראש הממשלה ל. אשכול: צריך להגיד "עם השירותים המוניציפליים ומוסדות הבריאות".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: "משרד הפנים והבריאות". אני רק רוצה לומר שזה יעלה כסף.

ראש הממשלה ל. אשכול: אפילו לא חשבתי על זה ! ומה חשבת שזהו רק ענין של ברכות ?

השר ע. גוברין: אני רוצה להרגיע אותך. אחרי זה בא סעיף 11 המציל אתכם מכל הצרות. סעיף 11 אומר: "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת." בגלל הסעיף 11 יושבים האינטלסים ממשרד האוצר ושותקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: סעיף 6 אומר: "עיירות פיתוח המונות עדיין פחות מ-10,000 תושבים תיחשבנה לצורך התמיכות והמענק הכללי והפיתוח של משרד הפנים כאילו הן מונות 10,000 תושבים". הייתי מוחק סעיף זה. זהו דבר מתמי. נניח שיש מקום שבו יושבים 1,000 תושבים, תתן להם מענק בעד 10,000 ? לו היית אומר ש-8,000-9,000 הם כמו 10,000, הייתי מבין.

יש מושב. אחרי כך אבוא אליך ואגיד: כל מושב הוא עיירת-פיתוח, לפי שעה אמנם יש אצלי רק 200-300 נפש, אבל תן לי מענק כמו לעיירה בת 10,000 תושבים.

<u>מר מ. סילברסטין:</u> אי אפשר לומר את זאת סתמית, כי יש קריטריונים שונים לגבי מתן המענק. השנה יש עשרה קריטריונים, עשר קטיגוריות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נאמר באזור אחד יש ישוב של 2,000 נפש ויש ישוב של 10,000 נפש. מה ההבדל בגובה המענק ? וודאי תגיד שאינך יודע זאת בעל פה.

<u>מר מ. סילברסטין:</u> תמיד נותנים לפי מספר התושבים, אולם ההבדל הוא בין אזור לאזור כמה מהווה נקודה אחת של המענק. אם במצפה רמון יש למשל 2,000 נפש, יקבלו את המענק לפי 2,000 נפש, אולם נקודת המענק באזור ההוא היא 2/2 ל.

<u>השר ח. צדוק:</u> ומהי הקטיגוריה של דימונה ?

<u>מר מ. סילברסטין:</u> אינני יכול להגיד זאת בעל פה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יכולת להגיד זאת מיד.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בערך פי עשרה מאשר ברמת גן וחצי מאשר בערד.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כל שנה יש ערך שונה לנקודה של המענק. מה שמה קובעים פירושו יחס אחר בין המקומות הקטנים למקומות הגדולים יותר. אינך קובע פה את סך הכל של הסכום שהאוצר יתן לכל העיירות. אין זה הולך באופן אבטומטי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> למקומות שיש 10,000 תושבים יתנו פחות, לאלה שיש להם 1,000 נפש יתנו יותר. איה היושר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> לועדה זו אין סמכות לענייני יושר.

זוהי אחת השאלות הדוחקות של עיירות-הפיתוח. מה מתרחש פה ? לנו יש 6-7 עיירות כאלה, לכל היותר 8, ששם כל השירותים הם ברמה בלתי אפשרית. אני מדבר על המפקד שערך בשעתו משרד העבודה. מזה בא חלק עצום של העזיבות. בקרית שמונה עברו במשך השנים כ-100,000 איש. משרד הפנים נותן מענקים לא רק לעיירות-הפיתוח אלא לכל הערים ולכל המושבות. אם רוצים שהשירותים של עיירות אלה, הפקידים והעובדים יהיו כמו ביתר ישובי הארץ, צריך לדאוג לכך. נקח למשל מקום כמגדל העמק שיש שם 7,000 תושבים.

יש כאן עוד הערה אחת שאיננו בונים בתקופה הקרובה עיירות-פיתוח חדשות.

<u>השר ח. צדוק:</u> הייתי מסתפק בזה שיאמרו כי ישובים המונים פחות מ-10,000 נפש יקבלו מענק גדול יותר באופן יחסי.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה קיים, אבל זה אינו מסדר. אני חייב להגיד לזכות משרד הפנים שהוא שומר על היחסיות, לפעמים עובר עליה.
אנחנו מדברים על המענקים של הערים הגדולות.

<u>מר א. אגמון:</u> מה יהיה עם מקום כמו כרמיאל ? יש שם 100 משפחות והם יקבלו כמו ישוב של 10,000 נפש ?

<u>השר ע. גוברין:</u> האם היית פעם בשלומית ? תשאל שם, יסבירו לך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תסלחו לי, אבל כך אינם יכולים לעשות. הלוך כזה גם אני יכול להירת.

<u>השר ע. גוברין:</u> אז לא יהיו שירותים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יהיו שירותים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אם ישאלו את ד"ר סילברסטון, תשמע שאין שם שירותים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אי אפשר עוד לכבוש כבישים מבנקנוטים.

<u>מר ע. קסיר:</u> לגבי ענין השירותים אין אף עירה מתוכננת לפי 5,000 תושבים. אם רוצים למשוך צבור לשם, מוכרחים לעשות זאת. אם נותנים מענק לפי ישוב של 3,000-5,000 נפש, הרי יבנו את העיירה ככפר. צריך אולי לפייב ולומר, שעיירה המונה מ-5,000 נפש ומעלה צריך לתת שם מענק כלעיירה בת 10,000 נפש.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל אין אלה שירותים, זהו מענק.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קודם כל מדוע כעיירה של 10,000 ולא של 20,000 ?

<u>השר ע. גוברין:</u> ישבה ועדה ודנה שנה וקבעה שהמינימום לכל עיירת-פיתוח הוא 10,000 נפש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> רמה עם כרמיאל ? אולי תוכלו להגיד לנו איזה מענק תקבל כרמיאל כאשר יהיו שם 10,000 נפש ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> 70,000-80,000 ל"י.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> היתה תקופה שהיו שם אלף נפש.

<u>מר ע. קסיר:</u> לא קבלו עדיין מענקים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה אומר שהיא תקבל 80,000 ל', יוצא איפוא לפי המצב עכשיו 80 ל' לנפש.

<u>מר ע. קפיר:</u> צריך להגביל לפי 5,000.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הוא אמר "באופן יחסי".

<u>השר ע. גוברין:</u> יש אולי 5 עיירות כאלה.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אם אני לוקח עיירה כמגדל העמק, הרי היא מקבלה מענק גדול למדי והתקציב שלה מאוזן. יש בעיה אחרת, בעית פיתוח ולא בעית החזקה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני מציע כי לגבי עיירות-פיתוח בשנותיהן הראשונות, אם עוד לא הגיעו לאוכלוסיה של 10,000 נפש, יתחשבו בהקצבת המענקים בצרכים ממש שלהן.

<u>מר ע. קפיר:</u> המענק היחסי שלהן יהיה גדול יותר.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> במתן מענקים (<u>רה"מ ל. אשכול:</u> והמיכרה.) יתחשב משרד הפנים במיוחד במצבן.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יבדיל את הפרופורציה.

<u>מר מ. סילברסטון:</u> מעבר ליחס המגיע.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יוצא לפי זה שככל שיהיו פחות אנשים יקבלו יותר כסף. תעודד ראשי עיירות להפחית את מספר התושבים.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> עד עכשיו היתה סטאטיסטיקה לא נכונה, שמקומות שונים אמרו יש לנו עוד אלף איש מעל למה שמקובל מספר התושבים אצלנו. עכשיו ינקטו בסטאטיסטיקה הפוכה, ויאמרו יש לנו פחות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ברוך לפה מהכוונים.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 7 אומר: "ישופרו הכבישים באזורי הפיתוח. משרדי העבודה והשיכון יגישו לועדת השרים לפזור האוכלוסיה תכנית לביצוע החלטה זו." יש להם תכנית, נחוץ היה לצרף את זה לחומר שהוגש הנה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני בטוח שכל זה יעלה במיליארדים.

<u>מר ע. קמיר:</u> לא.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירושלים היא עיר-פיתוח. הנסה רק לשפר את המדרכות כפי שמגיע לעיר בירה, את הביוב ואת התאורה, ותראה לאיזה סכום זה יגיע.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה שייך רק לא', ב', ג'.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 8 אומר: "משרד התחבורה ימשיך להבטיח תדירות נאותה בשירותי התחבורה הצבורית אל ערי-הפיתוח, ויגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תכנית לשפור שירותי תחבורה באזורים אלה."

סעיף 9 אומר: "משרד הדואר יתן לאזורי הפיתוח עדיפות בפיתוח שירותי הדואר והטלפון, ויגיש תכנים לביצוע החלטה זאת לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה."

סעיף 10 אומר: "משרד התיירות יגיש לועדה לפיזור האוכלוסיה תכניה לעידוד ופיתוח תיירות-חוץ ותיירות-פנים באזורי הפיתוח." משרד התיירות כבר הגיש תכניה. זה יעלה כסף.

עכשיו בא הסעיף העיקרי, החשוב ביותר והקובע ביותר, סעיף 11 האומר: "11. החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספירת לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת."
אני רוצה לבאר אתהחלטה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אנחנו מסכימים, אינך צריך להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> נדלוג לרגע על הפרק "תכנון פיזי ומדיניות קרקעית".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> גם אנחנו מבקשים להציע הרבה תיקונים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסיף: "תוך התאמה מחוייבת-המציאות ומחוייבי-הזמן". כי עברה כבר מאז שנה ואומרים כי יש מקומות שבהם יש כבר אוכלוסיה גדולה יותר מזו שלב כוכב ניבא.

או אני מציע למחוק את הסעיף. התאים מיד תכנית זו לתנאים המשתנים, או שנאמר "תוך התאמה מחוייבי-המציאות".

<u>המזכיר ש. צויגרין:</u> מי יעשה את ההתאמה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עושים עכשיו את התכנית השלמה. היא תיכנבה את סעיף ד'. אם נבוא עכשיו לפרט, צודק היושב ראש שצריך לחבר ספר כדי

שהקורא הרגיל יבין מה שכתוב פה, ואז צריך לצרף גם את הספר של לב כוכב, כי דברים נשתנו בינתיים. אני מציע להשאיר את זאת לועדה לפיזור האוכלוסיה. זה איננו אומר הרבה לצבור ואיננו אומר הרבה לערי-הפיתוח. זה יישאר חומר פנימי, שלפי הסעיפים השונים תבדוק הועדה לפיזור האוכלוסיה ותמצא: זה מוצא למעלה וזה איננו מוצא למעלה.

<u>מר ח. לב-כוכב:</u> לסעיפים 3-4 יש משמעות אחרת.

<u>השר ע. גוברין:</u> מדוע צריך גם סעיף 3 וגם סעיף 4 להשאר כחומר פנימי ? היום החלטנו בבירורים שהיו לנו עם כל המשרדים הכניה. איני מציע שנפרסם ברבים שבאר שבע אנחנו משייכים לאזור ג' ובית שאן לאזור זה וזה. יהיו בשעתם בירורים במקרמות הללו, אולם עכשיו הענין איננו קונקרטי עדיין. כאשר נגשים את כל התכניה, יהיו שינויים. אולם למה לעורר עכשיו רוגז ? מי ישב אתם ?

אני מציע לא להעביר שינויים כי חסרים לי מפעלים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יתר הדברים אינם לתשומת לבם ?

<u>השר ע. גוברין:</u> יתר הדברים צריך להבשים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> עכשיו כבר איני מבין שום דבר. מה יכולים לעשות אם אינם יודעים מה הם אזורי-העדיפות ומהי התכנית ? דרך אחת היא הקונקרטיזציה של התכנית. אולם אם אין מחליטים על הקונקרטיזציה, הרי לפי הערכתי מה ששייך לתיכנון לא עשתה הועדה שום דבר. אפשר לקבל את הנוסח "תוך התאמת מחוייבי-המציאות." אבל אני רוצה שעל כך תהיה החלטה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועל יתר הדברים ?

<u>השר ח. גבתי:</u> אפשרויות הועדה להבאים משתנים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני רוצה שתהיה החלטה על פרק התיכנון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בפרק זה יש 9 סעיפים. אתה רוצה החלטה על כל 9 הסעיפים ?

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כן.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני חושב שרק הסעיף הראשון והאחרון נשארים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אבל יש לקטע אותו. לזה יש רוב דעות. סעיף 2 אפשר להשאיר.

<u>מר א. בורוכוב:</u> בינתיים נתקבל בכנסת חוק התיכנון ושם יש מועצה ארצית לתיכנון. כדאי להכניס פה שהמועצה הארצית לתיכנון תפעל על פי הנחיות ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה

ראש הממשלה ל. אשכול: יישאר הסעיף "עד 1970 לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים" ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: זוהי התחייבות. אפשר לומר: לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים בלי החלטת הועדה. אבל אינך יכול לסגור לגמרי אפשרות זו.

ראש הממשלה ל. אשכול: טוב, בסדר.

המנכ"ל י. ארנון: ייאמר "לפי החלטה מפורשת של הועדה".

מר מ. סילברסטין: ועדת התיכנון הארצית זהו גוף סטאטוטורי. לפי החוק אין היא זקוקה בקביעת תכנית ארצית לקבל הנחיה או הכוונה מועדת שר"ב. אפשר לומר "נציגי הממשלה במועצה יקבלו הנחיה מועדת השרים", אולם לא המועצה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מתי נולדה מועצת-תיכנון זו ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: לפי החוק שנתקבל בשבוע שעבר, ושם יש רוב לממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש לה משרדים ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עדיין אין לה.

השר ע. גוברין: אני מציע שכל פרק ד' חוץ מסעיף אחד (סגן השר י.ש. בן-מאיר: וגם 9.) יישאר ענין פנימי, שנדע כיצד תפעל הועדה לפיזור אוכלוסיה, לפי איזו הנחיות היא תפעל. הוא יימצא בידי יושב ראש הועדה, ובכל פעם שנגיע לאיזה סעיף קונקרטי בתוך החיים שאנחנו פועלים בהם, וודאי כל שר יתעורר מתוך עצמו או ידריש לא להקים ישוב עירוני חדש, כי אין אפשרות כזאת. זה נשאר ענין פנימי ואין מפרסמים זאת, כי איני רוצה להזמין לי צרות מכל העולם.

ראש הממשלה ל. אשכול: מדוע לא היתה להם ההכמה הזאת קודם לכן ?

מר ש. אמיר: ועדת המשנה תוכל להפגש ולדון עוד הפעם על הפרק הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני נרטה לזה.

השר ע. גוברין: אני מקבל זאת

השר ח. גבתי: סעיף 7 הוא מיותר. החלטנו על הקפאה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש אומרים שהכל מיותר. מה הוספת ? ועדת המשנה תבדוק מחדש את כל הפרק.

ה. אמצעים חוקיים וארגוניים

השר ע. גוברין: סעיף 1 אומר: "ממליצים להקים ועדה שתורכב מנציגי המשרדים הנוגעים בדבר, שתעבד הצעה לחוק לעידוד אזורי הפיתוח. הצעת החוק לא תפגע בסמכויות הקיימות של משרדי הממשלה השונים."

איפה לקחנו זאת ? אין כיום ארץ העוסקת בפיזור אוכלוסיה שאין שם חוק בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה זה חוק ?

השר ע. גוברין: מה שהחלטנו נכנס במסגרת החוק. אנחנו קובעים כמה משתתף משרד המסחר והתעשיה בהעברת מפעל, בהקמת מפעל, באיזה תנאים וכו'. כל החומר נמצא בידי משרד המסחר והתעשיה. אני מדבר על מספר ארצות.

ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר ממליצים באיזו ארץ להקים בירו-בידז'ן יש איזה חוק.

השר ע. גוברין: חוק כזה קיים באירלנד, באיטליה ובירדן. אבל עכשיו אין טעם לפרסם את זה. ממילא לא נגיע לכנסת הזאת, אבל צריך להגיע פעם לחוק.

אני ממליץ מאד על סעיף 2 בפרק ה': "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תמנה ועדה קבועה שתעקוב אחר ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה וכו'".

ראש הממשלה ל. אשכול: לשם מה אתה חושב נחוצה ועדה קבועה כזאת של שלשה "שומרים" ?

השר ע. גוברין: זה נחוץ לעיירות-הפיתוח השונות. בועדת-המשנה הוחלט על כך פה אחד. לעיירות-הפיתוח השונות יש לא פעם טענות שונות.

אנחנו קבלנו החלטה שתקום איזו ועדת-משנה - אינני מציע שהיא תהיה של שרים - שתבחון עם כל המשרדים הנוגעים בדבר את ביצוע המדיניות.

ראש הממשלה ל. אשכול: איך היא תקום ? מה יהיה תפקידה ? היא תסע ממקום למקום ?

השר ע. גוברין: היא רק תקבל דינים וחשבונות מהמשרדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אז היא צריכה מנגנון.

השר ח. צדוק: רציתי להעלות את שאלת המשריצים האישיים, גם בענין השיכון וגם בענין החנוך.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם יעשה זאת משרד ראש הממשלה, תגיד שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי העסק הזה. הוא יעקוב או לא יעקוב.

השר ע. גוברין: כן, אני רוצה שיהיה איזה עיקוב.

השר ח. צדוק: אני מתכוון לשני דברים ספציפיים: שכר ומסים.

ראש הממשלה ל. אשכול: כמו שכתוב "דרוש וקבל שכר".

השר ח. צדוק: אני רוצה ששתי השאלות האלה תיבחנה, אם נמליץ או נציע תמריצים אישיים לבני אדם שיתישבו באזורי-פיתוח. אני מדבר על שכר גדול יותר ועל מסים קטנים יותר. יכולה לבחון זאת אותה הועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אתה רוצה למשוך מפעל לצפת. בעולם הגדול נהוג לתת במקרים כאלה תנאים נוחים, משהו זול יותר. אתה רוצה להוסיף על כך ואומר: הבה נבדוק מה הם התנאים הטובים יותר שנתן לפועלים.

השר ח. צדוק: או שישלמו שם פחות מסים. האם הועדה שהגישה את הדין וחשבון הזה בדקה את הדבר והגיעה למסקנה ?

השר ע. גוברין: לא בדקנו.

ראש הממשלה ל. אשכול: הענין נשתתק, נרדם, אל תעירו ואל תעוררו את הענין, לא תצאו מהעסק. יש פטור מסים באיזה מקומות. זה קיים. תדאגו מי ימלא את כל יתר הענינים.

מר ח. לב-כוכב: יש גם ענינים של משרד העבודה בקשר לחנוך מקצועי. גם על זה צריך לדון בועדה. אני מדבר על הנספח עם ההצעות המפורטות של משרד העבודה בתחום החנוך המקצועי.

ראש הממשלה ל. אשכול: תתכנס עוד ישיבה אם יש צורך בדבר.

מר ע. קמיר: אולי להטיל על שני שרים שינסחו את הדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול: ישנה ועדה.

מ ח ל י ט י ם לתקן המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:

א) נציגי משרד השיכון, משרד החנוך והתרבות ומשרד האוצר יבררו את ענין הדירות למורים באזורי הפיתוח ויגישו לועדת השרים הצעה בנושא זה.

ב) סעיף ב' 1 ינוסח כדלקמן:

"יש להפנות לאזורי הפיתוח לכל הפחות 60% מן הבניה לשיכון עולים."

ג) סעיף ב' 2 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח, לזוגות צעירים מבני העולים ותושבי עיירות הפיתוח וכן למורים,

לרופאים ומשפחות מרובות ילדים.

משרד השיכון יגיש לועדת השרים תוך חודשיים הצעה מפורטת ביצוע החלטה זו."

ד) סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורשת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ה) לאשר פרק ג' סעיפים 1 ו-2 בתיקון הבא: בסעיף ג' 1 ד' לאחר המלים "על-יסודיים" יתוסף המלה "חקלאיים".

ו) למחוק סעיף ג' 3.

ז) סעיף ג' 5 ינוסח כדלקמן:

"משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים לאזורי הפיתוח במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ. משרד הפנים ומשרד הבריאות יכינו תוך חודשיים הצעה לביצוע החלטה זו ויגישו אותה לועדת השרים."

ח) סעיף ג' 6 ינוסח כדלקמן:

"במתן מענקים לעיירות הפיתוח יתחשב משרד הפנים בגודל הישוב."

ט) לאשר סעיפים ג' 7, 8, 9, 10 ו-11.

י) סעיף ד' 1 ינוסח כדלקמן:

"מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה מחויבת המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970."

יא) ועדת המשנה בראשותו של שר התיירות תבדוק מחדש את פרק ד' מלבד סעיף 1.

יב) במקום פרק ה' יבוא: "משרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה."

יג) השרים ע. גוברין ומ. צדוק יבדקו וינסחו את החלטות ועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:59

סודי

פרוטוקול

הישיבה השתים-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כו' בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

יח' בתמוז תשכ"ה - 18.7.65

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר
י. אלון (בחלק הראשון של הישיבה)
ח. צדוק
ע. גבירין (? — name as typed: גברין)

נעדרו השרים: פ. ספיר
ח.מ. שפירא (בחוץ לארץ).

ז. ארן - שר החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ח.י. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צריגריך - מזכירות הממשלה
א. אגמון - משרד האוצר
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
י. גדיש - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
א. שמואלי - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
י. תמיר - משרד השיכון

על הפרק:

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה
(הועדה הבינמשרדית הוקמה על פי החלטת ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה מיום
ב' בשבט תשכ"ה - 5.1.65)

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בישיבה הקודמת הגענו עד לעניני שיכון. מי רוצה משהו להגיד בענין זה ?

<u>השר ז. ארן:</u> יש לנו באזורי-הפיתוח שגא בעיה שעוד אגיע אליה לכשנדבר על עניני-חנוך. הבעיה הראשית היא: כיצד מגבירים את כוח-המשיכה של אזורי-הפיתוח למורים, שירצו להתיישב בהם ? ישנה שורה של בעיות שאדבר על אודותיהן כאשר אדבר על עניני חנוך. אבל כאשר מדברים על שיכון, מן הנמנע שבכל מערכת הפעולות של השיכון לא תיכנס בחור חלק אורגני שאיננו בזקק לתקציב של משרד החנוך, זאת אומרת תקציב המדינה, שאלת דירות בשביל מנהלים ומורים בתנאים מסויימים. מתכוון אני לדירות-שרד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת דירות-שרד?

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> דירות ממשלתיות.

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך אזורי-הפיתוח ויישובי-העולים המצב הוא כזה, ששליש מכל המנגנון הלימודי מתחלף בכל שנה, וזה אסון. איני צריך להסביר זאת. חלק ניכר של מנהלי בתי הספר מתחלפים. עד שאתה משיג מנהל בית ספר, והנה הוא כבר מתחלף. כדי לרתק אותו למקום, כדי לחבב עליו את המקום - יתכן ואילו היו דירות ממשלתיות שם והיו אומרים, הנה יש לך דירה כל זמן שתלמד שם, במקום הזה תהיה לך דירה חנם או כמעט חנם, שיצטרך לשלם משהו, היה זה אולי משפיע.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת חנם ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בשכר-דירה סמלי.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה אמנם מתקומם נגד זה. איני מתפלא שאתה מתקומם. אתה לא כל כך קרוב לחלל כמו שנמצא משרד החנוך. ויש שם חלל עמוק. לא נבריא את החנוך שם על אף כל מה שאנחנו עושים, אם לא יהיו לנו שם מורים ומורים שיתמידו. הוא הדין לגבי מנהלי בתי ספר.

באזורים, שאני מדבר עליהם, יש כ-4,000 מורים וגננות. איני יכול להציע לממשלה לתת 4,000 דירות חנם. אבל הדירה והמפתח בבית הספר הוא בידי המנהל, לפיו ישק כל דבר, אם בכלל יש לו שפתים, אם הוא שורה איזה דבר, צריך לדאוג במיוחד לדירות

למנהלים. איני אומר שיתנו להם דירות בכלל חנם לגמרי. אבל אם יגידו, נניח, שמנהל בית ספר הממשיך ללמד שם ארבע שנים, יצטרך אחרי תקופה זו לשלם רק שליש משכר הדירה, הרי זה בפירוש כאילו אתה מגדיל לו את המשכורת, אבל לא משכורת בכסף אלא בשווה כסף, או שתתן לו הלוואה כזאת וכזאת בתנאים כאלה וכאלה, למספר שנים כזה וכזה ובריבית כזו וכזו ואחר כך יוכל לפדות את ערך הדירה. זה דבר העלול למשוך ולרתק אותו למקום.

לא חכינו בעניין זה עד לכינוס הועדה לפיזור האוכלוסיה. היה לנו כבר מגע בענין זה עם משרד השיכון. ניהלנו משא ומתן עם מר שנה, שיהיה בריא וחזק לאורך ימים. הסכמנו כבר עם נציגי משרד השיכון על הקמת 250 דירות באזורי-הפיתוח מאותה הקטגוריה שאני מדבר על אודותיה. אני מקצר. (__רה"מ ל. אשכול__: אני רואה כבר !)

בשיחה האחרונה דיבר אתי מר שנה על כך שאדבר עם שר האוצר על כך, שהוא יסכים לכך ואז זה יעבור כאילו לתקציב משרד החנוך. לזה אין לי כוח. אני רוצה להעזר על ידי ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה, זאת אומרת לריתוק האוכלוסיה, עוד לפני שהולכים חדשים לשם, שלא יברחו אלה שישנם שם. וזה קשור עם חנוך, והחנוך תופס בענין זה מקום חשוב. אני מציע, שיוציאו את כל הסוגיה הזאת של דיור המורים ממשרד החנוך שאין לו כוח לכך ויעבירו אותו לועדה זו, שהיא לפי החומר שהגיעה עושה רושם רציני ושהיא תהיה רצינית גם לגבי הדבר הזה, שכל הבעיה של דיור למורים ומנהלי בתי הספר באזורי-הפיתוח תיכנס למסגרת ולתחום של דיוני הועדה הזאת.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ יש לי הרבה נימוקים נגד זה. זה יתחיל במנהלים וייגמר בכל האנשים שם. זה מוכרח להגמר בכל האנשים שם.

__השר י. אלון:__ יש משהו בהערתו של ראש הממשלה שזה עלול להרחיב את מספר התובעים, אבל לא את כל התושבים. לכל היותר אני מתאר לי שגם רופאים ירצו תנאים כאלה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ מדוע לא כל התושבים ?

__השר י. אלון:__ לתושבים אתה נותן הנהות בבסים ועוד.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ גם האחרים מקבלים הנחות כאלה.

__השר י. אלון:__ יש קושי מיוחד עם המקצועות החפשיים, ביחוד עם מורים ורופאים.

אני זוכר שאפילו במושבה שנולדתי בה וגדלתי בה, היה המורה שבא מהעיר הגדולה לשלש ארבע שנים מקבל מהמושבה דירה בתשלום סמלי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מחברת פיק"א.

<u>השר י. אלון:</u> אותו הדבר לגבי רופא ואחות. נדמה לי שזה יכול להיות איזה תמריץ חשוב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ודאי הכל יכול להיות תמריץ חשוב.

<u>השר י. אלון:</u> ביחוד לגבי מורים צעירים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> שר החנוך מדבר על מנהלים.

<u>השר ז. ארן:</u> וגם זוגות צעירים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> וגם אלמנות וגרושים.

<u>השר י. אלון:</u> זה לא יגיע לסדר גודל גדול.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הוא מדבר על 4,000.

<u>השר י. אלון:</u> לכל הארץ.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אינני יודע עד כמה שזה פועל, אבל אני תחת הרושם שברוב המקומות משרד השיכון כשהוא בונה, מעמיד מספר דירות לרשות הרשות המקומית והיא מעבירה אותן לאנשים כאלה כמו מורים ומנהלים. הייתי רוצה לשמוע עד כמה זה פועל. לי היה רושם שזה נעשה.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה פועל בססטם ידוע.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> זה פותר את הבעיה במדה מסויימת או לגמרי לא, או שיש כאן הרחבת הענין ?

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם זה פועל, הרי זה טוב.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה היא לא לתת להם מתנה אלא לתת להם לגור בדירה, כל זמן שהם יושבים שם. אם הם עוזבים את המקום, הדירה חוזרת להיות רכוש המדינה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם אומרים לבנות בתים ואין מכריחים אותם לקנות אותם והאיש משלם שכר דירה - על זה אינני מתווכח. אבל במשך הזמן זה יהיה כמו עם ועדת ג'זבין. קודם כל אומרים: תן למי שהולך לספר שכר

גבוה יותר ב-60%-70. אחרי כך שוכחים שגם שכר הדירה הוא סמלי, והורים אינם משלמים שכר לימוד בעד ילדיהם. עכשיו הכרזה שזה יהיה בעיירות-הפיתוח ובמושבי-העולים.

<u>השר ז. ארן:</u> בתחום 40%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אחרי כך יש מקומות שבה יש עדיין פטור ממסים. אם יש פטור ממסים, וודאי גם הם פטורים ממסים. אתה משלם בילדין פרנס משכורת, והנה אתה מוסיף על המשכורת זה וזה וזה. האם כל זה איננו מצטרף לחשבון ? והמורה תמיד בוכה, תמיד הוא "מקופח". אם יהיו בתים, צריך להיות חישוב על הבתים. למנהל בית ספר נחוצה דירה של 3-4 חדרים. מר סנה, בנית שהוא זקוק לדירה של 3 חדרים לפחות. כמה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. סנה:</u> 25,000-30,000 ל"י.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הסכום הוא וודאי קרוב יותר ל-30,000 ל"י. ותנאי התשלום הם נוחים, לשנים רבות, בריבית מינימלית.

אם אתה רוצה לחכור דירה כזו, כמה אתה משלם ?

<u>מר ד. סנה:</u> באזורי-הפיתוח אנחנו בונים דירות גם בעד המנהלים. הויכוח הוא רק על תנאי-הרכישה. אנחנו נותנים את ההלוואה לעשר שנים בריבית של 3%.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בא מורה לשם ואיננו רוצה לקנות את הדירה, כי איננו יודע אם יישאר שם. ארן אומר: תן למורה ולמנהל בית הספר דירה, ובשכר דירה סמלי. אני שואל: באיזה שכר דירה עולה דירה כזאת ?

<u>מר ד. סנה:</u> דירות כאלה לפי הסטנדרט הדרוש למורים ולמנהלים לא נוכל לבנות על יסוד שכר דירה המגיע ל-100-200 ל"י לחודש. לא נוכל לעשות את זאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בחיפה איזה שכר-דירה הוא משלם ?

<u>מר ד. סנה:</u> דברים כאלה אינם קיימים בחיפה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יש לו דירה בחיפה. הוא מפקיר את הדירה או מקבל דמי מפתח לכיסו. אחרי כן יבוא אליך שתתן לו דירה בכעס חנם. מדוע זה מגיע לו ? אם הוא גר בתל-אביב או בחיפה ומקבל משכורת ומשלם שכר

דירה, כמה זה יעלה לו ?

<u>מר ד. שנה:</u> 200 ל״י לחודש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ומה אתה נותן לו את הדירה בשכר דירה של 100 ל״י לחודש ? אם אתה רוצה שמינתן לו תוספת של 100-200 ל״י באמצעות השיכון, אמסור על כך לשר האוצר, וזה יגיע לתקציב. גם לו יש תקציב. אומרים לך: אתה צריך לבנות שיכון, התקציב הוא כזה וכזה, יש תוצאות כזה. אני מסכים לא להכריח את המנהל לקנות את הדירה, אבל לתת לו אפשרות, שאם כעבור שנתיים או שלש ירצה לקנות את הדירה, ייכנס בחשבון כל מה ששילם על חשבון שכר הדירה.

<u>מר ד. שנה:</u> כך עושים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה תהיה התוצאה ? מיד אחרי זה יבואו עם כל הרבנים והשוחטים וכל כלי הקודש ואחרי כן כל מה שיש אצלנו. אנחנו עוסקים עכשיו בשיכון, והשיכון צריך ללכת לפי דרכיו ולפי עניניו. אין זה ענינו לתת הרטבות והקלות. אם נרצה, יקנה האוצר 10 דירות בכסף אחר וניתן למנהלים.

<u>השר ז. ארן:</u> הענין הזה של מתן דיור נוח בתנאים נוחים וכו' איננו פטנט ישראלי. עושים זאת גם בארצות אחרות לגבי מקומות מרוחקים, שמורים אינם רוצים ללכת לשם. זהו חזיון עולמי. עושים זאת הלפי מורים. וחוסר-מורים זוהי מכת-עולם ולא מכת-מדינה. אפילו בכנסת אתה יכול להשיג תמיכה מתאימה, שצריך לעשות זאת לגבי המורים. מורים זה איזה דבר שונה.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ורופאים !

<u>השר ז. ארן:</u> הרופאים הם מעטים ואלה אלפים. אני חושבני כי כאשר מדברים על תכנית של שיכון, מוכרחים לשלב בתוך זה, על יסוד בירור, את ענין הדיור למורים ולמנהלים. אינני אומר לך שרק זוהי ההצעה. יבררו ויבינו תכנית לשיכון ויקחו גם את זה בחשבון, שזה עונה על הצורך הכולל של פיזור האוכלוסיה, ועובדי ההוראה זה איזה ענין מיוחד.

<u>השר ע. גוברין:</u> הערה אחת לגבי השאלה של החנוך. הדבר איננו נוגע לשטח החנוך בלבד. אני מכיר את המורים. אבל הנה ישנו חזיון: במשך שנתיים וחצי עזבו את אזורי-הפיתוח 48,000 נפש. מעפולה בלבד יצאו לפני חצי שנה ביום אחד

140 פועל מבית חרושת שהוא אימן אותם, וכל פועל עלה לבית החרושת 400-300 ל״. הבאת את הענין פעם לבירור, אבל לא הגענו לזאת.. אני מכיר את הענין רק מבחינת מהנדסים, כימאים ומנהלי בתי חרושת. הנה אנחנו מעבירים טוב כזה פרס למספר מצומצם של עולים עם בית החרושת לבית שאן. הם אומרים: תן לנו דיור אנושי ! היו לי שיחות מרובות אתם. התרשמתי שאצלם קובע יותר שהדיור יהיה אנושי מאשר אם יפחיתו להם מהמשכורת 20-10 ל״ לחודש.

<u>השר ז. ארן:</u> ניכוי של 20-10 ל״ לחודש איננו חשוב.

<u>השר ע. גוברין:</u> אמרתי בפירוש שאינני יודע את המורים. אני מדבר על מהנדסים, כימאים וכדומה. פעם פעמיים הבאנו כימאים לשעיגל. אמרה כימאית: בחדר הזה אינני רוצה לחיות.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> גם המורים רוצים דיור וגם הרופאים.

<u>השר ע. גוברין:</u> לדעתי השאלה של דיור אנושי, כמו שהם קוראים לזה, היא קובעת יותר מאשר אם דירה תעלה הנם. דברתי עם מנהלי הלשכות וראשי העיריות, וזרהי דעתם.

<u>מר ד. מנה:</u> לפרט הזה של המורים: אנחנו נותנים כל שנה, וגם החודש הזה נתנו, איזו מאות דירות של עולים למורים באזורי-פיתוח א׳ וב׳. הבוע, בתיכום עם שר האוצר, נתנו 200 דירות של 60-54 מטר מרובע למורים בתנאי-שכירות כמו אצ שיכוני עולים. אין פתרון לבעית הדיור למנהלי בתי ספר, כי הדירות הדרושות להם הן דירות יקרות, שמטעמי תקציב אי אפשר לכנותן בתנאי-שכירות. באותו רגע שהיינו מתחילים לתת באזורי- פיתוח דירות כאלה למנהלי בתי-ספר, היינו צריכים מחר לתתן לרופאים, ואז לא היינו רואים אף פעם תנועה פרוטה מהתשקעה, כי שכר-הדירה שמקבלים מכסה היום רק את הוצאות ההחזקה ואת המסים העירוניים. אנחנו מקימים דירות בכל שנה במושבי-עולים, אולם כמו בכל דבר אין זה מספיק. אבל בסך הכל צריך להגיד שבנינו תוך שנתיים שלש שנות-תקציב ללא עולים בעיירות-הפיתוח 7,000 דירות לותיקים שעברו לשם ולזוגות צעירים. נוסף לזה נתנו תוך שלש שנים מתוך שיכוני העולים כ-3,000 יחידות-דיור בעיקר לזוגות צעירים בני המקום.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> למה אתה מספר לי את כל זה ? הוא מדבר על מורים ועל מנהלים.

מר ד. סנה: זה מצא את פתרונו החלקי.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא מדבר על החלק שלא מצא את פתרונו.

השר ז. ארן: איה הדירות של 48,000 שעזבו את עיירות-הפיתוח ?

מר ד. סנה: המספר אינו נכון. חלק חזרו או אחרים נכנסו במקומם, אין שם אף דירה ריקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מי שהוא מצא לו משרה טובה יותר בתל-אביב, הוא הולך לשם. איננו יכולים להתאבד לו, אחרי כן בונים לו שם עוד הפעם דירה. כך היה גם בהתיישבות, בנינו לפעמים לאותו האיש שלוש פעמים.

אתה אומר שבונים לעולים דירות של עולים בתנאים טובים. כאשר המשפחה קטנה, מספיקה דירה של 2 חדרים. מורה צריך חדר אחד שיוכל לקרוא בו ספר ולהתכונן לשעורים. משרד השיכון במחלה מכבודו יגיד שיבנה גם דירות של 4-3 חדרים, ואל תספר לי שזה אינו יכול להיות באזור שכר. הנה בחיפה הוא לא ישיג אותה משכנתא שאתה נותן לו ובאותה רבית. פה זה עולה לו בזול יותר. אבל בעיקר הוא רוצה דירה אנושית. אדם אינטליגנטי, איש המקצועות החפשיים רוצה לגור בבית טוב. אני רק התקוממתי נגד זה שרוצים לתת לו את הדירה תמורת תשלום סמלי, פירוש הדבר מתנה של 200 ל' בלי ניכוי מס הכנסה. וודאי גם אתה שר השכון לא התכוונת לכך. אבל ברור שנהיה מוכנים לבנות דירות כאלה כמו שהיינו בונים בישובים שלנו גם לרופא. כך בנו למשל בדגניה לרופא דירה בת ארבעה חדרים בשעה שלחבר בנו רק דירה בת חדר וחצי. אבל העובד צריך ממשכורתו לשלם שכר דירה. אם אחרי 4-3 שנים ירצה להשאר שם ויאמר "אהבתי את אדוני" וירצה לקנות את הבית - יקנה אותו ואתה תכניס בחשבון את שכר הדירה ששילם תוך 4-3 שנים.

יש לבנות דירות טובות לאנשים הללו כשזקוקים להם במקומות. יש להשקיע כסף כדי לבנות בתים יקרים יותר. אולם צריך לזכור שזוהי וודאי הוצאה פי שנים או פי שלשה מבניית דירות רגילות, ואת המשכנתא הרי תתן לו באותם התנאים הממלכתיים. הרי גם אם ישלם, יעלה לו הדבר בזול יותר מאשר אם הוא משלם באיזה מקום אחר כשהוא גר בדירה.

ארן, העלית את השאלה. אבל כאן אינם יכולים להחליט על כך.

השר ז. ארן: יש לי הצעה קונקרטית שבענין זה שאנחנו מדברים על אורותיו, יברר נציג משרד השיכון את הדבר עם נציגי משרד החנוך ויגבשו הצעות קונקרטיות. עשינו איזו עבודה מכינה בקשר לזה.

המנכ"ל י. ארנון: אני מציע שגם האוצר יהיה בשלב זה פעיל בדיונים האלה.

מר ד. טנה: תמיד האוצר משתתף.

השר ז. ארן: זה איננו מוצא חן בעיני, אבל אני מסכים.

ראש הממשלה ל. אשכול: מזה אין מנוס כל זמן שיש לנו אי אלו פרוטות לבנות שיכונים. כשלא תהיינה לנו פרוטות, יהיה מנוס.

השר ע. גוברין: לפרק ב' "שיכון" סעיף 1 אני מציע תיקון. אני מציע שנאמר רק את החיוב, היינו "יש להפנות לאזורי הפיתוח (עדיפות א-ג בתוספת ירושלים) לכל הפחות 60 אחוז מן הבניה לשיכון עולים". אינני צריך לפרש מה לא אעשה. יש איפוא לומר את הצד החיובי, ללכת בדרך החיוב..

השר ח. גבתי: כפי שכתוב זה גם לא הגיוני.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: מה פירוש כאן "לרבות רמלה, לוד וכו'" ?

השר ע. גוברין: הרי זה נמחק.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אם אתה מוחק, האם פירוש הדבר ש-40% מן הבניה ילכו לתל-אביב ? אם אינך מצמצם, פירוש הדבר שזה הולך למרכז, לערים הגדולות. אני רוצה שיהיה כאן איזה דבר שיאמר שאין הכוונה ש-40% ילכו לתל-אביב.

ראש הממשלה ל. אשכול: את זאת בדיוק איננו רוצים עכשיו לומר, כי איננו רוצים להכנס בקרב עם כל מקום ומקום. אנחנו אומרים: לאזור החוף לא ילכו יותר מאשר 40%. אחרי כן יינתנו הוראות פנימיות למשרד השיכון מה ילך מזה לאיזה מקום. עכשיו מוחקים את החלק השני של סעיף 1 בפרק ב. בכל פעם שמישהו נוגע בתל-אביב, קופץ נמיר ומיד מוכיח שבקושי הילודה בתל-אביב מכסה את התמותה ואת היציאה מהעיר. לדבריו העיר נסוגה באוכלוסיתה.

השר ע. גוברין: הוא טוען שזה עוד מימי דיזנגוף ככה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אצלי יש דוקומנט חתום על ידי פרס. כשהייתי שר האוצר, הלך והתיעץ אתי, לא בלי רשות מבן-גוריון, שימכרו 6,000 דונם שהם תכנית ל', ביניהם שדה דוב, ימכרו את זה לשיכונים, והכסף יינתן לצרכי בטחון. שנית: כל הטוען נגד תכנית ל', איננו יכול להתפאר בתכנית מודיעין. הפסקנו את ענין מודיעין בראשית הדיבורים.

השר י. אלון: על כך תודה גם לי וגם לספיר.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני התלהבתי תחלה לענין מודיעין, אין זו תל-אביב. אחרי כן ראיתי מה קטן המרחק, צריך לבנות רק כביש ארבע-טורי וזוהי תל-אביב.

השר ע. גוברין: אני מציע לנסח כך: "משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח."

ראש הממשלה ל. אשכול: מה אפשר לכתוב גם למורים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני מבין שלא יהיה שום צמצום של בניה צבורית.

השר ע. גוברין: נאמר כאן "משרד השיכון יגיש תוך חדשיים לועדת השרים הצעה מפורטת ביצוע החלטה זאת". נחוץ לשבת ולבדוק לגבי כל מקום ולקבוע, מה אנחנו מרחיבים ומה לא. אנחנו מדברים על דרך החיוב, נאמר באור עקיבא אנחנו מרחיבים ובדימונה לא, בנהריה לא.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אבל הכוונה היתה שלא להרחיב אלא לצמצם את הבניה הצבורית ברצועת החוף. את זה אתה מוחק ?

השר י. אלון: בניה ממשלתית זה דבר אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול: משרד השיכון ידאג לבניה צבורית באזורי הפיתוח.

השר ע. גוברין: ירחיב את הבניה הצבורית. בניה צבורית זוהי בניה הנעשית על ידי מוסדות ממשלתיים.

ראש הממשלה ל. אשכול: חשבתי שהמדובר על בניני צבור.

מר ע. גוברין: משרד השיכון ירחיב את הבניה הצבורית הנעשית באזורי הפיתוח,

על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח. אני מעמיד את הדגש על "לכל". או שההחלטה תפסות או שאינן תפסות.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה מחוץ ל-60% או נוסף ל-60% ?

השר ע. גוברין: כאן 60% רק עולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: יתכן שאחרי זה לא ישאר לך כבר ולא כלום.

השר ע. גוברין: הכוונה שמתוך 100% של שיכון עולים בונים 60% באזורי הפיתוח. אחרי כן יש בניה צבורית מחוץ לבניה לעולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: בסדר.

השר ז. ארן: אני מציע להכניס לכאן "מורים"; זהו "ירק" כזה שאין דוגמתו.

השר ע. גוברין: אני בעד המורים, אבל אני מתנגד להכניס לכאן במפורש.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני גם בעד יתר המקצועות, אבל לא לתת להם דירות חנם.

השר ז. ארן: אז לא יצא שום דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול: פה אין כותבים "חנם".

השר ז. ארן: לא בקשתי שכתוב "יפסמרו" לי את התנאים. אבל בענין המורים מוכרחה להיות איזו הכרעה פרינציפיונית.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה בדיוק אותו הדבר במקצועות אחרים. אתה אינך יודע, אבל אני שהנני רואה גם את יתר המקצועות, איני יכול לקבל את זה.

השר ז. ארן: אין זה ענין המורים, זה ענין הילדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין זה ענין המומחים אלא ענין הפועלים לעבודה. אם אין מומחים, אי אפשר להעסיק פועלים. ראיתי עכשיו מה המצב ב"פולגת".

סר ד. סנה: אני מציע להוסיף "למורים ולרופאים תהיה דאגה מיוחדת". כל היתר ייכנסו בתוך השם "ותיקים".

השר ז. ארן: אני מסכים שיהיה כתוב "למורים ולרופאים".

סר ד. סנה: יש להוסיף משפט "ודאגה מיוחדת למשפחות מרובות ילדים". גם עושים זאת.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני מקבל כל מה שנאמר. אבל אני מצטרף להצעתו של לב-כוכב

בסעיף 2 פיסקה 1 במקום הרישא של 2. הוא מציע: "משרד השיכון יגביל את הבניה הצבורית ברצועת החוף המבוצעת בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד - בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שתחליט עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה."

<u>השר י. אלון:</u> כאן ניתנת תשובה להסתייגות.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורשת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים ~~[illegible]~~ באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ברור שזה ייטיב לגבי המצב של היום.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה ברורה, הכתיב איננו ברור.

<u>השר ע. גוברין:</u> אתה יכול להוסיף "לעומת המצב הקיים היום".

<u>מר ד. סנה:</u> אם אנחנו אומרים שניטיב את התנאים, אינני צריך לומר "לעומת המצב הקיים היום".

<u>השר ח. צדוק:</u> לשיפור הסטנדרט לעומת המצב הקיים היום.

<u>השר י. אלון:</u> זה אפשרי.

מ ח ל י ט י ם כי סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורשת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

<u>העלאת רמת השירותים</u>

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך הניירות האלה המונחים לפניכם יש מה שמשרד החנוך הגיש ומה שמשרד העבודה הגיש. אני מוכרח להתייחס לדבר הזה בהערה אחת. אני מציע שכאשר מדובר על משרד העבודה ידובר רק על בוגרים. כל מה ששייך למתבגרים זה נוער, ושיפול בנוער הוא בסמכותו של משרד החנוך, בין אם המדובר על חנוך מקצועי ובין אם המדובר על מתן השכלה עיונית. זוהי הבהרה.

<u>השר י. אלון:</u> אני רוצה רק לתקן.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה מתקן אותי כבר שנתיים.

<u>השר י. אלון:</u> ותניכות ?

<u>השר ז. ארן:</u> על חניכות אין ויכוח. כל עוד יגאל אלון איננו שר החנוך, הרי כל מה שנוגע לנוער שייך למשרד החנוך. כאשר הוא יהיה שר החנוך, יעשה אחרת.

עכשיו אני מדבר על מה שמדובר בענין החנוך, ואני רוצה להביא דבר לתשומת לבכם. עובדה היא שב-55 נקודות ישוב בכל אזורי-הפיתוח יש תכנית הלכה למעשה של הקמת 55 בתי ספר על-יסודיים. זה ייעשה בתחום של 3-4-5 שנים על סמך ארתן 100,000,000 ל' שיבואו מהאוצר, ממפעל הפיס ומתורמים. זהו דבר ריאלי. 55 בתי ספר על-יסודיים אלה צריכים להקיף כמה רבבות תלמידים. מהם תשעה בנינים הם כבר בבניה. מ-55 אלה ישנם כ-10 בתי ספר מקצועיים, 3-4 בתי ספר עיוניים במפורש. כל השאר הם בתי ספר מקיפים, כלומר שיש בהם גם מגמה עיונית וגם מגמה מקצועית. 60% מהתלמידים ילמדו מקצועות.

<u>השר י. אלון:</u> זה כולל עד גילאי כתה יב', כלומר עד גיל הצבא ?

<u>השר ז. ארן:</u> כמובן.

<u>השר מ. צדוק:</u> מה בבתי ספר אלה מספר התלמידים ?

<u>השר ז. ארן:</u> 40,000-45,000. כלומר כיום אין עדיין המספר הזה, כיום הם בדליםבירם יש לנו בכל אזורי-הפיתוח בבתי ספר על יסודיים קרוב ל-14,000 תלמיד, עד שנת 1970 יגיע מספרם ל-45,000 בערך. כל מה שאנחנו עושים בשטח זה - ומה הושקעה עבודה עצומה - היא להכשיר את יכולת הקליטה של הדור הצעיר ההולך וגדל בתוך זה.

אני מדבר עכשיו באופן תמציתי על דברים שהושקעה בהם עבודה עצומה. איני מדבר עכשיו על תכנית בכלל. בזה אפשר לרפד את כל הגלדברס. אני מדבר על דברים שיש כיסוי מאחוריהם. זהו הבסיס של כל הדבר.

בענין בתי ספר מקצועיים ובענין לימוד המקצוע נכנסנו לתקופה חשובה בקשר להתפתחות המשק. לא אתייחס בזה עכשיו לקיברנטיקה ולאוטומציה במדינת ישראל. אנחנו עדיין רחוקים מזה, אם כי נכתבים על כך מאמרים רבים. אבל אין כל ספק שבית ספר מקצועי כיום צריך להכיל גם לימוד עיוני. אין זה מה שיעקב חזן סיפר: כאשר היה בצבא הפולני, היה הסרג'נט צועק: "אין זו אוניברסיטה, פה צריך לחשוב". בבתי הספר המקצועיים כיום צריך לחשוב. אין זה כבר ענין למפגרים. זוהי בכלל דרך המלך. אם אתם מדברים על ריחוק למקומות, הרי המדינה נכנסת לענין זה באופן חזק. זה דבר אחד.

דבר שני, וזה כתוב פה: "ירחיב רשת בתי-ספר על-יסודיים, מקצועיים ומקיפים לקלוט בוגרי בתי-הספר היסודיים". רציתי לקחת קודם את הענין בעד הקרנים. מה שכתוב בפרק 1 סעיף א "ירחיב החנוך לגילאי 3-4", אין זו תכנית מיאורשית. אנחנו מכניסים כל שנה עד 3,000 גילאי 3-4.

<u>השר י. אלון:</u> גנונים.

<u>השר ז. ארן:</u> נשקיע כמה מיליונים לירות בהקמת מבנים. רובם המכריע יהיה מיועד לערות המזרח. התחלנו בזה לפני שנה.

<u>השר י. אלון:</u> תעשו זאת בקירבת מרכזי-תעשיה ואז תוכלנה האמהות ללכת לעבוד.

<u>השר ז. ארן:</u> המדובר על שיטות-עבודה מעניינות מאד והשובות מאד להעלאת רמת בתי-הספר הטעונים טיפוח. יום למודים ארוך יכיל משנת תשכ"ו למעלה מאלפיים כתות.

<u>השר י. אלון:</u> רק באזורי-פיתוח ?

<u>השר ז. ארן:</u> בעיקר.

שיטת-ההקבצה תקיף למעלה מאלפיים כתות, היינו כמעט מחצית הכתות. החל משנת תשכ"ו אנחנו נכנסים בכתות ב'-ה' להגברת קריאה וחשבון, דבר שיקיף באותה שנה כ-20,000 תלמיד. המדובר על ילדי ישראל, אתם יש לנו קואליציה בלתי

מתחלפת. ענין בילאי 4-3 הוא דבר רציני מאד.

ראש הממשלה ל. אשכול: היש עוררים על הסעיף הזה ? כולנו מתלהבים לענין.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: איני רואה כאן מלה על ספריות.

השר ע. גוברין: יש.

השר ז. ארן: ענין הספריות מתקדם והולך.

השר ע. גוברין: אני רוצה להעיר כי הועדה הזאת בהשתתפות באי-כוח משרד החנוך הקדישו לענין די זמן. כל מה ששר החנוך ביקש וכל מה שכתוב פה נוסח ומוסכם על ידי כל הועדה. אין איש עורר על כך פרט לסעיף אחד שעליו עורר שר החנוך, ואני מתפלא שאין הוא אומר זאת. יש לך ערעור רציני. כתוב בפרק 2 סעיף ה: "ידאג בשיתוף עם משרד השיכון לאספקת דירות בתנאים נוחים למורים באזורי הפיתוח".

השר ז. ארן: על זה דברתי כבר קודם בסעיף השיכון. אחרי כן סיכמנו בהצעה שתהיה ישיבה משותפת.

השר ע. גוברין: זה חל בעיקר על משרד החנוך ויחול על עוד מספר משרדים. כאשר מחר זה יפורסם או כאשר יקראו זאת מחר אנשי אזורי הפיתוח כל מה שכתוב פה, הרי גם אלה הבקיאים במה שנעשה בישובים, לא יבינו זאת אם לא תבוא הסברה לתכנית כפי שנקבל אותה.

השר ז. ארן: נספר כבר מה שאנחנו עושים.

השר ע. גוברין: אני מדבר גם על משרד החנוך וגם על כל יתר המשרדים. צריך לספר במפורש מה עושים כיום באופן קונקרטי ומה עלולים לעשות כתוצאה מתכנית זו. אני מפנה את תשומת לב המסרבים לכך שבאזורי-הפיתוח לא ידעו מה זה. אני מציע שנמסור ליושב ראש הועדה לפיזור האוכלוסיה שידאג לכך כי כל משרד ימסור מה הוא עושה עכשיו באופן קונקרטי ומה הוא עלול לעשות לפי התכנית. אחרת זה רק יהיה נייר בעלמא. כך למשל כתוב בסעיף ו' "ימשיך במבצע ביעור הבערות והקנית השכלת יסוד". איני יודע מה זה, יכתוב "עסוקים בכך אלה ואלה". כן גם בענין הניכרות. צריך להוסיף להבהרת הדברים מה קיים ומה התכנית הזאת תוסיף באופן ממשי.

השר ז. ארן: ינתן לי להשלים את האינפורמציה שלי בדבר שאינו כתוב פה. אני כבר יודע את זאת, אבל אתם אינכם יודעים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הצרה היא שאינך יודע מה אנחנו יודעים.

<u>השר ק. גובדין:</u> מר גדיש סיפר במפורש.

<u>השר ז. ארן:</u> הקימונו ועדה לאזורי-הפיתוח, ועדה שצריכה לעבד תכנית למתן הטבות למורים אשר יתמידו באזורי-הפיתוח. הועדה הזאת עבדה בכמה כיוונים, כלומר את עבודתה בנתה בכמה כיוונים: א) שאלת הדיור, שאלת הטבות בשכר דירה; ב) בשאלת התחבורה של המורים; ג) בשאלות ההשתלמות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יש דירות, אין צורך בתחבורה.

<u>השר ז. ארן:</u> אין סינכרוניזציה בענין זה. יש שאלה של תחבורה, כאשר המורה צריך לנסוע למשל מירושלים לערוזדור או ממקום אחד לשני. אנו רוצים שזה לא יהיה על חשבונו אלא על חשבוננו. כמו כן עמדה השאלה שלאחר ארבע שנים יקבל מורה שנת-שבתון ללמוד על חשבוננו. אני מדבר כרגע על הצעה ולא על החלטה. עומדת שאלה של הלוואות, לאמר שאחרי שמורה ישב ארבע שנים במקום כזה הוא יוכל לקבל הלוואה עד לסכום של 5,000 ל״, אם לצרכי דירה ואם לצורך רכישת מכונת כביסה וכל מיני דברים הקשורים בכך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> עם טלביזיה !

<u>השר ז. ארן:</u> והלוואה זו תינתן לו בתנאים מסויימים, לתשלום במשך שנים, ואם הוא ימשיך ויתמיד באותו מקום, זה הופך למענק, ואם הוא איננו ממשיך ועוזב את המקום, יצטרך להחזיר את ההלוואה. כרגע אינני מכניס את המספר בהצעה קונקרטית. אבל יש לנו ועדה שעיבדה תכנית. באנו במגע ובמשא עם האוצר על כל סעיף וסעיף, מה אנחנו יכולים לעשות במירתךמען עובדי-ההוראה במקומות האלה, שמצד אחד לא יעזבו אלה היושבים שם ומצד שני זה ימשוך זוגות צעירים וכו' ללכת לשם. הענין הוא על האבניים.

ההטבות האלה לפי התכנית שהוגשה לנו צריכות לעלות בסכום של 2,000,000 ל״ לשנה. איש לא ייטבע שזה יהיה בדיוק 2,000,000 ל״, זה יכול להיות 1,000,000 ל״ ואולי 1,500,000 ל״ או 2,500,000 ל״. חשוב מה יהיה היחס שלכם לענין. והוא יהיה הרבה יותר חמור אם תדעו מה המצב באזורי הפיתוח לגבי מורים ומנהלי בתי-ספר. יש לנו כבר מספרים בדוקים מה המצב שם מבחינת בלתי מוסמכות של מורים והתחלפות כל שנה, וזה הרס.

איש איננו חושב שמה שאנחנו מציעים זוהי מציאה. עובדי-ההוראה
שם ברובן בנות. הייתי בכנס של 2,500 סמינריסטיות שכינסנו אותן. השלתי עליהן את כל
קסמי הדרוויים , וזה עשה רושם. אבל כאשר אתה מדבר עם בנות שהלכנה לשם ואתה מספר להן על
בעלות על דירה, הרי בת אחת אמרה לי: אותי מעניין בעל ולא בעלות על דירה. זהו הדבר
הרציני ביותר. זוהי שאלה של זוגות. בכלל יש פה שורה של דברים, שאם אנחנו רוצים לרתק
עובדי-הוראה למקומות כאלה, עד כמה שהדבר הזה ניתן, הרי אנו מוכרחים שוב לאסף לנו את
הנקודה הזאת: שאלת המורים שאני.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מורים הרשע נא !

<u>השר ז. ארן:</u> זה קשור עם שאלת פיזור האוכלוסיה, ואני רוצה שהחנוך ייבנה
על הענין הזה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני בכל זאת מפנה את תשומת לבכם לכך שיש לנו פה דבר שבכתב,
שעליו עבדו אנשים רבים, ועכשיו עומד הענין לפני אישור סופי.

<u>השר ח. גבתי:</u> בפיסקה 1 סעיף ג כתוב: "ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-
הספר היסודיים". גני הילדים - אני מבין. אבל מה פירושו
שמשרד החנוך ישתתף בהחזקתם של בתי-ספר יסודיים ? הרי אלה בכלל על השכונגנו.

<u>השר ז. ארן:</u> התשובה היא פשוטה מאד. בהחזקת בתי-הספר היסודיים ישנם שני
שותפים: משרד החנוך והרשות המקומית. ישנן רשויות מקומיות
שאין להן כוח לשאת בחלקן בהחזקת בתי הספר, ובתי-הספר האלה נקראים "בתי-ספר מוחזקים", כי
ביחס לאותו החלק שהרשויות המקומיות צריכות להכניס, אנחנו באים במקומן.

<u>השר ח. צדוק:</u> עכשיו הנוסח איננו ברור.

<u>השר י. אלון:</u> בעקבות ההערה של גוברין אני מוכרח לומר: יש לנו כשרון עצום
למעשה, אבל בכמה וכמה התחומים אין לנו כשרון להביא לידיעת
הצבור את גודל המעשה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אילו היתה טלביזיה !

<u>השר י. אלון:</u> למשל הידיעה שפורסמה ברדיו על הודעה של החנוך בענין בתי-הספר
בעיירות הפיתוח וישובי-העולים. ראיתי היום תגובות של אנשים

שפגשתי. הייתי רוצה שלא נסתפק בקבלה החלטה סובבת המנוסחת בצורה כזו שעושים ויעשו. אבל לא די שרק אלה הנהנים מכך ידעו על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה אינו שייך לכאן, תדאג ליחסי צבור.

השר י. אלון: התכנית מצויינת.

הייתי רוצה שבכל מקום שכתוב "בתי ספר מקצועיים ובתי ספר על-יסודיים" יהיה כתוב גם "בתי ספר חקלאיים".

ראש הממשלה ל. אשכול: אפילו אם לא יבנו אותם ?

השר י. אלון: זה כולל לא רק ערי-פיתוח אלא גם אזורי-פיתוח.

השר ז. ארן: מסכים.

השר י. אלון: אני מצטער ששר החנוך מצא לנכון לפתוח את הויכוח מחדש על מסכרת. יש גם נספח. אני רוצה שיהיה כתוב בפרוטוקול: לא תרגתי כמלוא הנימה מכל מה שהיה מקובל במשרד העבודה לפני שבאתי לשם. אבל פה יש לדעתי בסעיף ה' דבר שלדעתי הוא בזבוז. מה הבזבוז ? מפני שזוהי כפילות. נאמר: "משרד החנוך והתרבות ירחיב רשת בתי-נוער לגילאי 14-17 במסגרות לימוד לאלה שלא השלימו השכלתם היסודית לפעילות חברתית, ספורט ובדור". המדובר הוא פה בנוער מובטל, לא בנוער לומד. וקיימת מערכת שלמה של מרכזי-נוער שרובם הוקמו על ידי שני השרים שקדמו לי ובשיתוף עם עלית הנוער. הם עוסקים בין השאר גם בדאגה להעסקתם. פתאום אני רואה שמשרד החנוך יעסוק בהם. אתה רוצה לקלוט אותם ? אודה לך מאד אם תקלוט אותם, פתח להם בתי ספר. אשלח לך מברק ברכה אם תעשה זאת. אולם כל זמן שהם אינם במסגרת בתי-ספר, הם נוער מובטל, ויש לנו מסגרת רחבה ומתרחבת. אין צורך להוסיף פתאום דבר שקיים.

השר ז. ארן: יש במשרד החנוך מחלקת נוער המטפלת בנוער.

ראש הממשלה ל. אשכול: שר העבודה ושר החנוך, לא פה נטפל בזאת. קבלנו את הסעיפים. קבלנו גם הערה, שכל משרד צריך לדאוג לכך, לבטא בצורה יפה ומציאותית או לא מציאותית את דבר הפעולות הללו, אם כי יכול להיות שעל עשרים דברים כבר כתבו ופירסמו לפני זה.

השר ע. גוברין: לא פירסמו די.

השר ח. צדוק: לגבי סעיף ג' על השתתפות בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר

הירה והשתתפות בהחזקה היא עובדה קיימת לא רק בערי-הפיתוח, צריך אולי לומר "יגדיל שעור השתתפותו בהתאם".

השר ז. ארן: אל תגיד "להגדיל", אנחנו עושים את זה.

השר ע. גוברין: השאלה שעמדה בפני הועדה לא היתה אם להגדיל או לא להגדיל. ישנן רשויות מקומיות שאינן יכולות להחזיק את בתי-הספר, משרד החנוך צריך לתת את כל התקציב שלהם. אולם לא רצינו לכתוב זאת, כי אז יבואו אלינו גם ערי-הפיתוח שיכולות להחזיק בתי-ספר כמו אשקלון וכדומה.

השר ז. ארן: לאחר הערתו האידילית של ידידי שר העבודה אני חושב שהמצב איננו כל כך אידילי בענין זה. אני מציע שיסוכם פה שמטילים על שר העבודה ושר החנוך להבהיר את הנקודות האלה. פעם עשיתי זאת במשך חצי שנה, יצאתי מזה בשן ועין. אני מקווה שעכשיו בבירורים יהיה אחרת. בכל זאת יצטרכו לנסח זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול: תביא את הדבר למקום שצריך להביא אותו.
אני רוצה לשאול את שר האוצר: האם אתה מסכים לכל הדברים הטובים שמבטיחים כאן ?

השר ז. ארן: אין פה דבר בלתי מוסכם.

מר א. אגמון: התכנית מוסכמת לגבי ההשקעה בהקמת המוסדות. לא הייתי אומר שכבר דנו בענין האחזקה. הבעיה של אחזקת המוסדות איננה קלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: ומה בדבר הקמתם ?

מר א. אגמון: הקמתם פחות או יותר מובטחת.
מדובר כאן בסעיף ג "יתחייב החנוך לגילאי 3-4". כאשר תתבצע התכנית לקלוט עד 1970 במסגרת זו 40,000 ילד, אם הכל יהיה על חשבון המדינה, זה יצטרך לעלות סכום של 13,000,000 ל״י לשנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה אומר על כך שר האוצר ?

השר ז. ארן: התכנית לגילאי 3-4 מוסכמת עם שר האוצר. מוסכם אתו שאנחנו הולכים בשטח זה שנה שנה עד שאנו משיגים מטרה מסויימת.

מר א. אגמון: איני מדבר עכשיו על ההשקעה בקשר לתכנית זו. אבל מוכרחים להבליט באיזה מקום שהדברים האלה צריכים להיות מוסכמים עם

הרשויות המקומיות. אני מתכוון להחזקה גני ילדים ולהרחבת בתי-ספר. אם הדברים לא יהיו מוסכמים עם הרשויות המקומיות, כפי שזה קרה עד עכשיו לגבי מספר הכביות, הרי הן תבאנה ותאמרנה כפי שאחרות מהן אומרות עכשיו: אם החלטתם ולא התייעצתם אתנו ולא שאלתם אותנו ולא תיכננתם יחד אתנו, הרי זה יהיה על חשבונכם.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אין לשולחן הזה מה להתערב כאן. האוצר יעשה כל שנה את החשבון שלו.

<u>השר ז. ארן:</u> זוהי סימפוניה בלתי גגמרת עם הרשויות המקומיות.

<u>השר י. אלון:</u> ההודעה של שר החנוך על הרחבת רשת הגנונים לגילאי 3-4 יכולה לעזור לפתור בעית חשובה בערי-הפיתוח; אם יתואם מיקומם של הגנונים הללו בקירבה יחסית למרכזי-תעשיה, זה יכול לשחרר אמהות לעבודה בבתי-חרושת, והן תשארנה את הילדים הקטנים בגנונים.

<u>השר ז. ארן:</u> כן, אבל בתנאי שמשרד העבודה לא ירצה לאמץ אותם.

<u>השר י. אלון:</u> אתה תקח את הילדים ואני את האמהות.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> גם לדעת האוצר זהו חלק חשוב ביותר בכל התוזירות של ערי-הפיתוח. אבל לא נחליט פה בענין מוסד שיקל על הנשים.

<u>השר ז. ארן:</u> אנחנו מודים על הכנסת האורחים.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בהקשר להערתו של ד"ר ארנון: אם כתוב שמשרד החנוך והתרבות ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים, פירוש הדבר שבכל הרחבה שתהיה באזורי הפיתוח, ואם לרשות המקומית אין במה להשתתף, ימלא משרד החנוך את החסר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יהיה מה שאפשר יהיה לעשות. בכל אופן כל עמוד 3 אושר.

השר ע. גוברין: אנחנו עוברים לעמוד 4 המתחיל בסעיף 3 האומר: "משרדי הפנים והאוצר יפעלו לשיפור דרכי החלוקה של כספי מפעל הפיס, על מנת להגדיל את חלקן של עיירות הפיתוח שבאזורי העדיפויות א-ב בכספי מפעל הפיס וכו'". לועדה המשנה לא היתה סמכות לקיים משא ומתן עם גורמים שונים. אם מאשרים את הסעיף, הרי כדי לא לעורר רוגז הנם, אולי יהיה צורך להוסיף, שמשרד האוצר או איזה משרד אחר יבוא בדברים עם מפעל הפיס.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני מציע למחוק את הסעיף הזה. כל מה שסיפר ארן על 100,000,000 ל"י זה בעיקרו מכספי הפיס.

מוחקים את הסעיף הזה.

השר ע. גוברין: סעיף 4 אומר: "משרד הבריאות יתן עדיפות לאזורי הפיתוח בהקמת בתי-חולים ומרפאות ובשירותי בריאות אחרים".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: איך יכול משרד הבריאות לתת עדיפות בשעה זה ? יש לי כבר ארבעה מכתבים מערי-פיתוח. זהו דבר בלתי אפשרי. אם יש קרית שמונה, וצפת על ידה, ויש בית חולים בצפת, אין צורך להקים בית חולים בקרית שמונה.

השר ע. גוברין: אפשר להגיד: אני נגד הסעיף.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: התאבון רק יגדל. אתה מקים בית חולים בצפת, הקמת באשקלון, יש בית חולים בבאר שבע, מקימים באשדוד. למה צריך להקים גם במקרמות הסמוכים ?

השר ע. גוברין: אביא לך דוגמה מקופת חולים שאין זה כן. הנה מדברים על מרפאה. למרות שמדובר על מרפאה לאשקלון ולכל האזור הרי עד היום היא נמצאת ברחובות.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אבל בית חולים יש באשקלון.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה שייך לכאן ענין של קופת חולים ?

השר ע. גוברין: כל צד אומר שהוא יקים ומשרד הבריאות יפעל. אתה תגיד: תעביר מרחובות לאשקלון. אבל אני לא אתנגד שתמחק את כל הסעיפים עד אחד והאוכלוסיה תתפזר ברחוב דיזנגוף בתל-אביב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם אתה חושב שאם ניסחתם 700 סעיפים, זה כבר פיזור האוכלוסיה, אינך אלא טועה. אתה מבטיח לכל אחד את הכל. אני קצת מתפלא על האוצר. הם יושבים כאן כאילו כל הדבר לא היה נוגע להם.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אפשר לכתוב "משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים באזורי-הפיתוח".

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> "משרד הבריאות בבואו לתכנן הקמת מרפאות ובתי-חולים יקח בחשבון התאמה לצרכי התקופה". באמת אין זה משנה; או שידאג ויעשה, הוא צריך לבנות מרפאה, או שלא ידאג ולא יבנה.

<u>השר ח. צדוק:</u> נאמר כמו בסעיף 5 "במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> טוב.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> צריך להגיד "עם השירותים המוניציפליים ומוסדות הבריאות".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> "משרד הפנים והבריאות". אני רק רוצה לומר שזה יעלה כסף.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אפילו לא חשבתי על זה ! ומה חשבת שזהו רק ענין של ברכות ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להרגיע אתכם. אחרי זה בא סעיף 11 המציל אתכם מכל הצרות. סעיף 11 אומר: "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת." בגלל הסעיף 11 יושבים האינטלטים ממשרד האוצר ושותקים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> סעיף 6 אומר: "עיירות פיתוח המונות עדיין פחות מ-10,000 תושבים תיחשבנה לצורך התמיכה והמענק הכללי והפיתוח של משרד הפנים כאילו הן מונות 10,000 תושבים". הייתי מוחק סעיף זה. זהו דבר סתמי. נניח שיש מקום שבו יושבים 1,000 תושבים, תתן להם מענק בעד 10,000 ? לו היית אומר ש-8,000-9,000 הם כמו 10,000, הייתי מבין.

יש מושב. אחרי כן אבוא אליך ואגיד: כל מושב הוא עיירת-פיתוח, לפי שעה אמנם יש אצלי רק 200-300 נפש, אבל תן לי מענק כמו לעיירה בת 10,000 תושבים.

<u>מר פ. סילברסטין:</u> אי אפשר לומר את זאת סתמית, כי יש קריטריונים שונים לגבי מתן המענק. השנה יש עשרה קריטריונים, עשר קטיגוריות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נאמר באזור אחד יש ישוב של 2,000 נפש ויש ישוב של 10,000 נפש. מה ההבדל בגובה המענק ? וודאי תגיד שאינך יודע זאת בעל פה.

<u>מר פ. סילברסטין:</u> תמיד נותנים לפי מספר התושבים, אולם ההבדל הוא בין אזור לאזור כמה מהווה נקודה אחת של המענק. אם בצפת רמון יש למשל 2,000 נפש, יקבלו את המענק לפי 2,000 נפש, אולם נקודת המענק באזור ההוא היא 2/2 ל'.

<u>השר ח. צדוק:</u> ומהי הקטיגוריה של דימונה ?

<u>מר פ. סילברסטין:</u> אינני יכול להגיד זאת בעל פה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יכולת להגיד זאת מיד.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u>בערך פי עשרה מאשר ברמת גן והחצי מאשר בעוד.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כל שנה יש ערך שונה לנקודה של המענק. מה שפה קובעים פירושו יחס אחר בין הנקודות הקטנים לנקודות הגדולים יותר. אינך קובע פה את סך הכל של הסכום שהאוצר יתן לכל העיירות. אין זה הולך באופן אבטומטי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> לנקודות שיש 10,000 תושבים יתנו פחות, לאלה שיש להם 1,000 נפש יתנו יותר. איה היושר ?

<u>השר ע. גברין:</u> לוועדה זו אין סמכות לענייני יושר.

זוהי אחת השאלות הדוחקות של עיירות-הפיתוח. מה מתרחש פה ? לנו יש 6-7 עיירות כאלה, לכל היותר 8, ששם כל השירותים הם ברמה בלתי אפשרית. אני מדבר על המפקד שערך בשעתו משרד העבודה. מזה בא חלק עצום של העזיבות. בקריית שמונה עברו במשך השנים כ-100,000 איש. משרד הפנים נותן מענקים לא רק לעיירות-הפיתוח אלא לכל הערים ולכל המושבות. אם רוצים שהשירותים של עיירות אלה, הפקידים והעובדים יהיו כמו ביתר ישובי הארץ, צריך לדאוג לכך. נקח למשל מקום כמגדל העמק שיש שם 7,000 תושבים.

יש כאן עוד הערה אחת שאיננו דנים בתקופה הקרובה עיירות-פיתוח חדשות.

השר ח. צדוק: הייתי מסתפק בזה שיאמרו כי ישובים המונים פחות מ-10,000 נפש יקבלו מענק גדול יותר באופן יחסי.

השר ע. גוברין: זה קיים, אבל זה איננו מסודר. אני חייב להגיד לזכות משרד הפנים שהוא שומר על היחסיות, לפעמים עובר עליה.
אנחנו מדברים על המענקים של הערים הגדולות.

מר א. אבנרן: מה יהיה עם מקום כמו כרמיאל ? יש שם 100 משפחות והם יקבלו כמו ישוב של 10,000 נפש ?

השר ע. גוברין: האם היית פעם בשלומית ? תשאל שם, יסבירו לך.

ראש הממשלה ל. אשכול: תסלחו לי, אבל כך אינם יכולים לעשות. חלוץ כזה גם אני יכול להיות.

השר ע. גוברין: אז לא יהיו שירותים.

ראש הממשלה ל. אשכול: יהיו שירותים.

השר ע. גוברין: אם ישאלו את ד"ר סילברסטון, תשמעו שאין שם שירותים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אי אפשר עוד לכבוש כבישים מבנקבוטים.

מר ע. קמיר: לגבי ענין השירותים אין אף עיירה מתוכננת לפי 5,000 תושבים. אם רוצים לספק צבור לשם, מוכרחים לעשות זאת. אם נותנים מענק לפי ישוב של 3,000-5,000 נפש, הרי יכבד את העיירה הכפר. צריך אולי לסייג ולומר, שעיירה המונה מ-5,000 נפש ומעלה צריך לתת שם מענק כלעיירה בת 10,000 נפש.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אבל אין אלה שירותים, זהו מענק.

ראש הממשלה ל. אשכול: קודם כל מדוע בעיירה של 10,000 ולא של 20,000 ?

השר ע. גוברין: ישנה ועדה ורנה שנה דקבעה שהמינימום לכל עיירה-פיתוח הוא 10,000 נפש.

ראש הממשלה ל. אשכול: ומה עם כרמיאל ? אולי תוכלו להגיד לנו איזה מענק תקבל כרמיאל באשר יהיו שם 10,000 נפש ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: 70,000-80,000 ל״י.

ראש הממשלה ל. אשכול: היתה תקופה שהיו שם אלף נפש.

מר ע. קמיר: לא קבלו עדיין מענקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אתה אומר שהיא תקבל 80,000 ל״י, יוצא איפוא לפי המצב עכשיו 80 ל״י לנפש.

מר ע. קמיר: צריך להגביל לפי 5,000.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא אמר "באופן יחסי".

השר ע. גוברין: יש אולי 5 עיירות כאלה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אם אני לוקח עיירה כמגדל העמק, הרי היא מקבלת מענק גדול למדי והתקציב שלה מאוזן. יש בעיה אחרת, בעית פיתוח ולא בעית החזקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני מציע כי לגבי עיירות-פיתוח בשנותיהן הראשונות, אם עוד לא הגיעו לאוכלוסיה של 10,000 נפש, יתחשבו בהקצבת המענקים בצרכים ממש שלהן.

מר ע. קמיר: המענק היחסי שלהן יהיה גדול יותר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: במתן מענקים (רה"מ ל. אשכול: והמיכות.) יתחשב משרד הפנים במיוחד במצבן.

ראש הממשלה ל. אשכול: יגדיל את הפרופורציה.

מר מ. סילברסטון: מעבר ליחס המגיע.

ראש הממשלה ל. אשכול: יוצא לפי זה שככל שיהיו פחות אנשים יקבלו יותר כסף. תעודד ראשי עיריות להפחית את מספר התושבים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עד עכשיו היתה סטאטיסטיקה לא נכונה, שמקודם שוגים אמרו יש לנו עוד אלף איש מעל למה שמקובל מספר התושבים אצלנו. עכשיו ינקטו בסטאטיסטיקה הפוכה, ויאמרו יש לנו פחות.

ראש הממשלה ל. אשכול: ברור למה מתכוונים.

השר ע. גוברין: סעיף 7 אומר: "ישופרו הכבישים באזורי הפיתוח. משרדי העבודה והשיכון יגישו לועדת השרים למזור האוכלוסיה תכנית לביצוע החלטה זו." יש להם תכנית, נחוץ היה לצרף את זה לחומר שהוגש הנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני בטוח שכל זה יעלה במיליארדים.

<u>מר ע. קסיר:</u> לא.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירושלים היא עיר-פיתוח. תנסה רק לשפר את המדרכות כפי שמגיע לעיר בירה, את הביוב ואת התאורה, ותראה לאיזה סכום זה יגיע.

<u>מר ע. קסיר:</u> זה שייך רק לא', ב', ג'.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 8 אומר: "משרד התחבורה ימשיך להבטיח הדירות נאותה בשירותי התחבורה הצבורית אל ערי-הפיתוח, ויגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תכנית לשפור שירותי תחבורה באזורים אלה."

סעיף 9 אומר: "משרד הדואר יתן לאזורי הפיתוח עדיפות בפיתוח שירותי הדואר והטלפון, ויגיש תכנית לביצוע החלטה זאת לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה."

סעיף 10 אומר: "משרד התיירות יגיש לועדה לפיזור האוכלוסיה תכנית לעידוד ופיתוח תיירות-חוץ ותיירות-פנים באזורי הפיתוח." משרד התיירות כבר הגיש תכנית. זה יעלה כסף.

עכשיו בא הסעיף העיקרי, החשוב ביותר והקובע ביותר, סעיף 11 האומר: "11. החל משנת התקציב 1966/67 יפרשו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת."

אני רוצה לבאר את ההחלטה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אנחנו מסכימים, אינך צריך להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> נדלוג לרגע על הפרק "תכנון פיזי ומדיניות קרקעית".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> גם אנחנו מבקשים להציע הרבה תיקונים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסיף: "תוך התאמה מחוייבת ~~ל~~-המציאות ומחוייבי-הזמן". כי עברה כבר מאז שנה ואומרים כי יש מקומות שבהם יש כבר אוכלוסיה גדולה יותר מזו שלב כוכב גיבא.

או אני מציע למחוק את הסעיף. התאים מיד תכנית זו לתנאים המשתנים, או שנאמר "תוך התאמה מחוייבי-המציאות".

<u>המזכיר ש. צוריבין:</u> מי יעשה את ההתאמה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עושים עכשיו את התכנית השלמה. היא תיכנבה את סעיף ד'. אם נבוא עכשיו לפרט, צורך היושב ראש שצריך לחבר ספר כדי

שהקורא הרגיל יבין מה שכתוב פה, ואז צריך לצרף גם את הספר של לב כוכב, כי דברים נשתנו בינתיים. אני מציע להשאיר את זאת [illegible] לועדה לפיזור האוכלוסיה. זה אינו אומר הרבה לצבור ואינו אומר הרבה לערי-הפיתוח. זה יישאר חומר פנימי, שלפי הסעיפים השונים תבדוק הועדה לפיזור האוכלוסיה ותמצא: זה מוצא לפועל וזה אינו מוצא לפועל.

<u>מר ח. לב-כוכב:</u> לסעיפים 3-4 יש משמעות אחרת.

<u>השר ע. גוברין:</u> מדוע צריך גם סעיף 3 וגם סעיף 4 להשאר כחומר פנימי ? היום החלטנו בבירורים שהיו לנו עם כל המשרדים הנבית. איני מציע שנפרסם ברבים שבאר שבע אנחנו משייכים לאזור ב' ובית שאן לאזור זה וזה. יהיו בשעתם בירורים בתקופות הללו, אולם עכשיו הענין אינו קונקרטי עדיין. כאשר נגשים את כל התכנית, יהיו שינויים. אולם למה לעורר עכשיו רוגז ? מי ישב אתם ?

אני מציע לא להעביר שינויים כי חסרים לי מפעלים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יתר הדברים אינם לתשומת לבם ?

<u>השר ע. גוברין:</u> יתר הדברים צריך להגשים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> עכשיו כבר איני מבין שום דבר. מה יכולים לעשות אם אינם יודעים מה הם אזורי-העדיפות ומהי התכנית ? דרך אחת היא הקונקרטיזציה של התכנית. אולם אם אין מחליטים על הקונקרטיזציה, הרי לפי הערכתי מה ששייך לתיכנון לא עשתה הועדה שום דבר. אפשר לקבל את הנוסח "תוך התאמה מחוייבי-המציאות." אבל אני רוצה שעל כך תהי החלטה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועל יתר הדברים ?

<u>השר ח. גבתי:</u> אפשרויות הועדה לתנאים משתנים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני רוצה שתהיה החלטה על פרק התיכנון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בפרק זה יש 9 סעיפים. אתה רוצה החלטה על כל 9 הסעיפים ?

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כן.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני חושב שרק הסעיף הראשון והאחרון נשארים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אבל יש לקטע אותו. לזה יש רוב דעות. סעיף 2 אפשר להשאיר.

<u>מר א. בורוכוב:</u> בינתיים נתקבל בכנסת חוק התיכנון ושם יש מועצה ארצית לתיכנון. כדאי להכניס מה שהמועצה הארצית לתיכנון תפעל על פי הנחיות ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ יישאר הסעיף "עד 1970 לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים" ?

__סגן השר י.ש. בן-מאיר:__ זוהי התחייבות. אפשר לומר: לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים בלי החלטת הועדה. אבל אינך יכול לסגור לגמרי אפשרות זו.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ טוב, בסדר.

__המנכ"ל י. ארנון:__ ייאמר "לפי החלטה מפורשת של הועדה".

__מר ס. סילברמן:__ ועדת התיכנון הארצית זהו גוף סטאטוטורי. לפי החוק אין היא זקוקה בקביעת תכנית ארצית לקבל הנחיה או הכוונה מועדת שרים. אפשר לומר "נציגי הממשלה במועצה יקבלו הנחיה מועדת השרים", אולם לא המועצה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ מתי נולדה מועצה-תיכנון זו ?

__סגן השר י.ש. בן-מאיר:__ לפי החוק שנתקבל בשבוע שעבר, ושם יש רוב לממשלה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ יש לה משרדים ?

__סגן השר י.ש. בן-מאיר:__ עדיין אין לה.

__השר ע. גבריהו:__ אני מציע שכל פרק ד' חוץ מסעיף אחד (__סגן השר י.ש. בן-מאיר:__ וגם 9.) יישאר ענין פנימי, שנדע כיצד תפעל הועדה לפיזור אוכלוסיה, לפי איזו הנחיות היא תפעל. הוא יימצא בידי יושב ראש הועדה, ובכל פעם שנגיע לאיזה סעיף קונקרטי בתוך החיים שאנחנו פועלים בהם, וודאי כל שר יתעורר מתוך עצמו או ידרוש לא להקים ישוב עירוני חדש, כי אין אפשרות כזאת. זה נשאר ענין פנימי ואין מפרסמים זאת, כי איני רוצה להזמין לי צרות מכל העולם.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ מדוע לא היתה להם ההכמה הזאת קודם לכן ?

__מר ש. אמיר:__ ועדת המשנה תוכל להפגש ולדון עוד הפעם על הפרק הזה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ אני נוטה לזה.

__השר ע. גבריהו:__ אני מקבל זאת

__השר ח. גבתי:__ סעיף 7 הוא מיותר. החלטנו על הקפאה.

__ראש הממשלה ל. אשכול:__ יש אומרים שהכל מיותר. מה הוספה ? ועדת המשנה תבדוק מחדש את כל הפרק.

ה. אמצעים חוקיים וארגוניים

השר ע. גוברין: סעיף 1 אומר: "ממליצים להקים ועדה שתורכב מנציגי המשרדים הנוגעים בדבר, שתעבד הצעה לחוק לעידוד אזורי הפיתוח. הצעת החוק לא תפגע בסמכויות הקיימות של משרדי הממשלה השונים."

איפה לקחנו זאת ? אין כיום ארץ העוסקת בפיזור אוכלוסיה שאין שם חוק בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה זה חוק ?

השר ע. גוברין: מה שהחלטנו נכנס במסגרת החוק. אנחנו קובעים כמה משתתף משרד המסחר והתעשיה בהעברת מפעל, בהקמת מפעל, באיזה תנאים וכו'. כל החומר נמצא בידי משרד המסחר והתעשיה. אני מדבר על מספר ארצות.

ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר ממליצים באיזו ארץ להקים בירו-בידז'ן יש איזה חוק.

השר ע. גוברין: חוק כזה קיים באירלנד, באיטליה וביוון. אבל עכשיו אין טעם לפרסם את זה. ממילא לא נגיע לכנסת הזאת, אבל צריך להגיע פעם לחוק.

אני ממליץ מאד על סעיף 2 בפרק ה': "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תמנה ועדה קבועה שתעקוב אחר ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה וכו'".

ראש הממשלה ל. אשכול: לשם מה אתה חושב נחוצה ועדה קבועה כזאת של שלשה "שומרים" ?

השר ע. גוברין: זה נחוץ לעיירות-הפיתוח השונות. בועדת-המשנה הוחלט על כך פה אחד. לעיירות-הפיתוח השונות יש לא פעם טענות שונות. אנחנו קבלנו החלטה שתקום איזו ועדת-משנה - אינני מציע שהיא תהיה של שרים - שתבחון עם כל המשרדים הנוגעים בדבר את ביצוע המדיניות.

ראש הממשלה ל. אשכול: איך היא תקום ? מה יהיה תפקידה ? היא תסע ממקום למקום ?

השר ע. גוברין: היא רק תקבל דינים וחשבונות מהמשרדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אז היא צריכה מנגנון.

השר ח. צדוק: רציתי להעלות את שאלת התמריצים האישיים, גם בענין השיכון וגם בענין החנוך.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם יעשה זאת משרד ראש הממשלה, תגיד שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי העסק הזה. הוא יעקוב או לא יעקוב.

השר ע. גוברין: כן, אני רוצה שיהיה איזה עיקוב.

השר ח. צדוק: אני מתכוון לשני דברים ספציפיים: שכר ומסים.

ראש הממשלה ל. אשכול: כמו שכתוב "דרוש וקבל שכר".

השר ח. צדוק: אני רוצה ששתי השאלות האלה תיבחנה, אם נמליץ או נציע תמריצים אישיים לבני אדם שיתיישבו באזורי-פיתוח. אני מדבר על שכר גדול יותר ועל מסים קטנים יותר. יכולה לבחון זאת אותה הועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אתה רוצה למשוך מפעל לצפת. בעולם הגדול נהוג לתת במקרים כאלה תנאים נוחים, משהו זול יותר. אתה רוצה להוסיף על כך ואומר: הבה נבדוק מה הם התנאים הטובים יותר שנתן לפועלים.

השר ח. צדוק: או שישלמו שם פחות מסים. האם הועדה שהגישה את הדין וחשבון הזה בדקה את הדבר והגיעה למסקנה ?

השר ע. גוברין: לא בדקנו.

ראש הממשלה ל. אשכול: הענין נשתתק, נרדם, אל תעירו ואל תעוררו את הענין, לא תצאו מהעסק. יש פטור מסים באיזה מקומות. זה קיים. תדאגו מי ימלא את כל יתר הענינים.

מר ח. לב-כוכב: יש גם ענינים של משרד העבודה בקשר לחנוך מקצועי. גם על זה צריך לדון בועדה. אני מדבר על הנספח עם ההצעות המפורטות של משרד העבודה בתחום החנוך המקצועי.

ראש הממשלה ל. אשכול: תתכנס עוד ישיבה אם יש צורך בדבר.

מר ע. קמיר: אולי להטיל על שני שרים שיבדקו את הדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול: ישנה ועדה.

מ ח ל י ט י ם לתקן המלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:

א) נציגי משרד השיכון, משרד החנוך והתרבות ומשרד האוצר יבררו את ענין הדירות למורים באזורי הפיתוח ויגישו לועדת השרים הצעה בנושא זה.

ב) סעיף ב' 1 ינוסח כדלקמן:

"יש להפנות לאזורי הפיתוח לכל הפחות 60% מן הבניה לשיכון עולים."

ג) סעיף ב' 2 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל המתיקים העוברים לאזורי הפיתוח, לזוגות צעירים מבני העולים ותושבי עיירות הפיתוח וכן למורים,

לרופאים ומשפחות מרובות ילדים.

משרד השיכון יגיש לועדת השרים תוך חודשיים הצעה מפורטת ביצוע החלטה זו."

ד) סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ה) לאשר פרק ג' סעיפים 1 ו-2 בתיקון הבא: בסעיף ג' 1 ד' לאחר המלים "על-יסודיים" ייווסף המלה "חקלאיים".

ו) למחוק סעיף ג' 3.

ז) סעיף ג' 5 ינוסח כדלקמן:

"משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים לאזורי הפיתוח בסמכה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ. משרד הפנים ומשרד הבריאות יכינו תוך חודשיים הצעה לביצוע החלטה זו ויגישו אותה לועדת השרים."

ח) סעיף ג' 6 ינוסח כדלקמן:

"במתן מענקים לעיירות הפיתוח יתחשב משרד הפנים בגודל הישוב."

ט) לאשר סעיפים ג' 7, 8, 9, 10 ו-11.

י) סעיף ד' 1 ינוסח כדלקמן:

"מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה מחויבת המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970."

יא) ועדת המשנה בראשותו של שר התיירות תבדוק מחדש את פרק ד' מלבד סעיף 1.

יב) במקום פרק ה' יבוא: "משרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה."

יג) השרים ע. גוברין וה. צדוק יבדקו וינסחו את החלטות ועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:59

<u>סודי</u>

פרטי-כל

הישיבה השתים-עשרה של ועדת השרים לענין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה על פי החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כו' בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

<u>יח' בתמוז תשכ"ה - 18.7.65</u>

נכחו השרים:
ל. אשכול - יו"ר
י. אלון (בחלק הראשון של הישיבה)
ח. גבתי
ע. גוברין

נעדרו השרים:
פ. ספיר
ח.מ. שפירא (בחוץ לארץ).

ז. ארן - שר החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ח.י. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צביגריך - מזכירות הממשלה
א. אגמון - משרד האוצר
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
י. גדיש - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
ד. סנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
א. שמואלי - משרד החנוך והתרבות (עד סעיף החנוך)
י. תמיר - משרד השיכון

על הפרק:

המלצות הועדה הבינמשרדית כדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה
(הועדה הבינמשרדית הוקמה על פי החלטת ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה מיום
ב' בשבט תשכ"ה - 5.1.65)

למנהלים. איני אומר שיתנו להם דירות בכלל חנם לגמרי. אבל אם יגידו, נניח, שמנהל בית ספר המשיך ללמד שם ארבע שנים, יצטרך אחרי תקופה זו לשלם רק שליש משכר הדירה, הרי זה בפירוש כאילו אתה מגדיל לו את המשכורת, אבל לא משכורת בכסף אלא בשורה בכך, או שתתן לו הלוואה כזאת וכזאת בתנאים כאלה וכאלה, למספר שנים כזה וכזה ובריבית כזו וכזו ואחר כך יוכל לפדות את ערך הדירה. זה דבר העלול למשוך ולרתק אותו למקום.

לא חכינו ברעיון זה עד לכינוס הועדה לפיזור האוכלוסיה. היה לנו כבר מגע בענין זה עם משרד השיכון. ניהלנו משא ומתן עם מר סנה, שיהיה בריא וחזק לאורך ימים. הסכמנו כבר עם נציגי משרד השיכון על הקמת 250 דירות באזורי-הפיתוח מאותה הקטגוריה שאני מדבר על אודותיה. אני מקצר. (רה"מ ל. אשכול: אני רואה כבר !)

בשיחה האחרונה דיבר אתי מר סנה על כך שאדבר עם שר האוצר על כך, שהוא יסכים לכך ואז זה יעבור כאילו לתקציב משרד החנוך. לזה אין לי כוח. אני רוצה להעזר על ידי ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה, זאת אומרת לריתוק האוכלוסיה, עוד לפני שהולכים חדשים לשם, שלא יברחו אלה שישנם שם. ולזה קשור עם חנוך, וחנוך תופס בענין זה מקום חשוב. אני מציע, שיוציאו את כל הסוגיה הזאת של דיור המורים ממשרד החנוך שאין לו כוח לכך ויעבירו אותו לועדה זו, שהיא לפי החומר שהגישה עושה רושם רציני ושהיא תהיה רצינית גם לגבי הדבר הזה, שכל הבעיה של דיור למורים ומנהלי בתי הספר באזורי-הפיתוח תיכנס למסגרת ולתחום של דיוני הועדה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: יש לי הרבה נימוקים נגד זה. זה יתחיל במנהלים וייגמר בכל האנשים שם. זה מוכרח להגמר בכל האנשים שם.

<u>השר י. אלון</u>: יש משהו בהערתו של ראש הממשלה שזה עלול להרחיב את מספר החובעים, אבל לא את כל התושבים. לכל היותר אני מתאר לי שגם רופאים ירצו תנאים כאלה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: מדוע לא כל התושבים ?

<u>השר י. אלון</u>: לתושבים אתה נותן הנחות במסים ועוד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: גם האחרים מקבלים הנחות כאלה.

<u>השר י. אלון</u>: יש קושי מיוחד עם המקצועות החפשיים, ביחוד עם מורים ורופאים.

<u>המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה</u>

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בישיבה הקודמת הגענו עד לעניני שיכון. מי רוצה משהו להגיד בענין זה ?

<u>השר ז. ארן:</u> יש לנו באזורי-הפיתוח שוגא בעיה שעוד אגיע אליה לכשנדבר על עניני-חנוך. הבעיה הראשית היא: כיצד מגבירים את כוח-המשיכה של אזורי-הפיתוח למורים, שירצו להתיישב בהם ? ישנה שורה של בעיות שאדבר על אודותיהן כאשר אדבר על עניני חנוך. אבל כאשר מדברים על שיכון, מן הנמנע שבכל מערכת הפעולות של השיכון לא תיכנס בתוך חלק אורגני שאיננו נזקק לתקציב של משרד החנוך, זאת אומרת תקציב המדינה, שאלת דירות בשביל מנהלים ומורים בתנאים מסויימים. מתכוון אני לדירות-שרד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת דירות-שרד?

<u>המזכיר ש. צויגריך:</u> דירות ממשלתיות.

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך אזורי-הפיתוח וישובי-העולים המצב הוא כזה, ששליש מכל המנגנון הלימודי מתחלף בכל שנה, וזה אסון. אינני צריך להסביר זאת. חלק ניכר של מנהלי בתי הספר מתחלפים. עד שאתה משיג מנהל בית ספר, והנה הוא כבר מתחלף. כדי לרתק אותו למקום, כדי לחבב עליו את המקום - יתכן ואילו היו דירות ממשלתיות שם והיו אומרים, הנה יש לך דירה כל זמן שתלמד שם, במקום הזה תהיה לך דירה חנם או כמעט חנם, שיצטרך לשלם משהו, היה זה אולי משפיע.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה זאת אומרת חנם ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בשכר-דירה סמלי.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה אמנם מתקומם נגד זה. איני מתפלא שאתה מתקומם. אתה לא כל כך קרוב לחלל כמו שנמצא משרד החנוך. ויש שם חלל עמוק. לא נבריא את החנוך שם על אף כל מה שאנחנו עושים, אם לא יהיו לנו שם מורים ומורים שיתמידו. הוא הדין לגבי מנהלי בתי ספר.

באזורים, שאני מדבר עליהם, יש כ-4,000 מורים וגננות. איני יכול להציע לממשלה לתת 4,000 דירות חנם. אבל היות והמפתח בבית הספר הוא בידי המנהל, לפיו ישק כל דבר, אם בכלל יש לו שפתים, אם הוא שווה איזה דבר, צריך לדאוג במיוחד לדירות

אני זוכר שאפילו במושבה שנולדתי בה וגדלתי בה, היה הכורה שבא מהעיר הגדולה לשלש ארבע שנים מקבל מהמושבה דירה בתשלום סמלי.

ראש הממשלה ל. אשכול: מחברת פיק"א.

השר י. אלון: אותו הדבר לגבי רופא ואחות. נדמה לי שזה יכול להיות איזה תמריץ חשוב.

ראש הממשלה ל. אשכול: וודאי הכל יכול להיות תמריץ חשוב.

השר י. אלון: ביחוד לגבי מורים צעירים.

ראש הממשלה ל. אשכול: שר החנוך מדבר על מנהלים.

השר ז. ארן: וגם זוגות צעירים.

ראש הממשלה ל. אשכול: וגם אלמנות וגרושים.

השר י. אלון: זה לא יגיע לסדר גודל גדול.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא מדבר על 4,000.

השר י. אלון: לכל הארץ.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אינני יודע עד כמה שזה פועל, אבל אני תחת הרושם שברוב המקומות משרד השיכון כשהוא בונה, מעמיד מספר דירות לרשו הרשות המקומית והיא מעבירה אותן לאנשים כאלה כמו מורים ומנהלים. הייתי רוצה לשמוע עד כמה זה פועל. לי היה רושם שזה נעשה.

השר ע. גוברין: זה פועל בססטטב ידוע.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: זה פותר את הבעיה במדה מסויימת או לגמרי לא, או שיש כאן הרחבה הענין ?

ראש הממשלה ל. אשכול: אם זה פועל, הרי זה טוב.

השר י. אלון: הכוונה היא לא לתת להם מתנה אלא לתת להם לגור בדירה, כל זמן שהם יושבים שם. אם הם עוזבים את המקום, הדירה חוזרת להיות רכוש המדינה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם אומרים לבנות בתים ואין מכריחים אותם לקנות אותם והאיש משלם שכר דירה - על זה אינני מתווכח. אבל במשך הזמן זה יהיה כמו עם ועדת ג'זבין. קודם כל אומרים: תן למי שהולך לספר שכר

גבוה יותר ב-60%-70%. אחרי כן שוכחים שגם שכר הדירה הוא סמלי, ומורים אינם משלמים שכר לימוד בעד ילדיהם. עכשיו הכוונה שזה יהיה בעיירות-הפיתוח ובמושבי-העולים.

השר ז. ארן: בתחום 40%.

ראש הממשלה ל. אשכול: אחרי כן יש מקומות שבהם יש עדיין פטור ממסים. אם יש פטור ממסים, ודאי גם הם פטורים ממסים. אתה משלם בילירן כרגע משכורת, והנה אתה מוסיף על המשכורת זה וזה וזה. האם כל זה איננו מצטרף לחשבון ? והמורה תמיד בוכה, תמיד הוא "מקופח". אם יהיו בתים, צריך להיות חישוב על הבתים. למנהל בית ספר נחוצה דירה של 3-4 חדרים. מר טנה, נניח שהוא זקוק לדירה של 3 חדרים לפחות. כמה עולה דירה כזאת ?

מר ד. טנה: 25,000-30,000 ל"י.

ראש הממשלה ל. אשכול: הסכום הוא וודאי קרוב יותר ל-30,000 ל"י. ותנאי התשלום הם נוחים, לשנים רבות, בריבית מינימלית. אם אתה רוצה להכור דירה כזו, כמה אתה משלם ?

מר ד. טנה: באזורי-הפיתוח אנחנו בונים דירות גם בעד המנהלים. הריבית היא רק על תנאי-הרכישה. אנחנו נותנים את ההלוואה לעשר שנים בריבית של 3%.

ראש הממשלה ל. אשכול: בא מורה לשם ואיננו רוצה לקנות את הדירה, כי איננו יודע אם יישאר שם. ארן אומר: תן למורה ולמנהל בית הספר דירה, ובשכר דירה סמלי. אני שואל: באיזה שכר דירה עולה דירה כזאת ?

מר ד. טנה: דירות כאלה לפי הסטנדרט הדרוש למורים ולמנהלים לא נוכל לבנות על יסוד שכר דירה המגיע ל-100-200 ל"י לחודש. לא נוכל לעשות את זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול: בחיפה איזה שכר-דירה הוא משלם ?

מר ד. טנה: דברים כאלה אינם קיימים בחיפה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש לו דירה בחיפה. הוא מפקיר את הדירה או מקבל דמי מפתח לכיסו. אחרי כן יבוא אליך שתתן לו דירה כמעט חנם. מדוע זה מגיע לו ? אם הוא גר בתל-אביב או בחיפה ומקבל משכורת ומשלם שכר

דירה, כמה זה יעלה לו ?

<u>מר ד. סנה:</u> 200 ל״י לחודש.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ופה אתה נותן לו את הדירה בשכר דירה של 100 ל״י לחודש ? אם אתה רוצה שתינתן לו תוספת של 100-200 ל״י באמצעות השיכון, אסטור על כך לשר האוצר, וזה יגיע לתקציב. גם לו יש תקציב. אומרים לך: אתה צריך לבנות שיכון, התקציב הוא כזה וכזה, יש תוצאות מזה. אני מסכים לא להכריח את המנהל לקנות את הדירה, אבל לתת לו אפשרות, שאם כעבור שנתיים או שלש ירצה לקנות את הדירה, ייכנס בחשבון כל מה שישלם על חשבון שכר הדירה.

<u>מר ד. סנה:</u> כך עושים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה תהיה התוצאה ? מיד אחרי זה יבואו עם כל הרבנים והשוחטים וכל כלי הקודש ואחרי כן כל מה שיש אצלנו. אנחנו עוסקים עכשיו בשיכון, והשיכון צריך ללכת לפי דרכיו ולפי עניניו. אין זה ענינו לתת תרופות והקלות. אם נרצה, יקנה האוצר 10 דירות בכסף אחר וניתן למנהלים.

<u>השר ז. ארן:</u> הענין הזה של מתן דיור נוח כתנאים נוחים וכו׳ איננו פטנט ישראלי. עושים זאת גם בארצות אחרות לגבי מקומות מרוחקים, שמורים אינם רוצים ללכת לשם. זהו חזיון עולמי. עושים זאת כלפי מורים. וחוסר-מורים זוהי מכת-עולם ולא מכת-המדינה. אפילו בכנסת אתה יכול להשיב תשובה מהאיפה, שצריך לעשות זאת לגבי המורים. מורים זה איזה דבר שונה.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ורופאים !

<u>השר ז. ארן:</u> הרופאים הם מעטים ואלה אלפים. אני חשבתי כי כאשר מדברים על תכנית של שיכון, מוכרחים לשלב בתוך זה, על יסוד בירור, את ענין הדיור למורים ולמנהלים. אינני אומר לך שרק זוהי ההצעה. יבררו ויכינו תכנית לשיכון ויקחו גם את זה בחשבון, שזה עונה על הצורך הכולל של פיזור האוכלוסיה, ועובדי ההוראה זה איזה ענין מיוחד.

<u>השר ע. גוברין:</u> הערה אחת לגבי השאלה של החנוך. הדבר איננו נוגע למשרד החנוך בלבד. אני מכיר את המורים. אבל הנה ישנו חזיון: במשך שנתיים וחצי עזבו את אזורי-הפיתוח 48,000 נפש. מעפולה בלבד יצאו לפני חצי שנה ביום אחד

140 פועל מבית חרושת שהוא אימן אותם, וכל פועל עלה לבית החרושת 300-400 ל״. הבאת את הענין פעם לבירור, אבל לא הגענו לזאת. אני מכיר את הענין רק מבחינת מהנדסים, כימאים ומנהלי בתי חרושת. הנה אנחנו מעבירים סוג כזה פרט למספר מצומצם של עולים עם בית החרושת לבית שאן. הם אומרים: תן לנו דיור אנושי ! היו לי שיחות מרובות אתם. התרשמתי שאצלם קובע יותר שהדיור יהיה אנושי מאשר אם יפחיתו להם מהמשכורת 10-20 ל״ לחודש.

<u>השר ז. ארן</u>: ניכוי של 10-20 ל״ לחודש איננו חשוב.

<u>השר ע. גוברין</u>: אמרתי בפירוש שאיני יודע את המורים. אני מדבר על מהנדסים, כימאים וכדומה. פעם פעמיים הבאנו כימאים לשפיגל. אמרה כימאית: בחדר הזה איני רוצה לחיות.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר</u>: גם המורים רוצים דיור וגם הרופאים.

<u>השר ע. גוברין</u>: לדעתי השאלה של דיור אנושי, כמו שהם קוראים לזה, היא קובעת יותר מאשר אם דירה תעלה חנם. דברתי עם מנהלי הלשכות וראשי העיריות, וזוהי דעתם.

<u>מר ר. שנה</u>: לפרט הזה של המורים: אנחנו נותנים כל שנה, וגם החודש הזה נתנו, איזו מנות דירות של עולים למורים באזורי-פיתוח א׳ וב׳. השבוע, בסיכום עם שר האוצר, נתנו 200 דירות של 54-60 מטר מרובע למורים בתנאי-שכירות כמו ש שיכוני עולים. אין פתרון לבעית הדיור למנהלי בתי ספר, כי הדירות הדרושות להם הן דירות יקרות, שמטעמי תקציב אי אפשר לנותן בתנאי-שכירות. באותו רגע שהיינו מתחילים לתת באזורי- פיתוח דירות כאלה למנהלי בתי-ספר, היינו צריכים מחר לתתן לרופאים, ואז לא היינו רואים אף פעם חזרה מרופטת מההשקעה, כי שכר-הדירה שמקבלים מכסה היום רק את הוצאות ההחזקה ואת המסים העירוניים. אנחנו מקימים דירות בכל שנה במושבי-עולים, אולם כמו בכל דבר אין זה מספיק. אבל בסך הכל צריך להגיד שבנינו תוך שנתיים שלש שנות-תקציב ללא עולים בעיירות-הפיתוח 7,000 דירות לותיקים שעברו לשם ולזוגות צעירים. נוסף לזה נתנו תוך שלש שנים מתוך שיכוני העולים כ-3,000 יחידות-דיור בעיקר לזוגות צעירים בני המקום.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול</u>: למה אתה מספר לו את כל זה ? הוא מדבר על מורים ועל מנהלים.

<u>מר ד. טנה:</u> זה מצא את פתרונו החלקי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הוא מדבר על החלק שלא מצא את פתרונו.

<u>השר ז. ארן:</u> איה הדירות של 48,000 שעזבו את עיירות-הפיתוח ?

<u>מר ד. טנה:</u> המספר איננו נכון. חלק חזרו או אחרים נכנסו במקומם, אין שם אף דירה ריקה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כשהוא מצא לו משרה טובה יותר בתל-אביב, הוא הולך לשם. איננו יכולים להתאכזר לו, אחרי כן בונים לו שם עוד הפעם דירה. כך היה גם בהתישבות, בנינו לפעמים לאותו האיש שלש פעמים.

אתה אומר שנותנים למורים דירות של עולים בתנאים טובים. כאשר המשפחה קטנה, מספיקה דירה של 2 חדרים. מורה צריך חדר אחד שיוכל לקרוא בו ספר ולהתכונן לשעורים. משרד השיכון במהלה מכבודו יגיד שיבנה גם דירות של 3-4 חדרים, ואל הספר לי שזה איננו יכול להיות באותו שכר. הנה בחיפה הוא לא ישיב אותה משכנתא שאתה נותן לו ובאותה רבית. מה זה עולה לו בזול יותר. אבל בעיקר הוא רוצה דירה אנושית. אדם אינטלגנטי, איש המקצועות החפשיים רוצה לגור בבית טוב. אני רק התקוממתי נגד זה שרוצים לתת לו את הדירה תמורת תשלום סמלי, פירוש הדבר מתנה של 200 ל"י בלי ניכוי מס הכנסה. וודאי גם אתה שר החנוך לא התכוונת לכך. אבל ברור שנהיה מוכנים לבנות דירות כאלה כמו שהיינו בונים בישובים שלנו גם לרופא. כך בנו למשל בדגניה לרופא דירה בת ארבעה חדרים בשעה שלחבר בנו רק דירה בת חדר וחצי. אבל העובד צריך ממשכורתו לשלם שכר דירה. אם אחרי 3-4 שנים ירצה להשאר שם ויאמר "אהבתי את אדני" וירצה לקנות את הבית - יקנה אותו ואתה תכנים בחשבון את שכר הדירה ששילם תוך 3-4 שנים.

יש לבנות דירות טובות לאנשים הללו כשזקוקים להם במקומה. יש להשקיע כסף כדי לבנות בתים יקרים יותר. אולם צריך לזכור שזוהי וודאי הוצאה פי שנים או פי שלשה מבניית דירות רגילות, ואת המשכנתא הרי תתן לו באותם התנאים הממלכתיים. הרי גם אם ישלם, יעלה לו הדבר בזול יותר מאשר אם הוא משלם באיזה מקום אחר כשהוא גר בדירה.

ארן, העלית את השאלה. אבל כאן אינם יכולים להחליש על כך.

השר ז. ארן: יש לי הצעה קונקרטית שבענין זה שאנחנו מדברים על אודותיו, יברר נציג משרד השיכון את הדבר עם נציגי משרד החנוך ויגבשו הצעות קונקרטיות. עשינו איזו עבודה מכינה בקשר לזה.

המנכ"ל י. ארנון: אני מציע שגם האוצר יהיה בשלב זה פעיל בדיונים האלה.

מר ר. סנה: תמיד האוצר משתתף.

השר ז. ארן: זה איננו מוצא חן בעיני, אבל אני מסכים.

ראש הממשלה ל. אשכול: מזה אין מנוס כל זמן שיש לנו אי אלו פרוטות לבנות שיכונים. כשלא תהיינה לנו פרוטות, יהיה מנוס.

השר ע. גוברין: לפרק ב' "שיכון" סעיף 1 אני מציע תיקון. אני מציע שנאמר רק את החיוב, היינו "יש להפנות לאזורי הפיתוח (עדיפות א-ב בתוספת ירושלים) לכל הפחות 60 אחוז מן הבניה לשיכון עולים". איני צריך לפרש מה לא אעשה. יש איפוא לומר את הצד החיובי, ללכת בדרך החיוב..

השר ח. גבתי: כפי שכתוב זה גם לא הגיוני.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: מה פירוש כאן "לרבות רמלה, לוד וכו'" ?

השר ע. גוברין: הרי זה נמחק.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אם אתה מוחק, האם פירוש הדבר ש-40% מן הבניה ילכו לתל-אביב ? אם אינך מצמצם, פירוש הדבר שזה הולך למרכז, לערים הגדולות. אני רוצה שיהיה כאן איזה דבר שיאמר שאין הכוונה ש-40% ילכו לתל-אביב.

ראש הממשלה ל. אשכול: את זאת בדיוק איננו רוצים עכשיו לומר, כי איננו רוצים להכנס בקרב עם כל מקום ומקום. אנחנו אומרים: לאזור החוף לא ילכו יותר מאשר 40%. אחרי כן יינתנו הוראות פנימיות למשרד השיכון מה ילך מזה לאיזה מקום. עכשיו מוחקים את החלק השני של סעיף 1 בפרק ב. בכל פעם שמישהו נוגע בתל-אביב, קופץ נמיר ומיד מוכיח שבקושי הילודה בתל-אביב מכסה את ההגירה ואת היציאה מהעיר. לדבריו העיר נסוגה באוכלוסיתה.

השר ע. גוברין: הוא טוען שזה עוד מימי דיזנגוף ככה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אצלי יש דוקומנט חתום על ידי פרס. כשהייתי שר האוצר, הלך והתייעץ אתי, לא בלי רשות מבן-גוריון, שימכרו 6,000 דונם שהם תכנית ל', ביניהם שדה דוב, יהפכו את זה לשיכונים, והכסף יינתן לצרכי בטחון. שנית: כל הטוען נגד תכנית ל', איננו יכול להתפאר בתכנית מודיעין. הפסקנו את ענין מודיעין בראשית הדיבורים.

השר י. אלון: על כך תודה גם לי ישנה לספר.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני התלהבתי תחלה לענין מודיעין, אין זו תל-אביב. אחרי כן ראיתי מה קטן המרחק, צריך לבנות רק כביש ארבע-מטרי וזוהי תל-אביב.

השר ע. גוברין: אני מציע לנסח כך: "משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל המתיקים העוברים לאזורי הפיתוח."

ראש הממשלה ל. אשכול: מה אפשר לכתוב גם למורים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני מבין שלא יהיה שום צמצום של בניה צבורית.

השר ע. גוברין: נאמר כאן "משרד השיכון יגיש תוך חדשיים לועדת השרים הצעה המפרטת ביצוע החלטה זאת". נתרץ לשבת ולבדוק לגבי כל מקום ולקבוע, מה אנחנו מרחיבים ומה לא. אנחנו מדברים על דרך החיוב, נאמר באור עקיבא אנחנו מרחיבים וברמלה לא, בנהריה לא.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אבל הכוונה היתה שלא להרחיב אלא לצמצם את הבניה הצבורית ברצועת החוף. את זה אתה מוחק ?

השר י. אלון: בניה ממשלתית זה דבר אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול: משרד השיכון ידאג לבניה צבורית באזורי הפיתוח.

השר ע. גוברין: ירחיב את הבניה הצבורית. בניה צבורית זוהי בניה הנעשית על ידי מוסדות ממשלתיים.

ראש הממשלה ל. אשכול: חשבתי שהמדובר על בניני צבור.

השר ע. גוברין: משרד השיכון ירחיב את הבניה הצבורית הנעשית באזורי הפיתוח,

על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח. אני מעמיד את הדגש על "לכל". או שההחלטה תופסת או שאינך תופסת.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה מתוך ל-60% או נוסף ל-60% ?

השר ע. גוברין: כאן 60% רק עולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: יתכן שאחרי זה לא ישאר לך כבר ולא כלום.

השר ע. גוברין: הכוונה שמתוך 100% של שיכון עולים בונים 60% באזורי הפיתוח. אחרי כן יש בניה צבורית מחוץ לבניה לעולים.

ראש הממשלה ל. אשכול: בסדר.

השר ז. ארן: אני מציע להכניס לכאן "מורים"; זהו "ירק" כזה שאין דוגמתו.

השר ע. גוברין: אני בעד המורים, אבל אני מתנגד להכניס לכאן במפורש.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני גם בעד יתר המקצועות, אבל לא לתת להם דירות חנם.

השר ז. ארן: אז לא יצא שום דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול: פה אין כותבים "חנם".

השר ז. ארן: לא בקשתי שברגע "יספרו" לי את התנאים. אבל בענין המורים מוכרחה להיות איזו הכרעה פרינציפיונית.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה בדיוק אותו הדבר במקצועות אחרים. אתה אינך יודע, אבל אני שהנני רואה גם את יתר המקצועות, איני יכול לקבל את זה.

השר ז. ארן: אין זה ענין המורים, זה ענין הילדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין זה ענין המומחים אלא ענין הפועלים לעבודה. אם אין מומחים, אי אפשר להעסיק פועלים. ראיתי עכשיו מה המצב ב"פולגת".

מר ד. סנה: אני מציע להוסיף "למורים ולרופאים תהיה דאגה מיוחדת". כל היתר ייכנסו בתוך השם "ותיקים".

השר ז. ארן: אני מסכים שיהיה כתוב "למורים ולרופאים".

מר ד. סנה: יש להוסיף משפט "ודאגה מיוחדת למשפחות מרובות ילדים". גם עושים זאת.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני מקבל כל מה שנאמר. אבל אני מצטרף להצעתו של לב-כוכב

בסעיף 2 פיסקה 1 במקום הרישא של 2. הוא מציע: "משרד השיכון יגביל את הבניה הצבורית ברצועה החוף המבוצעת בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד - בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שמחליט עליהם ועדת השרים לענייני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה."

<u>השר י. אלון:</u> כאן ניתנת תשובה להסתייגות.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע כי סעיף ב' 3 יגרוס כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים באזורי הפיתוח. במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבה מיוחדת בתנאי הדירור לעוברים לאזורי הפיתוח. ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ברור שזה ייטיב לגבי המצב של היום.

<u>השר י. אלון:</u> הכוונה ברורה, הכתיב איננו ברור.

<u>השר ע. גוברין:</u> אתה יכול להוסיף "לעומת המצב הקיים היום".

<u>מר ד. סנה:</u> אם אנחנו אומרים שניטיב את התנאים, אינני צריך לומר "לעומת המצב הקיים היום".

<u>השר ח. צדוק:</u> לשיפור הסטנדרט לעומת המצב הקיים היום.

<u>השר י. אלון:</u> זה אפשרי.

מ ח ל י ט י ם כי סעיף ב' 3 יגרוס כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לעומת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפינוי משכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדירור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

<u>העלאת רמת השירותים</u>

<u>השר ז. ארן:</u> בתוך הניירות האלה המונחים לפניכם יש מה שמשרד החנוך הגיש ומה שמשרד העבודה הגיש. אני מוכרח להתייחס לדבר הזה בהערה אחת. אני מציע שכאשר מדובר על משרד העבודה ידובר רק על בוגרים. כל מה ששייך למתבגרים זה נוער, וטיפול בנוער הוא בסמכותו של משרד החנוך, בין אם המדובר על חנוך מקצועי ובין אם המדובר על מתן השכלה עיונית. זוהי הצהרה.

<u>השר י. אלון:</u> אני רוצה רק לתקן.

<u>השר ז. ארן:</u> אתה מתקן אותי כבר שנתיים.

<u>השר י. אלון:</u> והניכות ?

<u>השר ז. ארן:</u> על הניכות אין ויכוח. כל עוד יגאל אלון איננו שר החנוך, הרי כל מה שנוגע לנוער שייך למשרד החנוך. כאשר הוא יהיה שר החנוך, יעשה אחרת.

עכשיו אני מדבר על מה שמדובר בענין החנוך, ואני רוצה להביא דבר לתשומת לבכם. עובדה היא שב-55 מקומות ישוב בכל אזורי-הפיתוח יש תכנית הלכה למעשה של הקמת 55 בתי ספר על-יסודיים. זה ייעשה בתחום של 3-4-5 שנים על סכום ארתן 100,000,000 ל״י שיבואו מהאוצר, ממפעל הפיס ומתורמים. זהו דבר ריאלי. 55 בתי ספר על-יסודיים אלה צריכים להקיף כמה רבבות תלמידים. מהם תשעה בנינים הם כבר בבניה. מ-55 אלה ישנם כ-10 בתי ספר מקצועיים, 3-4 בתי ספר עיוניים במפורש. כל השאר הם בתי ספר מקיפים, כלומר שיש בהם גם מגמה עיונית וגם מגמה מקצועית. 60% מהתלמידים ילמדו מקצועות.

<u>השר י. אלון:</u> זה כולל עד גילאי כתה יב׳, כלומר עד גיל הצבא ?

<u>השר ז. ארן:</u> כמובן.

<u>השר ח. צדוק:</u> מה כבתי ספר אלה מספר התלמידים ?

<u>השר ז. ארן:</u> 40,000-45,000. כלומר כיום אין עדיין המספר הזה, כיום הם בדליסכירום יש לגו בכל אזורי-הפיתוח בבתי ספר על יסודיים קרוב ל-14,000 תלמיד, עד שנת 1970 יגיע מספרם ל-45,000 בערך. כל מה שאנחנו עושים בשטח זה - ומה הושקעה עבודה עצומה - היא להכשיר את יכולת הקליטה של הדור הצעיר ההולך וגדל בתוך זה.

אני מדבר עכשיו בארמן תמציתי על דברים שהושקעה בהם עבודה עצומה. איני מדבר עכשיו על תכניות בכלל. בזה אפשר לרפד את כל הגלובוס. אני מדבר על דברים שיש כיסוי מאחוריהם. זהו הבסיס של כל הדבר.

בענין בתי ספר מקצועיים ובענין ליפוד המקצוע נכנסנו לתקופה חשובה בקשר להתפתחות המשק. לא אתייחס בזה עכשיו לקיברנטיקה ולאוטומציה במדינת ישראל. אנחנו עדיין רחוקים מזה, אם כי נכתבים על כך מאמרים רבים. אבל אין כל ספק שבית ספר מקצועי כיום צריך להכיל גם לימוד עיוני. אין זה מה שיעקב הזן סיפר: כאשר היה בצבא הפולני, היה הסרג'נט צועק: "אין זו אוניברסיטה, פה צריך להשוב". בבתי הספר המקצועיים כיום צריך לחשוב. אין זה כבר ענין למפגרים. זוהי בכלל דרך המלך. אם אתם מדברים על ריתוק למקומות, הרי המדינה נכנסה לענין זה בארמן חזק. זה דבר אחד.

דבר שני, וזה כתוב פה: "ירחיב רשת בתי-ספר על-יסודיים, מקצועיים ומקיפים לקלוט בוגרי בתי-הספר היסודיים". רציתי לקחת קודם את הענין בעד הקרנים. מה שכתוב בפרק 1 סעיף א "ירחיב החנוך לגילאי 3-4", אין זו תכנית תיאורטית. אנחנו מכניסים כל שנה עד 3,000 גילאי 3-4.

השר י. אלון: בגנונים.

השר ז. ארן: נשקיע כמה מיליונים לירות בהקמת מבנים. רובם המכריע יהיה מיועד לעדות המזרח. התחלנו בזה לפני שנה.

השר י. אלון: תעשו זאת בקירבת מרכזי-תעשיה ואז תוכלנה האמהות ללכת לעבוד.

השר ז. ארן: המדובר על שיטות-עבודה מעניינות מאד ומשובחות מאד להעלאת רמת בתי-הספר המעוטים פיתוח. יום למודים ארוך יכיל משנת תשכ"ו למעלה מאלפיים כתות.

השר י. אלון: רק באזורי-פיתוח ?

השר ז. ארן: בעיקר.

שיטת-ההקבצה תקיף למעלה מאלפיים כתות, היינו כמעט מחצית הכתות. החל משנת תשכ"ו אנחנו נכנסים בכתות ב'פה' להגברת קריאה וחשבון, דבר שיקיף באותה שנה כ-20,000 תלמיד. המדובר על ילדי ישראל, אתם יש לנו קואליציה בלתי

מתחלפת. ענין גילאי 3-4 הוא דבר רציני מאד.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> היש עוררים על הסעיף הזה ? כולנו מתלהבים לענין.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איני רואה כאן מלה על ספריות.

<u>השר ע. גוברין:</u> יש.

<u>השר ז. ארן:</u> ענין הספריות מתקדם והולך.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר כי הועדה הזאת בהשתתפות באי-כוח משרד החנוך הקדישו לענין די זמן. כל מה ששר החנוך ביקש וכל מה שכתוב פה נוסח ומוסכם על ידי כל הועדה. אין איש עורר על כך פרט לסעיף אחד שעליו עורר שר החנוך, ואני מתפלא שאין הוא אומר זאת. יש לך ערעור רציני. כתוב בפרק 2 סעיף ה: "ידאג בשיתוף עם משרד השיכון לאספקת דירות בתנאים נוחים למורים באזורי הפיתוח".

<u>השר ז. ארן:</u> על זה דברתי כבר קודם בסעיף השיכון. אחרי כן סיכמנו בהצעה שתהיה ישיבה משותפת.

<u>השר ע. גוברין:</u> זה חל בעיקר על משרד החנוך ויחול על עוד מספר משרדים. כאשר מחר זה יפורסם או כאשר יקראו זאת מחר אנשי אזורי הפיתוח כל מה שכתוב פה, הרי גם אלה הבקיאים במה שנעשה בישובים, לא יבינו זאת אם לא תבוא הסברה לתכנית כפי שנקבל אותה.

<u>השר ז. ארן:</u> נספר כבר מה שאנחנו עושים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מדבר גם על משרד החנוך וגם על כל יתר המשרדים. צריך לספר במפורש מה עושים כיום באופן קונקרטי ומה עלולים לעשות כתוצאה מתכנית זו. אני מפנה את תשומת לב המסרבים לכך שבאזורי-הפיתוח לא ידעו מה זה. אני מציע שנמסור ליושב ראש הועדה לפיזור האוכלוסיה שידאג לכך כי כל משרד ימסור מה הוא עושה עכשיו באופן קונקרטי ומה הוא עלול לעשות לפי התכנית. אחרת זה רק יהיה נייר בעלמא. כך למשל כתוב בסעיף ו' "ימשיך במבצע ביעור הבערות והקנית השכלת יסוד". איני יודע מה זה, יכתוב "עסוקים בכך אלה ואלה". כן גם בענין הניכות. צריך להוסיף להבהרת הדברים מה קיים ומה התכנית הזאת תוסיף באופן ממשי.

<u>השר ז. ארן:</u> ירחן לי להשלים את האינפורמציה שלי בדבר שאינו כתוב פה. אני כבר יודע את זאת, אבל אתם אינכם יודעים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הצרה היא שאינך יודע מה אנחנו יודעים.

<u>השר ע. גוברין:</u> מר גדיש סיפר במפורש.

<u>השר ז. ארן:</u> הקימונו ועדה לאזורי-הפיתוח, ועדה שצריכה לעבד תכנית למתן הטבות למורים אשר יתמידו באזורי-הפיתוח. הועדה הזאת עבדה בכמה כיוונים, כלומר את עבודתה בנתה בכמה כיוונים: א) שאלות הדיור, שאלות הטבות בשכר דירה; ב) בשאלת התחבורה של המורים; ג) בשאלות ההשתלמות.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יש דירות, אין צורך בתחבורה.

<u>השר ז. ארן:</u> אין סינכרוניזציה בענין זה. יש שאלה של תחבורה, כאשר המורה צריך לנסוע למשל מירושלים לפרוזדור או ממקום אחד לשני. אנו רוצים שזה לא יהיה על חשבונו אלא על חשבוננו. כמו כן עמדה השאלה שלאחר ארבע שנים יקבל מורה שנת-שבתון ללמוד על חשבוננו. אני מדבר כרגע על הצעות ולא על החלטות. עומדת שאלה של הלוואות, לאמר שאחרי שמורה יושב ארבע שנים במקום כזה הוא יוכל לקבל הלוואה עד לסכום של 5,000 ל״, אם לצרכי דירה ואם לצורך רכישת מכונת כביסה וכל מיני דברים הקשורים בכך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> עם טלביזיה !

<u>השר ז. ארן:</u> והלוואה זו תינתן לו בתנאים מסויימים, לתשלום במשך שנים, ואם הוא ימשיך ויתמיד באותו מקום, זה הופך למענק, ואם הוא איננו ממשיך ועוזב את המקום, יצטרך להחזיר את ההלוואה. כרגע אינני מכניס את המספר בהצעות קונקרטיות. אבל יש לנו ועדה שעיבדה תכנית. באנו במגע ובמשא עם האוצר על כל סעיף וסעיף, מה אנחנו יכולים לעשות במירתו למען עובדי-ההוראה במקומות האלה, שמצד אחד לא יעזבו אלה היושבים שם ומצד שני זה ימשוך זוגות צעירים וכו' ללכת לשם. הענין הוא על האבניים.

ההטבות האלה לפי התכנית שהוגשה לנו צריכות לעלות בסכום של 2,000,000 ל״ לשנה. איש לא יישבע שזה יהיה בדיוק 2,000,000 ל״, זה יכול להיות 1,000,000 ל״ ואולי 1,500,000 ל״ או 2,500,000 ל״. חשוב מה יהיה היחס שלכם לענין. והוא יהיה הרבה יותר חמור אם תדעו מה המצב באזורי הפיתוח לגבי מורים ומנהלי בתי-ספר. יש לנו כבר מספרים בדוקים מה המצב שם מבחינת בלתי מרסטבות של מורים והתחלפות כל שנה, וזה הורס.

איש אינו חושב שמה שאנחנו מציעים זוהי מציאה. עובדי-ההוראה שם ברובן בנות. הייתי בכנס של 2,500 סמינריסטיות שכינסנו אותן. הטלתי עליהן את כל קסמי הדוויים , וזה עשה רושם. אבל כאשר אתה מדבר עם בנות שתלכנה לשם ואתה מספר להן על בעלות על דירה, הרי בת אחת אמרה לי: אותי מעניין בעל ולא בעלות על דירה. זהו הדבר הרציני ביותר. זוהי שאלה של זוגות. בכלל יש פה שורה של דברים, שאם אנחנו רוצים לרתק עובדי-הוראה למקומות כאלה, עד כמה שהדבר הזה ניתן, הרי אנו מוכרחים שוב לאמץ לנו את הנקודה הזאת: שאלת המורים שאני.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מורים הרשע נא !

<u>השר ז. ארן:</u> זה קשור עם שאלת פיזור האוכלוסיה, ואני רוצה שהחנוך ייבנה על הענין הזה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני בכל זאת מפנה את תשומת לבכם לכך שיש לנו פה דבר שבכתב, שעליו עבדו אנשים רבים, ועכשיו עומד הענין לפני אישור סופי.

<u>השר ח. גבתי:</u> בפיסקה 1 סעיף ג כתוב: "ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים". גני הילדים - אני מבין. אבל מה פירושו שמשרד החנוך ישתתף בהחזקתם של בתי-ספר יסודיים ? הרי אלה בכלל על חשבוננו.

<u>השר ז. ארן:</u> התשובה היא פשוטה מאד. בהחזקת בתי-הספר היסודיים ישנם שני שותפים: משרד החנוך והרשות המקומית. ישנן רשויות מקומיות שאין להן כוח לשאת בחלקן בהחזקת בתי הספר, ובתי-הספר האלה נקראים "בתי-ספר מוחזקים", כי ביחס לאותו החלק שהרשויות המקומיות צריכות להכניס, אנחנו באים במקומן.

<u>השר ח. צדוק:</u> עכשיו הנוסח איננו ברור.

<u>השר י. אלון:</u> בעקבות ההערה של גוברין אני מוכרח לומר: יש לנו כשרון עצום למעשה, אבל בכמה וכמה תחומים אין לנו כשרון להביא לידיעת הצבור את גודל המעשה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אילו היתה טלביזיה !

<u>השר י. אלון:</u> למשל הידיעה שפורסמה ברדיו על הודעת שר החנוך בענין בתי-הספר בעיירות הפיתוח וישובי-העולים. ראיתי היום תגובות של אנשים

שפגשתי. הייתי רוצה שלא נסתפק בקבלת החלטה טובה המנוסחת בצורה כזו שעושים ויעשו. אבל לא די שרק אלה הנהנים מכך ידעו על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול: זה איננו שייך לכאן, תדאג ליחסי צבור.

השר י. אלון: התכנים מצויינת.

הייתי רוצה שבכל מקום שכתוב "בתי ספר מקצועיים ובתי ספר על-יסודיים" יהיה כתוב גם "בתי ספר חקלאיים".

ראש הממשלה ל. אשכול: אפילו אם לא יבנו אותם ?

השר י. אלון: זה כולל לא רק ערי-פיתוח אלא גם אזורי-פיתוח.

השר ז. ארן: מסכים.

השר י. אלון: אני מצטער ששר החנוך מצא לנכון לפתוח את הויכוח מחדש על מסכות. יש גם נספח. אני רוצה שיהיה כתוב בפרוטוקול: לא חרגתי כמלוא הנימה מכל מה שהיה מקובל במשרד העבודה לפני שבאתי לשם. אבל מה יש לדעתי בסעיף ה' דבר שלדעתי הוא בזבוז. מה הבזבוז ? מפני שזוהי כפילות. נאמר: "משרד החנוך והתרבות ירחיב רשת בתי-נוער לגילאי 14-17 במסגרות לימוד לאלה שלא השלימו השכלתם היסודית לפעילות תרבותית, ספורט ובדור". המדובר הוא פה בנוער מובטל, לא בנוער לומד. וקיימת מערכת שלמה של מרכזי-נוער שרובם רוקמו על ידי שני השרים שקדמו לי ובשיתוף עם עלית הנוער. הם עוסקים בין השאר גם בדאגה להעסקתם. פתאום אני רואה שמשרד החנוך יעסוק בהם. אתה רוצה לקלוט אותם ? אודה לך מאד אם תקלוט אותם, פתח להם בתי ספר. אשלה לך מברק ברכה אם תעשה זאת. אולם כל זמן שהם אינם במסגרת בתי-ספר, הם נוער מובטל, ויש לנו מסגרת רחבה ומתרחבת. אין צורך להוסיף פתאום דבר שקיים.

השר ז. ארן: יש במשרד החנוך מחלקה נוער הממשלה בנוער.

ראש הממשלה ל. אשכול: שר העבודה ושר החנוך, לא פה נטפל בזאת. קבלנו את הסעיפים. קבלנו גם הערה, שכל משרד צריך לדאוג לכך, לבטא בצורה יפה ומציאותית אם לא תמציתית את דבר הפעולות הללו, אם כי יכול להיות שעל עשרים דברים כבר כתבו ופירסמו לפני זה.

השר ע. גוברין: לא פירסמו די.

השר ח. צדוק: לגבי סעיף ב' על השתתפות בהחזקתם של בני הילדים ובתי-הספר

הירה והשתתפות בהחזקה היא עובדה קיימת לא רק בערי-הפיתוח, צריך אולי לומר "יגדיל שעור השתתפותו בהתאם".

<u>השר ז. ארן:</u> אל תגיד "להגדיל", אנחנו עושים את זה.

<u>השר ע. גוברין:</u> השאלה שעמדה בפני הועדה לא היתה אם להגדיל או לא להגדיל. ישנן רשויות מקומיות שאינן יכולות להחזיק את בתי-הספר, משרד החנוך צריך לתת את כל התקציב שלהם. אולם לא רצינו לכתוב זאת, כי אז יבואו אלינו גם ערי-הפיתוח שיכולות להחזיק/ בתי-ספר כמו אשקלון וכדומה.

<u>השר ז. ארן:</u> לאחר הערתו האידילית של ידידי שר העבודה אני חושב שהמצב איננו כל כך אידילי בענין זה. אני מציע שיסוכם פה שמטילים על שר העבודה ושר החנוך להבהיר את הנקודות האלה. פעם עשיתי זאת במשך חצי שנה, יצאתי מזה בשן ועין. אני מקווה שעכשיו בבירורים יהיה אחרת. בכל זאת יצטרכו לנסח זאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תביא את הדבר למקום שצריך להביא אותו.

אני רוצה לשאול את שר האוצר: האם אתה מסכים לכל הדברים הטובים שמבטיחים כאן ?

<u>השר ז. ארן:</u> אין פה דבר בלתי מוסכם.

<u>מר א. אגמון:</u> התכניות מוסכמות לגבי ההשקעה בהקמת המוסדות. לא הייתי אומר שכבר דנו בענין האחזקה. הבעיה של אחזקת המוסדות אינה קלה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ומה בדבר הקמתם ?

<u>מר א. אגמון:</u> הקמתם פחות או יותר מובטחת.

מדובר כאן בסעיף ג "ימחיב החנוך לגילאי 3-4". כאשר תתבצע התכנית לקלוט עד 1970 במסגרת זו 40,000 ילד, אם הכל יהיה על חשבון המדינה, זה יצטרך לעלות סכום של 13,000,000 ל"י לשנה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה אומר על כך שר האוצר ?

<u>השר ז. ארן:</u> התכנית לגילאי 3-4 מוסכמת עם שר האוצר. מוסכם אתו שאנחנו הולכים בשטח זה שנה שנה עד שאנו מגיעים מטרה מסויימת.

<u>מר א. אגמון:</u> איני מדבר עכשיו על ההשקעה בקשר לתכנית זו. אבל מוכרחים להבליט באיזה מקום שהדברים האלה צריכים להיות מוסכמים עם

הרשויות המקומיות. אני מתכוון להחזקת גני ילדים ולהרחבת בתי-ספר. אם הדברים לא יהיו מוסכמים עם הרשויות המקומיות, כפי שזה קרה עד עכשיו לגבי מספר מבניות, הרי הן תבאנה והאוצרנה כפי שאחדות מהן אומרות עכשיו: אם החלטתם ולא התיעצתם אתנו ולא שאלתם אותנו ולא תיכננתם יחד אתנו, הרי זה יהיה על חשבונכם.

ראש הממשלה ל. אשכול: אין לשולחן הזה מה להתערב כאן. האוצר יעשה כל שנה את החשבון שלו.

השר ז. ארן: זוהי סימפוניה בלתי נגמרת עם הרשויות המקומיות.

השר י. אלון: ההודעה של שר החנוך על הרחבת רשת הגנונים לגילאי 3-4 יכולה לעזור לפתור בעיה חשובה בערי-הפיתוח; אם יתואם מיקומם של הגנונים הללו בקירבה יחסית למרכזי-העשיה, זה יכול לשחרר אמהות לעבודה בבתי-חרושת, והן תשארנה את הילדים הקטנים בגנונים.

השר ז. ארן: כן, אבל בתנאי שמשרד העבודה לא ירצה לאמץ אותם.

השר י. אלון: אתה תקח את הילדים ואני את האמהות.

המנכ"ל י. ארנון: גם לדעת האוצר זהו חלק חשוב ביותר בכל התחזית של ערי-הפיתוח. אבל לא נחלים פה בענין מוסר שיקל על הנשים.

השר ז. ארן: אנחנו מודים על הכנסת האורחים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בהקשר להערתו של ד"ר ארנון: אם כתוב שמשרד החנוך והתרבות ישתתף בהחזקתם של גני הילדים ובתי-הספר היסודיים, פירוש הדבר שכל הרחבה שתהיה באזורי הפיתוח, ואם לרשות המקומית אין במה להשתתף, ימלא משרד החנוך את החסר.

ראש הממשלה ל. אשכול: יהיה מה שאפשר יהיה לעשות. בכל אופן כל עמוד 3 אושר.

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עוברים לעמוד 4 המתחיל בסעיף 3 האומר: "משרדי הפנים והאוצר יפעלו לשינוי דרכי החלוקה של כספי מפעל הפיס, על מנת להגדיל את חלקן של עיירות הפיתוח שבאזורי העדיפויות א-ב בכספי מפעל הפיס וכו'". לועדה המשנה לא היתה סמכות לקיים משא ומתן עם גורמים שונים. אם מאשרים את הסעיף, הרי כדי לא לעורר רוגז חנם, אולי יהיה צודק להוסיף, שמשרד האוצר או איזה משרד אחר יבוא בדברים עם מפעל הפיס.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אני מציע למחוק את הסעיף הזה. כל מה שסיפר ארן על 100,000,000 ל״ זה בעיקרו מכספי הפיס.

מוחקים את הסעיף הזה.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 4 אומר: "משרד הבריאות יתן עדיפות לאזורי הפיתוח בהקמת בתי-חולים ומרפאות ובשירותי בריאות אחרים".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> איך יכול משרד הבריאות לתת עדיפות בשטח זה ? יש לי כבר ארבעה מכתבים מערי-פיתוח. זהו דבר בלתי אפשרי. אם יש קרית שמונה, וצפת על ידה, ויש בית חולים בצפת, אין צורך להקים בית חולים בקרית שמונה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אפשר להגיד: אני נגד הסעיף.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> התאבון רק יגדל. אתה מקים בית חולים בצפת, הקמת באשקלון, יש בית חולים בבאר שבע, מקימים באשדוד. למה צריך להקים גם במקומות הסמוכים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אביא לך דוגמה מקופת חולים שאין זה כך. הנה מדברים על מרפאה. למרות שמדובר על מרפאה לאשקלון ולכל האזור הרי עד היום היא נמצאת ברחובות.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אבל בית חולים יש באשקלון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> מה שייך לכאן ענין של קופת חולים ?

<u>השר ע. גוברין:</u> כל צד אומר שהוא יקים ומשרד הבריאות יפקח. אתה תגיד: תעביר מרחובות לאשקלון. אבל אני לא אתנגד שתמחק את כל הסעיפים עד אחד והארכלוסיה תתפזר ברחוב דיזנגוף בתל-אביב.

ראש הממשלה ל. אשכול: אם אתה חושב שאם ניסחתם 700 סעיפים, זה כבר פיזור האוכלוסיה, אינך אלא טועה. אתה מבטיח לכל אחד את הכל. אני קצת מתפלא על האוצר. הם יושבים כאן כאילו כל הדבר לא היה נוגע להם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אפשר לכתוב "משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים באזורי-הפיתוח".

ראש הממשלה ל. אשכול: "משרד הבריאות בבואו לתכנן הקמת מרפאות ובתי-חולים יקח בחשבון התאמה לצרכי הסקרפרה". באמת אין זה משנה; או שידאג ויעשה, הוא צריך לבנות מרפאות, או שלא ידאג ולא יבנה.

השר ח. צדוק: נאמר כמו בסעיף 5 "במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: טוב.

ראש הממשלה ל. אשכול: צריך להגיד "עם השירותים המוניציפליים ומוסדות הבריאות".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: "משרד הפנים והבריאות". אני רק רוצה לומר שזה יעלה כסף.

ראש הממשלה ל. אשכול: אפילו לא חשבתי על זה ! ומה חשבת שזהו רק ענין של ברכות ?

השר ע. גוברין: אני רוצה להרגיע אותך. אחרי זה בא סעיף 11 המציל אתכם מכל הצרות. סעיף 11 אומר: "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת." בגלל הסעיף 11 יושבים האינטלטים ממשרד האוצר ושותקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: סעיף 6 אומר: "עיירות פיתוח המונות עדיין פחות מ-10,000 תושבים תיחשבנה לצורך התמיכות והמענק הכללי והפיתוח של משרד הפנים כאילו הן מונות 10,000 תושבים". הייתי מוחק סעיף זה. זהו דבר מחמי. נניח שיש מקום שבו יושבים 1,000 תושבים, תתן להם מענק בעד 10,000 ? לו היית אומר ש-8,000-9,000 הם כמו 10,000, הייתי מבין.

יש מושב. אחרי כן אבוא אליך ואגיד: כל מושב הוא עיירת-פיתוח, לפי שעה אמנם יש אצלי רק 200-300 נפש, אבל תן לי מענק כמו לעיירה בת 10,000 תושבים.

מר מ. סילברסטון: אי אפשר לומר את זאת בתמיה, כי יש קריטריונים שונים לגבי מתן המענק. השנה יש עשרה קריטריונים, עשר קטיגוריות.

ראש הממשלה ל. אשכול: נאמר באזור אחד יש ישוב של 2,000 נפש ויש ישוב של 10,000 נפש. מה ההבדל בגובה המענק ? ודאי תגיד שאינך יודע זאת בעל פה.

מר מ. סילברסטון: תמיד נותנים לפי מספר התושבים, אולם ההבדל הוא בין אזור לאזור כמה מהווה נקודה אחת של המענק. אם במצפה רמון יש למשל 2,000 נפש, יקבלו את המענק לפי 2,000 נפש, אולם נקודת המענק באזור ההוא היא 2/2 ל.

השר ח. צדוק: ומהי הקטיגוריה של דימונה ?

מר מ. סילברסטון: אינני יכול להגיד זאת בעל פה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יכולת להגיד זאת מיד.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בערך פי עשרה מאשר ברמת גן וחצי מאשר בערד.

המנכ"ל י. ארגון: כל שנה יש ערך שונה לנקודה של המענק. מה שמה קובעים פירושו יחס אחר בין המקומות הקטנים למקומות הגדולים יותר. אינך קובע פה את סך הכל של הסכום שהאוצר יתן לכל העיירות. אין זה הולך באופן אבטומטי.

ראש הממשלה ל. אשכול: למקומות שיש 10,000 תושבים יתנו פחות, לאלה שיש להם 1,000 נפש יתנו יותר. איה היושר ?

השר ע. גוברין: לועדה זו אין סמכות לעניני יושר.

זוהי אחת השאלות הרותקות של עיירות-הפיתוח. מה מתרחש פה ? לנו יש 6-7 עיירות כאלה, לכל היותר 8, ששם כל השירותים הם ברמה בלתי אפשרית. אני מדבר על המפקד שערך בשעתו משרד העבודה. מזה בא חלק עצום של העזיבות. בקרית שמונה עברו במשך השנים כ-100,000 איש. משרד הפנים נותן מענקים לא רק לעיירות-הפיתוח אלא לכל הערים ולכל המושבות. אם רוצים שהשירותים של עיירות אלה, הפקידים והעובדים יהיו כמו ביתר ישובי הארץ, צריך לדאוג לכך. נקח למשל מקום כמגדל העמק שיש שם 7,000 תושבים.

יש כאן עוד הערה אחת שאיננו רוצים בתקופה הקרובה עיירות-פיתוח חדשות.

השר ח. צדוק: הייתי מסתפק בזה שיאשרו כי ישובים המונים פחות מ-10,000 נפש יקבלו מענק גדול יותר באופן יחסי.

השר ע. גוברין: זה קיים, אבל זה אינו מסודר. אני חייב להגיד לזכות משרד הפנים שהוא שומר על היחסיות, לפעמים עובר עליה.
אנחנו מדברים על המענקים של הערים הגדולות.

מר א. אגמון: מה יהיה עם מקום כמו כרמיאל ? יש שם 100 משפחות והם יקבלו כמו ישוב של 10,000 נפש ?

השר ע. גוברין: האם היית פעם בשלומית ? תשאל שם, יסבירו לך.

ראש הממשלה ל. אשכול: תסלחו לי, אבל כך אינם יכולים לעשות. חלוץ כזה גם אני יכול להיות.

השר ע. גוברין: אז לא יהיו שירותים.

ראש הממשלה ל. אשכול: יהיו שירותים.

השר ע. גוברין: אם ישאלו את ד"ר סילברסטון, תשמעו שאין שם שירותים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אי אפשר עוד לכבוש כבישים מבנקנוטים.

מר ע. קמיר: לגבי ענין השירותים אין אף עיירה מתוכננת לפי 5,000 תושבים.
אם רוצים למשוך צבור לשם, מוכרחים לעשות זאת. אם נותנים מענק לפי ישוב של 3,000-5,000 נפש, הרי יבנו את העיירה כבפר. צריך אולי לסייג ולומר, שעיירה המונה מ-5,000 נפש ומעלה צריך לתת שם מענק כלעיירה בת 10,000 נפש.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אבל אין אלה שירותים, זהו מענק.

ראש הממשלה ל. אשכול: קודם כל מדוע בעיירה של 10,000 ולא של 20,000 ?

השר ע. גוברין: ישבה ועדה ודנה שנה וקבעה שהמינימום לכל עיירה-פיתוח הוא 10,000 נפש.

ראש הממשלה ל. אשכול: ומה עם כרמיאל ? אולי תוכלו להגיד לנו איזה מענק תקבל כרמיאל כאשר יהיו שם 10,000 נפש ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: 70,000-80,000 ל״י.

ראש הממשלה ל. אשכול: היתה תקופה שהיו שם אלף נפש.

מר ע. קמיר: לא קבלו עדיין מענקים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אתה אומר שהיא תקבל 80,000 ל״, יוצא איפוא לפי המצב עכשיו 80 ל״ לנפש.

מר ע. קמיר: צריך להגביל לפי 5,000.

ראש הממשלה ל. אשכול: הוא אמר "באופן יחסי".

השר ע. גוברין: יש אולי 5 עיירות כאלה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אם אני לוקח עיירה כמגדל העמק, הרי היא מקבלת מענק גדול למדי והתקציב שלה מאוזן. יש בעיה אחרת, בעית פיתוח ולא בעיה החזקה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני מציע כי לגבי עיירות-פיתוח בשנותיהן הראשונות, אם עוד לא הגיעו לאוכלוסיה של 10,000 נפש, יתחשבו בהקצבת המענקים בצרכים ממש שלהן.

מר ע. קמיר: המענק היחסי שלהן יהיה גדול יותר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: במתן מענקים (רה"מ ל. אשכול: ותמיכות.) יתחשב משרד הפנים במיוחד במצבן.

ראש הממשלה ל. אשכול: יגדיל את הפרופורציה.

מר מ. סילברסטון: מעבר ליחס המגיע.

ראש הממשלה ל. אשכול: יוצא לפי זה שככל שיהיו פחות אנשים יקבלו יותר כסף. תעודד ראשי עיירות להפחית את מספר התושבים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עד עכשיו היתה סטאטיסטיקה לא נכונה, שמקומות שונים אמרו יש לנו עוד אלף איש מעל למה שמקובל מספר התושבים אצלנו. עכשיו ינקטו בסטאטיסטיקה הפוכה, ויאמרו יש לנו פחות.

ראש הממשלה ל. אשכול: ברור לְמָה מתכוונים.

השר ע. גוברין: סעיף 7 אומר: "ישופרו הכבישים באזורי הפיתוח. משרדי העבודה והשיכון יגישו לועדת השרים לפזור האוכלוסיה הכניה לביצוע המלצה זו." יש להם תכנית, בתוך היה לצרף את זה לחומר שהוגש הנה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני בטוח שכל זה יעלה במיליארדים.

<u>מר ע. קמיר:</u> לא.

<u>השר ע. גוברין:</u> ירושלים היא עיר-פיתוח. תנסה רק לשפר את המדרכות כפי שמגיע לעיר בירה, את הביוב ואת התאורה, ותראה לאיזה סכום זה יגיע.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה שייך רק לא', ב', ג'.

<u>השר ע. גוברין:</u> סעיף 8 אומר: "משרד התחבורה ימשיך להבטיח תדירות נאותה בשירותי התחבורה הציבורית אל ערי-הפיתוח, ויגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תכנית לשפור שירותי תחבורה באזורים אלה."

סעיף 9 אומר: "משרד הדואר יתן לאזורי הפיתוח עדיפות בפיתוח שירותי הדואר והטלפון, ויגיש תכנית לביצוע החלטה זאת לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה."

סעיף 10 אומר: "משרד התיירות יגיש לועדה לפיזור האוכלוסיה תכנית לעידוד ופיתוח תיירות-חוץ ותיירות-פנים באזורי הפיתוח." משרד התיירות כבר הגיש תכנית. זה יעלה כסף.

עכשיו בא הסעיף העיקרי, החשוב ביותר והקובע ביותר, סעיף 11 האומר: "11. החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לפי אזורי העדיפות. אגף התקציבים במשרד האוצר ידאג לביצוע החלטה זאת."

אני רוצה לבאר את ההחלטה הזאת.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אנחנו מסכימים, אינך צריך להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> נדלוג לרגע על הפרק "תכנון פיזי ומדיניות קרקעית".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> גם אנחנו מבקשים להציע הרבה תיקונים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> נוסיף: "תוך התאמה מחוייבי-המציאות ומחוייבי-הזמן". כי עברה כבר מאז שנה ואומרים כי יש מקומות שבהם יש כבר אוכלוסיה גדולה יותר מזו שלב כוכב ניבא.

או אני מציע למחוק את הסעיף. התאים מיד תכנית זו לתנאים המשתנים, או שנאמר "תוך התאמה מחוייבי-המציאות".

<u>המזכיר ש. צריגרין:</u> מי יעשה את ההתאמה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אנחנו עושים עכשיו את התכנית השלמה. היא תיכנבה את סעיף ד'.

אם נבוא עכשיו לפרט, צריך היושב ראש שצריך לחבר ספר כדי

שהקורא הרגיל יבין מה שכתוב פה, ואז צריך לצרף גם את הספר של לב כוכב, כי דברים נשתנו בינתיים. אני מציע להשאיר את זאת לועדה לפיזור האוכלוסיה. זה אינו אומר הרבה לצבור ואינו אומר הרבה לערי-הפיתוח. זה יישאר חומר פנימי, שלפי הסעיפים השונים תבדוק הועדה לפיזור האוכלוסיה והמצא: זה מוצא לפועל וזה אינו מוצא לפועל.

<u>מר ח. לב-כוכב:</u> לסעיפים 3-4 יש משמעות אחרת.

<u>השר ע. גוברין:</u> מדוע צריך גם סעיף 3 וגם סעיף 4 להשאר כחומר פנימי ? היום החלטנו בבירורים שהיו לנו עם כל המשרדים הכניה. איני מציע שנפרסם ברבים שבאר שבע אנחנו משייכים לאזור ג' דבית שאן לאזור זה וזה. יהיו בשעתם בירורים במקומות הללו, אולם עכשיו הענין אינו קונקרטי עדיין. כאשר נגשים את כל התכנית, יהיו שינויים. אולם למה לעורר עכשיו רוגז ? מי ישב אתם ?

אני מציע לא להעביר שינויים כי חסרים לי מפעלים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> יתר הדברים אינם לתשומת לבם ?

<u>השר ע. גוברין:</u> יתר הדברים צריך להגשים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> עכשיו כבר איני מבין שום דבר. מה יכולים לעשות אם אינם יודעים מה הם אזורי-העדיפות ומהי התכניה ? דוך אחת היא הקונקרטיזציה של התכנית. אולם אם אין מחליטים על הקונקרטיזציה, הרי לפי הערכתי מה ששייך לתיכנון לא עשתה הועדה שום דבר. אפשר לקבל את הנוסח "תוך האמרת מחוייבי-המציאות." אבל אני רוצה שעל כך תהיה החלטה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועל יתר הדברים ?

<u>השר ח. גבתי:</u> אפשרויות הועדה לתנאים משתנים.

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> אני רוצה שתהיה החלטה על פרק התיכנון.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בפרק זה יש 9 סעיפים. אתה רוצה החלטה על כל 9 הסעיפים ?

<u>המנכ"ל י. ארנון:</u> כן.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני חושב שרק הסעיף הראשון והאחרון נשארים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אבל יש לקמע אותו. לזה יש רוב דעות. סעיף 2 אפשר להשאיר.

<u>מר א. בורוכוב:</u> בינתיים נתקבל בכנסת חוק התיכנון ושם יש מועצה ארצית לתיכנון. כדאי להכניס פה שהמועצה הארצית לתיכנון תפעל על פי הנחיות ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יישאר הסעיף "עד 1970 לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים" ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: זוהי התחייבות. אפשר לומר: לא יוקמו ישובים עירוניים חדשים בלי ההלטה הועדה. אבל אינך יכול לסגור לגמרי אפשרות זו.

ראש הממשלה ל. אשכול: טוב, בסדר.

המנכ"ל י. ארנון: ייאמר "לפי החלטה מפורשת של הועדה".

מר מ. סילברסטון: ועדת התיכנון הארצית זהו גוף סטאטוטורי. לפי החוק אין היא זקוקה בקביעה תכנית ארצית לקבל הנחיה או הכוונה מועדת שרים.

אפשר לומר "נציגי הממשלה במועצה יקבלו הנחיה מועדת השרים", אולם לא המועצה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מתי נולדה מועצת-תיכנון זו ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: לפי החוק שנתקבל בשבוע שעבר, ושם יש רוב לממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש לה משרדים ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עדיין אין לה.

השר ע. גברדין: אני מציע שכל פרק ד' חוץ מסעיף אחד (סגן השר י.ש. בן-מאיר: וגם 9.) יישאר ענין פנימי, שנדע כיצד תפעל הועדה לפיזור אוכלוסיה, לפי איזו הנחירות היא תפעל. הוא יימצא בידי יושב ראש הועדה, ובכל פעם שנגיע לאיזה סעיף קונקרטי בתוך החיים שאנחנו פועלים בהם, וודאי כל שר יתעורר מתוך עצמו או ידרוש לא להקים ישוב עירוני חדש, כי אין אפשרות כזאת. זה נשאר ענין פנימי ואין מפרסמים זאת, כי איני רוצה להזמין לי צרות מכל העולם.

ראש הממשלה ל. אשכול: מדוע לא היתה להם החכמה הזאת קודם לכן ?

מר ש. אמיר: ועדת המשנה תוכל להפגש ולדון עוד הפעם על הפרק הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול: אני נוטה לזה.

השר ע. גברדין: אני מקבל זאת

השר ח. גבתי: סעיף 7 הוא מיותר. החלטנו על הקפאה.

ראש הממשלה ל. אשכול: יש אומרים שהכל מיותר. מה הרספה ? ועדת המשנה תבדוק מחדש את כל הפרק.

ה. אמצעים חוקיים וארגוניים

השר ע. גוברין: סעיף 1 אומר: "מחליטים להקים ועדה שתורכב מנציגי המשרדים הנוגעים בדבר, שתעבד הצעה לחוק לעידוד אזורי הפיתוח. הצעת החוק לא תפגע בסמכויות הקיימות של משרדי הממשלה השונים."

איפה לקחנו זאת ? אין כיום ארץ העוסקת בפיזור אוכלוסיה שאין שם חוק בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול: מה זה חוק ?

השר ע. גוברין: מה שהחלטנו נכנס במסגרת החוק. אנחנו קובעים כמה משתתף משרד המסחר והתעשיה בהעברת מפעל, בהקמת מפעל, באיזה תנאים וכו'. כל החומר נמצא בידי משרד המסחר והתעשיה. אני מדבר על מספר ארצות.

ראש הממשלה ל. אשכול: כאשר מחליטים באיזו ארץ להקים בירו-בידז'ן יש איזה חוק.

השר ע. גוברין: חוק כזה קיים באירלנד, באיטליה וביוון. אבל עכשיו אין טעם לפרסם את זה. ממילא לא נגיע לכנסת הזאת, אבל צריך להגיע פעם לחוק.

אני ממליץ מאד על סעיף 2 בפרק ה': "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תמנה ועדה קבועה שתעקוב אחר ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה וכו'".

ראש הממשלה ל. אשכול: לשם מה אתה חושב נחוצה ועדה קבועה כזאת של שלשה "שומרים" ?

השר ע. גוברין: זה נחוץ לעיירות-הפיתוח השונות. בועדת-המשנה הוחלט על כך פה אחד. לעיירות-הפיתוח השונות יש לא פעם טענות שונות. אנחנו קבלנו החלטה שתקום איזו ועדת-משנה - איני מציע שהיא תהיה של שרים - שתבחון עם כל המשרדים הנוגעים בדבר את ביצוע המדיניות.

ראש הממשלה ל. אשכול: איך היא תקום ? מה יהיה תפקידה ? היא תסע ממקום למקום ?

השר ע. גוברין: היא רק תקבל דינים וחשבונות מהמשרדים.

ראש הממשלה ל. אשכול: אז היא צריכה מנגנון.

השר ח. צדוק: רציתי להעלות את שאלת התמריצים האישיים, גם בענין השיכון וגם בענין החנוך.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אם יעשה זאת משרד ראש הממשלה, תגיד שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי העסק הזה. הוא יעקוב או לא יעקוב.

<u>השר ע. גוברין:</u> כן, אני רוצה שיהיה איזה עיקוב.

<u>השר ח. צדוק:</u> אני מתכוון לשני דברים ספציפיים: שכר ומסים.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמו שכתוב "דרוש וקבל שכר".

<u>השר ח. צדוק:</u> אני רוצה ששתי השאלות האלה תיבחנה, אם נמליץ או נציע תמריצים אישיים לבני אדם שיתישבו באזורי-פיתוח. אני מדבר על שכר גדול יותר ועל מסים קטנים יותר. יכולה לבחון זאת אותה הועדה.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה רוצה למשוך מפעל לצפת. בעולם הגדול נהוג לתת במקרים כאלה תנאים נוחים, משהו זול יותר. אתה רוצה להוסיף על כך ואומר: הבה נבדוק מה הם התנאים הטובים יותר שנתן לפועלים.

<u>השר ח. צדוק:</u> או שישלמו שם פחות מסים. האם הועדה שהגישה את הדין וחשבון הזה בדקה את הדבר והגיעה למסקנה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא בדקנו.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> הענין נשתתק, נרדם, אל תעירו ואל תעוררו את הענין, לא תצאו מהעסק. יש משרד מסים באיזה מקומות. זה קיים. האוצר מי ימלא את כל יתר הענינים.

<u>מר ה. לב-כוכב:</u> יש גם ענינים של משרד העבודה בקשר לחנוך מקצועי. גם על זה צריך לדון בועדה. אני מדבר על הנספח עם ההצעות המפורטות של משרד העבודה בתחום החנוך המקצועי.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> תתכנס עוד ישיבה אם יש צורך בדבר.

<u>מר ע. קמיר:</u> אולי להטיל על שני שרים שיגבשו את הדבר.

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ישנה ועדה.

מ ח ל י ט י ם לתקן הכלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:

א) נציגי משרד השיכון, משרד החנוך והתרבות ומשרד האוצר יבררו את ענין הדירות למורים באזורי הפיתוח ויגישו לועדת השרים הצעה בנושא זה.

ב) סעיף ב' 1 ינוסח כדלקמן:

"יש להפנות לאזורי הפיתוח לכל הפחות 60% מן הבניה לשיכון עולים."

ג) סעיף ב' 2 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון ירחיב את הבניה באזורי הפיתוח, על מנת להבטיח שיכון לכל הותיקים העוברים לאזורי הפיתוח, לזוגות צעירים מבני העולים ותושבי עיירות הפיתוח וכן למורים,

לרופאים ומשפחות מרובות ילדים.

משרד השיכון יגיש לועדת השרים תוך חודשיים הצעה מפורטת ביצוע החלטה זו."

ד) סעיף ב' 3 ינוסח כדלקמן:

"משרד השיכון יעבד הצעה מפורטת בענין שיפור סטנדרט הבניה ותנאי השכירות והמכירה לשיכון עולים ולזוגות צעירים לערמת המצב הקיים היום באזורי הפיתוח.

במסגרת התכנית לפיזור כשכנות עוני יש לתת הטבות מיוחדות בתנאי הדיור לעוברים לאזורי הפיתוח.

ההצעה תובא לאישור ועדת השרים תוך מספר חדשים."

ה) לאשר פרק ג' סעיפים 1 ו-2 בתיקון הבא: בסעיף ג' 1 ד' לאחר המלים "על-יסודיים" תיווסף המלה "וקלאיים".

ו) למחוק סעיף ב' 3.

ז) סעיף ג' 5 ינוסח כדלקמן:

"משרד הבריאות ידאג למתן שירותים מתאימים לאזורי הפיתוח במגמה לקרבם ככל האפשר לרמת השירותים הניתנים בשאר ישובי הארץ. משרד הפנים ומשרד הבריאות יכינו תוך חודשיים הצעה לביצוע החלטה זו ויגישו אותה לועדת השרים."

ח) סעיף ג' 6 ינוסח כדלקמן:

"במתן מענקים לעיירות הפיתוח יתחשב משרד הפנים בגודל הישוב."

ט) לאשר סעיפים ג' 7, 8, 9, 10 ו-11.

י) סעיף ד' 1 ינוסח כדלקמן:

"מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה מחויבת המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970."

יא) ועדת המשנה בראשותו של שר התיירות תבדוק מחדש את פרק ד' מלבד סעיף 1.

יב) במקום פרק ה' יבוא: "משרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה."

יג) השרים ע. גברין וה. צדוק יבדקו וינסחו את החלטות ועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:59

טיוטה
סטינוגרמה

סודי

פרטי - כל
הישיבה האחת-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על-פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ה' בתמוז תשכ"ה - 8.7.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ע. גוברין,

נעדרו השרים: ח. גבתי,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגרין - מזכירות הממשלה
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארנון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
ד. טבה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
מ. סילברסטון - משרד הפנים
ע. קסיר - משרד ראש הממשלה
ז. שרף - משרד ראש הממשלה
י. תמיר - משרד השיכון

סדר היום : המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה
ירושלים, 8.7.65

<u>רה"מ א.אשכול:</u> פותח את הישיבה.

<u>השר גוברין:</u> ברשות היו"ר אגיד את דברי בקיצור נמרץ, משום שעיקרם כתוב בדו"ח. ב-5.1.65, ברשותו של ראש הממשלה, מונתה ועדה שהיתה צריכה להגיש הצעות בענין הגברת התעסוקה, התיעוש והשיכון והעלאת רמת השירותים באזורי הפיתוח. בתוך הועדה, בהסכמת שר החינוך, כלל גם עניני חינוך. משרד החינוך הגיש גם הצעות בענין זה שנתקבלו על ידינו.

הצעה זו ביסודה יש בה שלושה-ארבעה דברים: א) למעשה ציינו מה הם תנאי העידוד הניתנים היום. לפי זה הגדלנו במידה מסוימת את תנאי העידוד לאזורי הפיתוח. לדעת הועדה ולדעתי לא הגדלנו די, אבל באותה מידה שסברנו שהמדינה יכולה לעמוד בה. ב) במידה מסוימת לגבי תעסוקה, תיעוש ושיכון ולגבי שירותים הגבלנו במידה מסויימת את איזור החוף, אבל לא בתנאים שיכולים להזיק לפיתוח יותר רציונאלי [illegible] בתוך אזורי החוף. בנין תעשיה, שיכון וכו'. קבענו עוד, שתקום ועדה קבועה שאין לה שום סמכויות. אין היא יכולה לפנות לאיזה משרד ולתת לו הוראות, אלא היא צריכה לעקוב בקביעות איך הם פועלים המשרדים. אם יש לה הצעות -היא צריכה לפנות לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה. הכננו הצעתנו בתכנית ארצית, שהוגשה לועדת השרים הכלכליים. (הם לא היו כבולים להצעה זו שהגיש אותה בשעתו כוכב). אבל הוספנו, שועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תצטרך להתאים מדי פעם את התכנית הפיסית גם לפי התנאים המשתנים וגם לפי התכנית שנתקבלה בכנסת לחוק התכנון והבניה. הכנסנו גם את ענין מיקום מוסדות הממשלה ומוסדות ציבוריים באזור הפיתוח. לא התבססנו רק על תיעוש , שיכון והצד החינוכי. כי ראינו חשיבות מרובה בענין מיקום המוסדות שנמצאים ברשות הממשלה והעברתם לאזורי הפיתוח, אם הם פועלים שם. להצעה זו הוגשו הסתייגויות. חלק מן ההסתייגויות בא להכליל מה שלא קבלנו. אמרנו: אל נלך בגדולות שלא נוכל להתחייב. שקלנו כל דבר גם מבחינת היכולת של המדינה לעמוד בו. חלק מן ההסתייגויות בא לצמצם את ההמלצות האלה. בדרך כלל יש להגיד לשבחה של הועדה, שכל חבריה עבדו בצורה משותפת, בניגוד למקובל. ועוד שבח אחד אוסיף, שלא היו כל חילוקי דעות בעניני סמכות. בכל מקום שזה מחייב תיאום הדדי - שיכון, תיעוש - תיאום זה יבוא. מרבית ההמלצות נתקבלו פה אחד על ידי חברי הועדה, פרט להסתייגויות מספר שהבאתי אותם בנספח.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני רואה בדפים 1-5 הצעות כיצד לפתוח ולמשוך מפעלים. אחר כך בא מספר הסתייגויות.

השר ע.גוברין: בהסכמת כל החברים נתנו את ההסתייגויות כולן בדפים לחוד.

השר צדוק: זה כולל גם את מכתב מנכ"ל משרד העבודה?

השר גוברין: צרפנו גם אותו.

רה"מ אשכול: מעמ' 10 עד הסוף זו סטטיסטיקה.

השר גוברין: בתוך הטכסט, לאחר שבדקנו את המקומות, שינינו את אזור העדיפויות. אבל קבענו , שקביעת הועדה הזאת מחייבת בדיקה. זה לא מחייב שאשקלון תהיה תמיד אזור פיתוח. יש מקומות שאפשר להוציא ולהעביר.

השר י.אלון: צדק שר התיירות, שההסתייגויות שלי נעשו על דעתי. אני רוצה להבהיר כמה דברים. קודם כל לגבי ההסתייגויות הכתובות, אחר כך כמה הערות של הרהור . אנו חושבים שלגבי ההיתר להכיר במפעל מאושר באזור החוף, הנוסח שנתקבל על דעת רוב הועדה הוא שער רחב לא רק לאישור מפעלים כמפעלים מאושרים באזור החוף, אלא הזמנת לחץ של מפעלים לרצות ליהנות ממעמד של מפעל מאושר דוקא באזור החוף. לדעתנו יש צורך יותר לצמצם את האפשרויות הללו עד למינימום. ולכן הגברנו זאת, שלא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית, לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון עליונים מחייבים זאת.- זוהי הסתייגות לסעיף 1 - אמצעים כלכליים. הנוסח המוצע על ידי הועדה פתוח יותר מדי. אני מציע לקבל את ההסתייגות שלי.

השר ע.גוברין: הועדה לא קבלה זאת מטעם פשוט. קיימת מסורת. אנו אומרים, שעלינו לאשר כ"מפעלים מאושרים" ברצועת החוף רק את אלה אשר גורמים יוצאים מן הכלל מחייבים זאת, כגון: בידלל יצוא, מניעת יבוא ושיקולי בטחון.

רה"מ א.אשכול: אני חדל להבין את ההבדל.

השר ע.גוברין: שר העבודה אומר "אם המפעל הוכיח". אנו אומרים שזה מיותר. קיימת מסורת במשרד מסחר ותעשיה. עוד לא אושר מפעל על ידי משרד מסחר ותעשיה לפני שניסו תחילה לברר אתו.

רה"מ א.אשכול: נניח שעד עכשיו לא הוכיח ומחר יוכיח ויהיה משרד מסחר ותעשיה שכן ירצה להקים את המפעל הזה. ברור שיהיה ויכוח בין בעל המפעל ובין משרד מסחר ותעשיה והוא יוכיח. אם כולם מסכימים שאין פה "איך מריסו" הבדל, היות ואנו ועדה לפיזור הא כלוסיה , פירושו של דבר לא רק פיזור אוכלוסיה אלא פיזור מקורות פרנסה. סתם פיזור אוכלוסיה אין לו טעם. כאן אנו מנסים לעשות מאמצים שהאוכלוסיה תעבור לאותם האזורים שאנו מעונינים בהם.

מר בן-מאיר: אני מציע להוסיף עוד מלה: שיקולי בטחון ו ב ר י א ו ת . בעית האישפוז מטילה עלינו עומס כבד.

רה"מ א.אשכול: אני מתנגד לזה. מדוע לא להגיד גם עניני דת, אין עוד בית כנסת? אני אומר זאת ברצינות. מפעל לא רוצה לקום מפני שיגיד שאין במקום בית ספר תיכון. בריאות אויף כפרות, יש יהודים בעולם. אם אין פיזור - אין צרכי תרבות, ובאמת אין. זה מעגל קסמים: אם לא רוצים ללכת - אין מוסדות בריאות, אם אין בריאות - אין מפעל וכו'. ואז אין פיזור.

השר צדוק: בקריאה הראשונה נדמה היה לי שההבדל בין שתי הנוסחאות הוא רק מילולי. אחר כך ראיתי לפני מקרה כזה, למשל: חברה בעלת מוניטין בינלאומי רוצה להקים מפעל בארץ, שהוא יתרום תרומה נכבדה ליצוא. יש לנו ענין פוליטי שהחברה הזאת תבוא ארצה. היא אומרת: אני לאזור פיתוח אינני מוכנה ללכת. אז המצב הוא, שמבחינה טכנולוגית אפשר להקים אותו באזור פיתוח , מבחינה כלכלית אפשר להקים, אך על פי כן עלינו להשאיר לעצמנו את האפשרות לשקול.

מר ל.אשכול: היית צריך להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אני בעד נוסחה יותר גמישה קצת.

רה"מ א.אשכול: יש ויכוח די מתוח עם תעשיה עדינה מאוד, עם אלקטרוניקה, זה התחיל בתל-אביב. התחלחלתי, אמרו לי "ס'ברענט! אמרו לי שבניני כיהן מוכנים. עבר זמן וראיתי שאינם באים. אמרתי: ובכן? רצו לבנות בתל-אביב. משכתי אותם בעבותות אהבה עד אשדוד, וזה לא בוער. עכשיו "התלבשתי" שזה יהיה בבאר-שבע. עכשיו כמובן אשדוד תנקר את עיני. מציעים לי "כופר-נפש" מפעל אחר בבאר-שבע. אני אומר: אני רוצה את שניהם בבאר-שבע. יוכיחו לך שזה לא נוח, וזה נכון. אנו צריכים פה להחמיר, הקלות בלאו הכי תבאנה, אל תדאג. זה יהיה כמו כביש תורכי, או לצד זה או לצד זה אבל אף פעם לא כפי שתוכנן. אני בעד נוסח חמור יותר.

השר צדוק: אתה נתת עצה: במקרה כזה - תבוא לממשלה.- אני מציע שיהיה כתוב: סטיה מעקרון זה תובא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, או לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר י.אלון: אני הולך לקראת צדוק - או אם יש שיקולי בטחון - באישור ועדת השרים לעניני כלכלה. אם אתה רוצה $ועדה זו - לא איכפת לי.

רה"מ אשכול: זה מובא לממשלה והממשלה קובעת.

השר י.אלון: שיהיה בועדה זו.

רה"מ אשכול: אינני יודע אם אנו קיימים לעולם. הועדה לעניני כלכלה - קיימת

תמיד. הייתי אומר כך: הרשות לשר העבודה להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אם זה מחמת מחסור בכוח אדם, אמנם זאת לא סיבה טכנולוגית אבל סיבה מספקת.

מר בן-מאיר: אני מציע שיהיה כתוב "לכל שר". יכול להיות משהו הברוך במשרד החוץ. כל שר יכול להביא זאת לממשלה.

השר גוברין: אני מתנגד לתיקון של בן-מאיר. זה קשור למשרד מסחר ותעשיה.

השר י.אלון: נשאיר את הנוסח "לכל שר הרשות להביא".

השר צדוק: אני מציע למחוק את המלה "עליונים", לא לכתוב שיקולי בטחון עליונים.

ד"ר ארנון: הועדה הכליצה, שאם מעבירים מפעל מהחוף לאזורי פיתוח, שהציוד שבהרבה מקרים היה מועדף על ידי חוק "השקעות מאושרות" קודם, מקבל עכשיו עוד פעם העדפה. נדמה לי שזה יהיה חור די רציני.

רה"מ ל.אשכול: אנו פעם עשינו זאת. הלכנו לתעשיינים בתל-אביב ואמרנו להם: יש ענין של פיזור האוכלוסיה, תמכור את העסק שלך פה ותעביר את המפעל לדמונה או למצפה רימון. אם תבוא אליו כך בפשטות - הוא יגיד לך: לך לאן שצריך ללכת.

ד"ר ארנון: שיהיה כתוב בפירוש: במקרה שציוד זה לא קבל וכו'.

רה"מ ל.אשכול: זאת לא כשרה. יהודי זה יגיד בפירוש: אני רוצה "לעקעכל". אם אתה מוכל לתת "לעקעכל" - אלך, אם לאו - אשאר ברמת-גן.

ד"ר ארנון: מוטב שאתן לו את "השוקולדה" שהוא רוצה בה בדרך אחרת. חורים בחוקי המס זאת "שוקולדה" די מרירה.

השר גוברין: אנו נתקלנו במסחר ותעשיה בשנה האחרונה (וגם בשנים הקודמות) לאו דוקא במפעלים גדולים, אלא בבתי מלאכה שבלעדיהם אין אתה יכול להעביר מפעל גדול. נתקלנו בבעיה זו של ציוד מועבר, שהוא לא היה השקעה מאושרת. משרד ההשקעות לא אישר שום ציוד. אותו יהודה אמר: אם לא תתנו לי - לא אזוז.

מר ל.אשכול: אם בסעיף זה יהיה כתוב "או תמורתה בכסף"? אתה, ארנון, מוכן להסכים שנגיד "לתת לו מענק בכסף"?

השר ע.גוברין: זה אי-אפשר, זה יהיה על חשבון התקציב שלו.

רה"מ ל.אשכול: הוא אומר שמנקודת ראות המס זה גורם בלבול לאנשים שצריכים לטפל בגביות ובמס. אני לא רוצה להפסיד את הענין כולו, לכן אני אומר, שאני מוכן לתתאיזה מענק בכסף אבל החשבון מתנהל לפי החוק, וכלום אין זה תקציב?

השר צדוק: אם נלך בדרך של מענק נסתבך. זה פותח פתח למיקוח אינדיבידואלי עם כל אחד על מענק שהוא צריך לקבל, מה ההנחות שהוא מקבל ~~סססס~~ כמפעל מאושר? הוא מקבל הנחות מסויימות ממס. שיעור ההנחות תלוי ברווחיות. מה הרווחיות נדע בעוד חמש שנים. אין לנו בסיס שנוכל להחמקה. אני מעדיף דרך זו. אני לא רואה שיש בזה דבר שאי אפשר לקבל אותו. אנו אומרים לאדם כך: יש לך ציוד ברמת-גן, אילו היה לוקח ציוד זה ומוכר אותו בשוק ומקבל תמורתו חצי מיליון לירות ומשקיע סכום זה במפעל באזור פיתוח - היינו מכירים בזה כהשקעה מאושרת. אין סיבה מדוע לא נכיר כהשקעה את השווה-כסף. (מר ז.שרף: חצי מיליון לירות זה חייב במס רווחיות). אני אעשה אתו את החשבון הזה. אני רוצה שנוכל לעשות אתו את החשבון לא על יסוד השערות אלא על יסוד נתונים קיימים בזמן שמוכר המפעל ומצבו מוגדר. אינני רוצה להתוכח אתו ולעשות את החישוב על יסוד רווחיות משוערת שתהיה בעוד חמש שנים.

רה"מ ל.אשכול: אולי נאשר זאת כהנחות פנימיות? (השר י.אלון: אין סודות נכתוב: או פיצוי הולם לזה.-

השר צדוק: כאלטרנטיבה אני מקבל זאת.

רה"מ ל.אשכול: ארנון מסכים?

ד"ר ארנון: הכל תלוי בפירוש. אם אנו מוסיפים פה: במידה שציוד זה היה השקעה מאושרת במפעל הקיים - זה היה פותר את הכל.

רה"מ ל.אשכול: אני בפירוש אומר: אם יש בית חרושת שניצל את הכל ואנו באים אליו ואומרים: תעביר את בית החרושת שלך - זה הפתיון שלו. אתה אומר, שאת הפתיון אתה רוצה להראות לו ברחוק. מצפה-רימון - אינו פתיון. אם אתה אומר שזה מזיק לטכניקה של גביית מסים - אני מוכן לקבל את טענתך ולהגיד: או תמורתו בכסף.

השר צדוק: ההערה של שרף היא הערה נכונה.

מר ז.שרף: בעניני השקעה אין לנו בכלל תקיקה.

השר צדוק: מוסכם על "או פיצוי מתאים".

השר י.אלון: סעיף 4. לגבי שיעור ההלואה העומדת, שהיא מינוח מוסווה למענק, אני עומד על כך שההלואה-העומדת לא תעלה על 25% מההשקעה הכוללת במפעל, וזאת תהיה תקרת-מכסימום. אני מציע שזה לא יהיה כבעבר, אלא שנקבע שיעור מכסימלי, כועדת שרים מוסמכת, 25%. בעבר היה מענק של שליש והיו גם דברים בלתי נעימים.

<u>ד"ר ע.גוברין:</u> אני רוצה לומר שהצעה זו אינה הצעה. לא במקרה הוספנו: "כגון אילת או מצפה רימון". יגאל יודע שבכל מקרה הבאנו זאת הנה, כי היינו זקוקים בכל מקום לעזרת עוד משרדים. בידענו זאת הבאנו את הדבר לועדת השרים הכלכליים.בשני מקומות אלה, בנציבות וכו' אני מכריזים שנתן 25% ואיש לא בא. אין כל פחד שמשרד מסחר ותעשיה יפזר כסף.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> מה זאת הלואה עומדת?

<u>איש משרד האוצר:</u> היא "עומדת" במידה שהמפעל לא מבצע את הפונקציה שלו. אם כעבור עשר שנים המפעל מועבר והוא לא מוכר אותו - ההלואה הופכת למענק.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> הוא צריך 10 שנים לקיים את המפעל. לאחר עשר שנים אם הוא לא מוכר אותו, אם מלא את כל התקוות שתלו בו - במשך 10 שנים ההלואה עומדת, לאחר 10 שנים היא בודאי עומדת. ז"א אדם שהקים מפעל ומאריך ימים - בשנה ה-11 ההלואה "עומדת". פה מציע שר העבודה "מומע לאזט זיך ארונטער". אבל הלא כאן יושבת ועדה ומחפש דרכים לפיזור האוכלוסיה.

<u>השר י.אלון:</u> תציע אחוז אחר.

<u>השר גוברין:</u> קיבלנו חומר מארצות שונות: אירלנד, אנגליה, יון ואוסטרליה. שם פשוט כתוב "מענקים" בלי חכמות.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> מה המכסימום עד עכשיו?

<u>מר שלמה עמיר:</u> עד עכשיו שליש.

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> נכתוב: ובלבד שלא יעלה על שליש.

<u>השר צדוק:</u> אני חושש שאתה מזמין לדרוש שליש. מוטב שלא נגיד שום דבר.

<u>השר י.אלון:</u> היות וגוברין מסתמך על אירלנד ואנגליה, שם מקובל 25%. אני מסכים (1) שליש, (2) להגדיל את מספר השנים מ-10 ל-15 שנה. (3) שבכל מקרה זה יבוא לועדת השרים לעניני כלכלה.

<u>השר צדוק:</u> אני מסכים שיהיה כלל. אינני מסכים שמקרים אינדיבידואליים יבואו לועדת השרים.

<u>השר י.אלון:</u> נקבע כלל 25%. כל מקרה חורג יובא לועדת השרים.

<u>ד"ר ארנון:</u> אני מציע שיהיה כתוב "כבעבר". בפרוטוקול יהיה כתוב, שבעבר לא נתנו יותר משליש. אני מסכים שהמכסימום יהיה שליש, אבל לא כותבים זאת.

<u>השר י.אלון:</u> צדוק מסכים שיהיה במקום 10 15 שנה?

<u>רה"מ ל.אשכול:</u> אל נחמיר בזה. אנו ועדה לפיזור ולא לגיבוש.

השר י.אלון: מאחר שהועדה קבלה את ההסתייגות הראשונה שלי לסעיף 4, אני מוותר על ההסתייגות השניה לאותו סעיף. בהצעת הועדה נאמר: ועדת השרים לעניני כלכלה תקבע, מפעם לפעם, את האזורים והמקומות אשר לגביהם יחול תנאי-עידוד זה.- זה מניח את דעתי ואני מסתלק מן ההסתייגות שלי.

עכשיו אני עובר לסעיף 11. פה יש ענין של מכירת קרקעות. זה במקצת עומד בסתירה להחלטות שקיבלנו אפילו ביום א' האחרון. אני רוצה שבענין זה תחול מדיניות הממשלה בתחום מכירת קרקעות.

מר בן-מאיר: אני רוצה לתמוך בשר העבודה.

רה"מ ל.אשכול: כולם תומכים בו.

השר י.אלון: הנוהג שמקובל לגבי כל מכירת קרקע צריך לחול גם במקרה זה.

מר בן-מאיר: שם כתוב בפירוש, שאזורי הפיתוח יהיו יוצאים מן הכלל.

רה"מ ל.אשכול: על מה אתם מדברים? שם נאמר +במקרים יוצאים מן הכלל יכולה הממשלה להחליט. פה כתוב "ידונו בכל מקרה". אפשר לומר: ידונו במקרה זה בהתאם לסעיף זה וזה.

ד"ר ארנון: אני מציע למחוק את הסעיף הזה, אין לו שום משמעות.

רה"מ ל.אשכול: גם אני סבור שהוא מיותר. בכל מקרה יבוא שר המסחר והתעשיה ויגיד: במפעל זה הבעלים רוצים קרקע, רוצים בעלות.

השר ע.גוברין: כאשר דננו לא היתה החלטת הממשלה. אז ההרהורים הראשונים היו: אם יהיו מקרים יוצאים מן הכלל, אז אנו בשביל פיזור האוכלוסיה נוותר על העקרון. לכן כתבנו את הסעיף ה. עכשיו לא צריכים אותו הואיל ויש חוק הממשלה.

ד"ר ארנון: יש לי שאלה לסדר-היום. האם אתה מעמיד תחילה לדיון את ההסתייגויות? יש לי שאלה בקשר לביצוע.

רה"מ ל.אשכול: נגמור קודם את ההסתייגויות. אנו באים לסעיף השיכון. (סעיף 11).

השר י.אלון: לפי הצעת הועדה, משרד השיכון יצמצם את הבניה הציבורית. אני הייתי רוצה שהצמצום יהיה יותר מוגדר ויותר מצומצם. לכן הייתי רוצה שנתן הנחיה למשרד השיכון, כאשר יכין את הצעתו לועדת השרים, שיגביל את הבניה הציבורית המבוצעת ברצועת החוף בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד: בינוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שהחליטה עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה.

רה"מ ל.אשכול: זה כולל בנינים ציבוריים, בתי-ספר?

השר י.אלון: יש עיריה והיא תדאג לבתי ספר.

מר בן-זאב: אם כתוב בינוי משכנות עוני - פירושו של דבר שבונים כל מה שמשכנות העוני צריכים. כמו שיש צורך לאיש בכביש, כך יש לו צורך גם בבית ספר.

מר ד.סנה: אני רוצה לתמוך בסעיף כפי שכתוב. האם פירוש הדבר, שמשרד השיכון צריך מחר להפסיק את הבניה למפעל החסכון, או להחזיר ל-30 אלף חוסכים שיש להם פקדונות שהם מצטרפים לסכום למעלה מ-80 מיליון לירות? ההצעה בפי שהיא מנוסחת על ידי שר העבודה עלולה להביא לידי כך. אם כתוב שמשרד השיכון יצמצם, הכוונה היא בהתאם לתכניות של החלק השני של הסעיף, שזה יאושר על ידי הממשלה. יש חוזים עם הממשלה.

השר י.אלון: אפשר לומר פרט לחוזים שכבר נחתמו.

רה"מ ל.אשכול: בשיכון בחסכון הממשלה משקיעה כסף?

מר ד.סנה: הממשלה לא משקיעה.

מר י.אלון: אנו נוכל להעביר זאת לקבלנים פרטיים.

ד"ר ארנון: אני חושש לדיוק שבהודעתו של סנה. בהמשך הדברים בלי כל ספק יהיו כספים של הממשלה גם בשיכון זה. למרות שאני לא חושב שאפשר לקשור את הבעיה הזאת, כמו ששר העבודה מציע. כן אינני חושב שהצעתו של סנה היא מעשית. צריך לסגיד, שהממשלה לא רק תצמצם את הבניה אלא גם את העזרה שהיא נותנת לתכנית החסכון באזור החוף.

רה"מ ל.אשכול: אתה רוצה להגיד, שהממשלה באמצעיה היא, או באמצעים שיש לה השפעה מכרעת עליהם, היא לא תעשה שיכון באזור החוף. אני לא רוצה שהתוצאה תהיה כאילו אנו שוללים את הכל. אםם איש העובד בנמל רוצה דירה ורוצה לקבל הלואה, אנו נגיד לו: אתה לא תקבל? תשאר במשכנות העוני! מה יצא מזה?

מר:ד.סנה: אם אתה אומר "בעתיד" זה בדיוק ההיפך ממה שאתה רוצה. 30 אלף חוסכים הבטחנו להם לאט לאט לבנות. אם אתה אומר בעתיד לא - התוצאה הברורה מזה שאתה מפסיק את הבניה.

השר י.אלון: הערה אינפורמטיבית אחת חשובה: משרד השיכון פועל לפי הוראות ששש המוסד לתיאום. יש מועמדים לעירות הפיתוח ואין דירות בשבילם. כך המצב באילת, שיש מועמדים ואין דירות. יש אפשרות להזרים זוגות צעירים לערי הפיתוח והעיכוב היחיד הוא לא חוסר עבודה ולא חוסר רצון ללכת, אלא חוסר דירות. ב) יש עודפי דירות בשאר הפעולות, לא של משרד השיכון. יש תהליכים של יזמה פרטית.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

<u>מר ד. סנה:</u> מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

<u>השר י. אלון:</u> צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעה על גבי שעות בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה (קורא סעיף 3 של "שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה איננה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות סנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעות קונקרטיות איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מייעץ גם ליגאל לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהםמקשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הבענו לסעיף שיכון.

<u>השר י. אלון:</u> אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לתיכון ולתרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עד לישיבה הבאה, לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה נספח מעין ממזר.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בישיבה הבאה נדון על ההצעות בסעיף שיכון.

./.

מ ח ל י ט י ם

להתקן המלצות הוועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע
מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה
כמפורט להלן:
(נספח 2פז שנשלח לחברי הממשלה)

א) סעיף א.1. ינוסח כדלקמן:

"1) לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באיזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת. הממשלה תהיה רשאית לאשר נסיה מעקרון זה."

ב) בסוף סעיף א.5. יווסף: "או שיינתן פיצוי מתאים".

ג) לאשר סעיף א.4. כלשונו.

ד) למחוק סעיף א.11.

ה) לדון בישיבה הבאה בהמלצות בעניין החינוך.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ת

ס ו ד י

ס י ו ו ג ה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל
הישיבה האחת-עשרה של ועדת השרים לענין פיזור האוכלוסיה שהוקמה על-פי החלטה מס. 132 של הממשלה מיום כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ח' בתמוז תשכ"ה - 8.7.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ע. גוברין,

נעדרו השרים: ח. גבתי,
פ. ספיר,
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח. צדוק - שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר - סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגרין - מזכירות הממשלה
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
י. ארבון - משרד האוצר
א. בורוכוב - הרשות לתכנון כלכלי
א. ברוצקוס - משרד הפנים
ד. טנה - משרד השיכון
ח. לב-כוכב - משרד העבודה
ס. סילברסטין - משרד הפנים
ע. קסיר - משרד ראש הממשלה
ז. שרף - משרד ראש הממשלה
י. תמיר - משרד השיכון

סדר היום : המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה
ירושלים, 8.7.65

<u>רה"מ א.אשכול:</u> פותח את הישיבה.

<u>השר גוברין:</u> ברשות היו"ר אגיד את דברי בקיצור נמרץ, משום שעיקרם כתוב בדו"ח. ב-5.1.65, ברשותו של ראש הממשלה, מונתה ועדה שהיתה צריכה להגיש הצעות בענין הגברת התעסוקה, התיעוש והשיכון והעלאת רמת השירותים באזורי הפיתוח. בתוך הועדה, בהסכמת שר החינוך, כלל גם עניני חינוך. משרד החינוך הגיש גם הצעות בענין זה שנתקבלו על ידינו.

הצעה זו ביסודה יש בה שלושה-ארבעה דברים: א) למעשה ציינו מה הם תנאי העידוד הניתנים היום. לפי זה הגדלנו במידה מסוימת את תנאי העידוד לאזורי הפיתוח. לדעת הועדה ולדעתי לא הגדלנו די, אבל באותה מידה שסברנו שהמדינה יכולה לעמוד בה. ב) במידה מסוימת לגבי תעסוקה, תיעוש ושיכון ולגבי שירותים הגבלנו במידה מסויימת את איזור החוף, אבל לא בתנאים שיכולים להזיק לפיתוח יותר רציונאלי בתוך אזורי החוף. בנית תעשיה, שיכון וכו'. קבענו עוד, שתקום ועדה קבועה שאין לה שום סמכויות. אין היא יכולה לפנות לאיזה משרד ולתת לו הוראות, אלא היא צריכה לעקוב בקביעות איך הם פועלים המשרדים. אם יש לה הצעות -היא צריכה לפנות לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה. הכננו הצעתנו בתכנית ארצית, שהוגשה לועדת השרים הכלכליים. (הם לא היו כבולים להצעה זו שהגיש אותה בשעתו כוכב). אבל הוספנו, שועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תצטרך להתאים מדי פעם את התכנית הפיסית גם לפי התנאים המשתנים וגם לפי התכנית שנתקבלה בכנסת לחוק התכנון והבניה. הכנסנו גם את ענין מיקום מוסדות הממשלה ומוסדות ציבוריים באזור הפיתוח. לא התבססנו רק על תיעוש, שיכון והצד החינוכי. כי ראינו חשיבות מרובה בענין מיקום המוסדות שנמצאים ברשות הממשלה והעברתם לאזורי הפיתוח, אם הם פועלים שם. להצעה זו הוגשו הסתייגויות. חלק מן ההסתייגויות בא להכליל מה שלא קבלנו. אמרנו: אל נלך בגדולות שלא נוכל להתחייב. שקלנו כל דבר גם מבחינת היכולת של המדינה לעמוד בו. חלק מן ההסתייגויות בא לצמצם את ההמלצות האלה. בדרך כלל יש להגיד לשבחה של הועדה, שכל חבריה עבדו בצורה משותפת, בניגוד למקובל. ועוד שבח אחד אוסיף, שלא היו כל חילוקי דעות בעניני סמכות. בכל מקום שזה מחייב תיאום הדדי - שיכון, תיעוש - תיאום זה יבוא. מרבית ההמלצות נתקבלו פה אחד על ידי חברי הועדה, פרט להסתייגויות מספר שהבאתי אותם בנספח.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני רואה בדפים 1-5 הצעות כיצד לפתוח ולמשוך מפעלים. אחר כך בא מספר הסתייגויות.

<u>השר ע.גוברין:</u> בהסכמת כל החברים נתנו את ההסתייגויות כולן בדפים לחוד.

<u>השר צדוק:</u> זה כולל גם את מכתב מנכ"ל משרד העבודה?

<u>השר גוברין:</u> צרפנו גם אותו.

<u>רה"מ אשכול:</u> מעמ' 10 עד הסוף זו סטטיסטיקה.

<u>השר גוברין:</u> בתוך הטכסס, לאחר שבדקנו את המקומות, שינינו את אזור העדיפויות. אבל קבענו , שקביעת הועדה הזאת מחייבת בדיקה. זה לא מחייב שאשקלון תהיה תמיד אזור פיתוח. יש מקומות שאפשר להוציא ולהעביר.

<u>השר י.אלון:</u> צדק שר התיירות, שההסתייגויות שלי נעשו על דעתי. אני רוצה להבהיר כמה דברים. קודם כל לגבי ההסתייגויות הכתובות, אחר כך כמה הערות של הרהור . אנו חושבים שלגבי ההיתר להכיר במפעל מאושר באזור החוף, הנוסח שנתקבל על דעת רוב הועדה הוא שער רחב לא רק לאישור מפעלים כמפעלים מאושרים באזור החוף, אלא הזמנה לחץ של מפעלים לרצות ליהנות ממעמד של מפעל מאושר דוקא באזור החוף. לדעתנו יש צורך יותר לצמצם את האפשרויות הללו עד למינימום. ולכן הגברנו זאת, שלא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית, לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון עליונים מחייבים זאת.- זוהי הסתייגות לסעיף 1 - אמצעים כלכליים. הנוסח המוצע על ידי הועדה פתוח יותר מדי. אני מציע לקבל את ההסתייגות שלי.

<u>השר ע.גוברין:</u> הועדה לא קבלה זאת מטעם פשוט. קיימת מסורת. אנו אומרים, שעלינו לאשר כ"מפעלים מאושרים" ברצועת החוף רק את אלה אשר גורמים יוצאים מן הכלל מחייבים זאת, כגון: גידלל יצוא, מניעת יבוא ושיקולי בטחון

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני חדל להבין את ההבדל.

<u>השר ע.גוברין:</u> שר העבודה אומר "אם המפעל הוכיח". אנו אומרים שזה מיותר. קיימת מסורת במשרד מסחר ותעשיה. עוד לא אושר מפעל על ידי משרד מסחר ותעשיה לפני שניסו תחילה לברר אתו.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> נניח שעד עכשיו לא הוכיח ומחר יוכיח ויהיה משרד מסחר ותעשיה שכן ירצה להקים את המפעל הזה. ברור שיהיה ויכוח בין בעל המפעל ובין משרד מסחר ותעשיה והוא יוכיח. אם כולם מסכימים שאין פה "איך פריסו" הבדל, הינה ואנו ועדה לפיזור הא כלוסיה , פירושו של דבר לא רק פיזור אוכלוסיה אלא פיזור מקורות פרנסה. סתם פיזור אוכלוסיה אין לו טעם. כאן אנו מנסים לעשות מאמצים שהאוכלוסיה תעבור לאותם האזורים שאנו מעונינים בהם.

<u>מר בן-מאיר:</u> אני מציע להוסיף עוד מלה: שיקולי בטחון ו ב ר י א ו ת . בעית האישפוז מטילה עלינו עומס כבד.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> אני מתנגד לזה. מדוע לא להגיד גם עניני דת, אין עוד בית כנסת? אני אומר זאת ברצינות. מפעל לא רוצה לקום מפני שיגיד שאין במקום בית ספר תיכון. בריאות אויף כפרות, יש יהודים בעולם. אם אין פיזור - אין צרכי תרבות, ובאמת אין. זה מעגל קסמים: אם לא רוצים ללכת - אין מוסדות בריאות, אם אין בריאות - אין מפעל וכו'. ואז אין פיזור.

<u>השר צדוק:</u> בקריאה הראשונה נדמה היה לי שההבדל בין שתי הנוסחאות הוא רק מילולי. אחר כך ראיתי לפני מקרה כזה, למשל: חברה בעלת מוניטין בינלאומי רוצה להקים מפעל בארץ, שהוא יתרום תרומה נכבדה ליצוא. יש לנו ענין פוליטי שהחברה הזאת תבוא ארצה. היא אומרת: אני לאזור פיתוח אינני מוכנה ללכת. אז המצב הוא, שמבחינה טכנולוגית אפשר להקים אותו באזור פיתוח , מבחינה כלכלית אפשר להקים, אך על פי כן עלינו להשאיר לעצמנו את האפשרות לשקול.

<u>מר ל.אשכול:</u> הייה צריך להביא זאת לממשלה.

<u>השר צדוק:</u> אני בעד נוסחה יותר גמישה קצת.

<u>רה"מ א.אשכול:</u> יש ריכוז די מתוח עם תעשיה עדינה מאוד, עם אלקטרוניקה. זה התחיל בתל-אביב. התחלחלתי, אמרו לי 'ס'ברענט! אמרו לי שבניני כיתן מוכנים. עבר זמן וראיתי שאינם באים. אמרתי: ובכן? רצו לבנות בתל-אביב. משכתי אותם בעבותות אהבה עד אשדוד, וזה לא בוער. עכשיו "התלבשתי" שזה יהיה בבאר-שבע. עכשיו כמובן אשדוד תנקר את עיני. מציעים לי "כופר-נפש" מפעל אחר בבאר-שבע. אני אומר: אני רוצה את שניהם בבאר-שבע. יוכיחו לך שזה לא נוח, וזה נכון. אנו צריכים פה להחמיר, הקלות בלאו הכי תבואנה, אל תדאג. זה יהיה כמו בביש תורכי, או לצד זה או לצד זה אבל אף פעם לא כמו שתוכנן. אני בעד נוסח חמור יותר.

<u>השר צדוק:</u> אתה נתת עצה: במקרה כזה - תבוא לממשלה.- אני מציע שיהיה כתוב: סטיה מעקרון זה תובא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, או לועדת השרים לעניני כלכלה.

<u>השר י.אלון:</u> אני הולך לקראת צדוק - או אם יש שיקולי בטחון - באישור ועדת השרים לעניני כלכלה. אם אתה רוצה ועדה זו - לא איכפת לי.

<u>רה"מ אשכול:</u> זה מובא לממשלה והממשלה קובעת.

<u>השר י.אלון:</u> שיהיה בועדה זו.

<u>רה"מ אשכול:</u> אינני יודע אם אנו קיימים לעולם. הועדה לעניני כלכלה - קיימת

תמיד. הייתי אומר כך: הרשות לשר העבודה להביא זאת לממשלה.

השר צדוק: אם זה מחמת מחסור בכוח אדם, אמנם זאת לא סיבה טכנולוגית אבל סיבה מספקת.

מר בן-מאיר: אני מציע שיהיה כתוב "לכל שר". יכול להיות משהו הכרוך במשרד החוץ. כל שר יכול להביא זאת לממשלה.

השר גוברין: אני מתנגד לתיקון של בן-מאיר. זה קשור למשרד מסחר ותעשיה.

השר י.אלון: נשאיר את הנוסח "לכל שר הרשות להביא".

השר צדוק: אני מציע למחוק את המלה "עליונים", לא לכתוב שיקולי בטחון עליונים.

ד"ר ארנון: הועדה ממליצה, שאם מעבירים מפעל מהחוף לאזורי פיתוח, שהציוד שבהרבה מקרים היה מועדף על ידי חוק "השקעות מאושרות" קודם, מקבל עכשיו עוד פעם העדפה. נדמה לי שזה יהיה חור די רציני.

רה"מ ל.אשכול: אנו פעם עשינו זאת. הלכנו לתעשיינים בתל-אביב ואמרנו להם: יש ענין של פיזור האוכלוסיה, תמכור את העסק שלך פה ותעביר את המפעל לדימונה או למצפה רימון. אם תבוא אליו כך בפשטות - הוא יגיד לך: לך לאן שצריך ללכת.

ד"ר ארנון: שיהיה כתוב בפירוש: במקרה שציוד זה לא קבל וכו'.

רה"מ ל.אשכול: זאת לא פשרה. יהודי זה יגיד בפירוש: אני רוצה "לעקעכל". אם אתה מוכל לתת "לעקעכל" - אלך, אם לאו - אשאר ברמת-גן.

ד"ר ארנון: מוטב שאתן לו את "השוקולדה" שהוא רוצה בה בדרך אחרת. חורים בחוקי המס זאת "שוקולדה" די מרירה.

השר גוברין: אנו נתקלנו במסחר ותעשיה בשנה האחרונה (וגם בשנים הקודמות) לאו דוקא במפעלים גדולים, אלא בבתי מלאכה שבלעדיהם אין אתה יכול להעביר מפעל גדול. נתקלנו בבעיה זו של ציוד מועבר, שהוא לא היה השקעה מאושרת. משרד ההשקעות לא אישר שום ציוד. אותו יהודה אמר: אם לא תתנו לי - לא אזוז.

מר ל.אשכול: אם בסעיף זה יהיה כתוב "או תמורתה בכסף"? אתה, ארנון, מוכן להסכים שנגיד "לתת לו מענק בכסף"?

השר ע.גוברין: זה אי-אפשר, זה יהיה על חשבון התקציב שלו.

רה"מ ל.אשכול: הוא אומר שמנקודת ראות המס זה גורם בלבול לאנשים שצריכים לטפל בבביות ובמס. אני לא רוצה להפסיד את הענין כולו, לכן אני אומר, שאני מוכן להתאיזה מענק בכסף אבל החשבון מתנהל לפי החוק, וכלום אין זה תקציב?

השר צדוק: אם נלך בדרך של מענק נסתבך. זה פותח פתח לפיקוח אינדיבידואלי עם כל אחד על מענק שהוא צריך לקבל, מה ההנחות שהוא מקבל במפעל מאושר? הוא מקבל הנחות מסויימות ממס. שיעור ההנחות תלוי ברווחיות. מה הרווחיות נדע בעוד חמש שנים. אין לנו בסיס שנוכל להתמקח. אני מעדיף דרך זו. אני לא רואה שיש בזה דבר שאי אפשר לקבל אותו. אנו אומרים לאדם כך: יש לך ציוד ברמת-גן, אילו היה לוקח ציוד זה ומוכר אותו בשוק ומקבל תמורתו חצי מי יון לירות ומשקיע סכום זה במפעל באזור פיתוח - היינו מכירים בזה כהשקעה מאושרת. אין סיבה מדוע לא נכיר כהשקעה את השווה-כסף. (מר ז.שרף: חצי מיליון לירות זה חייב במס רווחיות). אני אעשה אתו את החשבון הזה. אני רוצה שנוכל לעשות אתו את החשבון לא על יסוד השערות אלא על יסוד נתונים קיימים בזמן שמוכר המפעל ומצבו מוגדר. אינני רוצה להתוכח אתו ולעשות את החישוב על יסוד רווחיות משוערת שתהיה בעוד חמש שנים.

רה"מ ל.אשכול: אולי נאשר זאת כהנחות פנימיות? (השר י.אלון: אין סודות בכתוב: או פיצוי הולם לזה.-

השר צדוק: כאלטרנטיבה אני מקבל זאת.

רה"מ ל.אשכול: ארנון מסכים?

ד"ר ארנון: הכל תלוי בפירוש. אם אנו מוסיפים פה: במידה שאיוד זה היה השקעה מאושרת במפעל הקיים - זה היה פותר את הכל.

רה"מ ל.אשכול: אני בפירוש אומר: אם יש בית חרושת שניצל את הכל ואנו באים אליו ואומרים: תעביר את בית החרושת שלך - זה הפתיון שלו. אתה אומר, שאת הפתיון אתה רוצה להראות לו מרחוק. מצפה-רימון - איננו פתיון. אם אתה אומר שזה מזיק לטכניקה של גביית מסים - אני מוכן לקבל את מענתך ולהגיד: או תמורתו בכסף.

השר צדוק: ההערה של שרף היא הערה נכונה.

מר ז.שרף: בעניני השקעה אין לנו בכלל תקיקה.

השר צדוק: מוסכם על "או פיצוי מתאים".

השר י.אלון: סעיף 4. לגבי שיעור ההלואה העומדת, שהיא מינוח מוסווה למענק, אני עומד על כך שההלואה-העומדת לא תעלה על 25% מההשקעה הכוללת במפעל, וזאת תהיה תקרת-מכסימום. אני מציע שזה לא יהיה כבעבר, אלא שנקבע שיעור מכסימלי, בועדת שרים מוסמכת, 25%. בעבר היה מענק של שליש והיו גם דברים בלתי נעימים.

השר ע.גוברין: אני רוצה לומר שהצעה זו איננה הצעה. לא במקרה הוספנו: "כגון אילת או מצפה רימון". יגאל יודע שבכל מקרה הבאנו זאת הנה, כי היינו זקוקים בכל מקום לעזרת עוד משרדים. בידענו זאת הבאנו את הדבר לועדת השרים הכלכליים.בשני מקומות אלה, בנציבות וכו' אני מכריזים שנתן 25% ואיש לא בא. אין כל פחד שמשרד מסחר ותעשיה יפזר כסף.

רה"מ ל.אשכול: מה זאת הלואה עומדת?

איש משרד האוצר: היא "עומדת" במידה שהמפעל לא מבצע את הפונקציה שלו. אם כעבור עשר שנים המפעל מועבר והוא לא מוכר אותו - ההלואה הופכת למענק.

רה"מ ל.אשכול: הוא צריך 10 שנים לקיים את המפעל. לאחר עשר שנים אם הוא לא מוכר אותו, אם מלא את כל התקוות שתלו בו - במשך 10 שנים ההלואה עומדת, לאחר 10 שנים היא בודאי עומדת. ז"א אדם שהקים מפעל ומאריך ימים - בשנה ה-11 ההלואה "עומדת". פה מציע שר העבודה "מומע לאזש זיך ארונטער". אבל הלא כאן יושבת ועדה ומחפש דרכים לפיזור האוכלוסיה.

השר י.אלון: תציע אחוז אחר.

השר גוברין: קיבלנו חומר מארצות שונות: אירלנד, אנגליה, יון ואוסטרליה. שם פשוט כתוב "מענקים" בלי חכמות.

רה"מ ל.אשכול: מה המכסימום עד עכשיו?

מר שלמה עמיר: עד עכשיו שליש.

רה"מ ל.אשכול: נכתוב: ובלבד שלא יעלה על שליש.

השר צדוק: אני חושש שאתה מזמין לדרוש שליש. מוטב שלא נגיד שום דבר.

השר י.אלון: היות וגוברין מסתמך על אירלנד ואנגליה, שם מקובל 25%. אני מסכים (1) שליש, (2) להגדיל את מספר השנים מ-10 ל-15 שנה. (3) שבכל מקרה זה יבוא לועדת השרים לעניני כלכלה.

השר צדוק: אני מסכים שיהיה כלל. אינני מסכים שמקרים אינדיבידואליים יבואו לועדת השרים.

השר י.אלון: נקבע כלל 25%. כל מקרה חורג יובא לועדת השרים.

ד"ר ארנון: אני מציע שיהיה כתוב "כבעבר". בפרוטוקול יהיה כתוב, שבעבר לא נתנו יותר משליש. אני מסכים שהמכסימום יהיה שליש, אבל לא כותבים זאת.

השר י.אלון: צדוק מסכים שיהיה במקום 10 15 שנה?

רה"מ ל.אשכול: אל נחמיר בזה. אנו ועדה לפיזור ולא לגיבוש.

השר י.אלון: מאחר שהועדה קבלה את ההסתייגות הראשונה שלי לסעיף 4, אני מוותר על ההסתייגות השניה לאותו סעיף. בהצעת הועדה נאמר: ועדת השרים לעניני כלכלה תקבע, מפעם לפעם, את האזורים והמקופות אשר לגביהם יחול תנאי-עידוד זה.- זה מניח את דעתי ואני מסתלק מן ההסתייגות שלי.

עכשיו אני עובר לסעיף 11. פה יש ענין של מכירת קרקעות. זה במקצת עומד בסתירה להחלטות שקיבלנו אפילו ביום א' האחרון. אני רוצה שבענין זה תחול מדיניות הממשלה בתחום מכירת קרקעות.

מר בן-מאיר: אני רוצה לתמוך בשר העבודה.

רה"מ ל.אשכול: כולם תומכים בו.

השר י.אלון: הנוהג שמקובל לגבי כל מכירת קרקע צריך לחול גם במקרה זה.

מר בן-מאיר: שם כתוב בפירוש, שאזורי הפיתוח יהיו יוצאים מן הכלל.

רה"מ ל.אשכול: על מה אתם מדברים? שם נאמר +במקרים יוצאים מן הכלל יכולה הממשלה להחליט. פה כתוב "ידונו בכל מקרה". אפשר לומר: ידונו במקרה זה בהתאם לסעיף זה וזה.

ד"ר ארנון: אני מציע למחוק את הסעיף הזה, אין לו שום ~~xxxxxx~~ משמעות.

רה"מ ל.אשכול: גם אני סבור שהוא מיותר. בכל מקרה יבוא שר המסחר והתעשיה ויגיד: במפעל זה הבעלים רוצים קרקע, רוצים בעלות.

השר ע.גוברין: כאשר דנגו לא היתה החלטת הממשלה. אז ההרהורים הראשונים היו: אם יהיו מקרים יוצאים מן הכלל, אז אנו בשביל פיזור האוכלוסיה נוותר על העקרון. לכן כתבנו את הסעיף ה. עכשיו לא צריכים אותו הואיל ויש חוק הממשלה.

ד"ר ארנון: יש לי שאלה לסדר-היום. האם אתה מעמיד תחילה לדיון את ההסתיבויות? יש לי שאלה בקשר לביצוע.

רה"מ ל.אשכול: נגמור קודם את ההסתייגויות. אנו באים לסעיף השיכון. (סעיף 11).

השר י.אלון: לפי הצעת הועדה, משרד השיכון יצמצם את הבניה הציבורית. אני הייתי רוצה שהצמצום יהיה יותר מוגדר ויותר מצומצם. לכן הייתי רוצה שנתן הנחיה למשרד השיכון, כאשר יכין את הצעתו לועדת השרים, שיגביל את הבניה הציבורית המבוצעת ברצועת החוף בסיוע ממשלתי ישיר או עקיף לנושאים הבאים בלבד: ביגוי משכנות עוני בהתאם לחוק המוצע; שיכון לעולים מוגבלים ולנושאים מיוחדים שהחליטה עליהם ועדת השרים לעניני כלכלה, ובהיקף שיצויין בהחלטה.

רה"מ ל.אשכול: זה כולל בנינים ציבוריים, בתי-ספר?

השר י.אלון: יש עיריה והיא תדאג לבתי ספר.

מר בן-זאב: אם כתוב בינוי משכנות עוני - פירושו של דבר שבונים כל מה שמשכנות העוני צריכים. כמו שיש צורך לאיש בכביש, כך יש לו צורך גם בבית ספר.

מר ד.סנה: אני רוצה לתמוך בסעיף כפי שכתוב. האם פירוש הדבר, שמשרד השיכון צריך מחר להפסיק את הבניה למפעל החסכון, או להחזיר ל-30 אלף חוסכים שיש להם פקדונות שהם מצטרפים לסכום למעלה מ-80 מיליון לירות? ההצעה כפי שהיא מנוסחת על ידי שר העבודה עלולה להביא לידי כך. אם כתוב שמשרד השיכון יצמצם, הכוונה היא בהתאם לתכניות של החלק השני של הסעיף, שזה יאושר על ידי הממשלה. יש חודשים עם הממשלה.

השר י.אלון: אפשר לומר פרט להוזים שכבר נחתמו.

רה"מ ל.אשכול: בשיכון בחסכון הממשלה משקיעה כסף?

מר ד.סנה: הממשלה לא משקיעה.

מר י.אלון: אנו נוכל להעביר זאת לקבלנים פרטיים.

ד"ר ארנון: אני חושש לדיוק שבהודעתו של סנה. בהמשך הדברים בלי כל ספק יהיו כספים של הממשלה גם בשיכון זה. למרות שאני לא חושב שאפשר לקשור את הבעיה הזאת, כמו שר העבודה מציע. כן אינני חושב שהצעתו של סנה היא מעשית. צריך להגיד, שהממשלה לא רק תצמצם את הבניה אלא גם את העזרה שהיא נותנת לתכניה החסכון באזור החוף.

רה"מ ל.אשכול: אתה רוצה להגיד, שהממשלה באמצעיה היא, או באמצעים שיש לה השפעה מכרעת עליהם, היא לא תעשה שיכון באזור החוף. אני לא רוצה שהתוצאה תהיה כאילו אנו שוללים את הכל. אם איש העובד בנמל רוצה דירה ורוצה לקבל הלואה, אנו נגיד לו: אתה לא תקבל? תשאר במשכנות העוני! מה יצא מזה?

מר ד.סנה: אם אתה אומר "בעתיד" זה בדיוק היפך ממה שאתה רוצה. 30 אלף חוסכים הבטחנו להם לאם לאם לבנות. אם אתה אומר בעתיד לא - התוצאה הברורה מזה שאתה מפסיק את הבניה.

השר י.אלון: הערה אינפורמטיבית אחת חשובה: משרד השיכון פועל לפי הוראות ~~xxx~~ המוסד לתיאום. יש מועמדים לעירות הפיתוח ואין דירות בשבילם. כך המצב באילת, שיש מועמדים ואין דירות. יש אפשרות להזרים זוגות צעירים לערי הפיתוח והעיכוב היחיד הוא לא חוסר עבודה ולא חוסר רצון ללכת, אלא חוסר דירות. ב) יש עודפי דירות בשאר הפעולות, לא של משרד השיכון. יש תהליכים של יזמה פרטית.

תן ליזמה הפרטית לבנות דירות בתל-אביב ובחיפה.

<u>סר ד. סנה:</u> מי לא נותן להם? הם רוצים את עזרת הממשלה לזה.

<u>השר י. אלון:</u> צריכים להפנות מאמץ זה לערי פיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> הויכוח הוא אבסטרקטי. אני ישבתי עם אנשי השיכון שעות על גבי שעות בשני סעיפים. הסעיף השלישי - איש לא יודע כמה מיליונים זה יעלה (קורא סעיף 3 של "שיכון").

לאחר שבדקנו את כל הענין הוברר לנו שהתרופה אינה בויכוח מילולי. משרד השיכון - ואני אומר זאת בנוכחות סנה - יעמוד במבחן מעשי. וזה לא מקרה שכתבנו פה, שתוך שלושה חדשים צריכים להגיש לנו הצעות קונקרטיות איך זה יפעל. זאת הנקודה העיקרית בענין זה. אני מייעץ גם לינאל לנהוג כך. כאשר יביאו לך את כל התכניות, יתגלו לך דברים שאין אתה יודע. סעיף 2 אחוז בסעיף 3. גם פה כתבנו להם והם צריכים להגיש הצעה תוך חדשיים לועדה. שני הסעיפים קשורים זה בזה, ושניהםאקשורים בכסף ובתקציב. אני מציע להשאיר את הנוסח כמו שהוא. תוך חדשיים צריך משרד השיכון להביא לנו את כל התכניות המפורטות איך זה יהיה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנו מוכרחים עכשיו להפסיק. הבענו לסעיף שיכון.

<u>השר י. אלון:</u> אני מעריך את כל ההצעות של המשרד לתיבון ולהרבות. אבל אני מבקש מועדת גוברין עד לישיבה הבאה, לקיים דיון על הצעות משרד העבודה. אין אני רוצה שזה יהיה בספה מעין ממזר.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בישיבה הבאה נדון על ההצעות בסעיף שיכון.

./.

מ ח ל י ט י ם לתקן המלצות הוועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה כמפורט להלן:
(נספח 2פז שנשלח לחברי הממשלה)

א) סעיף א.1. ינוסח כדלקמן:

"1) לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם הוכיח המפעל שעל אף כל התמריצים המוצעים בדו"ח זה, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באיזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת. הממשלה היה רשאית לאשר סטיה מעקרון זה."

ב) בסוף סעיף א.3. יווסף: "או שיינתן פיצוי מתאים".

ג) לאשר סעיף א.4. כלשונו.

ד) למחוק סעיף א.11.

ה) לדון בישיבה הבאה בהמלצות בעניין החינוך.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ת

==========================

סודי   טיוטה
                                                                     סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל

מישיבה השלוש-עשרה של ועדת השרים לענין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ג' באב תשכ"ה – 1.8.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
ח. גבתי,
ע. גוברין,
פ. ספיר.

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח.י. צדוק	–	שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר	–	סגן שר הפנים והבריאות
ש. בניבריך	–	מזכירות הממשלה
א. אבסון	–	משרד האוצר
י. אמיר	–	משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקוס	–	משרד הפנים
י. בדיש	–	משרד החינוך והתרבות
ר. סבה	–	משרד השיכון
ע. ספר	–	משרד העבודה
ע. בר-חיים	–	משרד המסחר והתעשיה
ש. סילברסטון	–	משרד הפנים
ע. קמיר	–	משרד ראש הממשלה
י. תמיר	–	משרד השיכון

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור
האוכלוסיה .

<u>המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה.</u>

<u>השר ע. גוברין</u>: הועדה מסרה לצדוק ולי לעבור עוד פעם על הנוסח. קודם ישבו על זה מספר חברים: שמאי, קסיר, בורוכוב ואנשי משרד המסחר והתעשיה. בעקבות הפרוטוקול של הישיבה הכנסנו תיקונים, והכל על מקומו בא בשלום. אשר להעלאת דמת החנוך היו לשר החנוך עוד אי-אלו תיקונים והערות, וגם אותם הכנסנו לתיקון. לנו כועדת השרים לפיזור האוכלוסיה נשאר עוד לדון בפרק ה'.

<u>השר פ. ספיר</u>: אני רוצה להעיר משהו לפרק א'.

<u>השר ע. גוברין</u>: כאשר הועדה סיימה את עבודתה בזמן קצר וגם ועדת המשנה עיבדה את הצעתה, עיבד משרד העבודה הצעה בנוגע להכשרה מקצועית. צרפתי את זה לפרוטוקול. אבל ועדת המשנה לא דנה בדבר, ואז נאמר שעל שר החנוך להפגש עם שר העבודה. לא ראינו את עצמנו מומחים גדולים לענין כדי להתערב. והנה במקום שיביאו לפנינו נוסח אחד, יש לי ברגע זה חליפת-מכתבים בין מר בורוכוב מרשות התיכנון הכלכלי, שאותו מניתי כדי שיסדר אתם את הענין מבחינה פורמלית-טכנית, ובין שר החנוך. איני יודע מה עלי לעשות מלבד זה שאצא למרבות רעה.

בישיבה זו עלינו לעבור על פרק ה', גם לנסות להסדיר את הענין שסר מסר עליו. שר החנוך איננו.

<u>רה"מ ל. אשכול</u>: נכון שעברנו עד לפרק ה'. אבל אני שומע ששר האוצר רוצה להעשיר אותנו ב"הרהורי מחלמו".

<u>השר פ. ספיר</u>: את זה קראתי דווקא עכשיו. לו הייתי שר המסחר והתעשיה לא הייתי מסכים לניסוח שלפנינו, קודם כל של סעיף 1 שנאמר בו: "לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם כן, על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך." לא צריך לעשות דברים או שלא יוכלו לעמוד בהם או שאם יעמדו בהם, עלולים דברים חיוניים לא להעשות. היה לי דין ודברים עם מנור ועם גוברין, שחשב כי אזורי הפיתוח הם עולמו. כל אחד חושב כי במה שהוא עסוק זהו כל העולם כולו.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אבל הרי כתוב בסוף "או אם הממשלה החליטה על כך".
איך היית אתה מנסח את הסעיף ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הייתי מנסח את זה באופן חיובי ולא באופן שלילי.
אחרי כן נאמר בסעיף 2: "משרד המסחר והתעשיה ימשיך להציע למפעל המוקם באזור פיתוח מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף, ועד 75% מן ההשקעה, בהתאם לאזור העדיפות וכו'".
אמנם בפרקטיקה יתכן שהיו דברים כאלה שנתנו עד ל-75% מן ההשקעה (או למשל כמו שהלל כהן היה אומר, עד ל-130%), אבל לא נראה לי נכון לקבוע כפורמולה שמי שבא להקים מפעל באזור פיתוח צריך לתת לו מימון בשעור כפול מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף. איני יודע כמה היה מקבל אילו הוקם המפעל ברצועת החוף.
בסעיף 3 נאמר: "על מנת לעודד העברת מפעלים מאזור החוף לאזורי הפיתוח הרי במקרים מסויימים, לאחר בדיקה, יוכר גם הציוד המועבר כחלק מן "ההשקעה המאושרת", או שיינתן פיצוי מתאים במקום ההכרה כ"השקעה מאושרת"."
מתוך הנסיון שלי אני יודע כי בדברים אלה טמונה סכנה של רמאות גדולה אם הציוד מועבר כהשקעה מאושרת. יודע אני תמיד מזגגי ומאחרים שיש פה רמאות. מישהו נמצא במצב של פשיטת רגל, מעביר הוא את הציוד לשם והציוד מוכר כחלק מן ההשקעה המאושרת.
את זאת הייתי רוצה לומר לשלשת הסעיפים מתוך הנסיון שלי. בכלל עכשיו היה צריך להגיד זאת שר המסחר והתעשיה, כי הוא חייב לדאוג לדברים אלה.
הערה כללית שניה אני רוצה להעיר כשר האוצר. כל הדברים הטובים שמציעים כאן הם במסגרת תקציב. אמנם יכולים לתת לזה עדיפות ראשונה, אפילו לפני צרכי הבטחון, אבל אין לנו כסף נוסף לכך.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "אין לי" זוהי טענה.
אתה רוצה להגיד שעוד צפויה לנו קריאה אחת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> רק עכשיו עברתי על זה אם כי קבלתי את זה כבר קודם לכן.
זהו מה שרציתי להגיד למען הענין ולטובת הענין, לא מתוך התנגדות לענין.

השר ע. גוברין: קודם כל כדי להרגיע את שר האוצר אני רוצה להגיד לו: שלחתי לו את הטיוטה הראשונה, השניה והשלישית. מה כבר נוסחה משופרת. אולם אין פה שום דבר החורג מאיזו מסגרת שהיא. קודם כל לגבי התקציב כתוב במפורש בפרק ו': "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לאזורי הפיתוח." אם יהיה תקציב, יהיה כתוב, אם לא יהיה תקציב - לא יהיה כתוב. זה להערתו כשר האוצר.

כל החלק שהיה בהצעתי הקודמת הקודמות שלא יתנו למפעלים ברצועת החוף וכו' נמחק. זה איננו פה יותר.

רה"מ ל. אשכול: על מה שאיננו אין מדברים.

השר ע. גוברין: פה נאמר במטרה שאנחנו רוצים לתת זכות קדימה לאזורי הפיתוח.

רה"מ ל. אשכול: חשבתי שיש לך נסתרות להסביר.

השר ע. גוברין: לא אגיע לנסתרות, קודם הנגלות.

שנית: העיר כבר ראש הממשלה שבסוף סעיף 1 כתוב "או אם הממשלה החליטה על כך", היינו או ועדת השרים לעניני כלכלה החליטה או שהממשלה החליטה. מה יש איפוא לשר המסחר והתעשיה לחשוש ? אם יחשוב שלא הבחינה הטכנולוגית, הכלכלית או שיקול בטחון אלא יש שיקול אחר שאין להקים את המפעל באזור פיתוח, יוכל הוא לבוא לועדת השרים ולומר: יש לי שיקול אחר, כזה וכזה, שמפעל זה רוצה שהוא חשוב למשק המדינה, אין האיש שיכול להקים אותו רוצה או איננו יכול להקימו באזור פיתוח. אין זה מתקבל על הדעת שהועדה במקרה כזה לא תאשר הקמת מפעל כזה. המלים האחרונות בסעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך" מכסות כל בעיה שיכולה להתעורר.

ואותו הדבר לגבי סעיף 2. כל הזמן הצענו להם מימון. אנחנו אומרים "מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף". אם ברצועת החוף היינו מציעים לו סכום איקס, נציע לו באזור הפיתוח קצת יותר. אם בשעה שהמפעל מוקם באזור החוף, לא היינו נותנים לו ולא כלום, לא יקבל גם שם ולא כלום. אם שר המסחר והתעשיה היה אומר, שמפעל כזה לא היה קם בכלל בחיפה, לא היית נותן שם ולא כלום.

סעיף 3 הוסכם עם ספיר. התיקון היה שלו שייאמר "לאחר בדיקה". אני מסכים לדברי השר ספיר שיש כאן אפשרות של ארנאה. אמרתי זאת גם בישיבה שלא היית בה. הודעתי על כך.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין לי שום פטנטים וגילויים חדשים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מדבר על פטנטים שלי.

פה אמרנו בפירוש שיבדקו במקרים מסויימים, לאחר בדיקה. לדעתי אין פה כל חשש כי הבדיקה היא בידי משרד המסחר והתעשיה. זה איננו מחייב אישור לא של ועדת השרים לעניני כלכלה ולא של הממשלה. מספיק אם שר המסחר והתעשיה מודיע: ארגני, זה לא בא בחשבון, כאן רמאות.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נתחיל איפוא בסעיף 1 בשלילה, לא נתחיל במלה "לא", אלא נאמר: "מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף ירענק, אם על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגיה או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."

אשר לסעיף 2 מבין אני שכישהו ניסח בביטוי "ימשיך", כדי לא לנגוע בשר המסחר והתעשיה הקודם שיאמר: מה אתם באים לחדש לי ? נאמר אולי "יוכל להציע" או "יציע". ומה בדבר סעיף 3 ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע להשאיר את זה כמו שהוא.

<u>השר ח. צדוק:</u> אילו ספיר היה בישיבות הקודמות, היו מתקבלות ההצעות שלי, הייתי מקבל חיזוק למה שבקשתי.

<u>השר פ. ספיר:</u> היה הכרח עליון שלא הייתי.

<u>השר ח. צדוק:</u> בסעיף אחד היו שתי נוסחאות, היתה נוסחת רוב והיתה הסתייגות של שר העבודה. נתקבלה ההסתייגות של שר העבודה. אבל אני מסכים שזה ינוסח באופן חיובי.

בנוגע לסעיף 2 הייתי מעדיף שיהיה כתוב "בשעור גבוה יותר", אבל לא שיהיה כתוב "בשעור כפול או יותר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> "גבוה באופן ניכר".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם אנחנו צריכים להתפשט ערומים בפני הלקוחות ?

<u>השר ח. גבתי:</u> יהיה כתוב "גבוה מאד".

<u>השר ח. צדוק:</u> את סעיף 3 אני מציע להשאיר כמו שהוא. חקרנו את שני הצדדים. אמרנו שזה יוכר רק במקרים מסויימים ולאחר בדיקה. אבל אם השקעה המאושרה עלולה במקרים מסויימים מיוחדים להביא לשיפרש לרעה, הרי במקום ההכרה יינתן פיצוי כספי. זו היתה הצעה של ראש הממשלה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לנסח כך סעיף 1: "מעמד של מפעל מאושר יוענק בדרך כלל רק למפעלים שיוקמו באזורי פיתוח. במקרים מיוחדים, שבהם יש נימוק טכנולוגי, כלכלי, בטחוני, יוענק מעמד של מפעל מאושר גם באזורים אחרים."

<u>השר פ. ספיר:</u> אבל תוסיף את המשפט האחרון של סעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך".

<u>השר ח. גבתי:</u> כן.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי המשפט השני אני מציע להשאיר את הנוסח "אם מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> כל הכתובה הזאת שרוה פחות ממה שאתם חושבים. אפשר היה לחשוב שמאות בעלי מפעלים מדפקים כל יום מאחורי דלתנו.

<u>השר ח. גבתי:</u> אין לנו הרבה מפעלים מאושרים.

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> לפני שיעברו לפרק ה' אני רוצה להזכיר שחסר פה סעיף שהוסכם עליו בועדת גוברין ושהוגש על ידי משרד העבודה בענין החנוך המקצועי. זה צריך להיות אחרי פרק ג'.

<u>מר ע. קמיר:</u> יש שני נוסחים: אחד של משרד החנוך ואחד של משרד העבודה.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> הדבר לגמרי פשוט. הגשנו את ההצעה שלנו. הן היו כאן. כאן נקבע שייפגשו בענין זה אלון וארן. אלון נסע לחוץ לארץ, והם לא נפגשו. ניסחו את הענין עוד פעם בועדה-המשנה של ועדת גוברין. אני חושב שצריך לכול את זה. אין פה שום מוקשים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> דברנו עם שר החנוך ומסתבר שיש מוקשים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> תינתן הזדמנות לשר העבודה בשובו לעורר את הענין מחדש.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין כל ויכוחים. מה שהממשלה תחליט, תעשה

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> נתבקשתי על ידי שר העבודה למסור כי במדה שזה איננו מתקבל הוא מערער בפני הממשלה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בדיוק זאת אמרתי: על זה תחליט הממשלה. אני מחליט אם יהיה דיון או לא יהיה דיון.

<u>השר ע. גוברין:</u> לשם הדיוק אני רוצה להעיר הערה אחת. משרד העבודה הגיש לנו הצעה לאחר שהועדה גמרה את עבודתה. אבל מפני חשיבות הענין - ואני מעריך מאד את הענין וגם מכיר אותו קצת - צרפתי את ההצעה לדין וחשבון. אין זה ככה שפטרנו פתאום את ההכשרה המקצועית בלא כלום, אלא אמרנו בסעיף 6: "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח, בתחום סמכותו של משרד העבודה, ויבדיל גובה ההשתתפות בהוצאות אימון עובדים במפעלים תוך יצירת הפרשים בין גובה התמיכה בעיירות הפיתוח השונות, בהתאם לאזורי העדיפות." כלומר הנחנו את כל הפרינציפים שמשרד העבודה צריך לפעול לפיהם. יחד עם זאת אמרנו בסוף הישיבה הקודמת בהסכמת כל החברים, שאנשי משרד החנוך ואנשי משרד העבודה ייפגשו בענין זה - הודעתי שלא אתערב - ויסכמו. אם יסכמו משהו מוסכם, אצרף את זה לדין וחשבון. לצערי לא סיכמו מה אחר. אבל אינני רואה כל יסוד לעכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה שנאמר בהצעת משרד העבודה בסעיפים הללו אחרי א' ישנו בדין וחשבון שלך או כל הפרק הזה חסר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרק הזה איננו כי היו חלוקי דעות בין השרים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם בכל הדברים היו חלוקי דעות ?

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> בסעיף א' הראשון ובסעיף ב' הראשון.

<u>מר ע. קמיר:</u> בהצעת משרד העבודה כתוב בראשית סעיף ב':

"על מנת להבטיח תעסוקה ולקדם החנוך המקצועי לנוער באזורי הפיתוח, יפעל משרד העבודה באמצעים הבאים וכו'". בהצעת משרד החנוך והתרבות כתוב: "על מנת להבטיח תעסוקה ולהוסיף על החנוך המקצועי לנוער שניתן על ידי פעולות משרד החנוך באזורי הפיתוח - ממליץ משרד העבודה וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מבין שעל הפירוטים אין ויכוחים. אולם מה עשיתם ? בינתיים לא הכנסתם את כל הענין הזה.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה נשאר פתוח עד סעיף 6 "משרד העבודה יביא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם נגמור את כל זה, מה יהיה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד העבודה יוכל להגיש את הצעותיו לא לועדת-המשנה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם היום אנחנו מסיימים, אנחנו מפרסמים את זאת בלי התוספת.

אני מבין כי משרד העבודה רוצה שיהיה כתוב בסעיף א': "משרד העבודה ימשיך וירחיב פעולותיו הבאות באזורי פיתוח בנושא הכשרת מבוגרים ומתבגרים העומדים להתגייס לצה"ל" ומשרד העבודה רוצה שזה יהיה מגיל 16½ ומעלה. אני רוצה לשאול את משרד העבודה: אותם הנערים הנמצאים עד גיל 16½ ברשות משרד החנוך, הם צריכים לצאת משם ולעבור אליכם ?

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> כל מה שאנחנו מציעים זהו סטאטוס קבו בלי שינוי. אותם המתבגרים, שעליהם נסוב הויכוח אינם אנשים העוברים אלינו ממוסדות משרד החנוך, אלא נערים שנשרו מבתי הספר או שלא המשיכו ללמוד או שעבדו מבלי להמשיך ללמוד וערב גיוסם לצבא הם מקבלים אצלנו קורס הכשרה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הבינותי מדוע צריך להיות ויכוח קשה אם מדובר על נערים ונערות מ-16½ ומעלה שהיו במוסדות משרד החנוך ויצאו

או שעד גיל זה לא תפס אותם משרד החנוך. בניה שיש למשרד העבודה קטעים מיוחדים שבהם הוא תופס את הנערים והנערות מגיל 16½ ומעלה. אחרי שנה הם הולכים לצבא. מה פה הצעקה ומה פה הסכנה ?

<u>מר י. גדיש:</u> משרד החנוך טוען שכל הנושא של החנוך המקצועי הוא בתחום של משרד החנוך ולא בתחום של משרד העבודה. המדובר על נוער ומתבגרים. לפיכך מציע שר החנוך למחוק את המלה "מתבגרים" ולהשאיר את המלה "מבוגרים". בהתאם לכך הצענו תיקונים למכתבו של מר הנוך לב-כוכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם יהיה כתוב "למבוגרים מ-16/2 ומעלה" נלך לאנטרופולוג ונשאל: מה הם מבוגרים ומה הם מתבגרים ? נאמר שנערים ונערות אלה לא יגיעו למוסדות של משרד החנוך, ומשרד העבודה יתפוס אותם, האם על זה צריך לשבור הרבה רמחים והניתות ?

האם בפרק ב' מחוץ לרישא, הייגר לכותרת, יש הבדלים ביניכם ?

<u>מר י. גדיש:</u> אין כמעט הבדל.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם אין כמעט הבדל, מחק את הכותרת ואל תחלק את זה לשני פרקים א' וב', יהיה הכל תחת א', ולמעלה נכתוב "מבוגרים מעל לגיל 16½".

<u>מר י. גדיש:</u> בהצעת משרד העבודה בסעיף 3 שבפרק ב' כתוב: "משרד העבודה יקדם פעולות החניכות, ירחיב ויטפח בתי ספר לחניכים." אני חושב שהמושג "בתי ספר" מיועד למשרד החנוך ולא למשרד העבודה. אני מציע לכתוב "יקדם פעולות החניכות" ולא להוסיף "בתי ספר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> מה לעשות אם כבר השקיעו 20,000,000 ל' בבתי ספר ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אינן מסכים שיהיה כתוב בהתאם לחוק. אמנם כל יהודי יודע "אשרי יושבי ביתך" בעל פה, ואף על פי כן מדפיסים אותו בסדור.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> אני מוכן לוותר על המלים "בתי ספר" ולכתוב "מוסדות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> היות וכתוב "בהתאם לחוק", יבוא שר העבודה לממשלה וירצה להרחיב את החוק.

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> בחוק כתוב "בתי ספר לחניכים". אבל אני מוכן לוותר אם זה מפריע אותו. יהיה כתוב "מוסדות לחניכים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "יקדם פעולות החניכות במוסדות לחניכים" או "במוסדות המתאימים". שני תיישים עומדים אחד מול השני.

<u>מר י. גדיש:</u> במקום "מוסדות" אולי נכתוב "מסגרות מתאימות".

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> אני מסכים שיהיה כתוב "במסגרות מתאימות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשפיע על שר החנוך שלא ייבהל. מדובר על נערים מבוגרים מ-16½ ומעלה. אם הוא ממשיך ללמוד עד אותו גיל בבתי ספר של משרד החנוך, ימשיך שם. אבל אם איננו שם, אוסף אותו משרד העבודה מהרחוב. אני מבין שמשרד החנוך חושב שכל הענין איננו צריך להיות כך ושאם צריך לאסוף אותם מהרחוב, צריך לעשות זאת משרד החנוך. פעם תשב הממשלה ותחלק זאת אחרת. אבל ברגע זה לא נעשה מזה ענין. במסאטוס קבו הקיים יש דבר כזה. יכול מאד להיות שפעם נשב ונגיד, לפני ששרים יבחרו להם תיקים, אם מישהו ירכיב את הממשלה, ידע שחנוך כולל זה וזה ומשרד העבודה איננו כולל זה וזה.

<u>השר ח. גבתי:</u> בהזדמנות זו נדבר גם על בתי ספר חקלאיים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נעסוק בסעיפים שעברנו עליהם.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני טוען על הסתייגות בענין התיכנון שלא נרשמה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הגענו עדיין לזאת.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני מבין שכל הענין עומד כבר שנה בסדר היום של הממשלה על הרשויות השונות לעניני חנוך. אין לי ספק שהחלוקה לשתי רשויות עולה כסף לממשלה. שתי רשויות מטפלות בדבר ויש להן מנגנונים נפרדים. אינני אומר שבהזדמנות זו צריך לפתור את הבעיה, אבל הבעיה תובעת את פתרונה,

כי באופן טבעי לא יוכל להשאר המצב הקיים. כך משרד העבודה מרחיב לאט לאט את פעולותיו בשטח החנוך ועוד מעט יהיה משרד חנוך שני. אינני רוצה לדבר על ההסדר שצריך להיות. אבל אנחנו מדברים על יעילות ובכל פעם אנחנו בוחרים ועדה-יעילות אחרת, ואנחנו עושים דברים לא יעילים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה נכון, אבל אינני יודע מי עשה זאת. יש אולי מקום לדון על כך. כבר דברו על זה הרבה פעמים. מתחילים לומר: קשה פה כך, הרצא מפה והכנס לשם, אבל אי אפשר להסתדר והולכים כדאשתקד. אנחנו ממליצים ומשאירים ירושה שיעיינו בדבר הזה. אולי יש לעשות תיקונים עוד במשרדים שונים. הצעתי למטל להוציא את עניני התיירות ממשרד ראש הממשלה ולעשות מזה תיק לחוד.

אנחנו עוברים לפרק ח' וכל מאן דבעי להביא אבעיות וקושיות, יעשה זאת.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בסעיף 2 נאמר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את "התכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

מי יעבד את התכנית הארצית ? האם ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה ? נתקבל כבר בכנסת חוק התיכנון ולפיו צריכה המועצה הארצית לתיכנון לעבד את התכנית הארצית, ובמועצה ארצית זו יש רוב לממשלה. צריך איפוא לומר: "וכן תעבד המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>השר ע. גבריהו:</u> בסדר.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אותו הדבר ביחס לסעיף 3.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמו לגבי פרק א' אני מציע שגם פה ידובר באופן חיובי קונסטרוקטיבי ולא לעורר מריבות שאינן במקומן. פה אנחנו מדברים רק על אזורי הפיתוח. איננו מדברים על "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970". נאמר: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> האם אפשר למלק את אזורי-הפיתוח ?

<u>השר פ. ספיר:</u> לשם מה לך שתקבל מחר טלפרנים מתל-אביב ומחיפה, שהן בכלל לא גדלו או גדלו פחות מאשר איזה ישוב שהוא ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> כשום כך הכנסנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חוזר איפוא ומציע שבסעיף 1 ייאמר "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה מפריעה אותך הסיפא האומרת "משרדי הממשלה יתאימו תכניותיהם ופעולותיהם ל"תכנית ארצית" זו" ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> הוא מציע למחוק את המלים "בישובים העירוניים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אפשר להעמיד נקודה אחרי המלים "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר פ. ספיר:</u> גם זה אפשרי. אבל אתה דן פה על אזורי פיתוח.

<u>מר מ. סילברסטון:</u> המלים "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים" אינן חלק מההוראה האופרטיבית של הסעיף, זה היה רק השם הארוך של הועדה. אפשר לכתוב "את ההצעה המפורטת שהוכנה".

<u>השר פ. ספיר:</u> מה תתן לך הכתיבה הזאת ? אתה צריך לדאוג להיקף הגידול של אזורי הפיתוח. למה תתעסק בענין שאומרים כי לא לזה נבחרה הועדה ? נדמה לי שהנוסח שאני מציע עונה על הענין.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו יכולים בכלל לחיות בלי זה. מה שזה ישנה, נראה בעוד עשרים שנה. אני מבין שכל הכוונה היא להביא לכך, שאם יגדל שם יותר, יגדל פה פחות. מה אנחנו מפחדים לומר זאת ?

<u>השר ח. גבתי:</u> הכל יודעים.

<u>השר פ. ספיר:</u> נניח אפילו שמחר תצליח כבר להעביר צעירים ממקומות אחרים לאזורי פיתוח על ידי כל מיני תמריצים שאתה נותן בענין שיכון קבע לזוגות צעירים ולבעלי מקצוע. אבל נדמה לי כי כפי שהצעתי, טוב

יותר שנדבר רק על אזורי-פיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשאיר את המאמץ לתרץ את קושיתי. הרי קושיא לדוכתיה.

<u>השר ח. צדוק:</u> מה מדברים על הצעה שכבר הכינו אותה. מאשרים אותה כבסים.

<u>המזכיר ש. צוריאלי:</u> היא לא ושרה בשום מקום.

<u>השר ח. צדוק:</u> את ההצעה שהיא דנה בהיקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים איננו יכולים לקרוא בשם אחר, כי זה התוכן שלה.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ראיתי תחלה את המסמך בדבר האוכלוסיה שתהיה בכל מקום ומקום. עכשיו הדבר עוד יותר ברור ואני תומך עוד יותר בהצעתי.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> הוקמה ועדה היכנון על ידי מישהו, על ידי הממשלה, שהיא נקראת כך וכך. האם אנחנו יכולים פתאום להגיד: מה זה ומי זה ? מה זה שייך לנו ?

<u>המזכיר ש. צוריאלי:</u> מה מדברים על הצעה ועדה לב-כוכב שועדת השרים הקימה אותה. אין לה שום סטאטוס חוקי פורמלי.

<u>השר ח. גבתי:</u> אם אנחנו מדברים על כך איך להזיז אנשים לאזורי הפיתוח, יש הגיון רב בהצעתו של ספיר, אם איננו כבולים לועדה מסויימת ולתכנית מסויימת שהיא כוללת את כל הישובים העירוניים. אם היא כוללת את כל הישובים העירוניים, היא תהיה מצורפת לתכנית הזאת. בזה שאנחנו רק נגיד "אזורי פיתוח", איננו אומרים שום דבר.

<u>מר ד. פנה:</u> ועדת לב-כוכב קבלה את המינוי מועדת השרים הזאת, וההצעה אומרת שאנחנו מאשרים את חלק מעבודת ועדת לב כוכב על גידול ערי הפיתוח. לי יש ספקות אם החלוקה צריכה להיות כך או אחרת. על מנת לא להכנס לויכוח בסטדיה זו, יש לאשר את התכנית במדה שהיא נוגעת לערי הפיתוח.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מציע להכניס לפרכאות את המלים: "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים".

<u>המזכיר ש. ארגרין:</u> הועדה נקראת "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אם כן צודק ספיר.

<u>השר ח. צדוק:</u> יש לכתוב: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה במדה שזה נוגע להיקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה גרוע עוד יותר.

<u>השר ח. צדוק:</u> אותו החלק אנחנו מקבלים, היתר נשאר פתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו רוצים לשים את הראש תחת החול, אם אתה מחליט שאתה מהיום והלאה מביא את היהודים רק לאזורי הפיתוח. זאת קבעת כבר פה. אפשר להיתמם ולמחוק את הסיפא ואחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" להעמיד נקודה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר לדברי שר האוצר. בויכוחים האחרונים של הועדה הזאת אחזנו כל הזמן בשיטה ללכת בדרך החיוב. לכן גם מוצע סעיף 1 לאחר שתיקנו אותו. לא כתבנו כל הזמן מה לא לעשות. הכל יודעים מהי התכנית הזאת. מה שמציע ספיר אי אפשר לכתוב אבל אפשר למחוק את המלים "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו מאשרים רק חלק מההצעה שבזה עסקתם כל השבועות. אחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" מעמידים נקודה. אנחנו הוספנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות". יאמרו שתל-אביב צריכה לגדול עוד ב-20,000 נפש או צריכה לפתוח עוד 1,000 מפעלים.

<u>השר ע. גוברין:</u> שמענו את ההערה של בן-מאיר. נכון שיש לממשלה רוב במועצה הארצית לתיכנון. אבל אנחנו רואים חשיבות כזאת לענין שמן הראוי, בהתחשב בזה שהתנאים משתנים, כי ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תתן הוראות כלליות לשליחי הממשלה היושבים במועצה הארצית לתיכנון.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מדובר על סעיף 2 האומר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את ה"תכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ויש לכתוב "רכן מעבר "תכנית ארצית" לשנת 1980 על ידי המועצה הארצית לתיכנון בתאום לחוק התיכנון והבניה".

<u>השר מ. גבתי:</u> אני רוצה להציע לסעיף 1 תיקון סגנוני, היינו "ההצעה המפורשת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה וכו' תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> סעיף 2 בסדר.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חייב עוד לחזור לסעיף הקודם, ולא מפני שאני אינטרסנט. האוצר איננו אינטרסנט בשום דבר.

יש שם שני מיני טבלאות. לאחר שראיתי את החומר ברגע זה אני מציע שנדבר רק על הטבלה של ערי הפיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> כך אנחנו עושים.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני רואה את זה כמכשול לקראת סערה שתקום מחר. אני מסכים שנתווכח על עצם הענין של תל-אביב וחיפה. אולם לשם מה עלי לנגוע עכשיו בענין ולומר שחיפה תגדל רק ב-32,000 נפש ועם הקריות ב-27,000 ? האם צורך בדבר שנקבל מחר טלפונים בלי סוף ושיעשו לנו סקנדלים ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אתה מציע ללכת בדרך של תבאי-אמת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הידות ומהיום הראשון לא התפעלתי כשזה נאמר, הרי גם בענין זה לא אתפעל.

לפני שלשה שבועות טלפנתי אליך ואמרתי שקבלתי אולי 20 פניות טלפוניות "תראו איך זה יתנקם בכם" בענין לשון הרע. זה מאותו סוג של דברים, ועוד פחות פרקטי מזה. נמיר ירפיע שוב עם הפתקה שלו.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מתפלא מאד על שר האוצר שבא-כוחו לא טרח לספר לו מה שהיה בועדה. בפירוש החלטנו בישיבה הראשונה של ועדת המשנה שאין אנחנו מזכירים את כל הטבלאות ואין הן שייכות לנו. כאן

מדברים על כך בכמה נפחיה את האוכלוסיה באזורים העירוניים. אין אנחנו מקבלים את כל המהלך בגלל הנימוקים שאתה אמרת.

השר פ. ספיר: חוץ מזה אני תומך בטקסט שהציע גבתי.

רה"מ ל. אשכול: יש לי הצעת-פשרה. אני מציע למחוק את המלה "המפורשת" אחרי "ההצעה" נעמוד לפני דין גם של נמיר וגם של אבא חושי. שנה שלמה מסתובבים מסביב לזה ומפחדים. בשנה הרביעית של הכנסתצריך לראות מה יש עוד למהר ולקיים, בשנה הראשונה בודקים מה הבטיחו.

בענין חוק לשון הרע נסתדר עם העתונאים. עכשיו הולכים לעשות כדבר הזה גם באנגליה. דברתי עם ארלשן והוא אמר לי - הוא עכשיו יושב ראש מועצת העתונות: הם יתפלאו לשמוע ממני שהצבור איננו הפקר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא אמר דברים בוטים ביותר במסבה ב"דבר".

רה"מ ל. אשכול: אין צורך לכתוב את המלה "המפורשת". צריך דווקא לפרט שתל-אביב תוכל לגדול רק ב-37,000 ? ואם היא תגדל ב-38,000 נפש, צריך כבר להפרך עולמות ? אשר לניסוח מסוגה על כך גבתי.

השר ח. גבתי: נאמר: "ההצעה שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בבבב היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970 תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות.

רה"מ ל. אשכול: לוקחים הצעה כבסיס, אחרי כן אין מתאימים אותה.

השר ע. גוברין: אני רצרוך עוד נשב על זה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 הוסיפו את הדברים האלה ?

רה"מ ל. אשכול: בסעיף 3 אין הערות.

השר ע. גוברין: כן גם ביתר הסעיפים.

המנכ"ל ע. מסר: לנו יש הצעה, להקדים את כל פרק ה' כדבר ראשון, ואני רוצה לנמק את הצעתנו בשני משפטים. קודם באים ונותנים פרוגרמה, מה רוצים להשיג, אחרי כן אומרים כיצד רוצים להשיג זאת. מה התכנית ? פיזור האוכלוסיה. מה האמצעים ? שיכון, חנוך וכדומה.

רה"מ ל. אשכול: מעניין לשמוע את גוברין מדוע הוא יהיה נגד.

<u>השר ע. גברין:</u> ההצעה הזאת היתה בועדה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין זה נימוק.

<u>השר ע. גברין:</u> התנגדנו לכך מטעם פשוט: אנשי אזורי הפיתוח רוצים ב"תכלית", לכן אנחנו מתחילים מהענינים המעשיים הקונקרטיים מה יעשה כל משרד. התכנית היא למעשה בשביל הממשלה. אמרנו שזהו ענין פנימי. הם מתעניינים בזה מה ייעשה מחר מחרתיים על ידי משרד המסחר והתעשיה ועל ידי משרד החנוך. אנחנו מדברים איפוא תחלה על האמצעים הכלכליים ועל מה שייעשה בשטח החנוך. זה יעשה שליחות שלהם ויחזק אותם.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מצטער לומר שנדמה לי כי מסר צודק.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לשנות את הכותרת של פרק ה', היינו במקום לכתוב "תכנון פיסי ומדיניות קרקעית" יש לכתוב "תכנית לפיזור האוכלוסיה".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> טוב, יהיה "תכנית לפיזור האוכלוסיה בארץ". אשר לפרק האחרון בדבר מעקב, איני מתנגד לכך שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה.

<u>השר ע. גברין:</u> הפרקים ו' וז' נתקבלו. אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם לאשר החלטה-תיקונים בהמלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה, לאשר התכנית לפיזור האוכלוסיה המצורפת בזה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:12

ט י ו ט ה
סטינוגרמה

ס ו ד י

פ ר ו ט ו ק ו ל

הישיבה השלוש-עשרה של ועדת השרים לעניין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ג' באב תשכ"ה - 1.8.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
ח. גבתי,
ע. בנברין,
פ. ספיר.

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח.י. צדוק	-	שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר	-	סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגריך	-	מזכירות הממשלה
א. אבנון	-	משרד האוצר
ש. אמיר	-	משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקוס	-	משרד הפנים
י. ברייש	-	משרד החינוך והתרבות
ר. שבה	-	משרד השיכון
ע. ספר	-	משרד העבודה
ע. בר-חיים	-	משרד המסחר והתעשיה
ס. סילברסטון	-	משרד הפנים
ע. קמיר	-	משרד ראש הממשלה
י. תמיר	-	משרד השיכון

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור
האוכלוסיה .

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

השר ע. גוברין: הועדה מסרה לצדוק ולי לעבור עוד פעם על הנוסח. קודם ישבו על זה מספר חברים: שמאי, קמיר, בורוכוב ומאנשי משרד המסחר והתעשיה. בעקבות הפרוטוקול של הישיבה הכנסנו תיקונים, והכל על מקומו בא בשלום. אשר להעלאת רמת החנוך היו לשר החנוך עוד אי-אלו תיקונים והערות, וגם אותם הכנסנו לתיקון. לגו כועדת השרים לפיזור האוכלוסיה נשאר עוד לדון בפרק ה'.

השר פ. ספיר: אני רוצה להעיר משהו לפרק א'.

השר ע. גוברין: כאשר הועדה סיימה את עבודתה בזמן קצר וגם ועדת המשנה עיבדה את הצעתה, עיבד משרד העבודה הצעה בנוגע להכשרה מקצועית. צרפתי את זה לפרוטוקול. אבל ועדת המשנה לא דנה בדבר, ואז נאמר שעל שר החנוך להפגש עם שר העבודה. לא ראינו את עצמנו מומחים גדולים לענין כדי להתערב. והנה במקום שיביאו לפנינו נוסח אחד, יש לי ברגע זה חליפת-מכתבים בין מר בורוכוב מרשות התיכנון הכלכלי, שאותו מניתי כדי שיסדיר אתם את הענין מבחינה פורמלית-טכנית, ובין שר החנוך. איני יודע מה עלי לעשות מלבד זה שאבא למרבה רעה. בישיבה זו עלינו לעבור על פרק ה', גם לנסות להסדיר את הענין שמר מסר עליו. שר החנוך איננו.

רה"מ ל. אשכול: נכון שעברנו עד לפרק ה'. אבל אני שומע ששר האוצר רוצה להעשיר אותנו ב"הרהורי מחלתו".

השר פ. ספיר: את זה קראתי דווקא עכשיו. לו הייתי שר המסחר והתעשיה לא הייתי מסכים לניסוח שלפנינו, קודם כל של סעיף 1 שנאמר בו: "לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם כן, על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך." לא צריך לעשות דברים או שלא יוכלו לעמוד בהם או שאם יעמדו בהם, עלולים דברים חיוניים לא להעשות. היה לי דין ודברים עם סנור ועם גוברין, שחשב כי אזורי הפיתוח הם עולמו. כל אחד חושב כי במה שהוא עוסק זהו כל העולם כולו.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אבל הרי כתוב בסוף "או אם הממשלה החליטה על כך".
איך היית אתה מנסח את הסעיף ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הייתי מנסח את זה באופן חיובי ולא באופן שלילי.
אחרי כן נאמר בסעיף 2: "משרד המסחר והתעשיה ימשיך להציע למפעל המוקם באזור פיתוח מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף, ועד 75% מן ההשקעה, בהתאם לאזור העדיפות וכו'".

אמנם בפרקטיקה יתכן שהיו דברים כאלה שנתנו עד ל-75% מן ההשקעה (או למשל כמו שהלל כהן היה אומר, עד ל-150%), אבל לא נראה לי נכון לקבוע כפורמולה שמי שבא להקים מפעל באזור פיתוח צריך לתת לו מימון בשעור כפול מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף. איני יודע כמה היה מקבל אילו הוקם המפעל ברצועת החוף.

בסעיף 3 נאמר: "על מנת לעודד העברת מפעלים מאזור החוף לאזורי הפיתוח הרי במקרים מסויימים, לאחר בדיקה, יוכר גם הציוד המועבר כחלק מן "ההשקעה המאושרת", או שיינתן פיצוי מתאים במקום ההכרה כ"השקעה מאושרת"."

מתוך הנסיון שלי אני יודע כי בדברים אלה טמונה סכנה של רמאות גדולה אם הציוד מועבר כהשקעה מאושרת. יודע אני תמיד מנסיוני ומאוזרים שיש פה רמאות. מישהו נמצא במצב של פשיטת רגל, מעביר הוא את הציוד לשם והציוד מוכר כחלק מן ההשקעה המאושרת.

את זאת הייתי רוצה לומר לשלשת הסעיפים מתוך הנסיון שלי. בכלל עכשיו היה צריך להגיד זאת שר המסחר והתעשיה, כי הוא אמור לדאוג לדברים אלה.

הערה כללית שניה אני רוצה להעיר כשר האוצר. כל הדברים הטובים שמציעים כאן הם במסגרת תקציב. אמנם יכולים לתת לזה עדיפות ראשונה, אפילו לפני צרכי הבטחון, אבל אין לנו כסף נוסף לכך.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "אין לי" זוהי טענה.
אתה רוצה להגיד שעוד צריך לנו קריאה אחת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> רק עכשיו עברתי על זה אם כי קבלתי את זה כבר קודם לכן. זהו מה שרציתי להגיד למען הענין ולטובת הענין, לא מתוך התנגדות לענין.

<u>השר ע. גוברין:</u> קודם כל כדי להרגיע את שר האוצר אני רוצה להגיד לו: שלחתי לו את הטיוטה הראשונה, השניה והשלישית. פה כבר נוסחה משופרת. אולם אין פה שום דבר החורג מאיזו מסגרת שהיא. קודם כל לגבי התקציב כתוב במפורש בפרק ו': "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הנוספות לאזורי הפיתוח." אם יהיה תקציב, יהיה כתוב, אם לא יהיה תקציב - לא יהיה כתוב. זה להערתו כשר האוצר.

כל החלק שהיה בהצעתי הקודמת הקודמת שלא יתנו למפעלים ברצועת החוף וכו' נמחק. זה איננו פה יותר.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> על מה שאיננו אין מדברים.

<u>השר ע. גוברין:</u> פה נאמר במפורש שאנחנו רוצים לתת זכות קדימה לאזורי הפיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> חשבתי שיש לך נסתרות להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> לא אגיע לנסתרות, קודם הנגלות.

שנית: העיר כבר ראש הממשלה שבסוף סעיף 1 כתוב "או אם הממשלה החליטה על כך", היינו או שועדת השרים לעניני כלכלה החליטה או שהממשלה החליטה. מה יש איפוא לשר המסחר והתעשיה לחשוש ? אם יחשוב שלא הבחינה הטכנולוגית, הכלכלית או שיקול בטחון אלא יש שיקול אחר שאין להקים את המפעל באזור פיתוח, יכול הוא לבוא לועדת השרים ולומר: יש לי שיקול אחר, כזה וכזה, שמפעל זה וזה שהוא חשוב למשק המדינה, אין האיש שיכול להקים אותו רוצה או איננו יכול להקימו באזור פיתוח. אין זה מתקבל על הדעת שהועדה במקרה כזה לא תאשר הקמת מפעל כזה. המלים האחרונות בסעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך" מכסות כל בעיה שיכולה להתעורר.

ואותו הדבר לגבי סעיף 2. כל הזמן הצענו להם מימון. אנחנו אומרים "מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף". אם ברצועת החוף היינו מציעים לו סכום איקס, נציע לו באזור הפיתוח קצת יותר. אם בשעה שהמפעל מוקם באזור החוף, לא היינו נותנים לו ולא כלום, לא יקבל גם שם ולא כלום. אם שר המסחר והתעשיה היה אומר, שמפעל כזה לא היה קם בכלל בחיפה, לא היית נותן שם ולא כלום.

סעיף 3 הוסכם עם ספיר. התיקון היה שלו שייאמר "לאחר בדיקה". אני מסכים לדברי השר ספיר שיש כאן אפשרות של ארגאה. אמרתי זאת גם בישיבה שלא היית בה. הודעתי על כך.

השר פ. ספיר: אין לי שום פטנטים רגילריים חדשים.

השר ע. גוברין: אני מדבר על פטנטים שלי.

מה אמרנו בפירוש שיבדקו במקרים מסויימים, לאחר בדיקה. לדעתי אין פה כל חשש כי הבדיקה היא בידי משרד המסחר והתעשיה. זה איננו מחייב אישור לא של ועדת השרים לענייני כלכלה ולא של הממשלה. מספיק את שר המסחר והתעשיה כודיע: אדוני, זה לא בא בחשבון, כאן רמאות.

רה"מ ל. אשכול: לא נתחיל איפוא בסעיף 1 בשלילה, לא נתחיל במלה "לא", אלא נאמר: "מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף יוענק, אם על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."

אשר לסעיף 2 מבין אני שמישהו ניסח בביטוי "ימשיך", כדי לא לגגרע בשר המסחר והתעשיה הקודם שיאמר: מה אתם באים לחדש לי ? נאמר אולי "יוכל להציע" או "יציע". ומה בדבר סעיף 3 ?

השר ע. גוברין: אני מציע להשאיר את זה כמו שהוא.

השר ח. צדוק: אילו ספיר היה בישיבות הקודמות, היו מתקבלות הצעות שלי, הייתי מקבל חיזוק למה שבקשתי.

השר פ. ספיר: היה הכרח עליון שלא הייתי.

השר ח. צדוק: בסעיף אחד היו שתי נוסחאות, היתה נוסחת רוב והיתה הסתייגות של שר העבודה. בתקבלה ההסתייגות של שר העבודה. אבל אני מסכים שזה ינוסח באופן חיובי.

בנוגע לסעיף 2 הייתי מעדיף שיהיה כתוב "בשעור גבוה יותר", אבל לא שיהיה כתוב "בשעור כפול או יותר".

המנכ"ל ע. מסר: "גבוה באופן ניכר".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם אנחנו צריכים להתפשט ערומים בפני הלקוחות ?

<u>השר ח. גבתי:</u> יהיה כתוב "גבוה מאד".

<u>השר ח. צדוק:</u> את סעיף 3 אני מציע להשאיר כמו שהוא. הקרבנו את שני הצדדים. אמרנו שזה יוכר רק במקרים מסויימים ולאחר בדיקה. אבל אם ההשקעה המאושרת עלולה במקרים מסויימים מיוחדים להביא לשימוש לרעה, הרי במקום ההכרה יינתן פיצוי כספי. זו היתה ההצעה של ראש הממשלה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לנסח כך סעיף 1: "מעמד של מפעל מאושר יוענק בדרך כלל רק למפעלים שיוקמו באזורי פיתוח. במקרים מיוחדים, שבהם יש נימוק טכנולוגי, כלכלי, בטחוני, יוענק מעמד של מפעל מאושר גם באזורים אחרים."

<u>השר פ. ספיר:</u> אבל תוסיף את המשפט האחרון של סעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך".

<u>השר ח. גבתי:</u> כן.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי המשפט השני אני מציע להשאיר את הנוסח "אם מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> כל הכתובה הזאת שורה פחות כמה שאתם חושבים. אפשר היה לחשוב שמאות בעלי מפעלים מדפקים כל יום מאחורי דלתנו.

<u>השר ח. גבתי:</u> אין לנו הרבה מפעלים מאושרים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> לפני שיעברו לפרק ה' אני רוצה להזכיר שחסר פה סעיף שהוסכם עליו בועדת גוברין ושהוגש על ידי משרד העבודה בענין החנוך המקצועי. זה צריך להיות אחרי פרק ג'.

<u>מר ע. קמיר:</u> יש שני ניסוחים: אחד של משרד החנוך ואחד של משרד העבודה.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> הדבר לגמרי משונה הבשנו את ההצעה שלנו. הן היו כאן. כאן נקבע שייפגשו בענין זה אלון וארן. אלון נסע לחוץ לארץ, והם לא נפגשו. ניסחו את הענין עוד פעם בועדה-המשנה של ועדת גוברין. אני חושב שצריך לכול את זה. אין פה שום מוקשים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> דברנו עם שר החנוך ומסתבר שיש מוקשים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> תינתן הזדמנות לשר העבודה בשבוע לעורר את הענין מחדש.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין כל ויכוחים. מה שהממשלה תחליט, תעשה

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> נתבקשתי על ידי שר העבודה למסור כי במדה שזה אינו מתקבל הוא מערער בפני הממשלה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בדיוק זאת אמרתי: על זה תחליט הממשלה. אני מחליט אם יהיה דיון או לא יהיה דיון.

<u>השר ע. גוברין:</u> לשם הדיוק אני רוצה להעיר הערה אחת. משרד העבודה הגיש לנו הצעה לאחר שהועדה גמרה את עבודתה. אבל מפני חשיבות הענין - ואני מחשיב מאד את הענין וגם מכיר אותו קצת - צרפתי את ההצעה לדין וחשבון. אין זה ככה שמסרנו מתאום את ההכשרה המקצועית בלא כלום, אלא אמרנו בסעיף 6: "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח, בתחום סמכותו של משרד העבודה, ויבדיל גובה ההשתתפות בהוצאות אימון עובדים במפעלים תוך יצירת הפרשים בין גובה התמיכה בעיירות הפיתוח השונות, בהתאם לאזורי העדיפות." כלומר הנחנו את כל הפרינציפים שמשרד העבודה צריך לפעול לפיהם. יחד עם זאת אמרנו בסוף הישיבה הקודמת בהסכמת כל החברים, שאנשי משרד החנוך ואנשי משרד העבודה ייפגשו בענין זה - הודעתי שלא אתערב - ויסכמו. אם יסכמו משהו מוסכם, אצרף את זה לדין וחשבון. לצערי לא סיכמו פה אחד. אבל אינני רואה כל יסוד לעכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה שנאמר בהצעת משרד העבודה בסעיפים הללו אחרי א' ישנו בדין וחשבון שלך או כל הפרק הזה חסר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרק הזה איננו כי היו חלוקי דעות בין השרים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם בכל הדברים היו חלוקי דעות ?

<u>המזכיר ש. צויגרין:</u> בסעיף א' הראשון ובסעיף ב' הראשון.

<u>מר ע. קמיר:</u> בהצעת משרד העבודה כתוב בראשית סעיף ב':

"על מנת להבטיח תעסוקה ולקדם החנוך המקצועי לנוער באזורי הפיתוח, יפעל משרד העבודה באמצעים הבאים וכו'". בהצעת משרד החנוך והתרבות כתוב: "על מנת להבטיח תעסוקה ולהוסיף על החנוך המקצועי לנוער שניתן על ידי פעולות משרד החנוך באזורי הפיתוח - ממליץ משרד העבודה וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מבין שעל הפירושים אין ויכוחים. אולם מה עשיתם ? בינתיים לא הכנסתם את כל הענין הזה.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה נשאר פתוח עד סעיף 6 "משרד העבודה יביא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם נגמור את כל זה, מה יהיה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד העבודה יוכל להגיש את הצעותיו לא לועדת-המשנה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם היום אנחנו מסיימים, אנחנו מפרסמים את זאת בלי התוספת.

אני מבין כי משרד העבודה רוצה שיהיה כתוב בסעיף א': "משרד העבודה ימשיך וירחיב פעולותיו הבאות באזורי פיתוח בנושא הכשרת מבוגרים ומתבגרים העומדים להתגייס לצה"ל" ומשרד העבודה רוצה שזה יהיה מגיל 16½ ומעלה. אני רוצה לשאול את משרד העבודה: אותם הנערים הנמצאים עד גיל 16½ ברשות משרד החנוך, הם צריכים לצאת משם ולעבור אליכם ?

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> כל מה שאנחנו מציעים זהו סטאטוס קוו בלי שינוי. אותם המתבגרים, שעליהם נטוש הויכוח אינם אנשים העוברים אלינו מפוסדות משרד החנוך, אלא נערים שנשרו מבתי הספר או שלא המשיכו ללמוד או שעבדו מבלי להמשיך ללמוד וערב גיוסם לצבא הם מקבלים אצלנו קורס הכשרה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הבינותי מדוע צריך להיות ויכוח קשה אם מדובר על נערים ונערות מ-16½ ומעלה שהיו במוסדות משרד החנוך ויצאו

או שעד גיל זה לא תפס אותם משרד החנוך. נניח שיש למשרד העבודה קטעים מיוחדים שבהם הוא תופס את הנערים והנערות מגיל 16/2 ומעלה. אחרי שנה הם הולכים לצבא. מה פה הצעקה ומה פה הסכנה ?

<u>מר י. גדיש:</u> משרד החנוך טוען שכל הנושא של החנוך המקצועי הוא בתחום של משרד החנוך ולא בתחום של משרד העבודה. המדובר על נוער ומתבגרים. לפיכך מציע שר החנוך למחוק את המלה "מתבגרים" ולהשאיר את המלה "מבוגרים". בהתאם לכך הצענו תיקונים למכתב של מר חנוך לב-כוכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם יהיה כתוב "למבוגרים מ-16/2 ומעלה" נלך לאנטרופולוג ונשאל: מה הם מבוגרים ומה הם מתבגרים ? באמר שנערים ונערות אלה לא יגיעו למוסדות של משרד החנוך, ומשרד העבודה יתפוס אותם, האם על זה צריך לשבור הרבה רמחים ותניתות ?

האם בפרק ב' מתוך לוישא, היינו לכותרת, יש הבדלים ביניכם ?

<u>מר י. גדיש:</u> אין כמעט הבדל.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם אין כמעט הבדל, מחק את הכותרות ואל תחלקו את זה לשני פרקים א' וב', יהיה הכל תחת א', ולמעלה נכתוב "מבוגרים מעל לגיל 16/2".

<u>מר י. גדיש:</u> בהצעת משרד העבודה בסעיף 3 שבפרק ב' כתוב: "משרד העבודה יקדם פעולות החניכות, ירחיב ויטפח בתי ספר לחניכים." אני חושב שהמושג "בתי ספר" מיועד למשרד החנוך ולא למשרד העבודה. אני מציע לכתוב "יקדם פעולות החניכות" ולא להוסיף "בתי ספר".

<u>המנכ"ל ק. מסר:</u> מה לעשות אם כבר השקיעו 20,000,000 ל"י בבתי ספר ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> ארץ הסכים שיהיה כתוב בהתאם לחוק. אמנם כל יהודי יודע "אשרי יושבי ביתך" בעל פה, ואף על פי כן מדפיסים אותו בסדור.

<u>המנכ"ל ק. מסר:</u> אני מוכן לוותר על המלים "בתי ספר" ולכתוב "מוסדות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> היות וכתוב "בהתאם לחוק", יבוא שר העבודה לממשלה וירצה להרחיב את החוק.

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> בחוק כתוב "בתי ספר לחניכים". אבל אני מוכן לוותר אם זה מפריע אותו. יהיה כתוב "מוסדות לחניכים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "יקדם פעולות החניכות במוסדות לחניכים" או "במוסדות המתאימים". שני הנושאים עומדים אחד מול השני.

<u>מר י. גדיש:</u> במקום "מוסדות" אולי נכתוב "במסגרות מתאימות".

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> אני מסכים שיהיה כתוב "במסגרות מתאימות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשפיע על שר החנוך שלא ייבהל. מדובר על נערים מבוגרים מ-16½ ומעלה. אם הוא ממשיך ללמוד עד ארבע גיל בבתי ספר של משרד החנוך, ימשיך שם. אבל אם איננו שם, אוסף אותו משרד העבודה מהרחוב. אני מבין שמשרד החנוך חושב שכל הענין איננו צריך להיות כך ושאם צריך לאסוף אותם מהרחוב, צריך לעשות זאת משרד החנוך. פעם חשב הממשלה וחלק זאת אחרת. אבל ברגע זה לא נעשה מזה ענין. בסטאטוס קבו הקיים יש דבר כזה. יכול מאד להיות שפעם נשב ונגיד, לפני ששרים יבחרו להם תיקים, אם מישהו ירכיב את הממשלה, ידע שחנוך כולל זה וזה ומשרד העבודה איננו כולל זה וזה.

<u>השר ח. גבתי:</u> בהזדמנות זו נדבר גם על בתי ספר חקלאיים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נעסוק בסעיפים שעברנו עליהם.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני טוען על הסתייגות בענין התיכנון שלא נרשמה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הגענו עדיין לזאת.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני מבין שכל הענין עומד כבר שנה בסדר היום של הממשלה על הרשויות השונות לעניני חנוך. אין לי ספק שהחלוקה לשתי רשויות עולה כסף לממשלה. שתי רשויות מטפלות בדבר ויש להן מנגנונים נפרדים. אינני אומר שבהזדמנות זו צריך לפתור את הבעיה, אבל הבעיה תובעת את פתרונה,

כי באופן טבעי לא יוכל להשאר המצב הקיים. כך משרד העבודה מרחיב לאט לאט את פעולותיו בשטח החנוך ועוד מעט יהיה משרד חנוך שני. איני רוצה לדבר על הסדור שצריך להיות. אבל אנחנו מדברים על יעילות ובכל פעם אנחנו בוחרים ועדת-יעילות אחרת, ואנחנו עושים דברים לא יעילים.

רה"מ ל. אשכול: זה נכון, אבל איני יודע מי עשה זאת. יש אולי מקום לדון על כך. כבר דברו על זה הרבה פעמים. מתחילים לומר: עשה פה כך, הרצא מפה והכנס לשם, אבל אי אפשר להסתדר והולכים כדאשתקד. אנחנו ממליצים ומשאירים ירושה שיעיינו בדבר הזה. אולי יש לעשות היקרבים עוד במשרדים שונים. הצעתי למשל להוציא את עניני התיירות ממשרד ראש הממשלה ולעשות מזה תיק לחוד.

אנחנו עוברים לפרק ה' וכל מאן דבעי להביא אבעיות וקושיות, יעשה זאת.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 נאמר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את "התכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

מי יעבד את התכנית הארצית ? האם ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה ? נתקבל כבר בכנסת חוק התיכנון ולפיו צריכה המועצה הארצית לתיכנון לעבד את התכנית הארצית, ובמועצה ארצית זו יש רוב לממשלה. צריך איפוא לומר: "וכן תעבד המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה "תכנית ארצית" לשנת 1980."

השר ע. גבריהו: בסדר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אותו הדבר ביחס לסעיף 3.

השר פ. ספיר: כמו לגבי פרק א' אני מציע שגם פה ידובר באופן חיובי קונסטרוקטיבי ולא לעורר מריבות שאינן במקומן. פה אנחנו מדברים רק על אזורי הפיתוח. איננו מדברים על "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970". נאמר: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה רשינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> האם אפשר לחלק את אזורי-הפיתוח ?

<u>השר פ. ספיר:</u> לשם מה לך שתקבל מחר טלפונים מתל-אביב ומחיפה, שהן בכלל לא גדלו או גדלו פחות מאשר איזה ישוב שהוא ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> משום כך הכנסנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חוזר איפוא ומציע שבסעיף 1 ייאמר "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה מפריעה ארתך הסיפא האומרת "משרדי הממשלה יתאימו תכניותיהם ופעולותיהם ל"תכנית ארצית" זו" ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> הוא מציע למחוק את המלים "בישובים העירוניים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אפשר להעמיד נקודה אחרי המלים "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר פ. ספיר:</u> גם זה אפשרי. אבל אתה דן פה על אזורי פיתוח.

<u>מר מ. סילברסטון:</u> המלים "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים" אינן חלק מההוראה האופרטיבית של הסעיף, זה היה רק השם הארוך של הועדה. אפשר לכתוב "את ההצעה המפורטת שהוכנה".

<u>השר פ. ספיר:</u> מה התן לך הכתיבה הזאת ? אתה צריך לדאוג להיקף הגידול של אזורי הפיתוח. למה התעסק בענין שאומרים כי לא לזה נבחרה הועדה ? נדמה לי שהנוסח שאני מציע עונה על הענין.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו יכולים בכלל לחיות בלי זה. מה שזה ישנה, נראה בעוד עשרים שנה. אני מבין שכל הכוונה היא להביא לכך, שאם יגדל שם יותר, יגדל פה פחות. מה אנחנו מפחדים לומר זאת ?

<u>השר ח. גבתי:</u> הכל יודעים.

<u>השר פ. ספיר:</u> נניח אפילו שמחר תצליח כבר להעביר צעירים ממקומות אחרים לאזורי פיתוח על ידי כל מיני תמריצים שאתה נותן בענין שיכון קבע לזוגות צעירים ולבעלי מקצוע. אבל נדמה לי כי כפי שהצעתי, טוב

יותר שנדבר רק על אזורי-פיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשאיר את המאמץ לתרץ את קושיתי. הורי קושיא לדוכתיה.

<u>השר ח. צדוק:</u> מה מדברים על הצעה שכבר הכינו אותה. מאשרים אותה כבסיס.

<u>המזכיר ש. צוריברין:</u> היא לא נשרה בשום מקום.

<u>השר ח. צדוק:</u> את ההצעה שהיא דנה בהיקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים איננו יכולים לקרוא בשם אחר, כי זה התוכן שלה.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ראיתי תחלה את המסמך בדבר האוכלוסיה שתהיה בכל מקום ומקום. עכשיו הדבר עוד יותר ברור ואני תומך עוד יותר בהצעתי.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> הוקמה ועדת תיכנון על ידי מישהו, על ידי הממשלה, שהיא נקראת כך וכך. האם אנחנו יכולים פתאום להגיד: מה זה ומי זה ? מה זה שייך לנו ?

<u>המזכיר ש. צוריברין:</u> מה מדברים על הצעה ועדת לב-כוכב שועדת השרים הקימה אותה. אין לה שום סטאטוס חוקי פורמלי.

<u>השר ח. גבתי:</u> אם אנחנו מדברים על כך איך להזיז אנשים לאזורי הפיתוח, יש הגיון רב בהצעתו של ספיר, אם איננו כבולים לועדה מסויימת ולתכנית מסויימת שהיא כוללת את כל הישובים העירוניים. אם היא כוללת את כל הישובים העירוניים, היא תהיה מצורפת לתכנית הזאת. בזה שאנחנו רק נגיד "אזורי פיתוח", איננו אומרים שום דבר..

<u>מר ד. סנה:</u> ועדת לב-כוכב קבלה את המינוי מועדת השרים הזאת, וההצעה אומרת שאנחנו מאשרים את חלק מעבודת ועדת לב כוכב על גידול ערי הפיתוח. לי יש ספקות אם החלוקה צריכה להיות כך או אחרת. על מנת לא להכנס לויכוח בספציה זו, יש לאשר את התכנית במדה שהיא נוגעת לערי הפיתוח.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מציע להכניס למבואות את המלים: "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים".

<u>המזכיר ש. צריגרין:</u> הועדה נקראת "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אם כן צריך ספיר.

<u>השר ח. צדוק:</u> יש לכתוב: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה במדה שזה נוגע להיקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה גרוע עוד יותר.

<u>השר ח. צדוק:</u> אותו החלק אנחנו מקבלים, היתר נשאר פתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו רוצים לשים את הראש תחת החול, אם אתה מחליט שאתה מהיום והלאה מביא את היהודים רק לאזורי הפיתוח. זאת קבעת כבר פה. אפשר להיתמם ולמחוק את הסיפא ואחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" להעמיד נקודה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר לדברי שר האוצר. בויכוחים האחרונים של הועדה הזאת אחזנו כל הזמן בשיטה ללכת בדרך החיוב. לכן גם מוצע סעיף 1 לאחר שתיקנו אותו. לא כתבנו כל הזמן מה לא לעשות. הכל יודעים מהי התכנית הזאת. מה שמציע ספיר אי אפשר לכתוב אבל אפשר למחוק את המלים "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו מאשרים רק חלק מההצעה שבזה עסקתם כל השבועות. אחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" מעמידים נקודה. אנחנו הוספנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות". יאמרו שתל-אביב צריכה לגדול עוד ב-20,000 נפש או צריכה לפתוח עוד 1,000 מפעלים.

<u>השר ע. גוברין:</u> שמענו את ההערה של בן-מאיר. נכון שיש לממשלה רוב במועצה הארצית לתיכנון. אבל אנחנו רואים חשיבות כזאת לענין שמן הראוי, בהתחשב בזה שהתנאים משתנים, כי ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תתן הוראות כלליות לשליחי הממשלה היושבים במועצה הארצית לתיכנון.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מדובר על סעיף 2 האומר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את ה"תכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

סגן השר י.ש. בן-מאיר: ויש לכתוב "וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980 על ידי המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה".

השר ח. גבתי: אני רוצה להציע לסעיף 1 תיקון סגנוני, היינו "ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה וכו' תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושיפורים מחוייבי המציאות".

רה"מ ל. אשכול: סעיף 2 בסדר.

השר פ. ספיר: אני חייב עוד לחזור לסעיף הקודם, ולא מפני שאני אינטרסנט. האוצר איננו אינטרסנט בשום דבר. יש שם שני מיני טבלאות. לאחר שראיתי את החומר ברגע זה אני מציע שנדבר רק על הטבלה של ערי הפיתוח.

השר ע. גברין: כך אנחנו עושים.

השר פ. ספיר: אני רואה את זה כמכשול לקראת סערה שתקום מחר. אני מסכים שנחליט על עצם הענין של תל-אביב והיפה. ארלם לשם מה עלי לנגוע עכשיו בענין ולומר שחיפה תגדל רק ב-32,000 נפש ועם הקריות ב-27,000 ? האם צורך בדבר שנקבל מחר טלפרגים בלי סוף ועיקשו לגר מקפדלים ?

רה"מ ל. אשכול: אתה מציע ללכת בדרך של תבאי-אמת ?

השר פ. ספיר: הירת ומהירם הראשון לא התפעלתי כשזה נאמר, הרי גם בענין זה לא אתפעל. לפני שלשה שבועות טלפנתי אליך ואמרתי שקבלתי ארלי 20 פניות טלפוניות "תראו איך זה יתנקם בכם" בענין לשון הרע. זה מאותו סוג של דברים, ועוד מהרת פרקטי מזה. נפיר ירפיע טרב עם המפקה שלו.

השר ע. גברין: אני מתפלא מאד על שר האוצר שבא-כוחו לא טרח למסור לו מה שהיה בועדה. בפירוש החלטנו בישיבה הראשונה של ועדת המשנה שאין אנחנו מזכירים את כל הטבלאות ואין הן שייכות לנו. כאן

מדברים על כך בכמה נפחית את האוכלוסיה באזורים העירוניים. אין אנחנו מקבלים את כל המהלך בגלל הנימוקים שאתה אמרת..

השר פ. ספיר: חוץ מזה אני תומך בטקסט שהציע גבתי.

רה"מ ל. אשכול: יש לי הצעת-פשרה. אני מציע למחוק את המלה "המפורשת" אחרי "ההצעה" נעמוד לפני דין גם של נמיר וגם של אבא חושי. שנה שלמה מסתובבים מסביב לזה ומפחדים. בשנה הרביעית של הכנסתצריך לראות מה יש עוד למהר ולקיים, בשנה הראשונה בודקים מה הבטיחו.

בענין חוק לשון הרע נסדר עם העתונאים. עכשיו הולכים לעשות כדבר הזה גם באנגליה. דברתי עם ארלשן והוא אמר לי - הוא עכשיו יושב ראש מועצת העתונות: הם יתפלאו לשמוע ממני שהצבור איננו הפקר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא אמר דברים בוטים ביותר במסבה ב"דבר".

רה"מ ל. אשכול: אין צורך לכתוב את המלה "המפורשת". צריך דווקא לפרש שתל-אביב תוכל לגדול רק ב-37,000 ? ואם היא תגדל ב-38,000 נפש, צריך כבר להפוך עולמות ? אשר לניסוח ממונה על כך גבתי.

השר ח. גבתי: נאמר: "ההצעה שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בבבב היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970 תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות.

רה"מ ל. אשכול: לוקחים הצעה כבסיס, אחרי כן אין מתאימים אותה.

השר ע. גוברין: אני וצדוק עוד נשב על זה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 הוסיפו את הדברים האלה ?

רה"מ ל. אשכול: בסעיף 3 אין הערות.

השר ע. גוברין: כן גם ביתר הסעיפים..

המנכ"ל ע. פסר: לנו יש הצעה, להקדים את כל פרק ה' כדבר ראשון, ואני רוצה לנמק את הצעתנו בשני משפטים. קודם באים ונותנים פרוגרמה, מה רוצים להשיג, אחרי כן אומרים כיצד רוצים להשיג זאת. מה התכנית ? פיזור האוכלוסיה. מה האמצעים ? שיכון, חנוך וכדומה.

רה"מ ל. אשכול: מעניין לשמוע את גוברין מדוע הוא יהיה נגד.

<u>השר ע. גוברין:</u> ההצעה הזאת היתה בועדה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין זה נימוק.

<u>השר ע. גוברין:</u> התגברנו לכך מטעם פשוט: אנשי אזורי הפיתוח רוצים ב"תכלית", לכן אנחנו מתחילים מהענינים המעשיים הקונקרטיים מה יעשה כל משרד. התכנית היא למעשה בשביל הממשלה. אמרנו שזהו ענין פנימי. הם מתעניינים בזה מה ייעשה מחר מחרתיים על ידי משרד המסחר והתעשיה ועל ידי משרד החנוך. אנחנו מדברים איפוא תחלה על האמצעים הכלכליים ועל מה שייעשה בשטח החנוך. זה יעשה שליחות שלהם ויחזק אותם.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מצטער לומר שנדמה לי כי מסר צודק.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לשנות את הכותרת של פרק ה', היינו במקום לכתוב "הכנון פיסי ומדיניות קרקעית" יש לכתוב "תכנית לפיזור האוכלוסיה".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> טוב, יהיה "תכנית לפיזור האוכלוסיה בארץ". אשר לפרק האחרון בדבר מעקב, אינני מתנגד לכך שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה.

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרקים ו' וז' נתקבלו.
אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם לאשר החלטה-תיקונים בהמלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה, לאשר התכנית לפיזור האוכלוסיה המצורפת בזה.

<u>ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:12</u>

סודי

טיוטה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל

הישיבה השלוש-עשרה של ועדת השרים לעניין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ג' באב תשכ"ה - 1.8.65

בנוכחות השרים : ל. אשכול - יו"ר,
ח. גבתי,
ע. גוברין,
פ. ספיר.

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח.י. צדוק	-	שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר	-	סגן שר הפנים והבריאות
ש. ניבריך	-	מזכירות הממשלה
א. אבסון	-	משרד האוצר
ש. אמיר	-	משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקוס	-	משרד הפנים
י. גדיש	-	משרד החינוך והתרבות
ר. סבה	-	משרד השיכון
ע. סכר	-	משרד העבודה
ע. פר-חיים	-	משרד המסחר והתעשיה
ס. סילברמטון	-	משרד הפנים
ע. קסיר	-	משרד ראש הממשלה
י. תמיר	-	משרד השיכון

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלוסיה .

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

השר ע. גוברין: הועדה מסרה לצדוק ולי לעבור עוד פעם על הנוסח. קודם ישבו על זה מספר חברים: שמאי, קמיר, בורוכוב ומאנשי משרד המסחר והתעשיה. בעקבות הפרוטוקול של הישיבה הכנסנו תיקונים, והכל על מקומו בא בשלום. אשר להערות רמת החנוך היו לשר החנוך עוד אי-אלו תיקונים והערות, וגם אותם הכנסנו לתיקון. לכן כועדת השרים לפיזור האוכלוסיה נשאר עוד לדון בפרק ה'.

השר פ. ספיר: אני רוצה להעיר משהו לפרק א'.

השר ע. גוברין: כאשר הועדה סיימה את עבודתה בזמן קצר וגם ועדת המשנה עיבדה את הצעתה, עיבד משרד העבודה הצעה בנוגע להכשרה מקצועית. צרפתי את זה לפרוטוקול. אבל ועדת המשנה לא דנה בדבר, ואז נאמר שעל שר החנוך להפגש עם שר העבודה. לא ראינו את עצמנו מומחים גדולים לענין כדי להתערב. והנה במקום שיביאו לפנינו נוסח אחד, יש לי ברגע זה חליפת-מכתבים בין מר בורוכוב מרשות התיכנון הכלכלי, שאותו מניתי כדי שיסדר אתם את הענין מבחינה פורמלית-טכנית, ובין שר החנוך. אינני יודע מה עלי לעשות מלבד זה שאצא לתרבות רעה. בישיבה זו עלינו לעבור על פרק ה', גם לנסות להסדיר את הענין שמר ססר מסר עליו. שר החנוך איננו.

רה"מ ל. אשכול: נכון שעברנו עד לפרק ה'. אבל אני שומע ששר האוצר רוצה להעשיר אותנו ב"הרהורי מחלתו".

השר פ. ספיר: את זה קראתי דווקא עכשיו. לו הייתי שר המסחר והתעשיה לא הייתי מסכים לניסוח שלפנינו, קודם כל של סעיף 1 שנאמר בו: "לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם כן, על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך." לא צריך לעשות דברים או שלא יוכלו לעמוד בהם או שאם יעברו בהם, עלולים דברים חיוניים לא להעשות. היה לי דין ודברים עם מנור ועם גוברין, שחשב כי אזורי הפיתוח הם עולמו. כל אחד חושב כי במה שהוא עסוק זהו כל העולם כולו.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אבל הרי כתוב בסוף "או אם הממשלה תחליט על כך".

איך היית אתה מנסח את הסעיף ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הייתי מנסח את זה באופן חיובי ולא באופן שלילי.

אחרי כך נאמר בסעיף 2: "משרד המסחר והתעשיה ימשיך להציע למפעל המוקם באזור פיתוח מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף, ועד 75% מן ההשקעה, בהתאם לאזור העדיפות וכו'".

אמנם בפרקטיקה יתכן שהיו דברים כאלה שנתנו עד ל-75% מן ההשקעה (או למשל כמו שהלל כהן היה אומר, עד ל-130%), אבל לא נראה לי נכון לקבוע כפורמולה שמי שבא להקים מפעל באזור פיתוח צריך לתת לו מימון בשעור כפול מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף. איני יודע כמה היה מקבל אילו הוקם המפעל ברצועת החוף.

בסעיף 3 נאמר: "על מנת לעודד העברת מפעלים מאזור החוף לאזורי הפיתוח הרי במקרים מסויימים, לאחר בדיקה, יוכר גם הציוד המועבר כחלק מן "ההשקעה המאושרת", או שיינתן פיצוי מתאים במקום ההכרה כ"השקעה מאושרת"."

מתוך הנסיון שלי אני יודע כי בדברים אלה טמונה סכנה של רמאות גדולה אם הציוד מועבר כהשקעה מאושרת. יודע אני תמיד מזגגי ומאחרים שיש פה רמאות. מישהו נמצא במצב של פשיטת רגל, מעביר הוא את הציוד לשם והציוד מוכר כחלק מן ההשקעה המאושרת.

את זאת הייתי רוצה לומר לשלושת הסעיפים מתוך הנסיון שלי. בכלל עכשיו היה צריך להגיד זאת שר המסחר והתעשיה, כי הוא חייב לדאוג לדברים אלה. הערה כללית שניה אני רוצה להעיר כשר האוצר. כל הדברים הטובים שמציעים כאן הם במסגרת תקציב. אמנם יכולים לתת לזה עדיפות ראשונה, אפילו לפני צרכי הבטחון, אבל אין לנו כסף נוסף לכך.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "אין לי" זוהי טענה.

אתה רוצה להגיד שעוד צפויה לנו קריאה אחת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> רק עכשיו עברתי על זה אם כי קבלתי את זה כבר קודם לכן. זהו מה שרציתי להגיד למען הענין ולטובת הענין, לא מתוך התנגדות לענין.

השר ע. גוברין: קודם כל בדי להרגיע את שר האוצר אני רוצה להגיד לו: שלחתי לו את הטיוטה הראשונה, השניה והשלישית. פה כבר נוסחה משופרת. אולם אין פה שום דבר החורג מאיזו הסברה שהיא. קודם כל לגבי התקציב כתוב במפורש בפרק ו': "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הנספות לאזורי הפיתוח." אם יהיה תקציב, יהיה כתוב, אם לא יהיה תקציב - לא יהיה כתוב. זה להערתו כשר האוצר.

כל החלק שהיה בהצעתי הקודמת הקודמת שלא יתנו למפעלים ברצועת החוף וכו' נמחק. זה איננו פה יותר.

רה"מ ל. אשכול: על מה שאיננו אין מדברים.

השר ע. גוברין: פה נאמר במטרת שאנחנו רוצים לתת זכות קדימה לאזורי הפיתוח.

רה"מ ל. אשכול: חשבתי שיש לך נסתרות להסביר.

השר ע. גוברין: לא אגיע לנסתרות, קודם הנגלות.

שנית: העיר כבר ראש הממשלה שבסוף סעיף 1 כתוב "או אם הממשלה החליטה על כך", היינו או ועדת השרים לעניני כלכלה החליטה או שהממשלה החליטה. מה יש איפוא לשר המסחר והתעשיה לחשוש ? אם יחשוב שלא מבחינה הטכנולוגית, הכלכלית או שיקול בסתרך אלא יש שיקול אחר שאין להקים את המפעל באזור פיתוח, יכול הוא לבוא לועדת השרים ולומר: יש לי שיקול אחד, כזה וכזה, שמפעל זה וזה שהוא חשוב למשק המדינה, אין האיש שיכול להקים אותו רוצה או איננו יכול להקימו באזור פיתוח. אין זה מתקבל על הדעת שהועדה במקרה כזה לא תאשר הקמת מפעל כזה. המלים האחרונות בסעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך" מכסות כל בעיה שיכולה להתעורר.

ואותו הדבר לגבי סעיף 2. כל הזמן הצענו להם מימון. אנחנו אומרים "מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף". אם ברצועת החוף היינו מציעים לו סכום איקס, נציע לו באזור הפיתוח קצת יותר. אם בשעה שהמפעל מוקם באזור החוף, לא היינו נותנים לו ולא כלום, לא יקבל גם שם ולא כלום. אם שר המסחר והתעשיה היה אומר, שמפעל כזה לא היה קם בכלל בחיפה, לא היית נותן שם ולא כלום.

סעיף 3 הוסכם עם ספיר. התיקון היה שלו שיאמר "לאחר בדיקה". אני מסכים לדברי השר ספיר שיש כאן אפשרות של ארבאה. אמרתי זאת גם בישיבה שלא היית בה. הודעתי על כך.

השר פ. ספיר: אין לי שום פטנטים וגילויים חדשים.

השר ע. גוברין: אני מדבר על פטנטים שלי.

פה אמרנו כפירוש שיבדקו במקרים מסויימים, לאחר בדיקה. לדעתי אין פה כל חשש כי הבדיקה היא בידי משרד המסחר והתעשיה. זה איננו מחייב אישור לא של ועדת השרים לענייני כלכלה ולא של הממשלה. מספיק אם שר המסחר והתעשיה מודיע: ארוני, זה לא בא בחשבון, כאן רמאות.

רה"מ ל. אשכול: לא נתחיל איפוא בסעיף 1 בשלילה, לא נתחיל במלה "לא", אלא נאמר: "מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף יוענק, אם על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."

אשר לסעיף 2 מבין אני שמישהו ניסח בביטוי "ימשיך", כדי לא לנבוך בשר המסחר והתעשיה הקודם שיאמר: מה אתם באים לחדש לי ? נאמר אולי "יוכל להציע" או "יציע". ומה בדבר סעיף 3 ?

השר ע. גוברין: אני מציע להשאיר את זה כמו שהוא.

השר ח. צדוק: אילו ספיר היה בישיבות הקודמות, היו מקבלים הצעה שלי, הייתי מקבל חיזוק למה שבקשתי.

השר פ. ספיר: היה הכרח עליון שלא הייתי.

השר ח. צדוק: בסעיף אחד היו שתי נוסחאות, היתה נוסחת רוב והיתה הסתייגות של שר העבודה. נתקבלה ההסתייגות של שר העבודה. אבל אני מסכים שזה ינוסח באופן חיובי.

בנוגע לסעיף 2 הייתי מעדיף שיהיה כתוב "בשעור גבוה יותר", אבל לא שיהיה כתוב "בשעור כפול או יותר".

המנכ"ל ע. מסר: "גבוה באופן ניכר".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם אנחנו צריכים להתפשט ערומים בפני הלקוחות ?

<u>השר ח. גבתי:</u> יהיה כתוב "גבוה מאד".

<u>השר ח. צדוק:</u> את סעיף 3 אני מציע להשאיר כמו שהוא. הקרנו את שני הצדדים. אמרנו שזה יוכר רק במקרים מסויימים ולאחר בדיקה. אבל אם השקעה המאושרת עלולה במקרים מסויימים מיוחדים להביא לשיפרש לרעה, הרי במקום ההכרה יינתן פיצוי כספי. זו היתה ההצעה של ראש הממשלה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לנסח כך סעיף 1: "מעמד של מפעל מאושר יוענק בדרך כלל רק למפעלים שיוקמו באזורי פיתוח. במקרים מיוחדים, שבהם יש נימוק טכנולוגי, כלכלי, בטחוני, יוענק מעמד של מפעל מאושר גם באזורים אחרים."

<u>השר פ. ספיר:</u> אבל תוסיף את המשפט האחרון של סעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך".

<u>השר ח. גבתי:</u> כן.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי המשפט השני אני מציע להשאיר את הנוסח "אם מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> כל הכתובה הזאת שרה פחות ממה שאתם חושבים. אפשר היה לחשוב שמאות בעלי מפעלים מדפקים כל יום מאחורי דלתנו.

<u>השר ח. גבתי:</u> אין לנו הרבה מפעלים מאושרים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> לפני שיעברו לפרק ה' אני רוצה להזכיר שחסר פה סעיף שהוסכם עליו בועדת גוברין ושהובע על ידי משרד העבודה בענין החנוך המקצועי. זה צריך להיות אחרי פרק ג'.

<u>מר ע. קמיר:</u> יש שני ניסוחים: אחד של משרד החנוך ואחד של משרד העבודה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> היות וכתוב "בהתאם לחוק", יבוא שר העבודה לממשלה וירצה להרחיב את החוק.

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> בחוק כתוב "בתי ספר לחניכים". אבל אני מוכן לוותר אם זה מפריע אותו. יהיה כתוב "מוסדות לחניכים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "יקדם פעולות החניכות במוסדות לחניכים" או "במוסדות המתאימים". שני הישים עומדים אחד מול השני.

<u>פר י. גדיש:</u> במקום "מוסדות" אולי נכתוב "מסגרות מתאימות".

<u>המנכ"ל ע. ססר:</u> אני מסכים שיהיה כתוב "במסגרות מתאימות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשפיע על שר החנוך שלא ייבהל. מדובר על נערים מבוגרים מ-18½ ומעלה. אם הוא ממשיך ללמוד עד אותו גיל בבתי ספר של משרד החנוך, ימשיך שם. אבל אם איננו שם, אוסף אותו משרד העבודה מהרחוב. אני מבין שמשרד החנוך חושב שכל הענין איננו צריך להיות כך ושאם צריך לאסוף אותם מהרחוב, צריך לעשות זאת משרד החנוך. פעם תשב הממשלה ותחלק זאת אחרת. אבל ברגע זה לא נעשה מזה ענין. בסטאטוס קוו הקיים יש דבר כזה. יכול מאד להיות שפעם נשב ונגיד, לפני ששרים יבחרו להם תיקים, אם מישהו ירכיב את הממשלה, ידע שחנוך כולל זה וזה ומשרד העבודה איננו כולל זה וזה.

<u>השר ח. גבתי:</u> בהזדמנות זו נדבר גם על בתי ספר חקלאיים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נעסוק בסעיפים שעברנו עליהם.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני טוען על המתייגרות בענין התיכנון שלא נרשמה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הגענו עדיין לזאת.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני מבין שכל הענין עומד כבר שנה בסדר היום של הממשלה על הרשויות השונות לעניני חנוך. אין לי ספק שהחלוקה לשתי רשויות עולה כסף לממשלה. שתי רשויות מטפלות בדבר ויש להן מנגנונים נפרדים. אינני אומר שבהזדמנות זו צריך לפתור את הבעיה, אבל הבעיה תובעת את פתרונה,

כי באופן טבעי לא יוכל להשאר המצב הקיים. כך משרד העבודה מרחיב לאט לאט את פעולותיו בשטח החנוך ועוד מעט יהיה משרד חנוך שני. אינני רוצה לדבר על ההסדר שצריך להיות. אבל אנחנו מדברים על יעילות ובכל פעם אנחנו בוחרים ועדה-יעילות אחרת, ואנחנו עושים דברים לא יעילים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה נכון, אבל אינני יודע מי עשה זאת. יש אולי מקום לדון על כך. כבר דברו על זה הרבה פעמים. מתחילים לומר: עשה פה כך, הרצא מפה והכנס לשם, אבל אי אפשר להסתדר והולכים כבאשתקד. אנחנו ממליצים ומשאירים ירושה שיעיינו בדבר הזה. אולי יש לעשות תיקונים עוד במשרדים שונים. הצעתי למשל להוציא את עניני התיירות ממשרד ראש הממשלה ולעשות מזה תיק לחוד.

אנחנו עוברים לפרק ה' וכל מאן דבעי להביא אבעיות וקושיות, יעשה זאת.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בסעיף 2 נאמר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את "התכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

מי יעבד את התכנית הארצית ? האם ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה ? נתקבל כבר בכנסת חוק התיכנון ולפיו צריכה המועצה הארצית לתיכנון לעבד את התכנית הארצית, ובמועצה ארצית זו יש רוב לממשלה. צריך איפוא לומר: "וכן תעבד המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>השר ע. גוברין:</u> בסדר.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אותו הדבר ביחס לסעיף 3.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמו לגבי פרק א' אני מציע שגם פה ידובר באופן חיובי קונסטרוקטיבי ולא לעורר מריבות שאינן במקומן. פה אנחנו מדברים רק על אזורי הפיתוח. איננו מדברים על "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970". נאמר: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> האם אפשר לחלק את אזורי-הפיתוח ?

<u>השר פ. ספיר:</u> לשם מה לך שתקבל מהר טלפונים מתל-אביב ומחיפה, שהן בכלל לא גדלו או גדלו פחות מאשר איזה ישוב שהוא ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> משום כך הכנסנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חוזר איפוא ומציע שבסעיף 1 ייאמר "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה מפריעה ארתך הסיפא האומרת "משרדי הממשלה יתאימו תכניותיהם ופעולותיהם ל"תכנית ארצית" זו" ?

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> הוא מציע למחוק את המלים "בישובים העירוניים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אפשר להעמיד נקודה אחרי המלים "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר פ. ספיר:</u> גם זה אפשרי. אבל אתה דן פה על אזורי פיתוח.

<u>מר מ. סילברסטין:</u> המלים "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים" אינן חלק מההוראה האופרטיבית של הסעיף, זה היה רק השם הארוך של הועדה. אפשר לכתוב "את ההצעה המפורשת שהוכנה".

<u>השר פ. ספיר:</u> מה התן לך הכתיבה הזאת ? אתה צריך לדאוג להיקף הגידול של אזורי הפיתוח. למה תתעסק בענין שאומרים כי לא לזה נבחרה הועדה ? נדמה לי שהנוסח שאני מציע עדיף על הענין.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו יכולים בכלל להיות בלי זה. מה שזה ישנה, נראה בעוד עשרים שנה. אני מבין שכל הכוונה היא להביא לכך, שאם יגדל שם יותר, יגדל פה פחות. מה אנחנו מפחדים לומר זאת ?

<u>השר ח. גבתי:</u> הכל יודעים.

<u>השר פ. ספיר:</u> בניה אפילו שמהר תצליח כבר להעביר צעירים ממקומות אחרים לאזורי פיתוח על ידי כל מיני תמריצים שאתה נותן בענין שיכון קבע לזוגות צעירים ולבעלי מקצוע. אבל נדמה לי כי כפי שהצעתי, טוב

יותר שנדבר רק על אזורי-פיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשאיר את המאמץ לתרץ את קושיתי. הדרי קושיא לדוכתיה.

<u>השר ח. צדוק:</u> פה מדברים על הצעה שכבר הכינו אותה. מאשרים אותה כבסים.

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> היא לא נשרה בשום מקום.

<u>השר ח. צדוק:</u> את ההצעה שהיא דנה בהיקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים איננו יכולים לקרוא בשם אחר, כי זה התוכן שלה.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ראיתי תחלה את המסמך בדבר האוכלוסיה שתהיה בכל מקום ומקום. עכשיו הדבר עוד יותר ברור ואני תומך עוד יותר בהצעתי.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> הוקמה ועדה תיכנון על ידי מישהו, על ידי הממשלה, שהיא נקראת כך וכך. האם אנחנו יכולים פתאום להגיד: מה זה ומי זה ? מה זה שייך לנו ?

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> פה מדברים על הצעת ועדת לב-כוכב שועדת השרים הקימה אותה. אין לה שום סטאטוס חוקי פורמלי.

<u>השר ח. גבתי:</u> אם אנחנו מדברים על כך איך להזיז אנשים לאזורי הפיתוח, יש הגיון רב בהצעתו של ספיר, אם איננו כבולים לועדה מסויימת ולתכנית מסויימת שהיא כוללת את כל הישובים העירוניים. אם היא כוללת את כל הישובים העירוניים, היא תהיה מצורפת לתכנית הזאת. בזה שאנחנו רק נגיד "זורי פיתוח", איננו אומרים שום דבר..

<u>מר ד. סנה:</u> ועדת לב-כוכב קבלה את המינוי מועדת השרים הזאת, וההצעה אומרת שאנחנו מאשרים את חלק מעבודת ועדת לב כוכב על גידול ערי הפיתוח. לי יש ספקות אם החלוקה צריכה להיות כך או אחרת. על מנת לא להכנס לויכוח בסטדיה זו, יש לאשר את התכנית במדה שהיא נוגעת לערי הפיתוח.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מציע להכניס למרכאות את המלים: "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים".

<u>המזכיר ש. צביגרין:</u> הועדה נקראת "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אם כן צודק ספיר.

<u>השר ח. צדוק:</u> יש לכתוב: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורשת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה במדה שזה נוגע להיקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה גרוע עוד יותר.

<u>השר ח. צדוק:</u> אותו החלק אנחנו מקבלים, היתר נשאר פתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו רוצים לשים את הראש תחת החול, אם אתה מחליט שאתה מהיום והלאה מביא את היהודים רק לאזורי הפיתוח. זאת קבעת כבר פה. אפשר להיתפס ולמחוק את הסיפא ואחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" להעמיד נקודה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר לדברי שר האוצר. בויכוחים האחרונים של הועדה הזאת אחזנו כל הזמן בשיטה ללכת בדרך החיוב. לכן גם מוצע סעיף 1 לאחר שתיקנו אותו. לא כתבנו כל הזמן מה לא לעשות. הכל יודעים מהי התכנית הזאת. מה שמציע ספיר אי אפשר לכתוב אבל אפשר למחוק את המלים "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו מאשרים רק חלק מההצעה שבזה עסקתם כל השבועות. אחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" מעמידים נקודה. אנחנו הוספנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות". יאמרו שתל-אביב צריכה לגדול עוד ב-20,000 נפש או צריכה לפתוח עוד 1,000 מפעלים.

<u>השר ע. גוברין:</u> שמענו את ההערה של בן-מאיר. נכון שיש לממשלה רוב במועצה הארצית לתיכנון. אבל אנחנו רואים חשיבות כזאת לענין שמן הראוי, בהתחשב בזה שהתנאים משתנים, כי ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תתן הוראות כלליות לשליחי הממשלה היושבים במועצה הארצית לתיכנון.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מדובר על סעיף 2 האומר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את ה"תכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

סגן השר י.ש. בן-מאיר: ויש לכתוב "רכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980 על ידי המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה".

השר ח. בבלי: אני רוצה להציע לסעיף 1 תיקון סגנוני, היינו "ההצעה המפורשת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה וכו' תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

רה"מ ל. אשכול: סעיף 2 בסדר.

השר פ. ספיר: אני חייב עוד לחזור לסעיף הקודם, ולא מפני שאני אינטרסנט. האוצר איננו אינטרסנט בשום דבר. יש שם שני מיני טבלאות. לאחר שראיתי את החומר ברגע זה אני מציע שנדבר רק על הטבלה של ערי הפיתוח.

השר ע. גברין: כך אנחנו עושים.

השר פ. ספיר: אני רואה את זה כמכשול לקראת סערה שתקום מחר. אני מסכים שנחליט על עצם העניין של תל-אביב וחיפה. אולם לשם מה עלי לנגוע עכשיו בעניין ולומר שחיפה תגדל רק ב-32,000 נפש ועם הקריות ב-27,000 ? האם צורך בדבר שנקבל מחר טלפונים בלי סוף ושישאו לנו מקברלים ?

רה"מ ל. אשכול: אתה מציע ללכת בדרך של תבאי-אסם ?

השר פ. ספיר: היות ומהיום הראשון לא התפעלתי כשזה נאמר, הרי גם בעניין זה לא אתפעל. לפני שלשה שבועות טלפנתי אליך ואמרתי שקבלתי אולי 20 פניות טלפוניות "תראו איך זה יתנקם בכם" בעניין לשון הרע. זה מאותו סוג של דברים, ועוד פחות מרקשי מזה. גמיר יופיע שוב עם הפתקה שלו.

השר ע. גברין: אני מתפלא מאד על שר האוצר שבא-כוחו לא טרח למסור לו מה שהיה בועדה. בפירוש התלטנו בישיבה הראשונה של ועדת המשנה שאין אנחנו מזכירים את כל הטבלאות ואין הן שייכות לנו. כאן

מדברים על כך בכמה נפחית את האוכלוסיה באזורים העירוניים. אין אנחנו מקבלים את כל המהלך בגלל הניפוקים שאתה אמרת..

השר פ. ספיר: חוץ מזה אני תומך בטקסט שהציע גבתי.

רה"מ ל. אשכול: יש לי הצעת-פשרה. אני מציע למחוק את המלה "המפורטת" אחרי "ההצעה" נעמוד לפני דין גם של נמיר וגם של אבא חושי. שנה שלמה מסתובבים מסביב לזה ומפחדים. בשנה הרביעית של הכנסתצריך לראות מה יש עוד למהר ולקיים, בשנה הראשונה בודקים מה הבטיחו.

בענין חוק לשון הרע נסתדר עם העתונאים. עכשיו הולכים לעשות כדבר הזה גם באנגליה. דברתי עם אולשן והוא אמר לי - הוא עכשיו יושב ראש מועצת העתונות: הם יתפלאו לשמוע מפני שהצבור איננו הפקר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא אמר דברים גרסים ביותר במסבה ב"דבר".

רה"מ ל. אשכול: אין צורך לכתוב את המלה "המפורטת". צריך דווקא לפרט שתל-אביב תוכל לגדול רק ב-37,000 ? ואם היא תגדל ב-38,000 נפש, צריך כבר להפוך עולמות ? אשר לניסוח מסונה על כך גבתי.

השר ח. גבתי: נאמר: "ההצעה שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בבבב היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970 תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות.

רה"מ ל. אשכול: לוקחים הצעה כבסיס, אחרי כן אין מתאימים אותה.

השר ע. גוברין: אני רצדוק עוד נשב על זה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 הוסיפו את הדברים האלה ?

רה"מ ל. אשכול: בסעיף 3 אין הערות.

השר ע. גוברין: כן גם ביתר הסעיפים..

המנכ"ל ע. מסר: לנו יש הצעה, להקדים את כל פרק ח' כדבר ראשון, ואני רוצה לנמק את הצעתנו בשני משפטים. קודם באים ובוחנים פרוגרמה, מה רוצים להשיג, אחרי כן אומרים כיצד רוצים להשיג זאת. מה התכנית ? פיזור האוכלוסיה. מה האמצעים ? שיכון, חנוך וכדומה.

רה"מ ל. אשכול: מעניין לשמוע את גוברין מדוע הוא יהיה נגד.

<u>השר ע. גוברין:</u> ההצעה הזאת היתה בועדה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין זה גימיק.

<u>השר ע. גוברין:</u> התנגדנו לכך מטעם פשוט: אנשי אזורי הפיתוח רוצים ב"תכלית", לכן אנחנו מתחילים מהענינים המעשיים הקונקרטיים מה יעשה כל משרד. התכנית היא למעשה בשביל הממשלה. אמרנו שזהו ענין פנימי. הם מתעניינים בזה מה ייעשה מחר מחרתיים על ידי משרד המסחר והתעשיה ועל ידי משרד החנוך. אנחנו מדברים איפוא תחלה על האמצעים הכלכליים ועל מה שייעשה בשטח החנוך. זה יעשה שליחות שלהם ויחזק אותם.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מצטער לומר שנדמה לי כי מסר צודק.

<u>השר ה. גבתי:</u> אני מציע לשנות את הכותרת של פרק ה', היינו במקום לכתוב "תכנון פיסי ומדיניות קרקעית" יש לכתוב "תכנית לפיזור האוכלוסיה".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> טוב, יהיה "תכנית לפיזור האוכלוסיה בארץ". אשר לפרק האחרון בדבר מעקב, אינני מתנגד לכך שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה.

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרקים ו' וז' בתקבלו.
אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם לאשר החלטה-עיקרים בהמלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה, לאשר התכנית לפיזור האוכלוסיה המצורפת בזה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:12

סודי

טיוטה
סטיבן גרמה

פ ר ט י - כ ל

הישיבה השלוש-עשרה של ועדת השרים לענין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ג' באב תשכ"ה - 1.8.65

נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
ח. גבתי,
ע. גוברין,
פ. ספיר.

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
מ.ח. שפירא (בחו"ל).

ח.י. צדוק	-	שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר	-	סגן שר הפנים והבריאות
י. צויבריך	-	מזכירות הממשלה
מ. אגמון	-	משרד האוצר
י. אמיר	-	משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקוס	-	משרד הפנים
י. בריש	-	משרד החינוך והתרבות
ד. סבה	-	משרד השיכון
ע. ספר	-	משרד העבודה
ע. מר-חיים	-	משרד המסחר והתעשיה
מ. סילברסטון	-	משרד הפנים
ע. קסיר	-	משרד ראש הממשלה
י. תמיר	-	משרד השיכון

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה .

<u>המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה</u>

<u>השר ע. גוברין</u>: הועדה מסרה לצדוק ולי לעבור עוד פעם על הנוסח. קודם ישבו על זה מספר חברים: שמאי, קמיר, בדרוכוב ומאנשי משרד המסחר והתעשיה. בעקבות הפרוטוקול של הישיבה הכנסנו תיקונים, והכל על מקומו בא בשלום. אחר להעלאת רמת החנוך היו לשר החנוך עוד אי-אלו תיקונים והערות, וגם אותם הכנסנו לתיקון. לנו כועדת השרים לפיזור האוכלוסיה נשאר עוד לדון בפרק ה'.

<u>השר פ. ספיר</u>: אני רוצה להעיר משהו לפרק א'.

<u>השר ע. גוברין</u>: כאשר הועדה סיימה את עבודתה בזמן קצר וגם ועדת המשנה עיבדה את הצעתה, עיבד משרד העבודה הצעה בנוגע להכשרה מקצועית. צירפתי את זה לפרוטוקול. אבל ועדת המשנה לא דנה בדבר, ואז נאמר שעל שר החנוך להפגש עם שר העבודה. לא ראינו את עצמנו מומחים גדולים לענין כדי להעריך. והנה במקום שיביאו לפנינו נוסח אחר, יש לי ברגע זה חליפת-מכתבים בין מר בורוכוב פוקוד המיכנון הכלכלי, שאותו מניתי כדי שיסדר אתם את הענין מבחינה פורמלית-טכנית, ובין שר החנוך. אינני יודע מה עלי לעשות מלבד זה שאצא למרבות רעה.
בישיבה זו עלינו לעבור על פרק ה', גם לנסות להסדיר את הענין שמר ספר מסר עליו. שר החנוך איננו.

<u>רה"מ ל. אשכול</u>: נכון שעברנו עד לפרק ה'. אבל אני שומע ששר האוצר רוצה להעשיר אותנו ב"הרהורי מחלתו".

<u>השר פ. ספיר</u>: את זה קראתי דווקא עכשיו. לו הייתי שר המסחר והתעשיה לא הייתי מסכים לניסוח שלפנינו, קודם כל של סעיף 1 שנאמר בו: "לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם כן, על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."
לא צריך לעשות דברים או שלא יוכלו לעמוד בהם או שאם יעמדו בהם, עלולים דברים חיוניים לא להעשות. היה לי דין ודברים עם מנור ועם גוברין, שחשב כי אזורי הפיתוח הם עולמו. כל אחד חושב כי במה שהוא עסוק זהו כל העולם כולו.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אבל הרי כתוב בסוף "או אם הממשלה החליטה על כך". איך היית אתה מנסח את הסעיף ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הייתי מנסח את זה באופן חיובי ולא באופן שלילי.

אחרי כן נאמר בסעיף 2: "משרד המסחר והתעשיה ימשיך להציע למפעל המוקם באזור פיתוח מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף, ועד 75% מן ההשקעה, בהתאם לאזור העדיפות וכו'".

אמנם בפרקטיקה יתכן שהיו דברים כאלה שנתנו עד ל-75% מן ההשקעה (או למשל כמו שהלל כהן היה אומר, עד ל-130%), אבל לא נראה לי נכון לקבוע כפורמולה שמי שבא להקים מפעל באזור פיתוח צריך לתת לו מימון בשעור כפול מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף. איני יודע כמה היה מקבל אילו הוקם המפעל ברצועת החוף.

בסעיף 3 נאמר: "על מנת לעודד העברת מפעלים מאזור החוף לאזורי הפיתוח הרי במקרים מסויימים, לאחר בדיקה, יוכר גם הציוד המועבר כחלק מן "ההשקעה המאושרת", או שיינתן פיצוי מתאים במקום ההכרה כ"השקעה מאושרת"."

מתוך הנסיון שלי אני יודע כי בדברים אלה טמונה סכנה של רמאות גדולה אם הציוד מועבר בהשקעה מאושרת. יודע אני תמיד מזגגי ומאחרים שיש פה רמאות. מישהו נמצא במצב של פשיטת רגל, מעביר הוא את הציוד לשם והציוד מוכר כחלק מן ההשקעה המאושרת.

את זאת הייתי רוצה לומר לשלשת הסעיפים מתוך הנסיון שלי. בכלל עכשיו היה צריך להגיד זאת שר המסחר והתעשיה, כי הוא חייב לדאוג לדברים אלה.

הערה כללית שניה אני רוצה להעיר כשר האוצר. כל הדברים הטובים שמציעים כאן הם במסגרת התקציב. אמנם יכולים לתת לזה עדיפות ראשונה, אפילו לפני צרכי הבטחון, אבל אין לנו כסף נוסף לכך.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "אין לי" זוהי טענה.

אתה רוצה להגיד שעוד צפויה לנו קריאה אחת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> רק עכשיו עברתי על זה אם כי קבלתי את זה כבר קודם לכן. זהו מה שרציתי להגיד למען הענין ולטובת הענין, לא מתוך התנגדות לענין.

<u>השר ע. גוברין:</u> קודם כל כדי להרגיע את שר האוצר אני רוצה להגיד לו: שלחתי לו את הטיוטה הראשונה, השניה והשלישית. פה כבר נוסחה משופרת. אולם אין פה שום דבר החורג מאיזו מסגרת שהיא. קודם כל לגבי התקציב כתוב במפורש בפרק ו': "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לאזורי הפיתוח." אם יהיה תקציב, יהיה כתוב, אם לא יהיה תקציב - לא יהיה כתוב. זה להערתו כשר האוצר.

כל החלק שהיה בהצעתי הקודמת הקודמות שלא יתנו למפעלים ברצועת החוף וכו' נמחק. זה איננו פה יותר.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> על מה שאיננו אין מדברים.

<u>השר ע. גוברין:</u> פה נאמר במפורש שאנחנו רוצים לתת זכות קדימה לאזורי הפיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> חשבתי שיש לך נסתרות להסביר.

<u>השר ע. גוברין:</u> לא אגיע לנסתרות, קודם הנגלות.

שנית: העיר כבר ראש הממשלה שבסוף סעיף 1 כתוב "או אם הממשלה החליטה על כך", היינו או ועדת השרים לעניני כלכלה החליטה או שהממשלה החליטה. מה יש איפוא לשר המסחר והתעשיה לחשוש ? אם יחשוב שלא הבחינה הטכנולוגית, הכלכלית או שיקול כמחוץ אלא יש שיקול אחר שאין להקים את המפעל באזור פיתוח, יכול הוא לבוא לועדת השרים ולומר: יש לי שיקול אחד, כזה וכזה, שמפעל זה רוצה שהוא חשוב למשק המדינה, אין האיש שיכול להקים אותו רוצה או איננו יכול להקימו באזור פיתוח. אין זה מתקבל על הדעת שהועדה במקרה כזה לא תאשר הקמת מפעל כזה. המלים האחרונות בסעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך" מכסות כל בעיה שיכולה להתעורר.

ואותו הדבר לגבי סעיף 2. כל הזמן הצענו להם מימון. אנחנו אומרים "מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף". אם ברצועת החוף היינו מציעים לו סכום איקס, נציע לו באזור הפיתוח קצת יותר. אם בשעה שהמפעל מוקם באזור החוף, לא היינו נותנים לו ולא כלום, לא יקבל גם שם ולא כלום. אם שר המסחר והתעשיה היה אומר, שמפעל כזה לא היה קם בכלל בחיפה, לא היית נותן שם ולא כלום.

סעיף 3 הוסכם עם ספיר. התיקון היה שלו שייאמר "לאחר בדיקה". אני מסכים לדברי השר ספיר שיש כאן אפשרות של אונאה. אמרתי זאת גם בישיבה שלא היית בה. הודעתי על כך.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין לי שום פטנטים וגילויים חדשים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מדבר על פטנטים שלי.

פה אמרנו בפירוש שיבדקו במקרים מסויימים, לאחר בדיקה. לדעתי אין פה כל חשש כי הבדיקה היא בידי משרד המסחר והתעשיה. זה איננו מחייב אישור לא של ועדת השרים לעניני כלכלה ולא של הממשלה. מספיק אם שר המסחר והתעשיה מודיע: אדוני, זה לא בא בחשבון, כאן רמאות.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נתחיל איפוא הסעיף 1 בשלילה, לא נתחיל במלה "לא", אלא נאמר: "מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף ירענק, אם על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."

אשר לסעיף 2 מבין אני שמישהו ניסח בביטוי "ימשיך", כדי לא לנגוע בשר המסחר והתעשיה הקודם שיאמר: מה אתם באים לחדש לי ? נאמר אולי "יוכל להציע" או "יציע". ומה בדבר סעיף 3 ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע להשאיר את זה כמו שהוא.

<u>השר ח. צדוק:</u> אילו ספיר היה בישיבות הקודמות, היו מתקבלות ההצעות שלי, הייתי מקבל חיזוק למה שבקשתי.

<u>השר פ. ספיר:</u> היה הכרח עליון שלא הייתי.

<u>השר ח. צדוק:</u> בסעיף אחד היו שתי נוסחאות, היתה נוסחה רוב והיתה הסתייגות של שר העבודה. נתקבלה ההסתייגות של שר העבודה. אבל אני מסכים שזה ינוסח באופן חיובי.

בנוגע לסעיף 2 הייתי מעדיף שיהיה כתוב "בשעור גבוה יותר", אבל לא שיהיה כתוב "בשעור כפול או יותר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> "גבוה באופן ניכר".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם אנחנו צריכים להתפשט ערומים בפני הלקוחות ?

<u>השר ח. גבתי:</u> יהיה כתוב "גבוה מאד".

<u>השר ח. צדוק:</u> את סעיף 3 אני מציע להשאיר כמו שהוא. הקרנו את שני הצדדים. אמרנו שזה יוכר רק במקרים מסויימים ולאחר בדיקה. אבל אם ההשקעה המאושרה עלולה במקרים מסויימים מיוחדים להביא לשימוש לרעה, הרי במקרם ההכרה יינתן פיצוי כספי. זו היתה ההצעה של ראש הממשלה.

<u>השר ח. גבתי:</u> אני מציע לנסח כך סעיף 1: "מעמד של מפעל מאושר יוענק בדרך כלל רק למפעלים שיוקמו באזורי פיתוח. במקרים מיוחדים, שבהם יש נימוק טכנולוגי, כלכלי, בטחוני, יוענק מעמד של מפעל מאושר גם באזורים אחרים."

<u>השר פ. ספיר:</u> אבל תוסיף את המשפט האחרון של סעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך".

<u>השר ח. גבתי:</u> כן.

<u>השר ח. צדוק:</u> לגבי המשפט השני אני מציע להשאיר את הנוסח "אם מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> כל הכתובת הזאת שווה פחות ממה שאתם חושבים. אפשר היה לחשוב שמאות בעלי מפעלים מדפקים כל יום מאחורי דלתנו.

<u>השר ח. גבתי:</u> אין לנו הרבה מפעלים מאושרים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> לפני שיעברו לפרק ה' אני רוצה להזכיר שחסר פה סעיף שהוסכם עליו בועדת גוברין ושהוגש על ידי משרד העבודה בענין החנוך המקצועי. זה צריך להיות אחרי פרק ג'.

<u>מר ע. קמיר:</u> יש שני ניסוחים: אחד של משרד החנוך ואחד של משרד העבודה.

<u>המנכ"ל ע. פסר:</u> הדבר לגמרי פשוט. הגשנו את ההצעה שלנו. הן היו כאן. כאן נקבע שייפגשו בענין זה אלון וארן. אלון נסע לחוץ לארץ, והם לא נפגשו. ניסחו את הענין עוד פעם בועדת-המשנה של ועדת גוברין. אני חושב שצריך לכלול את זה. אין פה שום מוקשים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> דברנו עם שר החנוך ומסתבר שיש מוקשים.

<u>המנכ"ל ע. פסר:</u> תינתן הזדמנות לשר העבודה בשובו לערער את הענין מחדש.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין כל ויכוחים. מה שהממשלה תחליט, תעשה

<u>המנכ"ל ע. פסר:</u> נתבקשתי על ידי שר העבודה למסור כי במדה שזה איננו מתקבל הוא מערער בפני הממשלה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בדיוק זאת אמרתי: על זה תחליט הממשלה. אני מחליט אם יהיה דיון או לא יהיה דיון.

<u>השר ע. גוברין:</u> לשם הדיוק אני רוצה להעיר הערה אחת. משרד העבודה הגיש לנו הצעה לאחר שהועדה גמרה את עבודתה. אבל מפני חשיבות הענין - ואני מחשיב מאד את הענין וגם מכיר אותו קצת - צרפתי את ההצעה לדין וחשבון. אין זה ככה שפטרנו פתאום את ההכשרה המקצועית בלא כלום, אלא אמרנו בסעיף 6: "משרד העבודה יביא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח, בתחום סמכותו של משרד העבודה, ויגדיל גובה ההשתתפות בהוצאות אימון עובדים במפעלים תוך יצירת הפרשים בין גובה התמיכה בעיירות הפיתוח השונות, בהתאם לאזורי העדיפות." כלומר הנחנו את כל הפרינציפים שמשרד העבודה צריך לפעול לפיהם. יחד עם זאת אמרנו בסוף הישיבה הקודמת בהסכמת כל החברים, שאנשי משרד החנוך ואנשי משרד העבודה ייפגשו בענין זה - הודעתי שלא אתערב - ויסכמו. אם יסכמו משהו מוסכם, אצרף את זה לדין וחשבון. לצערי לא סיכמו פה אחד. אבל אינני רואה כל יסוד לעכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה שנאמר בהצעת משרד העבודה בסעיפים הללו אחרי א' ישנו בדין וחשבון שלך או כל הפרק הזה חסר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרק הזה איננו כי היו חלוקי דעות בין השרים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם בכל הדברים היו חלוקי דעות ?

<u>המזכיר ש. צריגרין:</u> בסעיף א' הראשון ובסעיף ב' הראשון.

<u>מר ע. קמיר:</u> בהצעת משרד העבודה כתוב בראשית סעיף ב':

"על מנת להבטיח תעסוקה ולקדם החנוך המקצועי לנוער באזורי הפיתוח, יפעל משרד העבודה באמצעים הבאים וכו'". בהצעת משרד החנוך והתרבות כתוב: "על מנת להבטיח תעסוקה ולהוסיף על החנוך המקצועי לנוער שניתן על ידי פעולות משרד החנוך באזורי הפיתוח - ממליץ משרד העבודה וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מבין שעל הפירוטים אין ויכוחים. אולם מה עשיתם ? בינתיים לא הכנסתם את כל הענין הזה.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה נשאר פתוח עד סעיף 6 "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם נגמור את כל זה, מה יהיה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד העבודה יוכל להגיש את הצעותיו לא לועדה-המשנה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם היום אנחנו מסיימים, אנחנו מפרסמים את זאת בלי התוספת.

אני מבין כי משרד העבודה רוצה שיהיה כתוב בסעיף א': "משרד העבודה ימשיך וירחיב פעולותיו הבאות באזורי פיתוח בנושא הכשרת מבוגרים ומתבגרים העומדים להתגייס לצה"ל" ומשרד העבודה רוצה שזה יהיה מגיל 16½ ומעלה. אני רוצה לשאול את משרד העבודה: אותם הנערים הנמצאים עד גיל 16½ ברשות משרד החנוך, הם צריכים לצאת משם ולעבור אליכם ?

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> כל מה שאנחנו מציעים זהו סטאטוס קבו בלי שינוי. אותם המתבגרים, שעליהם נסוב הויכוח אינם אנשים העוברים אלינו ממוסדות משרד החנוך, אלא נערים שנשרו מבתי הספר או שלא המשיכו ללמוד או שעבדו מבלי להמשיך ללמוד וערב גיוסם לצבא הם מקבלים אצלנו קורס הכשרה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הבינותי מדוע צריך להיות ויכוח קשה אם מדובר על נערים ונערות מ-16½ ומעלה שהיו במוסדות משרד החנוך ויצאו

אך שעד גיל זה לא תפס אותם משרד החנוך. נניח שיש למשרד העבודה קטמים מיוחדים שבהם הוא תופס את הנערים והנערות מגיל 16½ ומעלה. אחרי שנה הם הולכים לצבא. מה פה הצעקה ומה פה הסכנה ?

<u>מר י. גדיש:</u> משרד החנוך טוען שכל הנושא של החנוך המקצועי הוא בתחום של משרד החנוך ולא בתחום של משרד העבודה. המדובר על נוער ומתבגרים. לפיכך מציע שר החנוך למחוק את המלה "מתבגרים" ולהשאיר את המלה "מבוגרים". בהתאם לכך הצענו תיקונים למכתב של מר חנוך לב-כוכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם יהיה כתוב "למבוגרים מ-16½ ומעלה" נלך לאנטרפולוג ונשאל: מה הם מבוגרים ומה הם מתבגרים ? נאמר שנערים ונערות אלה לא יגיעו למוסדות של משרד החנוך, ומשרד העבודה יתפוס אותם, האם על זה צריך לשבור הרבה רמחים וחניתות ?

האם בפרק ב' מחוץ לרישא, היינו לכותרת, יש הבדלים ביניכם ?

<u>מר י. גדיש:</u> אין כמעט הבדל.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם אין כמעט הבדל, מחקו את הכותרת ואל תחלקו את זה לשני פרקים א' וב', יהיה הכל תחת א', ולמעלה נכתוב "מבוגרים מעל לגיל 16½".

<u>מר י. גדיש:</u> בהצעת משרד העבודה בסעיף 3 שבפרק ב' כתוב: "משרד העבודה יקדם פעולות החניכות, ירחיב ויטפח בתי ספר לחניכים." אני חושב שהמושג "בתי ספר" מיועד למשרד החנוך ולא למשרד העבודה. אני מציע לכתוב "יקדם פעולות החניכות" ולא להוסיף "בתי ספר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> מה לעשות אם כבר השקיעו 20,000,000 ל"י בבתי ספר ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> ארץ הסכים שיהיה כתוב בהתאם לחוק. אמנם כל יהודי יודע "אשרי יושבי ביתך" בעל פה, ואף על פי כן מדפיסים אותו בסדור.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> אני מוכן לוותר על המלים "בתי ספר" ולכתוב "מוסדות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> היות וכתוב "בהתאם להוק", יבוא שר העבודה לממשלה וירצה להרחיב את החוק.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> בחוק כתוב "בתי ספר לחניכים". אבל אני מוכן לוותר אם זה מפריע אותו. יהיה כתוב "מוסדות לחניכים".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "יקדם פעולות החניכות במוסדות לחניכים" או "במוסדות המתאימים". שני תיישים עומדים אחד מול השני.

<u>מר י. גדיש:</u> במקום "מוסדות" אולי נכתוב "מסגרות מתאימות".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> אני מסכים שיהיה כתוב "במסגרות מתאימות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשפיע על שר החנוך שלא ייבהל. מדובר על נערים מבוגרים מ-16½ ומעלה. אם הוא ממשיך ללמוד עד ארמר גיל בבתי ספר של משרד החנוך, ימשיך שם. אבל אם איננו שם, אוסף אותו משרד העבודה מהרחוב. אני מבין שמשרד החנוך חושב שכל הענין איננו צריך להיות כך ושאם צריך לאסוף אותם מהרחוב, צריך לעשות זאת משרד החנוך. פעם תשב הממשלה ותחלק זאת אחרת. אבל ברגע זה לא נעשה מזה ענין. בסטאטוס קוו הקיים יש דבר כזה. יכול מאד להיות שפעם נשב ונגיד, לפני ששרים יבחרו להם תיקים, אם מישהו ירכיב את הממשלה, ידע שחנוך כולל זה וזה ומשרד העבודה איננו כולל זה וזה.

<u>השר ח. גבתי:</u> בהזדמנות זו נדבר גם על בתי ספר חקלאיים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נעסוק בסעיפים שעברנו עליהם.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני טוען על הסתייגות בענין התיכנון שלא נרשמה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הגענו עדיין לזאת.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני מבין שכל הענין עומד כבר שנה בסדר היום של הממשלה על הרשויות השונות לעניני חנוך. אין לי ספק שהחלוקה לשתי רשויות עולה כסף לממשלה. שתי רשויות מטפלות בדבר ויש להן מנגנונים נפרדים. אינני אומר שבהזדמנות זו צריך לפתור את הבעיה, אבל הבעיה תובעת את פתרונה,

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> הדבר לגמרי משמץ הגשנו את ההצעה שלנו. הן היו כאן. כאן נקבע שייפגשו בענין זה אלון וארן. אלון נסע לחוץ לארץ, והם לא נפגשו. ניסחו את הענין עוד פעם בועדת-המשנה של ועדת גוברין. אני חושב שצריך לכול את זה. אין פה שום מוקשים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> דברנו עם שר החנוך ומסתבר שיש מוקשים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> תינתן הזדמנות לשר העבודה בשובו לערער את הענין מחדש.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין כל ויכוחים. מה שהממשלה תחליט, תעשה

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> נתבקשתי על ידי שר העבודה למסור כי במדה שזה אינו מתקבל הוא מערער בפני הממשלה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בדיוק זאת אמרתי: על זה תחליט הממשלה. אני מחליט אם יהיה דיון או לא יהיה דיון.

<u>השר ע. גוברין:</u> לשם הדיוק אני רוצה להעיר הערה אחת. משרד העבודה הגיש לנו הצעה לאחר שהועדה גמרה את עבודתה. אבל מפני חשיבות הענין - ואני מחשיב מאד את הענין וגם מכיר אותו קצת - צרפתי את ההצעה לדין וחשבון. אין זה ככה שפטרנו מתאום את ההכשרה המקצועית בלא כלום, אלא אמרנו בסעיף 6: "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח, בתחום סמכותו של משרד העבודה, ויגדיל גובה ההשתתפות בהוצאות אימון עובדים במפעלים תוך יצירת הפרשים בין גובה התמיכה בעיירות הפיתוח השונות, בהתאם לאזורי העדיפות." כלומר הנחנו את כל הפרינציפים שמשרד העבודה צריך לפעול לפיהם. יחד עם זאת אמרנו בסוף הישיבה הקודמת בהסכמת כל החברים, שאנשי משרד החנוך ואנשי משרד העבודה ייפגשו בענין זה - הודעתי שלא אתערב - ויסכמו. אם יסכמו משהו מוסכם, אצרף את זה לדין וחשבון. לצערי לא סיכמו מה אחר. אבל אינני רואה כל יסוד לעכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה שנאמר בהצעת משרד העבודה בסעיפים הללו אחרי א' ישנו בדין וחשבון שלך או כל הפרק הזה חסר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרק הזה איננו כי היו חלוקי דעות בין השרים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם בכל הדברים היו חלוקי דעות ?

<u>המזכיר ש. צוריברין:</u> בסעיף א' הראשון ובסעיף ב' הראשון.

<u>מר ע. קמיר:</u> בהצעת משרד העבודה כתוב בראשית סעיף ב':

"על מנת להבטיח תעסוקה ולקדם החנוך המקצועי לנוער באזורי הפיתוח, יפעל משרד העבודה באמצעים הבאים וכו'". בהצעת משרד החנוך והתרבות כתוב: "על מנת להבטיח תעסוקה ולהוסיף על החנוך המקצועי לנוער שניתן על ידי פעולות משרד החנוך באזורי הפיתוח - ממליץ משרד העבודה וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מבין שעל הפירוטים אין ויכוחים. אולם מה עשיתם ? בינתיים לא הכנסתם את כל הענין הזה.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה נשאר מהרה עד סעיף 6 "משרד העבודה יביא לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם נגמור את כל זה, מה יהיה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד העבודה יוכל להגיש את הצעותיו לא לועדה-המשנה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם היום אנחנו מסיימים, אנחנו מפרסמים את זאת בלי התוספת.

אני מבין כי משרד העבודה רוצה שיהיה כתוב בסעיף א': "משרד העבודה ימשיך וירחיב פעולותיו הבאות באזורי פיתוח בנושא הכשרת מבוגרים ומתבגרים העומדים להתגייס לצה"ל" ומשרד העבודה רוצה שזה יהיה מגיל 16½ ומעלה. אני רוצה לשאול את משרד העבודה: אותם הנערים הנמצאים עד גיל 16½ ברשות משרד החנוך, הם צריכים לצאת משם ולעבור אליכם ?

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> כל מה שאנחנו מציעים זהו סטאטוס קבו בלי שינוי. אותם המתבגרים, שעליהם נטוש הויכוח אינם אנשים העוברים אלינו ממוסדות משרד החנוך, אלא נערים שנשרו מבתי הספר או שלא המשיכו ללמוד או שעבדו מבלי להמשיך ללמוד וערב גיוסם לצבא הם מקבלים אצלנו קורס הכשרה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הבינותי מדוע צריך להיות ויכוח קשה אם מדובר על נערים ונערות מ-16½ ומעלה שהיו במוסדות משרד החנוך ויצאו

אר שעד גיל זה לא תפס אותם משרד החנוך. נניח שיש למשרד העבודה קסמים מיוחדים שבהם הוא תופס את הנערים והנערות מגיל 16/2 ומעלה. אחרי שנה הם הולכים לצבא. מה פה הצעקה ומה פה הסכנה ?

מר י. גדיש: משרד החנוך טוען שכל הנושא של החנוך המקצועי הוא בתחום של משרד החנוך ולא בתחום של משרד העבודה. המדובר על נוער ומתבגרים. לפיכך מציע שר החנוך למחוק את המלה "מתבגרים" ולהשאיר את המלה "מבוגרים". בהתאם לכך הצענו תיקונים למכתבו של מר חנוך לב-כוכב.

רה"מ ל. אשכול: אם יהיה כתוב "למבוגרים מ-16/2 ומעלה" נלך לאנטרופולוג ונשאל: מה הם מבוגרים ומה הם מתבגרים ? נאמר שנערים ונערות אלה לא יגיעו למוסדות של משרד החנוך, ומשרד העבודה יתפוס אותם, האם על זה צריך לשבור הרבה רמחים ומניתות ?

האם בפרק ב' מחוץ לרישא, הייננו לכותרת, יש הבדלים ביניכם ?

מר י. גדיש: אין כמעט הבדל.

רה"מ ל. אשכול: אם אין כמעט הבדל, מחקו את הכותרת ואל תחלקו את זה לשני פרקים א' וב', יהיה הכל תחת א', ולמעלה נכתוב "מבוגרים מעל לגיל 16/2".

מר י. גדיש: בהצעת משרד העבודה בסעיף 3 שבפרק ב' כתוב: "משרד העבודה יקדם פעולות החניכות, ירחיב ויטפח בתי ספר לחניכים." אני חושב שהמושג "בתי ספר" מיועד למשרד החנוך ולא למשרד העבודה. אני מציע לכתוב "יקדם פעולות החניכות" ולא להוסיף "בתי ספר".

המנכ"ל ע. מסר: מה לעשות אם כבר השקיעו 20,000,000 ל' בבתי ספר ?

רה"מ ל. אשכול: אין הסכים שיהיה כתוב בהתאם לחוק. אמנם כל יהודי יודע "אשרי יושבי ביתך" בעל פה, ואף על פי כן מדפיסים אותו בסדור.

המנכ"ל ע. מסר: אני מוכן לוותר על המלים "בתי ספר" ולכתוב "מוסדות".

כי באופן טבעי לא יוכל להשאר המצב הקיים. כך משרד העבודה מרחיב לאט לאט את פעולותיו בשטח החנוך ועוד מעט יהיה משרד חנוך שני. אינני רוצה לדבר על ההסדר שצריך להיות. אבל אנחנו מדברים על יעילות ובכל פעם אנחנו בוחרים ועדה-יעילות אחרת, ואנחנו עושים דברים לא יעילים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה נכון, אבל אינני יודע מי עשה זאת. יש אולי מקום לדון על כך. כבר דברו על זה הרבה פעמים. מתחילים לומר: עשה פה כך, הוצא מפה והכנס לשם, אבל אי אפשר להסתדר והולכים בדאשתקד. אנחנו ממליצים ומשאירים ירושה שיעיינו בדבר הזה. אולי יש לעשות תיקונים עוד במשרדים שונים. הצעתי למשל להוציא את עניני התיירות ממשרד ראש הממשלה ולעשות מזה תיק לחוד.

אנחנו עוברים לפרק ה' וכל מאן דבעי להביא אבעיות וקושיות, יעשה זאת.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בסעיף 2 נאמר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את "התכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

מי יעבד את התכנית הארצית ? האם ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה ? נתקבל כבר בכנסת חוק התיכנון ולפיו צריכה המועצה הארצית לתיכנון לעבד את התכנית הארצית, ובמועצה ארצית זו יש רוב לממשלה. צריך איפוא לומר: "וכן תעבד המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>השר ע. גבריהו:</u> בסדר.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אותו הדבר ביחס לסעיף 3.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמו לגבי פרק א' אני מציע שגם פה ידובר באופן חיובי קונסטרוקטיבי ולא לעורר מריבות שאינן במקומן. פה אנחנו מדברים רק על אזורי הפיתוח. איננו מדברים על "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970". נאמר: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבין-משרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

סגן השר י.ש. בן-מאיר: האם אפשר לחלק את אזורי-הפיתוח ?

השר פ. ספיר: לשם מה לך שתקבל מחר טלפונים מתל-אביב ומחיפה, שהן בכלל לא גדלו או גדלו פחות מאשר איזה ישוב שהוא ?

רה"מ ל. אשכול: משום כך הכנסנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

השר פ. ספיר: אני חוזר איפוא ומציע שבסעיף 1 ייאמר "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

רה"מ ל. אשכול: מה מפריעה אותך הסיפא האומרת "משרדי הממשלה יתאימו תכניותיהם ופעולותיהם ל"תכנית ארצית" זו" ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא מציע למחוק את המלים "בישובים העירוניים".

רה"מ ל. אשכול: אפשר להעמיד נקודה אחרי המלים "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

השר פ. ספיר: גם זה אפשרי. אבל אתה דן פה על אזורי פיתוח.

מר מ. סילברסטון: המלים "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים" אינן חלק מההוראה האופרטיבית של הסעיף, זה היה רק השם הארוך של הועדה. אפשר לכתוב "את ההצעה המפורטת שהוכנה".

השר פ. ספיר: מה התן לך הכתיבה הזאת ? אתה צריך לדאוג להיקף הגידול של אזורי הפיתוח. למה תתעסק בענין שאומרים כי לא לזה נבחרה הועדה ? נדמה לי שהנוסח שאני מציע עונה על הענין.

רה"מ ל. אשכול: אנחנו יכולים בכלל לחיות בלי זה. מה שזה ישנה, נראה בעוד עשרים שנה. אני מבין שכל הכוונה היא להביא לכך, שאם יגדל שם יותר, יגדל פה פחות. מה אנחנו מפחדים לומר זאת ?

השר ח. גבתי: הכל יודעים.

השר פ. ספיר: גניה אפילו שמחר תצליח כבר להעביר צעירים ממקומות אחרים לאזורי פיתוח על ידי כל מיני תמריצים שאתה נותן בענין שיכון קבע לזוגות צעירים ולבעלי מקצוע. אבל נדמה לי כי כפי שהצעתי, טוב

יותר שנדבר רק על אזורי-פיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשאיר את המאמץ לתרץ את קושיתי. הדרי קושיא לדוכתיה.

<u>השר ח. צדוק:</u> פה מדברים על הצעה שכבר הכינו אותה. מאשרים אותה כבסיס.

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> היא לא נשרה בשום מקום.

<u>השר ח. צדוק:</u> את ההצעה שהיא דנה בהיקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים איננו יכולים לקרוא בשם אחר, כי זה התוכן שלה.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ראיתי תחלה את המסמך בדבר האוכלוסיה שתהיה בכל מקום ומקום. עכשיו הדבר עוד יותר ברור ואני תומך עוד יותר בהצעתי.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> הוקמה ועדת תיכנון על ידי מישהו, על ידי הממשלה, שהיא נקראת כך וכך. האם אנחנו יכולים פתאום להגיד: מה זה ומי זה ? מה זה שייך לגו ?

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> פה מדברים על הצעה ועדת לב-כוכב שועדת השרים הקימה אותה. אין לה שום סטאטוס חוקי פורמלי.

<u>השר ח. גבתי:</u> אם אנחנו מדברים על כך איך להזיז אנשים לאזורי הפיתוח, יש הגיון רב בהצעתו של ספיר, אם איננו כבולים לועדה מסויימת ולתכנית מסויימת שהיא כוללת את כל הישובים העירוניים. אם היא כוללת את כל הישובים העירוניים, היא תהיה מצורפת לתכנית הזאת. בזה שאנחנו רק נגיד "זורי פיתוח", איננו אומרים שום דבר..

<u>מר ד. סנה:</u> ועדת לב-כוכב קבלה את המינוי מועדת השרים הזאת, וההצעה אומרת שאנחנו מאשרים את חלק מעבודת ועדת לב כוכב על גידול ערי הפיתוח. לי יש ספקות אם החלוקה צריכה להיות כך או אחרת. על מנת לא להכנס לויכוח בסטדיה זו, יש לאשר את התכנית במדה שהיא נוגעת לערי הפיתוח.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מציע להכניס למרכאות את המלים: "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים".

<u>המזכיר ש. צריגרין:</u> הועדה נקראת "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אם כן צודק ספיר.

<u>השר ח. צדוק:</u> יש לכתוב: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה במדה שזה נוגע להיקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה גרוע עוד יותר.

<u>השר ח. צדוק:</u> אותו החלק אנחנו מקבלים, היתר נשאר פתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו רוצים לשים את הראש תחת החול, אם אתה מחליט שאתה מהיום והלאה מביא את היהודים רק לאזורי הפיתוח. זאת קבעת כבר פה. אפשר להיתפס ולמחוק את הסיפא ואחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" להעמיד נקודה.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני רוצה להעיר לדברי שר האוצר. בויכוחים האחרונים של הועדה הזאת אחזנו כל הזמן בשיטה ללכת בדרך החיוב. לכן גם מוצע סעיף 1 לאחר שתיקנו אותו. לא כתבנו כל הזמן מה לא לעשות. הכל יודעים מהי התכנית הזאת. מה שמציע ספיר אי אפשר לכתוב אבל אפשר למחוק את המלים "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אנחנו מאשרים רק חלק מההצעה שבזה עסקתם כל השבועות. אחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" מעמידים נקודה. אנחנו הוספנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות". יאמרו שתל-אביב צריכה לגדול עוד ב-20,000 נפש או צריכה לפתוח עוד 1,000 מפעלים.

<u>השר ע. גוברין:</u> שמענו את ההערה של בן-מאיר. נכון שיש לממשלה רוב במועצה הארצית לתיכנון. אבל אנחנו רואים חשיבות כזאת לענין שמן הראוי, בהתחשב בזה שהתנאים משתנים, כי ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תתן הוראה כללית לשליחי הממשלה היושבים במועצה הארצית לתיכנון.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מדובר על סעיף 2 האומר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את ה"תכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ויש לכתוב "וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980 על ידי המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אני רוצה להציע לסעיף 1 תיקון סגנוני, היינו "ההצעה המפורטת שהורכבה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה וכו' תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> סעיף 2 בסדר.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חייב עוד לחזור לסעיף הקודם, ולא מפני שאני אינטרסנט. האוצר איננו אינטרסנט בשום דבר.
יש שם שני מיני טבלאות. לאחר שראיתי את החומר ברגע זה אני מציע שנדבר רק על הטבלה של ערי הפיתוח.

<u>השר ע. גבריהו:</u> כך אנחנו עושים.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני רואה את זה כמכשול לקראת סערה שתקום מחר.
אני מסכים שנתווכח על עצם הענין של תל-אביב וחיפה.
אולם לשם מה עלי לנגוע עכשיו בענין ולומר שחיפה תגדל רק ב-32,000 נפש ועם הקריות ב-27,000 ? האם צורך בדבר שנקבל מחר טלפרנים בלי סוף ושיעשו לנו סקנדלים ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אתה מציע ללכת בדרך של הבאי-אמת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> היות ומהיום הראשון לא התפעלתי כשזה נאמר, הרי גם בענין זה לא אתפעל.
לפני שלשה שבועות טלפנתי אליך ואמרתי שקבלתי אולי 20 פניות טלפוניות "תראו איך זה יתנקם בכם" בענין לשון הרע. זה מאותו סוג של דברים, ועוד פחות מרקשי מזה. נסיר יופיע שוב עם המחקה שלו.

<u>השר ע. גבריהו:</u> אני מתפלא מאד על שר האוצר שבא-כוחו לא טרח למסור לו מה שהיה בועדה. בפירוש הולטנו בישיבה הראשונה של ועדת המשנה שאין אנחנו מזכירים את כל הטבלאות ואין הן שייכות לנו. כאן

מדברים על כך בכמה נפתיח את האוכלוסיה באזורים העירוניים. אין אנחנו מקבלים את כל המהלך בגלל הניפוקים שאתה אמרת..

השר פ. ספיר: חוץ מזה אני תומך בטקסט שהציע גבתי.

רה"מ ל. אשכול: יש לי הצעת-פשרה. אני מציע למחוק את המלה "המפורשת" אחרי "ההצעה" נעמוד לפני דין גם של גמיר וגם של אבא חושי. שנה שלמה מסתובבים סביב לזה ומפחדים. בשנה הרביעית של הכנסתצריך לראות מה יש עוד למהר ולקיים, בשנה הראשונה בודקים מה הבטיחו.

בענין חוק לשון הרע נסתדר עם העתונאים. עכשיו הולכים לעשות כדבר הזה גם באנגליה. דברתי עם אולטן והוא אמר לי - הוא עכשיו יושב ראש מועצת העתונות: הם יתפלאו לשמוע מפני שהצבור איננו הפקר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא אמר דברים גרועים ביותר במסבה ב"דבר".

רה"מ ל. אשכול: אין צורך לכתוב את המלה "המפורשת". צריך דווקא לפרש שתל-אביב תוכל לגדול רק ב-37,000 ? ואם היא תגדל ב-38,000 נפש, צריך כבר להפוך עולמות ? אשר לניסוח מסויגה על כך גבתי.

השר ח. גבתי: נאמר: "ההצעה שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בבבב היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970 תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות.

רה"מ ל. אשכול: לוקחים הצעה כבסיס, אחרי כן אין מתאימים אותה.

השר ע. גוברין: אני רצדוק עוד נשב על זה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 הוסיפו את הדברים האלה ?

רה"מ ל. אשכול: בסעיף 3 אין הערות.

השר ע. גוברין: כן גם ביתר הסעיפים..

המנכ"ל ע. מסר: לנו יש הצעה, להקדים את כל פרק ה' כדבר ראשון, ואני רוצה לנמק את הצעתנו בשני משפטים. קודם באים וכותבים פרוגרמה, מה רוצים להשיג, אחרי כן אומרים כיצד רוצים להשיג זאת. מה התכנית ? פיזור האוכלוסיה. מה האמצעים ? שיכון, חנוך וכדומה.

רה"מ ל. אשכול: מעניין לשמוע את גוברין מדוע הוא יהיה נגד.

השר ע. גוברין: ההצעה הזאת היתה בועדה.

רה"מ ל. אשכול: אין זה גימרק.

השר ע. גוברין: התנגדנו לכך מטעם פשוט: אנשי אזורי הפיתוח רוצים ב"תכלית", לכן אנחנו מתחילים מהענינים המעשיים הקונקרטיים מה יעשה כל משרד. התכנית היא למעשה בשביל הממשלה. אמרנו שזהו ענין פנימי. הם מתעניינים בזה מה ייעשה מחר מחרתיים על ידי משרד המסחר והתעשיה ועל ידי משרד החנוך. אנחנו מדברים איפוא תחלה על האמצעים הכלכליים ועל מה שייעשה בשטח החנוך. זה יעשה שליחות שלהם ויחזק אותם.

רה"מ ל. אשכול: אני מצטער לומר שנדמה לי כי מסר צודק.

השר ח. גבתי: אני מציע לשנות את הכותרת של פרק ה', היינו במקום לכתוב "תכנון פיסי ומדיניות קרקעית" יש לכתוב "תכנית לפיזור האוכלוסיה".

רה"מ ל. אשכול: טוב, יהיה "תכנית לפיזור האוכלוסיה בארץ". אשר לפרק האחרון בדבר מעקב, איני מתנגד לכך שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה.

השר ע. גוברין: הפרקים ו' וז' נתקבלו. אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם לאשר החלטה-העקרונים בהמלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה, לאשר התכנית לפיזור האוכלוסיה המצורפת בזה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:12

טיוטה
סטינוגרמה

סודי

פרטי-כל

הישיבה השלוש-עשרה של ועדת השרים לעניין
פיזור האוכלוסיה שהוקמה עפ"י החלטה
מס. 132 של הממשלה מיום
כ"ו בכסלו תשכ"ג (23.12.62)

ג' באב תשכ"ה - 1.8.65

בכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר,
ח. גבתי,
ע. גוברין,
פ. ספיר.

נעדרו השרים: י. אלון (בחו"ל),
ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ח.י. צדוק	–	שר המסחר והתעשיה והפיתוח
י.ש. בן-מאיר	–	סגן שר הפנים והבריאות
ש. צויגריך	–	מזכירות הממשלה
א. אגמון	–	משרד האוצר
ש. אמיר	–	משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקוס	–	משרד הפנים
י. גדיש	–	משרד החינוך והתרבות
ד. סבה	–	משרד השיכון
ע. מסר	–	משרד העבודה
ע. סר-חיים	–	משרד המסחר והתעשיה
ס. סילברסטון	–	משרד הפנים
ע. קמיר	–	משרד ראש הממשלה
י. תמיר	–	משרד השיכון

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] : [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] : [illegible]
[illegible]

[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]
[illegible]	—	[illegible]

[illegible]

המלצות הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה

השר ע. גוברין: הועדה מסרה לצדוק ולי לעבור עוד פעם על הנוסח. קודם ישבו על זה מספר חברים: שמאי, קמיר, ברורכוב ומאנשי משרד המסחר והתעשיה. בעקבות הפרוטוקול של הישיבה הכנסנו תיקונים, והכל על מקומו בא בשלום. אשר להעלאת רמת החנוך היו לשר החנוך עוד אי-אלו תיקונים והערות, וגם אותם הכנסנו לתיקון. לנו כועדת השרים לפיזור האוכלוסיה נשאר עוד לדון בפרק ה'.

השר פ. ספיר: אני רוצה להעיר משהו לפרק א'.

השר ע. גוברין: כאשר הועדה סיימה את עבודתה בזמן קצר וגם ועדת המשנה עיבדה את הצעתה, עיבד משרד העבודה הצעה בנוגע להכשרה מקצועית. צרפתי את זה לפרוטוקול. אבל ועדת המשנה לא דנה בדבר, ואז נאמר שעל שר החנוך להפגש עם שר העבודה. לא ראינו את עצמנו מומחים גדולים לענין כדי להתערב. והנה במקום שיביאו לפנינו נוסח אחד, יש לי ברגע זה חליפת-מכתבים בין מר בורוכוב מרשות התיכנון הכלכלי, שאותו מניתי כדי שיסדר אתם את הענין מבחינה פורמלית-טכנית, ובין שר החנוך. איני יודע מה עלי לעשות מלבד זה שאצא לתרבות רעה. בישיבה זו עלינו לעבור על פרק ה', גם לנסות להסדיר את הענין שמר מסר מסר עליו. שר החנוך איננו.

רה"מ ל. אשכול: נכון שעברנו עד לפרק ה'. אבל אני שומע ששר האוצר רוצה להעשיר אותנו ב"הרהורי מהלתר".

השר פ. ספיר: את זה קראתי דווקא עכשיו. לו הייתי שר המסחר והתעשיה לא הייתי מסכים לניסוח שלפנינו, קודם כל של סעיף 1 שנאמר בו: "לא יוענק מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף, אלא אם כן, על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך." לא צריך לעשות דברים או שלא יוכלו לעמוד בהם או שאם יעמדו בהם, עלולים דברים חיוניים לא להעשות. היה לי דין ודברים עם מנור ועם גוברין, שחשב כי אזורי הפיתוח הם עולמו. כל אחד חושב כי במה שהוא עוסק זהו כל העולם כולו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אבל הרי כתוב בסוף "או אם הממשלה החליטה על כך".
איך היית אתה מנסח את הסעיף ?

<u>השר פ. ספיר:</u> הייתי מנסח את זה באופן חיובי ולא באופן שלילי.
אחרי כן נאמר בסעיף 2: "משרד המסחר והתעשיה ימשיך להציע למפעל המוקם באזור פיתוח מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף, ועד 75% מן ההשקעה, בהתאם לאזור העדיפות וכו'".
אמנם בפרקטיקה יתכן שהיו דברים כאלה שנתנו עד ל-75% מן ההשקעה (או למשל כמו שהלל כהן היה אומר, עד ל-130%), אבל לא נראה לי נכון לקבוע כפורמולה שמי שבא להקים מפעל באזור פיתוח צריך לתת לו מימון בשעור כפול מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף. איני יודע כמה היה מקבל אילו הוקם המפעל ברצועת החוף.

בסעיף 3 נאמר: "על מנת לעודד העברת מפעלים מאזור החוף לאזורי הפיתוח הרי במקרים מסויימים, לאחר בדיקה, יוכר גם הציוד המועבר כחלק מן "ההשקעה המאושרת", או שיינתן פיצוי מתאים במקום ההכרה כ"השקעה מאושרת"."
מתוך הנסיון שלי אני יודע כי בדברים אלה טמונה סכנה של רמאות גדולה אם הציוד מועבר כהשקעה מאושרת. יודע אני תמיד מזגגי ומאחרים שיש פה רמאות. מישהו נמצא במצב של פשיטת רגל, מעביר הוא את הציוד לשם והציוד מוכר כחלק מן ההשקעה המאושרת.

את זאת הייתי רוצה לומר לשלשת הסעיפים מתוך הנסיון שלי. בכלל עכשיו היה צריך להגיד זאת שר המסחר והתעשיה, כי הוא חייב לדאוג לדברים אלה.
הערה כללית שניה אני רוצה להעיר כשר האוצר. כל הדברים הטובים שמציעים כאן הם במסגרת תקציב. אמנם יכולים לתת לזה עדיפות ראשונה, אפילו לפני צרכי הבטחון, אבל אין לנו כסף נוסף לכך.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> "אין לי" זוהי טענה.
אתה רוצה להגיד שעוד צפויה לנו קריאה אחת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> רק עכשיו עברתי על זה אם כי קבלתי את זה כבר קודם לכן.
זהו מה שרציתי להגיד למען הענין ולטובת הענין, לא מתוך התנגדות לענין.

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

<u>השר ע. גוברין</u>: קודם כל כדי להרגיע את שר האוצר אני רוצה להגיד לו: שלחתי לו את הטיוטה הראשונה, השניה והשלישית. פה כבר נוסחה משופרת. אולם אין פה שום דבר החורג מאיזו מסגרת שהיא. קודם כל לגבי התקציב כתוב במפורש בפרק ו': "החל משנת התקציב 1966/67 יפרטו משרדי הממשלה בהצעותיהם לתקציב המדינה את הוצאותיהם הכספיות לאזורי הפיתוח." אם יהיה תקציב, יהיה כתוב, אם לא יהיה תקציב - לא יהיה כתוב. זה להערתו כשר האוצר.

כל החלק שהיה בהצעותי הקודמות הקודמות שלא יתנו למפעלים ברצועת החוף וכו' נמחק. זה איננו פה יותר.

<u>רה"מ ל. אשכול</u>: על מה שאיננו אין מדברים.

<u>השר ע. גוברין</u>: פה נאמר בפשטות שאנחנו רוצים לתת זכות קדימה לאזורי הפיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול</u>: חשבתי שיש לך נסתרות להסביר.

<u>השר ע. גוברין</u>: לא אגיע לנסתרות, קודם הנגלות.

שנית: העיר כבר ראש הממשלה שבסוף סעיף 1 כתוב "או אם הממשלה החליטה על כך", היינו או שועדת השרים לעניני כלכלה החליטה או שהממשלה החליטה. מה יש איפוא לשר המסחר והתעשיה לחשוש ? אם יחשוב שלא הבחינה הטכנולוגית, הכלכלית או שיקול בטחון אלא יש שיקול אחר שאין להקים את המפעל באזור פיתוח, יכול הוא לבוא לועדת השרים ולומר: יש לי שיקול אחד, בזה וכזה, שמפעל זה וזה שהוא חשוב למשק המדינה, אין האיש שיכול להקים אותו רוצה או אינו יכול להקימו באזור פיתוח. אין זה מתקבל על הדעת שהועדה במקרה כזה לא תאשר הקמת מפעל כזה. המלים האחרונות בסעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך" מכסות כל בעיה שיכולה להתעורר.

ואותו הדבר לגבי סעיף 2. כל הזמן הצענו להם מימון. אנחנו אומרים "מימון בשעור כפול או יותר מן השעור שהיה מקבל אותו מפעל אילו הוקם ברצועת החוף". אם ברצועת החוף היינו מציעים לו סכום איקס, נציע לו באזור הפיתוח קצת יותר. אם בשעה שהמפעל מוקם באזור החוף, לא היינו נותנים לו ולא כלום, לא יקבל גם שם ולא כלום. אם שר המסחר והתעשיה היה אומר, שמפעל כזה לא היה קם בכלל בחיפה, לא היית נותן שם ולא כלום.

[illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

סעיף 3 הוסכם עם ספיר. התיקון היה שלו שייאמר "לאחר בדיקה". אני מסכים לדברי השר ספיר שיש כאן אפשרות של אונאה. אמרתי זאת גם בישיבה שלא היית בה. הודעתי על כך.

<u>השר פ. ספיר:</u> אין לי שום פטנטים וגילויים חדשים.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מדבר על פטנטים שלי.

פה אמרנו בפירוש שיבדקו במקרים מסויימים, לאחר בדיקה. לדעתי אין פה כל חשש כי הבדיקה היא בידי משרד המסחר והתעשיה. זה איננו מחייב אישור לא של ועדת השרים לעניני כלכלה ולא של הממשלה. מספיק אם שר המסחר והתעשיה מודיע: אדוני, זה לא בא בחשבון, כאן רמאות.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא נתחיל איפוא בסעיף 1 בשלילה, לא נתחיל במלה "לא", אלא נאמר: "מעמד של "מפעל מאושר" למפעל ברצועת החוף ירענק, אם על אף התמריצים הניתנים לאזורי פיתוח, מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח, או אם שיקולי בטחון מחייבים זאת, או אם הממשלה החליטה על כך."

אשר לסעיף 2 מבין אני שמישהו ניסח בביטוי "ימשיך", כדי לא לנגוע בשר המסחר והתעשיה הקודם שיאמר: מה אתם באים לחדש לי ? נאמר אולי "יוכל להציע" או "יציע". ומה בדבר סעיף 3 ?

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מציע להשאיר את זה כמו שהוא.

<u>השר ח. צדוק:</u> אילו ספיר היה בישיבות הקודמות, היו מתקבלות ההצעה שלי, הייתי מקבל חיזוק למה שבקשתי.

<u>השר פ. ספיר:</u> היה הכרח עליון שלא הייתי.

<u>השר ח. צדוק:</u> בסעיף אחד היו שתי נוסחאות, היתה נוסחת רוב והיתה הסתייגות של שר העבודה. נתקבלה ההסתייגות של שר העבודה. אבל אני מסכים שזה ינוסח באופן חיובי.

בנוגע לסעיף 2 הייתי מעדיף שיהיה כתוב "בשעור גבוה יותר", אבל לא שיהיה כתוב "בשעור כפול או יותר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> "גבוה באופן ניכר".

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

רה"מ ל. אשכול: האם אנחנו צריכים להתפשט ערומים בפני הלקוחות ?

השר ח. גבתי: יהיה כתוב "גבוה מאד".

השר ח. צדוק: את סעיף 3 אני מציע להשאיר כמו שהוא. חקרנו את שני הצדדים. אמרנו שזה יוכר רק במקרים מסויימים ולאחר בדיקה. אבל אם ההשקעה המאושרת עלולה במקרים מסויימים מיוחדים להביא לשימוש לרעה, הרי במקום ההכרה יינתן פיצוי כספי. זו היתה ההצעה של ראש הממשלה.

השר ח. גבתי: אני מציע לנסח כך סעיף 1: "מעמד של מפעל מאושר יוענק בדרך כלל רק למפעלים שיוקמו באזורי פיתוח. במקרים מיוחדים, שבהם יש נימוק טכנולוגי, כלכלי, בטחוני, יוענק מעמד של מפעל מאושר גם באזורים אחרים."

השר פ. ספיר: אבל תוסיף את המשפט האחרון של סעיף 1 "או אם הממשלה החליטה על כך".

השר ח. גבתי: כן.

השר ח. צדוק: לגבי המשפט השני אני מציע להשאיר את הנוסח "אם מבחינה טכנולוגית או כלכלית לא ניתן או לא כדאי להקימו באזור פיתוח".

רה"מ ל. אשכול: כל הכתובה הזאת שוה פחות ממה שאתם חושבים. אפשר היה לחשוב שמאות בעלי מפעלים מדפקים כל יום מאחורי דלתנו.

השר ח. גבתי: אין לנו הרבה מפעלים מאושרים.

המנכ"ל ע. מסר: לפני שיעברו לפרק ה' אני רוצה להזכיר שחסר פה סעיף שהוסכם עליו בועדת גוברין ושהורגש על ידי משרד העבודה בענין החנוך המקצועי. זה צריך להיות אחרי פרק ג'.

מר ע. קפיר: יש שני ניסוחים: אחד של משרד החנוך ואחד של משרד העבודה.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> הדבר לגמרי פשוטץ הגשנו את ההצעה שלנו. הן היו כאן. כאן נקבע שייפגשו בענין זה אלון וארן. אלון נסע לחוץ לארץ, והם לא נפגשו. ניסחו את הענין עוד פעם בועדת-המשנה של ועדת גוברין. אני חושב שצריך לכול את זה. אין פה שום מוקשים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> דברנו עם שר החנוך ומסתבר שיש מוקשים.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> תינתן הזדמנות לשר העבודה בשובו לעורר את הענין מחדש.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אין כל ויכוחים. מה שהממשלה תחליט, תעשה

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> נתבקשתי על ידי שר העבודה למסור כי במדה שזה איננו מתקבל הוא מערער בפני הממשלה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> בדיוק זאת אמרתי: על זה תחליט הממשלה. אני מחליט אם יהיה דיון או לא יהיה דיון.

<u>השר ע. גוברין:</u> לשם הדיוק אני רוצה להעיר הערה אחת. משרד העבודה הגיש לנו הצעה לאחר שהועדה גמרה את עבודתה. אבל מפני חשיבות הענין - ואני מחשיב מאד את הענין וגם מכיר אותו קצת - צרפתי את ההצעה לדין וחשבון. אין זה ככה שפטרנו פתאום את ההכשרה המקצועית בלא כלום, אלא אמרנו בסעיף 6: "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן תמריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח, בתחום סמכותו של משרד העבודה, ויגדיל גובה ההשתתפות בהוצאות אימון עובדים במפעלים תוך יצירת הפרשים בין גובה התמיכה בעיירות הפיתוח השונות, בהתאם לאזורי העדיפות." כלומר הנחנו את כל הפרינציפים שמשרד העבודה צריך לפעול לפיהם. יחד עם זאת אמרנו בסוף הישיבה הקודמת בהסכמת כל החברים, שאנשי משרד החנוך ואנשי משרד העבודה ייפגשו בענין זה - הודעתי שלא אתערב - ויסכמו. אם יסכמו משהו מוסכם, אצרף את זה לדין וחשבון. לצערי לא סיכמו פה אחד. אבל אינני רואה כל יסוד לעכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> מה שנאמר בהצעת משרד העבודה בסעיפים הללו אחרי א' ישנו בדין וחשבון שלך או כל הפרק הזה חסר ?

<u>השר ע. גוברין:</u> הפרק הזה איננו כי היו חלוקי דעות בין השרים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> האם בכל הדברים היו חלוקי דעות ?

<u>המזכיר ש. צויגרין:</u> בסעיף א' הראשון ובסעיף ב' הראשון.

<u>מר ע. קמיר:</u> בהצעת משרד העבודה כתוב בראשית סעיף ב':

"על מנת להבטיח תעסוקה ולקדם החנוך המקצועי לנוער באזורי הפיתוח, יפעל משרד העבודה באמצעים הבאים וכו'". בהצעת משרד החנוך והתרבות כתוב: "על מנת להבטיח תעסוקה ולהוסיף על החנוך המקצועי לנוער שניתן על ידי פעולות משרד החנוך באזורי הפיתוח - ממליץ משרד העבודה וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אני מבין שעל הפירוטים אין ויכוחים. אולם מה עשיתם ? בינתיים לא הכנסתם את כל הענין הזה.

<u>מר ע. קמיר:</u> זה נשאר פתוח עד סעיף 6 "משרד העבודה יגיש לועדת השרים לפיזור האוכלוסיה הצעה למתן המריצים ואמצעים להרחבת ההכשרה והחנוך המקצועיים באזורי הפיתוח וכו'".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם נגמור את כל זה, מה יהיה ?

<u>השר ע. גוברין:</u> משרד העבודה יוכל להגיש את הצעותיו לא לועדת-המשנה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם היום אנחנו מסיימים, אנחנו מפרסמים את זאת בלי התוספת.

אני מבין כי משרד העבודה רוצה שיהיה כתוב בסעיף א': "משרד העבודה ימשיך וירחיב פעולותיו הבאות באזורי פיתוח בנושא הכשרת מבוגרים ומתבגרים העומדים להתגיים לצה"ל" ומשרד העבודה רוצה שזה יהיה מגיל 16½ ומעלה. אני רוצה לשאול את משרד העבודה: אותם הנערים הנמצאים עד גיל 16½ ברשות משרד החנוך, הם צריכים לצאת משם ולעבור אליכם ?

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> כל מה שאנחנו מציעים זהו סטאטוס קבו בלי שינוי. אותם המתבגרים, שעליהם נטוש הויכוח אינם אנשים העוברים אלינו ממוסדות משרד החנוך, אלא נערים שנשרו מבתי הספר או שלא המשיכו ללמוד או שעבדו מבלי להמשיך ללמוד וערב גיוסם לצבא הם מקבלים אצלנו קורס הכשרה.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> לא הבינותי מדוע צריך להיות ויכוח קשה אם מדובר על נערים ונערות מ-16½ ומעלה שהיו במוסדות משרד החנוך ויצאו

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

אר שעד גיל זה לא תפס אותם משרד החנוך. נניח שיש למשרד העבודה קסמים מיוחדים שבהם הרא תופס את הנערים והנערות מגיל 16½ ומעלה. אחרי שנה הם הולכים לצבא. מה פה הצעקה ומה פה הסכנה ?

<u>מר י. גדיש:</u> משרד החנוך טוען שכל הנושא של החנוך המקצועי הוא בתחום של משרד החנוך ולא בתחום של משרד העבודה. המדובר על נוער ומתבגרים. לפיכך מציע שר החנוך למחוק את המלה "מתבגרים" ולהשאיר את המלה "מבוגרים". בהתאם לכך הצענו תיקונים למכתבו של מר חנוך לב-כוכב.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם יהיה כתוב "למבוגרים מ-16½ ומעלה" נלך לאנטרופולוג ונשאל: מה הם מבוגרים ומה הם מתבגרים ? נאמר שנערים ונערות אלה לא יגיעו למוסדות של משרד החנוך, ומשרד העבודה יתפוס אותם, האם על זה צריך לשבור הרבה רמחים וחניתות ?

האם בפרק ב' מחוץ לרישא, היינו לכותרת, יש הבדלים ביניכם ?

<u>מר י. גדיש:</u> אין כמעט הבדל.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אם אין כמעט הבדל, מחק את הכותרת ואל תחלק את זה לשני פרקים א' וב', יהיה הכל תחת א', ולמעלה נכתוב "מבוגרים מעל לגיל 16½".

<u>מר י. גדיש:</u> בהצעת משרד העבודה בסעיף 3 שבפרק ב' כתוב: "משרד העבודה יקדם פעולות החניכות, ירחיב ויטפח בתי ספר לחניכים." אני חושב שהמושג "בתי ספר" מיועד למשרד החנוך ולא למשרד העבודה. אני מציע לכתוב "יקדם פעולות החניכות" ולא להוסיף "בתי ספר".

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> מה לעשות אם כבר השקיעו 20,000,000 ל"י בבתי ספר ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> ארן הסכים שיהיה כתוב בהתאם לחוק. אמנם כל יהודי יודע "אשרי יושבי ביתך" בעל פה, ואף על פי כן מדפיסים אותו בסדור.

<u>המנכ"ל ע. מסר:</u> אני מוכן לוותר על המלים "בתי ספר" ולכתוב "מוסדות".

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

רה"מ ל. אשכול: הירות וכתוב "בהתאם לחוק", יבוא שר העבודה לממשלה וירצה להרחיב את החוק.

המנכ"ל ע. מסר: בחוק כתוב "בתי ספר לחניכים". אבל אני מוכן לוותר אם זה מפריע אותו. יהיה כתוב "מוסדות לחניכים".

רה"מ ל. אשכול: "יקדם פעולות החניכות במוסדות לחניכים" או "במוסדות המתאימים". שני היישים עומדים אחד מול השני.

מר י. גדיש: במקום "מוסדות" אולי נכתוב "מסגרות מתאימות".

המנכ"ל ע. מסר: אני מסכים שיהיה כתוב "במסגרות מתאימות".

רה"מ ל. אשכול: תשפיע על שר החנוך שלא ייבהל. מדובר על נערים מבוגרים מ-16½ ומעלה. אם הוא ממשיך ללמוד עד אותו גיל בבתי ספר של משרד החנוך, ימשיך שם. אבל אם איננו שם, אוסף אותו משרד העבודה מהרחוב. אני מבין שמשרד החנוך חושב שכל הענין איננו צריך להיות כך ושאם צריך לאסוף אותם מהרחוב, צריך לעשות זאת משרד החנוך. פעם חשב הממשלה וחילק זאת אחרת. אבל ברגע זה לא נעשה מזה ענין. בסטאטוס קבו הקיים יש דבר כזה. יכול מאד להיות שפעם נשב ונגיד, לפני ששרים יבחרו להם תיקים, אם מישהו ירכיב את הממשלה, ידע שחנוך כולל זה וזה ומשרד העבודה איננו כולל זה וזה.

השר ח. גבתי: בהזדמנות זו נדבר גם על בתי ספר חקלאיים.

רה"מ ל. אשכול: לא נעסוק בסעיפים שעברנו עליהם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני טוען על הסתייגות בענין החיכנון שלא נרשמה.

רה"מ ל. אשכול: לא הגענו עדיין לזאת.

השר פ. ספיר: אני מבין שכל הענין עומד כבר שנה בסדר היום של הממשלה על הרשויות השונות לעניני חנוך. אין לי ספק שהחלוקה לשתי רשויות עולה כסף לממשלה. שתי רשויות מטפלות בדבר ויש להן מנגנונים נפרדים. איני אומר שבהזדמנות זו צריך לפתור את הבעיה, אבל הבעיה תובעת את פתרונה,

כי באופן טבעי לא יוכל להשאר המצב הקיים. כך משרד העבודה מרחיב לאט לאט את פעולותיו בשטח החנוך ועוד מעט יהיה משרד חנוך שני. אינני רוצה לדבר על ההסדר שצריך להיות. אבל אנחנו מדברים על יעילות ובכל פעם אנחנו בוחרים ועדת-יעילות אחרת, ואנחנו עושים דברים לא יעילים.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> זה נכון, אבל אינני יודע מי עשה זאת. יש אולי מקום לדון על כך. כבר דברו על זה הרבה פעמים. מתחילים לומר: עשה פה כך, הוצא מפה והכנס לשם, אבל אי אפשר להסתדר והולכים כדאשתקד. אנחנו ממליצים ומשאירים ירושה שיעיינו בדבר הזה. אולי יש לעשות תיקונים עוד במשרדים שונים. הצעתי למשל להוציא את עניני התיירות ממשרד ראש הממשלה ולעשות מזה תיק לחוד.

אנחנו עוברים לפרק ה' וכל מאן דבעי להביא אבעיות וקושיות, יעשה זאת.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> בסעיף 2 נאמר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את "התכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."
מי יעבד את התכנית הארצית ? האם ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה ? נתקבל כבר בכנסת חוק התיכנון ולפיו צריכה המועצה הארצית לתיכנון לעבד את התכניה הארצית, ובמועצה ארצית זו יש רוב לממשלה. צריך איפוא לומר: "וכן תעבד המועצה הארציה לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>השר ע. גוברין:</u> בסדר.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אותו הדבר ביחס לסעיף 3.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמו לגבי פרק א' אני מציע שגם פה ידובר באופן חיובי קונסטרוקטיבי ולא לעורר מריבות שאינן במקומן. פה אנחנו מדברים רק על אזורי הפיתוח. איננו מדברים על "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970". נאמר: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורשת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

סגן השר י.ש. בן-מאיר: האם אפשר לחלק את אזורי-הפיתוח ?

השר פ. ספיר: לשם מה לך שתקבל מחר טלפונים מתל-אביב ומחיפה, שהן בכלל לא גדלו או גדלו פחות מאשר איזה ישוב שהוא ?

רה"מ ל. אשכול: משום כך הכנסנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

השר פ. ספיר: אני חוזר איפוא ומציע שבסעיף 1 ייאמר "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח עד 1970".

רה"מ ל. אשכול: מה מפריעה אותך הסיפא האומרת "משרדי הממשלה יתאימו תכניותיהם ופעולותיהם ל"תכנית ארצית" זו" ?

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא מציע למחוק את המלים "בישובים העירוניים".

רה"מ ל. אשכול: אפשר להעמיד נקודה אחרי המלים "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

השר פ. ספיר: גם זה אפשרי. אבל אתה דן פה על אזורי פיתוח.

מר מ. סילברסטון: המלים "היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים" אינן חלק מההוראה האופרטיבית של הסעיף, זה היה רק השם הארוך של הועדה. אפשר לכתוב "את ההצעה המפורטת שהוכנה".

השר פ. ספיר: מה התן לך הכתיבה הזאת ? אתה צריך לדאוג להיקף הגידול של אזורי הפיתוח. למה תתעסק בענין שאומרים כי לא לזה נבחרה הועדה ? נדמה לי שהנוסח שאני מציע עונה על הענין.

רה"מ ל. אשכול: אנחנו יכולים בכלל לחיות בלי זה. מה שזה ישנה, נראה בעוד עשרים שנה. אני מבין שכל הכוונה היא להביא לכך, שאם יגדל שם יותר, יגדל פה פחות. מה אנחנו מפחדים לומר זאת ?

השר ח. גבתי: הכל יודעים.

השר פ. ספיר: נניח אפילו שמחר תצליח כבר להעביר צעירים ממקומות אחרים לאזורי פיתוח על ידי כל מיני תמריצים שאתה נותן בענין שיכון קבע לזוגות צעירים ולבעלי מקצוע. אבל נדמה לי כי כפי שהצעתי, טוב

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

יותר שנדבר רק על אזורי-פיתוח.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> תשאיר את המאמץ לתרץ את קושיתי. הדרי קושיא לדוכתיה.

<u>השר ח. צדוק:</u> פה מדברים על הצעה שכבר הכינו אותה. מאשרים אותה כבסיס.

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> היא לא נשרה בשום מקום.

<u>השר ח. צדוק:</u> את ההצעה שהיא דנה בהיקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים איננו יכולים לקרוא בשם אחר, כי זה התוכן שלה.

<u>השר פ. ספיר:</u> לא ראיתי תחלה את המסמך בדבר האוכלוסיה שתהיה בכל מקום ומקום. עכשיו הדבר עוד יותר ברור ואני תומך עוד יותר בהצעתי.

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> הוקמה ועדת תיכנון על ידי מישהו, על ידי הממשלה, שהיא נקראת כך וכך. האם אנחנו יכולים פתאום להגיד: מה זה ומי זה ? מה זה שייך לנו ?

<u>המזכיר ש. צוריגרין:</u> פה מדברים על הצעת ועדת לב-כוכב שועדת השרים הקימה אותה. אין לה שום סטאטוס חוקי פורמלי.

<u>השר ח. גבתי:</u> אם אנחנו מדברים על כך איך להזיז אנשים לאזורי הפיתוח, יש הגיון רב בהצעתו של ספיר, אם איננו כבולים לועדה מסויימת ולתכנית מסויימת שהיא כוללת את כל הישובים העירוניים. אם היא כוללת את כל הישובים העירוניים, היא תהיה מצורפת לתכנית הזאת. בזה שאנחנו רק נגיד "זורי פיתוח", איננו אומרים שום דבר.

<u>מר ד. סנה:</u> ועדת לב-כוכב קבלה את המינוי מועדת השרים הזאת, וההצעה אומרת שאנחנו מאשרים את חלק מעבודת ועדה לב כוכב על גידול ערי הפיתוח. לי יש ספקות אם החלוקה צריכה להיות כך או אחרת. על מנת לא להכנס לויכוח בסטדיה זו, יש לאשר את התכנית במדה שהיא נוגעת לערי הפיתוח.

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> אני מציע להכניס למרכאות את המלים: "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים".

המזכיר ש. צריברין: הועדה נקראת "הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה".

השר ח. גבתי: אם כן צודק ספיר.

השר ח. צדוק: יש לכתוב: "מאשרים כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות, את ההצעה המפורטת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה במדה שזה נוגע להיקף הגידול של האוכלוסיה באזורי הפיתוח".

רה"מ ל. אשכול: זה גרוע עוד יותר.

השר ח. צדוק: אותו החלק אנחנו מקבלים, היתר נשאר פתוח.

רה"מ ל. אשכול: אנחנו רוצים לשים את הראש תחת החול, אם אתה מחליט שאתה מהיום והלאה מביא את היהודים רק לאזורי הפיתוח. זאת קבעת כבר פה. אפשר להיתמם ולמחוק את הסיפא ואחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" להעמיד נקודה.

השר ע. גוברין: אני רוצה להעיר לדברי שר האוצר. בויכוחים האחרונים של הועדה הזאת אחזנו כל הזמן בשיטה ללכת בדרך החיוב. לכן גם מוצע סעיף 1 לאחר שתיקנו אותו. לא כתבנו כל הזמן מה לא לעשות. הכל יודעים מהי התכנית הזאת. מה שמציע ספיר אי אפשר לכתוב אבל אפשר למחוק את המלים "בדבר היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970".

רה"מ ל. אשכול: אנחנו מאשרים רק חלק מההצעה שבזה עסקתם כל השבועות. אחרי המלים "לפיזור האוכלוסיה" מעמידים נקודה. אנחנו הוספנו בישיבה הקודמת את המלים "תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות". יאמרו שתל-אביב צריכה לגדול עוד ב-20,000 נפש או צריכה לפתוח עוד 1,000 מפעלים.

השר ע. גוברין: שמענו את ההערה של בן-מאיר. נכון שיש לממשלה רוב במועצה הארצית לתיכנון. אבל אנחנו רואים חשיבות כזאת לענין שמן הראוי, בהתחשב בזה שהתנאים משתנים, כי ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תתן הוראות כלליות לשליחי הממשלה היושבים במועצה הארצית לתיכנון.

רה"מ ל. אשכול: מדובר על סעיף 2 האומר: "ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה תבדוק מפעם לפעם את ה"תכנית הארצית" לשנת 1970, על מנת להתאימה לתנאים המשתנים, וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980."

<u>סגן השר י.ש. בן-מאיר:</u> ויש לכתוב "וכן תעבד "תכנית ארצית" לשנת 1980 על ידי המועצה הארצית לתיכנון בהתאם לחוק התיכנון והבניה".

<u>השר ח. גבתי:</u> אני רוצה להציע לסעיף 1 תיקון סגנוני, היינו "ההצעה המפורשת שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה וכו' תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות".

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> סעיף 2 בסדר.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני חייב עוד לחזור לסעיף הקודם, ולא מפני שאני אינטרסנט. האוצר איננו אינטרסנט בשום דבר.

יש שם שני מיני טבלאות. לאחר שראיתי את החומר ברגע זה אני מציע שנדבר רק על הטבלה של ערי הפיתוח.

<u>השר ע. גוברין:</u> כך אנחנו עושים.

<u>השר פ. ספיר:</u> אני רואה את זה כמכשול לקראת סערה שתקום מחר. אני מסכים שנתווכח על עצם הענין של תל-אביב וחיפה. אולם לשם מה עלי לנגוע עכשיו בענין ולומר שחיפה תגדל רק ב-32,000 נפש ועם הקריות ב-27,000 ? האם צורך בדבר שנקבל מחר טלפונים בלי סוף ושיעשו לנו סקנדלים ?

<u>רה"מ ל. אשכול:</u> אתה מציע ללכת בדרך של חצאי-אמת ?

<u>השר פ. ספיר:</u> היות ומהיום הראשון לא התפעלתי כשזה נאמר, הרי גם בענין זה לא אתפעל.

לפני שלשה שבועות טלפנתי אליך ואמרתי שקבלתי אולי 20 פניות טלפוניות "תראו איך זה יתנקם בכם" בענין לשון הרע. זה מאותו סוג של דברים, ועוד פחות פרקטי מזה. נמיר יופיע שוב עם הפתקה שלו.

<u>השר ע. גוברין:</u> אני מתפלא מאד על שר האוצר שבא-כוחו לא טרח למסור לו מה שהיה בועדה. בפירוש החלטנו בישיבה הראשונה של ועדת המשנה שאין אנחנו מזכירים את כל הטבלאות ואין הן שייכות לנו. כאן

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

מדברים על כך בכמה נפחית את האוכלוסיה באזורים העירוניים. אין אנחנו מקבלים את כל המהלך בגלל הנימוקים שאתה אמרת..

השר פ. ספיר: חוץ מזה אני תומך בטקסט שהציע גבתי.

רה"מ ל. אשכול: יש לי הצעת-פשרה. אני מציע למחוק את המלה "המפורשת" אחרי "ההצעה" נעמוד לפני דין גם של נמיר וגם של אבא חושי. שנה שלמה מסתובבים מסביב לזה ומפחדים. בשנה הרביעית של הכנסתצריך לראות מה יש עוד למהר ולקיים, בשנה הראשונה בודקים מה הבטיחו.

בענין חוק לשון הרע נסחדר עם העתונאים. עכשיו הולכים לעשות כדבר הזה גם באנגליה. דברתי עם אורלשן והוא אמר לי - הוא עכשיו יושב ראש מועצת העתונות: הם יתפלאו לשמוע מפני שהצבור איננו הפקר.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: הוא אמר דברים בוטים ביותר במסבה ב"דבר".

רה"מ ל. אשכול: אין צורך לכתוב את המלה "המפורשת". צריך דווקא לפרט שתל-אביב תוכל לגדול רק ב-37,000 ? ואם היא תגדל ב-38,000 נפש, צריך כבר להפוך עולמות ? אשר לניסוח ממונה על כך גבתי.

השר ח. גבתי: נאמר: "ההצעה שהוכנה על ידי הועדה הבינמשרדית לפיזור האוכלוסיה בבבב היקף הגידול של האוכלוסיה בישובים העירוניים עד 1970 תשמש כבסיס ל"תכנית ארצית", תוך התאמה ושינויים מחוייבי המציאות.

רה"מ ל. אשכול: לוקחים הצעה כבסיס, אחרי כן אין מתאימים אותה.

השר ע. גוברין: אני וצדוק עוד נשב על זה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: בסעיף 2 הוסיפו את הדברים האלה ?

רה"מ ל. אשכול: בסעיף 3 אין הערות.

השר ע. גוברין: כך גם ביתר הסעיפים..

המנכ"ל ע. מסר: לנו יש הצעה, להקדים את כל פרק ה' כדבר ראשון, ואני רוצה לנמק את הצעתנו בשני משפטים. קודם באים ונותנים פרוגרמה, מה רוצים להשיג, אחרי כן אומרים כיצד רוצים להשיג זאת. מה התכנית ? פיזור האוכלוסיה. מה האמצעים ? שיכון, חנוך וכדומה.

רה"מ ל. אשכול: מעניין לשמוע את גוברין מדוע הוא יהיה נגד.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

השר ע. גוברין: ההצעה הזאת היתה בועדה.

רה"מ ל. אשכול: אין זה נימוק.

השר ע. גוברין: התנגדנו לכך מטעם פשוט: אנשי אזורי הפיתוח רוצים ב"תכלית", לכן אנחנו מתחילים מהענינים המעשיים הקונקרטיים מה יעשה כל משרד. התכנית היא למעשה בשביל הממשלה. אמרנו שזהו ענין פנימי. הם מתענינים בזה מה ייעשה מחר מחרתיים על ידי משרד המסחר והתעשיה ועל ידי משרד החנוך. אנחנו מדברים איפוא תחלה על האמצעים הכלכליים ועל מה שייעשה בשטח החנוך. זה יעשה שליחות שלהם ויחזק אותם.

רה"מ ל. אשכול: אני מצטער לומר שנדמה לי כי מסר צודק.

השר ח. גבתי: אני מציע לשנות את הכותרת של פרק ה', היינו במקום לכתוב "תכנון פיסי ומדיניות קרקעית" יש לכתוב "תכנית לפיזור האוכלוסיה".

רה"מ ל. אשכול: טוב, יהיה "תכנית לפיזור האוכלוסיה בארץ". אשר לפרק האחרון בדבר מעקב, אינני מתנגד לכך שמשרד ראש הממשלה יעקוב אחרי ביצוע המדיניות של פיזור האוכלוסיה.

השר ע. גוברין: הפרקים ו' וז' נתקבלו.
אני מודה לכם מאד.

מ ח ל י ט י ם לאשר החלטה-תיקונים בהמלצת הועדה הבינמשרדית בדבר ביצוע מדיניות הממשלה בענין פיזור האוכלוסיה, לאשר התכניה לפיזור האוכלוסיה המצורפת בזה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 17:12

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

פרוטוקול סטנוגרפי
מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה
ירושלים, יום ג' ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965

מ.א.

השתתפו: ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - היו"ר
שר העבודה י. אלון
שר החקלאות ח. גבתי
שר התיירות ע. גוברין
שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר
שר הפנים מ.ח. שפירא
שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי
ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס - משרד הפנים
א. בורכוב - הרשות לתכנון כלכלי
ד. סנה - משרד השכון
ש. לנדמן - משרד הפנים
צ. פינס - משרד השכון
י. צור - משרד הפנים
ע. קרון - משרד הפנים
ע. קמיר - משרד ראש הממשלה
מ. ניר - מזכיר הועדה

היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה. נשמע דברי מלואים לדו"ח הועדה לתכנון פיזור האוכלוסיה.

פרוטוקול סטנוגרפי
מישיבת הועדה הבין-משרדית לענין פיזור האוכלוסיה
ירושלים, יום ג', ב' בשבט תשכ"ה - 5 בינואר 1965

ס.א.

נוכחים: ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול - יו"ר
שר העבודה י. אלון
שר החקלאות ח. גבתי
שר התיירות ע. גוברין
שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר
שר הפנים מ.ח. שפירא
שר הפיתוח והשכון י. אלמוגי

ש. אמיר - משרד המסחר והתעשיה
א. ברוצקס - משרד הפנים
א. בורבוב - הרשות לתכנון כלכלי
ד. טנא - משרד השכון
ש. לנדמן - משרד הפנים
צ. פינס - משרד השכון
י. צור - משרד הפנים
ג. קורן - משרד הפנים
ג. קמיר - משרד ראש הממשלה
ש. זיו - מזכיר הועדה

יו"ר ראש הממשלה ל. אשכול: ברשותכם, אני פותח את הישיבה.
נשמע דברי מבואם לדו"ח הועדה לתכנון
פיזור האוכלוסיה.

<u>מר ברוצקס:</u> הועדה שהוקמה לפי החלטת ועדת שרים, קבלה הנחיה להגיש תכנית קונקרטית לפיזור האוכלוסיה, ולקבוע את היעדים הקונקרטים והאמצעים הפיזיים והכלכליים הדרושים להשגת מטרה זו.

מבחינת היעדים התבססה הועדה במידת מה על התכנית מרחיקת-הלכת של 4 מליון תושבים בשנת 1981, שעובדה על ידי אגף התכנון והוגשה על ידי שר הפנים לועדה זו.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה יהיה גודל האוכלוסיה ב-1970?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> 3 מליון תושבים.

<u>מר ברוצקס:</u> ההתקדמות בפיזור האוכלוסיה עד כה הושגה בעיקר על ידי הכוונת עולים. ואם דעת הועדה היתה, שאחת הדרכים העיקריות לפיזור האוכלוסיה היא - הגדלת אחוז הותיקים באזורי הפיתוח, הרי בכל זאת יעדים אלה מושגים במידה רבה על ידי הכוונת עולים. השגת יעדים אלה בעתיד מחייבת הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> בשנים הבאות?

<u>מר ברוצקס:</u> בחמש השנים הבאות. וזה יותר ממה שהיה עד כה. למעשה עד כה הופנו לאזורי פתוח פחות מ-60%. הועדה רואה צורך בהגברה מסויימת של הכוונת העולים לעומת מה שהיה מקובל עד כה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כמה הופנו לאזורי הפיתוח עד כה?

<u>מר ברוצקס:</u> פחות מ-60%.

<u>שר/האוצר המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> בחמש השנים האחרונות מפנים לפחות 60 אחוז מהעולים לאזורי פיתוח.

ראש הממשלה ל. אשכול: ועכשו אתם מציעים להפנות לאזורי פיתוח 68% מה עולים?

מר ברוצקס: כן, לעומת 55-60% שהופנו בשנים האחרונות. הועדה ממליצה על הפניית 68 אחוז מהעולים לאזורי הפיתוח בהתחשב במגבלות הדמוגרפיות, הכלכליות והחברתיות הכרוכות בכך. הפניית 68% מהעולים לאזורי פיתוח מחייבת שורה ארוכה של אמצעים די תקיפים גם מבחינה קונסטרוקטיבית וגם מבחינת מתן תמריצים גדולים יותר, בעיקר לוותקים.

שר הפנים מ. ח. שפירא: באיזה שטח?

מר ברוצקס: הכוונה היא לסיוע למפעלים תעשייתיים, העלאת רמת השירותים; אמצעים רספרקטיביים, כמו ויסות הבניה הצבורית; ואמצעים פיזיים , כמו - xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx אי הרחבת הערים ברצועת החוף, הגבלת ממדי התעשיה באזור תל-אביב ובמידה פחותה באזור רצועת החוף בכלל.

ברוב גדול קבלה הועדה את העקרון, שבתקופת חמש השנים הקרובות יש לכוון את כל המאמצים לביסוס הקיים; כלומר, ביסוס הערים שנוסדו בשנים האחרונות, מלבד שתי ערים, שאחת מהן כבר החלה להתפתח - כרמיאל, והשניה עדיין נמצאת באופק - מודיעין , שלמעשה היא מהווה העברת הפיתוח העירוני של תל-אביב למקום מתאים יותר.

הוכר שבתנאים מסויימים רצוי לה תחיל בפיתוח תבשור.

ראש הממשלה ל. אשכול: נוסף על פיתוח העיר מודיעין, או שהדבר

ראש הממשלה ל. אשכול: [illegible] 68% [illegible]

[illegible]: [illegible] 55-60% [illegible] 68 [illegible] 68% [illegible]

[illegible]: [illegible]

[illegible]: [illegible] XXXXX XXXXX XXXXXX [illegible]

[illegible]

[illegible]

ראש הממשלה ל. אשכול: [illegible]

מחייב לעכב פיתוח העיר מודיעין.

מר ברוצקס: רוב הועדה היה בדעה, שעד סוף שנת 1970 יש לה גיע ל-10,000 תושבים במודיעין. מלבד זאת גרסה הועדה - אחרי בדיקה מחודשת של סיכויי ההתישב ת החקלאות - שבסוף תקופה זו יש להתחיל בהקמת עיר הבשור.

אשר לפיתוח הערים שכבר נוסדו, ממליצה הועדה על מתן עדיפות מסויימת לאותן ערים שמספר האוכלוסין בהן הוא 5000-4000-3000 כדי להגדיל מספר האוכלוסין ב הן ועל ידי כך ליצור בסיס יותר איתן לפיתוח השירותים. אם תועלה רמת השירותים בערים אלה יהיה ב כך כדי להגדיל כוח המשיכה של ערים אלו לגבי הוותיקים.

בדו"ח שהמציאה הועדה יש מבלות של היעדים המפורטים; אלה הם אותם יעדים שבזמנו הציע משרד הפנים.

לגבי רצועת החוף, שתגדל באופן יחסי בהיקף קטן יותר מאזורי הפיתוח, ממליצה הועדה על מתן עדיפות לאותם ישובים שיכולים להתרחב על שטחי אדמה שאינה חקלאית, כמו: נתניה, אשדוד או ראשון לציון; ולצמצם גידול המושבות מצד אחד ומצד שני לצמצם את הריכוז המופרז בתל-אביב וסביבתה.

היות והועדה ממליצה על שורה של עדיפויות בשטח הכלכלי, בשטח השיכון ובשטח השירותים, סבורה הועדה שחייב להיות מפתח מוסכם איפה לתת ההקלות ובאיזו דרגה. לכן ממליצה הועדה על חלוקת הארץ ל-6 אזורי עדיפויות; ברור שבעדיפות הראשונה מצויות ערים כאילת ומצפה רמון מצד אחד, ונצרת עילית ומעלות מצד שני; בעדיפות שניה - צפת ואזור הנגב הצפוני, - אופקים , נתיבות ושדרות; ובעדיפות ששית - תל-אביב וחיפה על פרבריהן, ואותם ישובים שמבחינת שמירת הערכים החקלאיים רצוי גידולן

המנימלי.

הועדה ממליצה לתת את התמריצים, עליהם החליטה, בהתאם למיון זה של אזורי הארץ.

אשר לאמצעי התכנון הפיזי, היות ובדרך כלל תכניות-מתאר לערים נערכות לתקופה של 20-25 שנה - ותכנית המתאר כשלעצמה איננה מכשיר לויסות הרצוי - ממליצה הועדה על תכניות לחלוקה הרצויה של האוכלוסיה. עם קבלת חוק התכנון בכנסת נוצר מושג של "תכנית ארצית". והתכנית הארצית שהיא הבסיס לתכנון הפיזי ובודאי לפיזור האוכלוסיה, חייבת להיות תכנית של החלוקה הרצויה של האוכלוסיה המתאשרת על ידי הממשלה והופכת למסמך הקובע פעולות התכנון והפתוח הכלכלי.

הועדה ממליצה על תכנון אזורי יותר משולב ויסודי כמכשיר המסייע לפיזור האוכלוסיה. ומדגישה חשיבותן הגדולה של תכניות המתאר המבוססות את פיתוחם של ישובים בודדים; ודורשת הקפדה מלאה - שלא היתה עד כה - על כך שהתכנית תותאם התאמה מלאה ככל האפשר ליעדים הדמוגרפיים שיקבעו בתכנית חלוקת האוכלוסיה.

היות והועדה סבורה שתכנית-מתאר כשלעצמה, עם כל חשיבותה, איננה מהווה מכשיר לויסות, כי היא מכוונת ל-20 שנה, ואם ראש העיר הוא איש אנרגי, הוא יכול לבצעה תוך שלוש שנים-הוא יכול להקים מפעל תעשייתי ועל ידי כך להגדיל מספר האוכלוסין בעירו - יש צורך להכניס מושג חדש המקובל זה מכבר בארצות הגוש המזרחי, והיום במידה מוגבלת גם בצרפת: חלוקת תכנית המתאר לשלבים של 5 שנים ורכוז פעולות הפיתוח המוניציפליות בתחום השכון הצבורי והממלכתי, וויסות הפיתוח התעשייתי על ידי חלוקה לאזורי פיתוח. זאת אומרת שבחמש השנים הקרובות יתרכז כל המאמץ בפתוח שלב זה של התכנית.

רוב הועדה המליץ על הקפאת השטחים המיועדים לשלושת השלבים הנוספים. אנא כשלעצמי הסתייגתי מהמלצה זו, כי היא נראתה בעיני רדיקלית מדי. אבל רוב הועדה בדעה שכל המאמץ הצבורי והממלכתי בפיתוח ובניית התשתית צריך להתרכז בשלב הראשון. עם זאת היה ברור לועדה שלא בכל המקרים ניתנת חלוקה כזאת לשלבים. אבל ברוב המקרים היא ניתנת, ועל כן היא יכולה להוות אחד האמצעים המרכזיין להסדרת המדיניות הקרקעית. אלה הם האמצעים של התכנון הפיזי, עליהם ממליצה הועדה.

אשר לאמצעים הכלכליים, ממליצה הועדה על סיוע לפיתוח בסיסי בהתאם לעדיפויות; הועדה ממליצה על הוזלת השכון באזורי הפיתוח לעומת השכון ברצועת החוף. ואמצעים לויסות הבניה הצבורית שתהיה להם השפעה על פיזור האוכלוסיה.

הועדה ממליצה על מתן עדיפות בהשקעות ממלכתיות בתחום השירותים, ובעיקר בשטח החנוך; כי פזור האוכלוסיה מהווה בעיה חברתית יותר מאשר בעייה תעסוקתית; וקיימת לא רק בעיה של פזור האוכלוסיה אלא בעיה של זרימה חזרה של תושבי אזורי הפיתוח לאצועת החוף, שנגרמת לא רק בגלל הגאות הכלכלית ברצועת החוף, אלא בגלל הרמה הגבוהה יותר של השירותים ברצועת החוף. לכן חייבת להיות קומפנסציה בשטח זה על ידי מתן עדיפות גדולה בהשקעות לבי"ס תיכוניים , שירותי בריאות ושירותים אחרים ברמה של התשתית וברמת הדיור, שתהווה משקל נגדי לכוח המשיכה של רצועת החוף.

כמובן, לכל זה יש מחיר ויש גם יתרונות, נוסף על היתרונות הכלליים, הבטחוניים וההתיישבותים; כי עצם ההצטופפות באזור תל-אביב מעלה את ההוצאות בשטח התחבורה ובשטחי השירותים השונים. לכן יש בכך גם חסכון כלכלי-כספי. אבל הועדה לא עשתה את המאזן המדוייק, כי עשיית מאזן כזה מחייבת מחקר רציני.

אין ספק שפידור האוכלוסיה עולה במחיר מסויים. מכך נובעות המגבלות של היעדים שהצבנו לעצמנו.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בדף 5 של הדו"ח נאמר: "ב -1970 רואה הועדה כיעד שניתן להגשמה את הכפלת חלקה של האוכלוסיה הכללית באיזורי הפיתוח עד 32% לעומת 30%". זאת אומרת שהיעד הוא גידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח ב-3%?

<u>מר ברוצקס</u>: כן.

<u>השר ע. גוברין</u>: רצוני לומר מה הן הנחות היסוד שלי. הנחה יסוד ראשונה היא, שאילו עמדנו רק בפני השאלה של ביסוס אותן עיירות פיתוח, שאנו פועלים בהן עכשו, הרי פרט לכמה עיירות פיתוח בהן המצב קשה, יכולים היינו לומר כי המצב בעיירות הפיתוח מניח את הדעת. מבחינת הפיתוח התעשייתי של עיירות הפיתוח, חלה התקדמות עצומה. במשך השנים הוקמו מפעלים רבים באזורי הפיתוח. ב-1963 מספר המפעלים באזורי הפיתוח היה 959 והושקעו בהם 593 מליון לירות; מחצית הסכום ניתן כהלוואה על ידי הממשלה מתקציב הפיתוח ובנק התעשיה. מספר העובדים במפעלים אלה ב-1963 היה קרוב ל-36000 עובדים. ב-1964 מספר המפעלים הגיע ל-1141; זאת אומרת נוספו 180 מפעלים שהושקעו בהם 155 מליון לירות, ומספר ה עובדים עלה ל-42000. כלומר כ-5500 עובדים נוספו בתעשיה ובמלאכה, שהם יסוד מוסד של עיירות הפיתוח.

ואשר לתכניות לעתיד, ההנחה הי א שבשנתים הקרובות יתווספו 15,000 מקומות עבודה נוספים באזורי הפיתוח. וההשערה היא שב-1965 נגיע לתוספת של 6000-7000 מקומות עבודה וב-1968 נגיע לתוספת 8000 מקומות עבודה.

יכולתי להאריך הדבור על התכניות בעתיד, אבל לא אעשה זאת, כי איננו עוסקים בזה עתה. אילו דנו על עיירות הפיתוח, מבחינת מעשי הממשלה בהן, הרי המצב יכול היה להניח את הדעת פחות או יותר. אבל איננו דנים היום רק על התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אני מחזיק תודה למשרד העבודה שהמציא לי טיוטת המחקר שערך על עיירות הפיתוח. מחקר זה מגלה בפנינו תמונה שונה על המצב בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית. ולמצב זה יש השלכה גם על מצב התעסוקה בעיירות הפיתוח.

אם אנו דנים על מה שעשתה הממשלה באיזורי הפיתוח בשמונה השנים האחרונות , אני חושב - והפעם אינני מעיד על עיסחי - שכל הממשלה יכולה להתגאות במעשיה גם מבחינת פיזור האוכלוסיה, אם כי בשטח זה לא נתמלאו כל התקוות. 180 אלף תושבים ב-21 עיירות הפתוח המופיעות בדו"ח של משרד העבודה, מהווים 8,5% מהאוכלוסיה היהודיה בארץ; ב-1957 היוותה אוכלוסיית עיירות הפיתוח פחות מ-5% מהאוכלוסיה היהודית; ב-1961 הגיעה ל-6% ובשלהי 1964 התקרבה ל-9% מכלל האוכלוסיה היהודית. לאור התפתחות זו אפשר להניח כי אם נממש את היעדים של פיזור האוכלוסיה, תגיע אוכלוסיית אזורי הפיתוח ל-12% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ.

שני גורמים הביאו לגידול האוכלוסיה באזורי הפיתוח: העליה והריבוי הטבעי. בשעה שהריבוי הטבעי בארץ הוא 92 לכל 1000 נפש , הרי בעיירות הפיתוח הריבוי הטבעי הוא 170 לידות לכל 1000 נפש.

לעומת זאת הודות לרווחה שבאשליה השוררת אצלנו, קיים תהליך חמור מאד, שראשיתו מבחינה חב רחיח וסופו מבחינה מקצועית. בעיירות הפיתוח קיימת מידה נמוכה מאד של יציבות האוכלוסיה. מ-1961 העתיקו 48,000 איש מתושבי עיירות הפיתוח מקום מגוריהם לאזור החוף. 48,000 איש אלה מהווים 40% מאוכלוסיית עיירות הפיתוח ב-1961. שעור התחלופה באזורי הפיתוח גדול פי ארבע משעור התחלופה הארצי. ורובם המכריע - למעלה מ-90 אחוז - של העוזבים את עיירות הפיתוח הם יוצאי אירופה ואמריקה.

כאשר אנו אומרים שהמקום לפיזוג גלויות איננו רחוב דיזנגוף אלא עיירות הפיתוח, זה דיבר ריק שאין לו כיסוי; כי קרוב ל-9% מכל המועסקים בעיירות הפיתוח, שהם 4500 איש - והם מועסקים בתפקידים בכירים בתעשיה, בנין ושירותים - גרים מחוץ לעיירות הפתוח.

לעומת זאת רצוני לציין כמה תופעות חיוביות. ראשית, מספר המועסקים בתעשיה ובמלאכה מגיע ל-38 אחוז מכלל המועסקים בעיירות הפתוח. כל הזמן חשבתי שהתעשיה מעסיקה 21-22%.

<u>פ. ספיר:</u> התעשיה מעסיקה 24%.

<u>השר ע. גוברין:</u> מספר המועסקים בחקלאות, עליה התבססו עיירות הפיתוח בעבר, ירד. ומספר המועסקים בענף הבניה עלה. בענפי השירותים השונים מועסקים 23%.

מכאן אני מגיע לשתי מסקנות:

א) אם איננו רוצים לפזר מעט המרץ שלנו על פני 7 ימים, עלינו לחזור בנו מההחלטה על פיתוח הבשור ומודיעין.

ב) אין תקווה שנפליח לבסס עיירות הפיתוח מבחינה חברתית ותעסוקתית - גם אם יוקמו בהן מפעלים תעשייתיים - אם לא נמצא דרך לעכב ג ידולו והתפשטותו של אזור החוף. ואנו עלולים לעמוד באחד הימים בפני מצב קטסטרופלי בעיירות הפיתוח מבחינה חברתית, כי ברובן המכריע של עיירות הפיתוח, לא תהיה חברה. ולא יהיה מזוג גלויות, כי לא יהיה מה למזג, פרט לנשואין של יוצאי אפריקה עם יוצאי אסיה.

בזמנו, לאחר בירורים שקיימתי עם השר ספיר, הגשתי הצעה בדבר הדרכים שיש לנקוט בהן כדי לחזק את XXXXX עיירות הפיתוח. הגעתי למסקנה שכל עוד תמשך הרווחה באזור החוף , התמריצים שאנו נותנים לאזורי הפיתוח לא יועילו.

בקשתי מהשגרירים שלנו באירופה להשיג חמר על הדרכים בהן נוקטות אנגליה ואיטליה לפיתוח אזורי הפיתוח שלהן. (בהזדמנות זו אני מודה לשגרירים על החמר ששלחו לי). אני מודה שלארצות אלו יש יכולת גדולה משלנו. אבל לעומתן אנו עושים את המנימום שבמנימום גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד הפנים, גם בתחום הפעולה שצריך לעשות משרד העבודה, גם בתחום פעולות הב נקים וגם בתחומים אחרים. אני מניח שגם באנגליה ואיטליה הגורם הבטחוני יש לו חשיבות. האנגלים אינם רוצים להרחיב את לונדון,והצרפתים אינם רוצים להרחיב את אזור פריז, והאיטלקים אינם רוצים להרחיב את אזורה של רומא.

היות והזמן העומד לרשותנו הוא קצר, לא אקרא בפניכם שורת ההצעה שהיה בדעתי להציע, ואשר הן תוצאה של המחקר שערך משרד העבודה. אציין רק את העיקריות שבהן:

א) הפסקת פיתוח הבשור ומודיעין;

ואילו יכולתי לבטל כמה עיירות פיתוח קיימות, א הייתי עושה זאת ברצון.

כי יש כמה עיירות שאינני רואה תיקון להן.

ב) הגבלות על פיתוח אזור החוף; כמובן, אם יש לנו הכוח לעמוד בהן.

<u>שר הפנים מ.ח. שפירא:</u> מה פירוש הדבר?

<u>השר ע. גוברין:</u> לדוגמה - אי ביצוע"תכנית ל' " בתל-אביב;

ג) שנוי רדיקלי מרחיק לכת בתנאים שאנו נותנים לאזורי הפתוח בכל התחומים: מחיר ש כון שונה מאשר באזור החוף; שכון ותיקים שונה מזה שבאזור החוף. אני יודע שהמדובר הוא במליונ י לירות.צ...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ואינך נבהל?

<u>השר ע. גוברין:</u> לא, אינני נבהל. כי אם לא נעשה זאת, פיזור האוכלוסיה, או כפי שאני אומר איכלוס מלוא הארץ - לא יקום ולא יהיה.

והערה אחרונה, נראה לי שעם הפעלת נמל אשדוד, העיירות אופקים ושדרות יתפתחו בקצב מהיר יותר. לא כן המצב בגליל. אם אנו רוצים לתקן את מצב הדברים בחצור, מעלות וקריית שמונה, אנו צריכים תת להם תנאים מיוחדים במסגרת התנאים לאזורי הפיתוח.

את הצעותי המפורטות אמסור בכתב.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> לא אדבר על העבר . ברצוני לדבר על העתיד. אם לא יארע נס, תוך זמן קצר תסתיים העליה.
כבר עתה בונים את הדירות לעולים שיבואו ב-1965/66. התקציב לשנת 1965/66 כולל שיכון לעליה שתבוא עד סוף 1966. 2600 יחידות דיור נמצאות בבניה

והן מיועדות ל-100 אלף עולים. עם חיסולן של שתי הגלויות ברומניה ומרוקו, בארבע השנים הקרובות יבואו שרידי היהודים מארצות אלו ועולים מעטים מהמערב ודרום אמריקה.

בעיית ערי הפיתוח איננה בעיית העבודה או התעסוקה, גם אם פה ושם יש עדיין מחוסרי עבודה מעטים. מספיק שנביא למקום כזה מפעל אחד, והמקום יהפוך למקום שבו יש מחסור בכוח אדם.

לא ידעתי את המספרים שציין השר גוברין על חלופי האוכלוסין בעיירות הפתוח. מספרים אלה ששמעתים היום מחזקים בי את הדעה, שאם לא תקום תנועה שתציב לה מטרה פיזור האוכלוסיה, עלולים לקרות אסונות בערי הפיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כיצד מקימים תנועה כזאת?

<u>שרהאוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אינני בטוח אם צריך להוסיף תנאים לאזורי פיתוח מסויימים. כאשר יפתח נמל אשדוד, אני סבור שהערים יבנה, אשקלון ואשדוד, בעיותיהן הכלכליות והתעסקותיות תבאנה על פתרונן. צריך לתת לאזורי הפתוח הקלות בשטח החנוכי והחברתי. אם א ראש הממשלה יציג בפני הצבור תפקיד זה כתפקיד העיקרי בחמש השנים הקרובות...

<u>ראש הממשלה ל. אשכול:</u> זה הדבר הקל ביותר . השאלה היא הוא מספיק.

<u>שר האוצר, המסחר והתעשיה פ. ספיר:</u> אני חוזר ואומר שבעיית אזורי הפיתוח איננה יותר בעיית התעסוקה, אלא בעיה חברתית-צבורית מםדרגה ראשונה. אני מבין שפתרון בעיה זו איננו אקט

אקס+ חד-פעמי אלא פרוצס שיימשך שנים. אם נשכן את כל דיירי משכנות העוני בערים הגדולות, נצמצם פוטנציאל כוח האדם שאנו יכולים להעביר לאזורי הפיתוח.

אני מסכים לדעתו של השר גוברין, שאין לפתח אזור המודיעין. לגבי חבל השור, צריך לבדוק את הדברים. אבל אם אנו מדברים בקטגוריה של 6 שנים, אינני בטוח אם יהיה זה מעשה נבון אם נקים מרכז עירוני באזור ניצנה והסביה. מודיעין בעיני כמוה כפתח-תקווה או רמלה.

<u>מר סנה:</u> ברצוני למסור כמה נתונים על השיכון.

68% משיכון העוליה נבנים באזורים א' - ד';

4% בהתישבות; 18 אחוז באזור ה', 10 אחוז א בערים ה גדולות. הבניה הפרטית בונה אפס אחוז באזור א', 2% באזורים ב'-ג', 13% באזור ד' כולל ירושלים, 15% ב ישבות, 70 אחוז באזור ה', מהם 50 אחוז בגוש דן; מחצית כל הבניה הפרטית מתרכזת בגוש דן.

אני סבור שכל זמן שלא נשנה יעדי הבניה של היזמההפרטית, לא יתוקן המצב מבחינה זו. אחרי 10 שנים בנו בקריית גת 5000 יחידות דיור על ידי הממשלה ו-14,000 יחידות דיור על ידי היזמה הפרטית. אבל הקרקע לבניה הפרטית מחירה היה 5000 לירות לדונם.

על כן ה צעתי היא שתעובד תכניה שתאפשר לתת לאלה הרוצים לבנות באזורים א'-ג' תנאים מיוחדים.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> כאשר אתה אומר "בניה פרטית" אתה מתכוון לקבלן פרטי או לעולה פרטי?

<u>מר סנה:</u> לקבלן הפרטי הבונה בשביל תושבי המקום שיש להם אפשרות לעבור משכון עולים לדירות בנות 90-60 ממ"ר.

דבר זה איננו קיים עד היום. ואם לא ניתן קרקע זולה ונעשה את פיתוח השטח על ידי מקורות ממשלתיים, היזמה הפרטית לא תבנה במקומות אלה. אין צורך לחלק קרקע חינם למטרה זו, אלא יש לתת קרקע למי שרוצה לבנות באזורי הפיתוח. בכל אותם מקומות שמינהל מקרקעי ישראל לא הקצה קרקע למטרה זו, החלה ספסרות בקרקע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> אתה מתכוון לאותו מקום שבו יושבים עולים שבמשך השנים התבססו מבחינה כלכלית והם רוצים לעבור לדירה טובה יותר, והם מוכנים לעבור לדירות שבונים קבלנים פרטיים?

<u>מר סנה:</u> הקבלנים הפרטיים אינם בונים עד היום בעיירות הפתוח, אפילו לא בבאר שבע.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> התוצאה היא שהאנשים ממשיכים לגור בדירות הקטנות?

<u>מר סנה:</u> לא, הם בורחים לתל-אביב. אחת הסיבות לתנודת אוכלוסיית ערי הפיתוח היא, שאלה שהתבססו מבחינה כלכלית עוברים לתל-אביב.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם מישהו חקר ולמד מדוע עוברים תושבי אזורי הפתוח לתל-אביב?

<u>מר סנה:</u> תושבי אזורי הפתוח עוברים לתל-אביב, כי בה הם יכולים להשיג תנאי שיכון טובים יותר, וחיי חברה ותרבות.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> האם בתל-אביב הוא מקבל דירה במחיר זול יותר?

<u>מר סנה:</u> בתל-אביב ערך הדירה עולה.

<u>השר פ. ספיר:</u> האורות של רחוב דיזנגוף מושכים אותו.

<u>מר סנה:</u> רק ב-7 ערים מערי הפתוח יש בי"ס תיכון. לכן אחד הדברים שעלינו לעשות בזמן הקרוב ביותר הוא - הקמת בי"ס תיכוניים בערי הפתוח.

<u>השר פ. ספיר:</u> כמה בי"ס תיכונים נמצאים בשלב של הקמה?

<u>מר סנה:</u> 2 בי"ס.

יש ערי פתוח שהאוכלוסיה בהן אינה עולה על 5000 נפש. כל זמן שלא יגיע מספר התושבים בכל עירות הפיתוח ל-10 אלפים, יקשה עלינו לפתור את הבעיות החברתיות והסוציאליות בהן. מתוך 23 עיירות פיתוח יש 14 עיירות שהאוכלוסיה בהן היא פחות מ-10,000 נפש. רק ב-4 עיירות פתוח עולה האוכלוסיה על 25,000 נפש. מכאן נובע שמדיניות הבניה צריכה להיות מכוונת להגדלת אותן עיירות שבהן יש פחות מ-10,000 נפש.

בשנים הראשונות הפנינו רוב העולים לאזורי הפתוח ללא כל סלקציה. התוצאה היא שמספר מקרי הסעד בקריית שמונה, ותקציב הסעד של קריית שמונה, גדולים מאלה של רמת גן. אנו צריכים להחליט, שעולה שעבר גיל הארבעים והוא מקרה סוציאלי, אין להפנותו לאזור פיתוח.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> ועדה זו תפקידה למצוא דרכים להקטין את האוכלוסיה במטרופוליטן ולהגדיל האוכלוסיה באזורי הפתוח. על עצם הענין אין בינינו חלוקי דעות. השאלה היא, מה ואיך לעשות. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים אמיצי לב לבדוק כל הצעה, אם ביכולתנו להגשימה, ואני מוכן לומר בעינים עצומים על כל מסקנה של 5 חברים אלה: כזה ראה וקדש. אני מציע אפוא שנטיל על 5 חברים יחד עם המתכננים

שהציעו הצעות, לבדוק מה ניתן לביצוע ומה לא.

אף אני מסכים שתנודת האוכלוסין מאזורי הפתוח לאזור החוף נובעת מהמשיכה לאורות דיזנגוף, להיכל התרבות ובתי התיאטרון שבערים הגדולות. את כל אלה לא נוכל להביא בנקל לאזורי הפתוח. משום כך הענין איננו פשוט כלל ועיקר. כל האנשים אוהבים לגור בכרך הגדול, ובפרט היהודים.

השר גוברין אמר שיש לתת לאזורי הפיתוח תנאי שיכון ושירותים שונים מאלה הניתנים בערים. השר ספיר אמר שמפוני משכנות העוני יש להעביר לאזורי הפתוח. אם אמנם נחליט כך, תבוא בטענות העיר תל-אביב ויבואו בטענות המפונים עצמם, כי הם עובדים בתעשיה הקיימת בתל-אביב.

ידוע לי שעל דירות בנות למעלה מ-100 ממ"ר מוטל מס דירה. ובכל זאת ברצוני להציע, כי הבנייה אא בתל-אביב תיוקר על מנת ליצור קרן לבנייה באזורי הפיתוח. אם אתם רוצים, יהיה זה מס פזור האוכלוסיה.

<u>השר י. אלמוגי:</u> במידה מסויימת אנו כבר עושים זאת.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול:</u> קשה לי לראות כרגע מקורות אחרים למטרה זו. אתם יודעים שהשלומים נגמרים. ואתם יודעים שהמגבית מספיקה על קצה המזלג להבאת העולים.

אם לבכם טוב עליכם, אני מציע שיוטל על 3-5 אנשים מאנשי המשרדים, לעבור על ההצעות השונות ולהגיע למסקנות מה הן ההצעות הניתנות לביצוע. לאחר שועדה מצומצמת זו תציע הצעות מתומצתות, נתכנס שוב לדיון בהצעות אלו.

<u>השר י. אלמוגי</u>: אני תומך בהצעת ראש הממשלה ומציע שיו"ר הועדה יהיה נציג משרד ראש הממשלה ובועדה ישתתפו נציגי משרדי השכון, הפנים, האוצר ומשרד המסחר והתעשיה. [illegible]

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: אינני רואה הכרח בשיתופו של נציג משרד ראש הממשלה בועדה זו.

<u>השר ע. גוברין</u>: אני נכון לרכז את הועדה.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: תרכז את הועדה.

<u>השר י. אלון</u>: זו ועדת שרים או ועדת מומחים?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: ועדת מומחים. מסקנות ועדה זו תובאנה לישיבת ה ועדה. הצעות ישנן. מה שנדרש הוא לנפות את ה הצעות ולבדוק מה מהן ניתן לביצוע ומה לא.

<u>השר י. אלמוגי</u>: האם לא נדון בישיבה זו בסעיף הבא?

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: אני מצטער, אני צריך לעזוב. אני מוכן לקיים ישיבה נוספת של הועדה.

<u>השר י. אלון</u>: אני מציע להעביר ענין מעלות לועדה.

<u>השר י. אלמוגי</u>: אינני מקבל הצעה זו. ענין מעלות הוא ענין עקרוני.

<u>היו"ר ראש הממשלה ל. אשכול</u>: בשבוע הבא נקדיש ישיבה מיוחדת לענין מעלות.
אני מודה לכם.
הישיבה נעולה.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

סודי

טיוטה
סטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל
ישיבת ועדה השרים לעניני כלכלה
י"א בתמוז תשכ"ה - 11.7.65

נכחו השרים : פ. ספיר - יו"ר,
י. אלון,
י. בורג,
ח. גבתי,
ע. גוברין,
ד. יוסף,
מ. כרמל,
ח. צדוק,
א. ששון.

נעדר השר : ח.מ. שפירא (בחו"ל).

ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל
ש. צויגרין - מזכיר הועדה
י. ארנון - משרד האוצר
א. אגמון - משרד האוצר
ש. גפני - משרד האוצר
מ. זגגי - משרד האוצר

סדר היום : כל/137. ביטול מס רווחי הון על ניירות ערך
הנסחרים בבורסה

פרוטוקול ישיבת ועדת השרים לעניני כלכלה
ירושלים, 11 ביולי 1965

<u>מס רווחי הון על מניות בבורסה:</u> (המשך הדיון)

<u>היו"ר השר פספיר:</u> אני פותח את הישיבה. בעצם היינו צריכים היום רק להצביע.

אני רוצה למסור דו"ח מה היה במשך הימים האלה. הנדון - מס רווחי הון על מניות בבורסה. בישיבה הקודמת של ועדת השרים לעניני כלכלה הביעו כל השרים שנוכחו - פרט לשפירא שהוא בחו"ל ופרט לכרמל - את דעתם בעד ביטול מס רווחי הון על מניות. לא מפני שהם חושבים שזה יביא גאולה, אלא הצד הפסיכולוגי הכרוך בזה. לפני הישיבה שקדמה התכנסה עוד פעם - ביזמת אשכול או ביזמה עצמית - ועדת ארנון, הכוללת: את בורלא, ליהמן, זגגי, דובשני זינשטיין, קרוא וארנון עצמו, גם ליפשיץ מבנק הפועלים. כולם - פרט לארנון - הודיעו, שהם ממליצים לממשלה לבטל. ארנון כשלעצמו המשיך להיות נגד הביטול, אבל בשיחה אתי קצת דיבר "בקול דממה דקה". כשהבאתי ענין זה לפני השרים אמרתי: גם אם רוב החברים יש להם דעה מגובשת, לא נוכל להחליט היום מפני שכל שר רשאי לבקש דחיה לשבוע, וכרמל ביקש לדחות. אמרתי: לשם הפרוצדורה הטובה עלי לברר את הענין עם ועדת הכספים. לפני ועדת הכספים עלי ללכת אל/הנהלת הקואליציה. הלכתי להנהלת הקואליציה של ועדת הכספים. בהנהלה הקואליציה של ועדת הכספים שוב - פרט לארם שאמר שהוא צריך לדבר עם החברים . הלכתי לועדת הכספים למחרת בבוקר, הציגו את הענין וכל החברים היו בעד ביטול החוק, מתוך הנימוקים שהתפרסמו בממשלה, מפני שזאת פסיכולוגיה. איש לא רוצה לקבל עליו אחריות כלפי 100,000 החוסכים הקטנים שמאבדים כסף. אמרתי להם: אני צריך לחזור עם הסיפורים שלכם אל ועדת השרים. רצינו לסדר ישיבה ביום ה', אבל ביום ה' ביקשתי אתכם לדחות. אם אתם רוצים כעת בירור מחודש - יכול להיות בירור, אם אתם רוצים שנצביע - הבה ונצביע.

<u>ד"ר דוב יוסף:</u> מה קרה בינתיים בבורסה?

<u>השר פ.ספיר:</u> כשהתפרסמה בעתון לפני 10 ימים הידיעה, שועדת ארנון עומדת להתכנס, השפיע הדבר על עליה אטית בבורסה. לאחר שועדת ארנון פרסמה, שהיא עומדת להגיש הצעה זו לועדת השרים לעניני כלכלה - היתה עליה נוספת. בהדלפות שהיו בשבוע שעבר נמסר, שועדת השרים <u>החליטה</u> בענין זה. אני מיד הכחשתי את "ידיעות אחרונות" ואת הכותרת הגדולה שלו, אם כי העמדה שנקבעה היתה שיש לעשות זאת. בשבוע שעבר עלו המניות בבורסה ב-13 נקודות. המכסימום פעם היה 173, זה ירד מינימום 136. מה שהם אומרים - העיקר לא בעליות ובירידות אלא שתהיה תנודה, אחרת

הבורסה משותקת. דינשטיין ואחרים נתנו לכם כאן תיאור. היות וד"ר פרדר חזר מחו"ל

ומסר הודעה שבגלל מס רווחי הון על ניירות ערך מוציאים מיליונים מישראל, אנשים שקנו פה ניירות ערך, אני יכול לספר לכם שבבורסה יש עכשיו עליה מתמדת. אני חושב שתהיה גם ירידה. (מר ד.הורוביץ: אני בטוח שתהיה).

השר כרמל: אני עיינתי בדבר במשך השבוע. אני מבקש להציע לועדת השרים לעניני כלכלה לא לבטל את המס על ניירות, ולשוב ולדון בזה בעוד שנה. אם ההצעה הזאת תידחה ויוחלט לבטל את המס הזה - אני מציע שהביטול יהיה לתקופה של חצי שנה. כעבור חצי שנה ועדת השרים לעניני כלכלה תשוב ותבדוק אם להניח את הביטול או לשוב ולהכניס מס זה.

אני חושב שאמנם ברור לכל שהיתה ירידה בבורסה, אבל אי אפשר לומר בבטחון שהסיבה העיקרית לירידה הוא המס. יש סיבות נוספות. החוק הוא אולי אחת הסיבות, בלי ספק הוא השפיע. אבל יש סיבות אחרות, שהן אולי סיבות מוצדקות ובריאות למשק. כמו הירידה שחלה במשך כל התקופה האחרונה בעסקי הקרקעות. ידוע הדבר שעסקי הקרקעות היו בין העסקים המובילים בבורסה. יש אמנם מי שחושב שמס שבח מקרקעין וכל הפעולות שנעשו כדי לרסן עסקי קרקע זה דבר מזיק. אבל אינני חושב שפה יש אנשים שחושבים שזה מזיק . על כל פנים רוב החברים חושבים שזה מועיל. ברור שאם היתה ירידה בעסקים בעניני קרקעות - היתה ירידה ברווחים על המניות ובכוח המשיכה של המשחק במניות, בלי ספק עלה גם מצב הנזילות המשפיע גם הוא על ענין ההשקעות בבורסה, וזה שיש עסקים ועיסקים טובים יותר. ולא צריכים לציין זאת בשלילה, שיש עסקים אחרים שמושכים השקעות. אני סבור שהשינוי בביטול המס איננו עשוי להחזיר את הבורסה למצב של גיאות, אבל לעומת זאת הוא עשוי להביא נזק בתחומים אחרים. והנזק הוא בכך, שאדם אחרי הכנסה מעבודה הוא צריך לשלם מס, וכשהוא עושה הכנסה מריווח הון - הוא לא צריך לשלם. לפי דעתי זה דבר משחית לגבי מוסר העבודה בארץ ולגבי מוסר המסים. זה בלתי צודק ביחוד אם מביאים בחשבון, שמס זה לא מוטל על המשקיע באמת, שהוא משקיע לתקופה ארוכה, אלא על מי שמשחק בכסף, ומי שרוצה לעשות רווחים קלים בכסף. אנו שומעים הרבה, שהמסים שמוטלים גם על העובד, ביחוד בדרגות הגבוהות יותר של ההכנסה, זה פוגע בכושר, ברצון ובחשק לעבוד. אף על פי כן אנו אומרים: צריכים מסים, ואדם שהוא עובד ומכניס יותר - עליו גם לשלם יותר. ביטול מס ריווח - אני לא רוצה לקרוא לזה ספקולטיבי - של מניות, לעשות מזה ריווח שלא משלמים בעדו בעוד שחבריו

של אותו אדם משלמים בעד רווחים מעבודה. זה דבר מזיק. אם מדברים על פסיכולוגיה סביב ענין הבורסה, יש גם פה נימוק פסיכולוגי. היות והיתה ועדה ובועדה זו היתה דעת רוב ודעת מיעוט - אם כי דעת המיעוט היא דעת יחיד - ויחיד זה אנו יודעים להעריך את דעתו ואחריותו לענינים - זה שאני שומע שד"ר ארנון היה נגד ביטול, זה מחזק אותי בעמדתי. אני מציע לא לבטל מס זה של רווחי הון על מניות בבורסה.

מר ד.הורוביץ: מס רווחי הון לא הוא שגרם לירידה בבורסה. בזה אין כל ספק. היו שלוש סיבות שגרמו לירידת הקורס: א) המדיניות שלנו, שלדעתי בה תלוי על עתידנו בארץ, שצמצמנו את הנזילות במשק. זאת החלטה של הממשלה, שבאה לצמצם את הגרעון במאזן התשלומים. אתה לא יכול שיהיה לך א ווארעמער פראסט. אי אפשר לצמצם נזילות ושהבורסה תקנה. ב) הגיאות היתה מלאכותית. הקורסים שהגיעו אליהם היו יותר גבוהים מהערך האימננטי של המניות. זה מוכרח היה לרדת באיזה מקום. ג) התשואה (הדיבידנדה) על רוב המניות ירדה פלאים. היא היתה כל כך נמוכה שלא עמדה בשום השוואה עם התשואה בדברים אחרים. שלוש הסיבות האלה מוכרחות היו לתרום לירידה בבורסה. אם המחיר מנופח ואם אתה מקבל דיבידנדה של 10% - זה יוצא למעשה 5%. היו הרבה מניות שכל התשואה שלהן היתה 3%. זאת התפתחות שצריכים לראות אותה מראש, אי אפשר היה שיהיה אחרת. התחלנו במדיניות של דיסאינפלציה. מוכרחה היתה להיות ירידה . הענין של מס רווחי הון לא גרם לירידה, אבל הוא היה גורם נוסף, גורם בעל חשיבות משנית. יחד עם זה המצב הוא כרגע, שהמס הזה לא מכניס שום דבר, הוא לא אפקטיבי. יחד עם זה זה שוט שמכים בו את הממשלה. לכן, לדעתי, רצוי כרגע לבטל את המס הזה. (השר דוב יוסף: זה מכה את הבורסה, אנו מעונינים שתהיה בורסה). זאת לא אומרת שלא נכניס מס זה פעם מחדש, אבל להגיד מראש שאנו עומדים פעם להנהיג אותו - הרי זה כאילו לבטל את התוצאות. אם אתה אומר שהמס יבוטל לחצי שנה - כל האפקט בטל. אני בעד ביטול כרגע. אני אסתכן בנבואה: הגיאות לא תימשך הרבה זמן בצורה כזאת. אני לא יודע איפה יתיצבו השערים, אבל גיאות כזאת לא תימשך, חוץ ממקרה אחד - אם הגיאות שהתחילה לעלות בחדשים האחרונים תימשך. באופן רדיקלי ביותר יהיו שתי תוצאות: תהיה גיאות בבורסה ועלית מאזן התשלומים. (השר פ.ספיר: בענין זה יש לכרמל דעות אחרות).

כרגע הענין הזה לא מכניס ולא כלום, זה רק הפגנתי. בשביל דבר הפגנתי אינני מוכן להסתכן. אני מוכן להסתכן בשביל דבר ממשי, אילו הייתי חושב שזה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

לטובת המדינה, אבל אין אני מוכן להסתכן לשם דבר הפגנתי. זה דבר שאפשר תמיד להכניס אותו מחדש. ביחוד אם היום לא נבטל, ואז ברור שתהיה לזה איזו השפעה - בזה אנו שמים עלינו אבן כבדה ללא כל צורך, בלי שזה יתן לנו משהו. כרגע צריכים לבטל חוק זה. לדעתי הגיאות לא תימשך, פרט למקרה אחד אם הנזילות תעלה. אני כרגע בעד ביטול המס ללא כל הגבלת זמן מראש. אם נרצה להכניס זאת שוב - נכניס.

<u>השר ע.גוברין:</u> נניח שהחלטנו היום על ביטול של מס רווחי הון. אם כעבור חדשים בא חבר ודורש דיון - האם יהיה דיון מחודש?

<u>השר דוב יוסף:</u> הוא יכול להציע הצעה חדשה.

<u>השר ע.גוברין:</u> יודע אני שהוא רשאי להציע הצעה חדשה. אני שואל: האם אנו רק מצביעים על הצעתו או גם דנים בה? האם יכול אז להיות דיון מחודש, לאחר שכבר הצבענו פעם על הצעה זו?

<u>השר פ.ספיר:</u> פה יושבים יודעי חוק יותר טוב ממני. גוברין היה רוצה שתהיה פה הצבעה פה אחד. זה לא ימנע מכרמל כעבור חצי שנה להציג את הענין מחדש. להגיד היום בעוד חצי שנה - פירושו של דבר: לאכול דגים באושים, לספוג מכות ומבית הכנסת להזרק. אני מבקש את כרמל שיוותר על הנקודה של חצי שנה. אני באמת בענין זה קפדן. נהגתי לפי כל חוקי הדימוקרטיה המכסימלית. זה הענין הראשון במשך שנתיים שאני בו היו"ר. לפני שהבאתי את הענין לדיון, שאלתי שני חברים (החברים האחרים יכולים להעלב שלא שאלתי אותם) אם להעלות את זה על השולחן הזה לדיון. זה שברחוב משחקים בהודעת ועדת ארנון - אני לא אשם. לא רציתי לעסוק בהונאת דעת.

<u>השר דוב יוסף:</u> בישיבה הקודמת הייתי בדעה אחת עם כרמל, שזה מס צודק והוא צריך להיות קיים מאותם הנימוקים שהוא הביא. אין הצדקה שדוקא אלה שקונים מניות לא ישלמו. אבל בסוף דברי באתי למסקנה, שיש לבטל את המס מנימוק פשוט מאוד. אני סבור שחיוני לפיתוח התעשיה והכלכלה במדינה שתהיה אצלנו בורסה. זה דבר נחוץ, זה מכשיר חיוני למשק מפותח. אני רואה שזה מכה את הבורסה. אני מסכים אתך, כרמל, וגם הורוביץ אומר כך. אמרתי זאת בישיבה הקודמת שלא שוכנעתי שהמס הוא הסיבה שאנשים לא קונים. בכל אופן לא הסיבה העיקרית. הסיבה העיקרית היא - שאפשר לקבל 15% בחילוף (תמורת) שטרות, למה יסתפק כאן ב-4%? זאת הסיבה העיקרית. את ההסברים הפילוסופיים-הכלכליים של נגיד בנק ישראל - היהודי הפשוט אינו יודע. זאת מבינים אנשים שיודעים כלכלה. האיש הפשוט יודע איפה הוא מרויח יותר. אם יש לו קצת כסף - הוא רוצה להשקיע ולהרויח יותר. אולי הייתי מציע שתחפש מלה שגם כרמל ואלון יוכלו

לתמוך בהצעה. גם אני רוצה להיות שלם עם מצפוני. אולי אפשר למצוא ניסוח כזה, שועדת השרים אם כי היא בדעה שמס כזה הוא מס צודק, שבדרך כלל יש להטיל אותו, כי אין הבדל בין איש שמשקיע במניה ובין איש עובד, אולם בנסיבות של היום ולאור הנסיון שהוכיח שהבורסה שלנו עדיין לא די מפותחת כדי שהיא תוכל לשאת במס כזה - מחליטים כעת לבטל את המס. ז"א שלא יצא מזה כאילו אנו נוטשים את הדעה שזה היה בעצם מס צודק. אני חושב שזה גם מבחינת הממשלה. זה לא כל כך טוב לממשלה, שתחילה הציעה מס ועכשיו היא באה ולוקחת אותו חזרה. (השר ספיר: די שמיץ האב איך שוין באקומען). אם תהיה תשובה שלך ל"שמיץ" האלה, להגיש שהמס הוא צודק, שמבחינה סוציאלית היה טוב להטיל אותו, אבל ברור מהנסיון שלנו שהזמן לא בשל לזה - כדי שלא לגרום נזק להתפתחות הבורסה, אנו לוקחים זאת הזרה. אז כרמל יוכל לתמוך בזה.

מר ד.הורוביץ: אני נגד הצעה זו. אני מתנגד להצעה דקלרטיבית. אם אנו אומרים מס צודק - למה אנו מבטלים אותו? ז"א שאנו נכנעים ללחץ.

ב) נימוק זה שאנו אומרים שהבורסה עוד לא יכולה לשאת מס זה - בזה אנו מאשרים את הדעה שמס רווחי הון גרם לירידה, וזה לא נכון. לא המס שגרם לירידה, הבורסה יכולה לשאת זאת. זה לא נכון שאי אפשר להטיל מס על אלה הקונים מניות לשנה אחת, שהמס הקטן הזה הוא בעוכרי הבורסה. זה לא נכון.

אשתמש בהזדמנות זו ואגיד: לא דיברתי על פילוסופיה כלכלית. ירידת הליקבידיות פירושה שלאנשים אין כסף. זה נימוק אוביקטיבי. אם אין לו כסף - הוא לא קונה. אמרתי שיש לאנשים פחות כסף. בצורה מנוסחת - הליקבידיות במשק ירדה. נגיד אחרת: אין קונים מניות, מפני שאין לאנשים די כסף. אני מסתייג מזה שכאילו דיברתי דברי פילוסופיה. אין לאנשים כסף לכן אינם קונים מניות.

השר ע.גוברין: יש לי הצעה שהיא בגדר שאלה, אם יש בה כדי להניח את דעתו של כרמל. הצעתי היא: מחליטים עתה לבטל את המס.

השר צדוק: כבר אמרתי בפעם הקודמת, שגם אני לא מאמין שמס רווחי הון היה הגורם העיקרי לירידת הבורסה. אבל זה אחד הדברים, שבתוך מערכת אמצעים אחרים יכול להרום תרומה. ואז אסור לנו לסייג את התרומה הזאת בכל מיני סייגים ותנאים שיטלו מן האפקט שלו. צריך להגיד דבר אחד ברור: מבטלים את מס רווחי הון על ניירות בבורסה-. אסור ללוות החלטה זו באיזה שהוא סייג שמצביע על זמניות הביטול. אין זאת אומרת שבאיזה זמן מסויים, כשם שמשנים כל מיני חוקים, לא יוכל ענין זה גם הוא לחזור לשולחן זה. אני מציע שנחליט החלטה חד-משמעית בלי סייגים. המטרה

היא לתת עידוד לבורסה. הבורסה היא מוסד כזה, שאם אנו רוצים שתתקיים ושהאנשים ישקיעו בה לזמן ארוך, לפי טבעה אינה יכולה להתקיים אלא אם כן יש בה מה שקוראים ספקולנטים, אנשים שמשקיעים לזמן קצר, כדי לעשות ריווח בזמן קצר. זה מהותו של מוסד זה. אם רוצים לתת את העידוד - צריכים לתת אותו במקום הנכון. אני מציע להגיד דברים ברורים וחד-משמעיים.

השר דוב יוסף: החברים לא ירדו לסוף דעתי בענין זה. אני סבור שזה לא רציני בשביל ממשלה סתם להחליט שהיא מבטלת, צריכים לתת הסבר לציבור. וכי איזה מין ממשלה זאת? קודם היא מטילה מס ופתאום היא מבטלת אותו. ממשלה נאורה לא מתנהגת כך. אמרתי לתת הסבר, כדי למשוך את כרמל להסכים להצעה, אבל ההסברה צריכה לבוא גם בלי כל קשר עם זה. אינני קובע מסמרות מה יהיה ההסבר. אין להעלות על הדעת שהממשלה סתם תבטל. זה היה דבר שהיה ויכוח נגדו, והממשלה טענה והסבירה למה זה נחוץ ופתאום היא מבטלת. הממשלה חייבת להסביר את עמדתה. אני חושב שאפשר להסביר את הענין בדרך האמת. כשדיברתי קודם על הגנה - לא חשבתי על זה שהבורסה הוכתה על ידי המס. להיפך, אמרתי שלדעתי הבורסה מוכה מפני שיש השקעות יותר טובות. הורוביץ אמר שאין כסף. יכולים גם את זה לקבל. אני לא חשבתי על זה. אמרתי שמי שיש לו כסף הולך להשקעה יותר טובה. אבל התכוונתי להגנה על הבורסה. אנו משתדלים לפתח בורסה במדינה שלנו, היא כעת חלשה. ענין זה של המס נתן מכה כלשהי. מפני שאותו איש שאינו בטוח כל כך בניירות ושטרות לזמנים קצרים, אין לו עליהם ערבות של בנק, כאן הוא קונה דבר בטוח. כעת הריווח שלו קטן והפער גדול. אם לא יצטרך לשלם מס - הפער יהיה יותר קטן. חשבתי שעל חלק מהם זה ישפיע לשוב אל הבורסה. לכן אמרתי שזה פוגע בבורסה. ההחלטה צריכה להיות החלקה, אבל צריך להיות בהחלטה איזה הסבר, שאנו לא מודים שלכתחילה לא היו צריכים להטיל מס כזה , שהוא כאילו מס לא צודק ולא סוציאלי, אלא להיפך. הוא היה מס צודק, הוא היה מס סוציאלי, אבל ראינו מן הנסיון שבמקום להביא ברכה - הוא לא מביא ברכה אלא רק מזיק להתפתחות של הבורסה. אני סבור שהכרחי לתת הסבר.

השר ח.גבתי: אני בדעתו של צדוק, שאין לסווג את ההחלטה באיזה שהם סייגים, שיתנו מקום לפירושים שזה להצי שנה, לשנה, ואחר כך ישובו עוד פעם לדון בזה. זה לא יהיה רציני. לא רק מבחינת ההשפעה על הבורסה אלא מבחינתנו. אנו אומרים שהוברר לנו שמס זה אינו נותן אפשרות לבורסה להתבסס. בורסה אינה מתבססת במשך חצי שנה או שנה. אנו אומרים שמס זה לא אפקטיבי מפני שיש השקעות יותר רווחיות.

[illegible]

גם זה לא משתנה במשך חצי שנה או שנה. על זה מחליטים ברצינות ולזמן. אינני מבין את דוב יוסף. ברור שאחרי שהממשלה תחליט צריכים להסביר, אבל זה לא צריך להיות כלול בתוך החוק. (השר פ.ספיר: הסברתי ביום ה' וזה היה ברדיו ובעתונות)אני מתנגד לזה שההחלטה תכלול בתוכה את ההסבר. יש החלטה ואחר כך יש צינורות רבים לממשלה להסביר מדוע החליטה כך. ההחלטה צריכה להיות חד-משמעית. בענין הסבר - אין בינינו חילוקי דעות.

השר א.ששון: יש לי הצעה. אני מציע שההחלטה תהיה בנוסח זה: לאחר בדיקת המצב והצורך בעידוד הבורסה מחליטה הממשלה בנסיבות הקיימות לבטל את מס רווחי הון.

השר כרמל: השאלה היא קודם כל לא בניסוח אלא אם מבטלים את המס או משאירים אותו. שמחתי לשמוע את דבריו של נגיד הבנק, וזה חיזק אותי בעמדתי נגד ביטול המס. מפני שהוא הסביר פה את הנימוקים האמתיים לשפל בבורסה ואת האשליות המוגזמות מאוד לגבי האפשרות, שביטול המס הוא שיגרום לביאות גדולה בבורסה. אף על פי שהמסקנה של נגיד הבנק, לפי דעתי, לא היתה תואמת את הנתונים האלה, אני סבור שנימוקים אלה הם נימוקים להחליט להשאיר את המס. ואם באים בטענה שמכים בזה את הממשלה - זה לא יכול לשכנע, מפני שאת הממשלה מכים תמיד, פעם אלה ופעם אלה. אם לא יבטלו את המס - אז פרדר ועוד כמה יהודים יכו. אם יבטלו את המס - אז מישהו אחר יכה. אני בדעה שלא צריכים לבטל את המס, אלא היות ויש דעת רוב ומיעוט - נהכה.

לענין של הסבר - אין לי שום ספק שמוכרחים להסביר. שר האוצר הסביר בכנסת. אבל אני חושב שאם יוחלט לבטל,נגד דעתי - אפשר לסמוך על שר האוצר שיעשה פעולת הסברה מהאימה. אני מוכן להסיר את ההצעה האלטרנטיבית, בעקבות דבריו של שר התיירות, אולי אצביע על זה מחדש בעוד חצי שנה.

השר יוסף בורג: זה מזכיר לי את הויכוח על חוק השבה. כאן בועדה התוכחנו די. אני רוצה להביע את דעתי באופן חד-משמעותי: א) ההחלטה צריכה להיות החלטה בלי שום תוספות. במידה שאומרים פחות - יש פחות נקודות להתקיף. סברה שלא אמרתי קשה להתווכח אתה. יוצא שמה שההחלטה יותר קצרה - יותר טוב. כאן יש לנו איזה מין ערבוב טרמינולוגי. אומרים "דברי הסבר" ולמעשה ב"דברי הסבר" מבינים שני דברים שונים: דברי הסבר שבאים במודפס על הצעת החוק, ודברי הסבר שמישהו מדבר ורוצה להסביר. ברור ששר האוצר יצטרך לעשות זאת. אבל הייתי אומר שההחלטה צריכה

להיות קצרה וחד-משמעית. מחוץ אותה לוגיקה אני נגד כל סיווג. אתם יודעים מה שכתוב: עשו סייג לתורה - ומה שיצא מזה. אני נגד סייגים. אל תעשו סייגים במקום שאין צורך. לא זכיתי הבוקר לשמוע את נגיד הבנק. גם הוא יסכים אתי שיש גורמים פסיכולוגיים. יש ויכוח בין האסכולה המטריאליסטית והאידיאליסטית מה יותר חשוב. אבל לא יכול להיות ספק, שבו בזמן שאתה אומר שההחלטה היא לשליש ולרביע ולמחצה - אתה פוגם במה שאתה אומר. הביטול הוא דבר טוב, הוא דבר בעיתו, לא צריך להצטדק ולבקש עליו סליחה.

השר פ.ספיר: להצעה גופה - אני תומך בהצעת צדוק. אין שוחטין בסכין חלודה. לא צריכים בענין פסיכולוגי להכניס גורמים אחרים שיחזקו את הפסיכולוגיה. איננו מבטלים את מס רווחי הון. מס רווחי הון זאת אינסטיטוציה חשובה בכל מערכת המשק והכלכלה. אי אפשר לטשטש זאת על ידי קבלה או אי-קבלת 20% בשנה הראשונה של מניות ערך אפילו אצל העשירים הגדולים ביותר. שנית, נאמר על ידי ד"ר יוסף שבינתיים הכינו לנו קיזוזים ונצטרך לשלם "דמי קבורה". שמעתי מהרבה כלכלנים ובעלי השכלה כלכלית, שכלכלה זאת פסיכולוגיה. בורסה היא בודאי ובודאי פסיכולוגיה. כשאומרים שג'ונסון חולה קצת - מיד יש הפיכה בבורסה. לנו היתה בשנה וחצי האחרונות רק ירידה. מה שמדאיג - זה השיתוק. כבר אמרתי, שאין אני שייך לאלה שממנים ועדה כדי לעשות ההפך ממה שהיא מסכמת. הועדה ישבה פעמיים ושלוש, חבריה היו אנשים שונים, אנשי ההסתדרות ואנשי לא-ההסתדרות. את ההסברה נתתי לפי מה שאמר כרמל ולפי מה שאמרו אחרים הן ברדיו והן בעתונות. דאגנו לזה. אמרנו שענין ירידת הבורסה נובע מגורמים אחרים, אבל לפסיכולוגיה יש ערך.

אני רוצה להגיד לכרמל: לכל חבר יש תמיד רשות להציג כל ענין על סדר-היום, אם יש לזה דחיפות גבוהה - תהיה לזה דחיפות גבוהה. אם אני אומר היום: קינדערלאך, אני משחק אתכם רק לחצי שנה מפני שיש בחירות - אנו לוקחים עלינו השמצה נוספת. ובכל זאת חברי ועדת הכספים (אלה שהיו חברי ועדת צדוק) גם אצלם יש פרק על כך. אי אפשר להשוות את מס רווחי הון על מניות בורסה לשבח מקרקעין. אז אמרנו: אין אנו רוצים בספקולציה של קרקע, אם כי לפי התיאוריה יגידו שיש כאן ספיגת כסף. הורוביץ יגיד שזה מונע אינפלציה. עשינו מס שבח מקרקעין לא כדי שזה יכניס כסף. איזו השוואה? זה ענין שהרוויחו בו הון - הפוליאקים וחוספי זיס למיניהם. סיפרתי לכם שקבלתי מברק בשם 80 אלף איש. אמרו לי אנשי הבורסה שזה מקיף קרוב ל-100 אלף איש, שהשקיעו כספים בבורסה. מחר בערב אני מביא חוק שבעלי 5000 ל"י יהיו פטורים ממס. אמרתי לבדר ולספד: תקראו מה שאמרתם אתם בעצמכם פעם. הם אמרו: לא הגיע הזמן.

אנו אסרגנו: הגיע הזמן. מוטב שנודה בטעות מאשר לא להודות ולהיות מותקף יום יום, בשעה שזה לא משרת את הענין.

מי בעד הצעת צדוק, פסוק אחד, וההסברים יינתנו כפי שד"ר יוסף אומר?

<u>ה צ ב ע ה :</u>

בעד הצעת השר צדוק - 8 קולות

נגד - 1 קול (השר כרמל).

מ ח ל י ט י ם (ב-1:8 קולות) ליפות כוחו של שר האוצר לבטל, באישור ועדת הכספים של הכנסת, את מס רווחי הון על ניירות ערך הנסחרים בבורסה.

ה י ש י ב ה   נ נ ע ל ת

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] - [illegible]

[illegible] - 1 [illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]